THE
KARNATAKA GRANTHAMALA
SERIES No. 87.

ರಾಯಶ್ವರವಿಜಯ.

(೨ನೆಯ ಭಾಗ)

MYSORE
PRINTED AT THE G.T.A. PRESS
1921.

ಶೋಧನಪತ್ರಿಕೆ.

ಪುಟ	ಪಙ್ಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
೫	೨೦	ತಿಮ್ಮರಸನ	ತಿಮ್ಮರಸ
೧೩	೪	ಆನೆಗೊಂದಿಯ	ಆನೆಗೊಂದಿಯಲ್ಲಿ
೧೪	೨	ಬಹಳವಾಗಿ	ಬಹಳ
೨೩	೧೦	ಬಂಜಿದ್ದನು	ಬಂದಿದ್ದರು
೨೮	೧೮	ಪ್ರರಾ ೃತ	ಪುರಾಕೃತ
೨೯	೧೪	ವರಸನ್ನು	ವರವನ್ನು
೩೪	೨೨	ಗಲೂ	ಆಗಲೂ
೪೨ (ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ)		೨೩	೪೨
೬೩	೬	ಪ್ರಜಾರಂಕವಾಗಿ	ಪ್ರಜಾರಂಜಕವಾಗಿ
೯೦	೧೩	ಪುಂಗವರು	ಪುಂಗವರು—
೯೮	೧೬	ರಾಮಯ	ರಾಮ—
೧೦೦	೧೦	ಬಳೆಯಿಸುತ್ತಿರುವರೆಂದು	ಬಳೆಯಿಸುತ್ತಿರುವಿರೆಂದು
೧೦೫	೨	ರಾಮಯುಮಂತ್ರಿಯು	ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು
೧೧೨	೧೮	ರಾಜ್ಯಧಿಪತಿ	ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತಿ
೧೧೫	೫	ಕೃಜ್ಞತಳಾಗಿದ್ದರೂ	ಕೃತಜ್ಞಳಾಗಿದ್ದರೂ
,,	೧೨	ಅನಂಗಸೇನೆಯು	ಅನಂಗಸೇನೆಯು
೧೨೪	೨೨	ಬಿಟ್ಟರುವಿರಿ	ಬಿಟ್ಟಿರುವಿರಿ

ಪುಟ	ಪಙ್ಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
೧೪೫	೧	ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು	ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನೂ
೧೫೨	೨೧	ಕಳುಸಿದನು	ಕಳುಹಿಸಿದನು
೧೫೪	೧೩	ಬರುವೆಂದು	ಬರುವುವೆಂದು
೧೫೭	೨೧	ದಳವನ್ನು...ಬಲವನ್ನು	ದಳವು...ಬಲವು
೧೬೧	೧೨	ದಣುವಾರಿಸಿ	ದಣಿವಾರಿಸಿ
೧೬೬	೨	ಘರ್ಜಿಸಿದನು	ಗರ್ಜಿಸಿದನು
೧೬೮	೪	ಪುರಷನು	ಪುರುಷನು
೧೭೨	೧೧	ನಮ್ಮನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ...	ರಾಯರು, ನಮ್ಮನ್ನು [ಕಳುಹಿಸಿ
,,	೨೧	ಉಜ್ವಲಿಸುವಂತೆ	ಉಜ್ಜ್ವಲಿಸುವಂತೆ
೧೯೨	೧೫	ಮಾತಾನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ	ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ

ರಾಯಶ್ಚರಂ ವಿಜಯ

ದ್ವಿತೀಯ ಭಾಗ

೧೪ ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ

" ತಾನೊಂದು ಬಗೆದರೆ ದೈವವೊಂದು ಬಗೆಯಿತು. "

"ನೈವಾಕೃತಿಃಫಲತಿ ನೈವಕುಲಂ ನಶೀಲಂ | ವಿದ್ಯಾಪಿನೈವ ನಚಯತ್ನಕೃತಾಪಿ ಸೇವಾ |
ಭಾಗ್ಯಾನಿಪೂರ್ವತಪಸಾ ಖಲುಸಂಚಿತಾನಿ | ಕಾಲೇಫಲಂತಿ ಪುರುಷಸ್ಯಯಥೈವವೃಕ್ಷಾಃ ||"

"ಅನ್ಯಥಾ ಚಿಂತಿತಂಕಾರ್ಯಂ ದೈವಮನ್ಯತ್ರ ಚಿಂತಯೇತ್."

ಹೀಗೆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆರಾಮರಾಜರ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ವಿಜಾಯನಗರವನ್ನು ಸೇರಿ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಾದಬಳಿಕ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ತನ್ನಮುಂದಿನ ಶುಭೋದಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಗಂಧರ್ವನಗರಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ದಿನ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಆಪತ್ತಿನಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆಮಾಡಿದ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ನೆನೆನೆನೆದು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾಜಮಂತ್ರಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ತನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹಹೊಂದಿದ್ದುದರಿಂದ ತಾನು ಮುಂದೆ ಉನ್ನತಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂದೂ ಆಗ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಸಾರ ಸುಖಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬಹುದೆಂದೂ ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು, ಉಂಗುರವನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ ರಾಜಭಟನು ಬಂದು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ತಿರುಗಿ

ಒಂದುಗಂಟೆಯೊಳಗಾಗಿ ತಂದುಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದನು. ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ತಾನು ಯೋಚಿಸುತಿದ್ದ ವಿಷಯವು ಬಹಳ ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಉಂಗುರದ ಸಂಗತಿ ಅಷ್ಟುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ರಾಜಭಟನು ಹೊರಟುಹೋದಕೂಡಲೆ ತನ್ನ ಮುಗಿಲುಮಾಳಗೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ವಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು ರಾತ್ರಿ ಬಹಳಹೊತ್ತು ಆಯಿತು. ಆಗ ಯಾರೋಬರುತ್ತಿದ್ದ ಶಬ್ದವಾಗಲು, ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಸದ್ದು ಕೇಳಬಂದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ನೋಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಪಾಣಿಗಳಾದ ಹತ್ತುಮಂದಿ ರಾಜಭಟರು ತನ್ನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬಂತು. ಇವರನ್ನು ನೋಡಿ ಮೊದಲು ತಾನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುಬಂದುದಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ತನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡುಹೋಗಲು ಬರುತ್ತಿರುವ ಶತ್ರುಭಟರೇನೊ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಘೋರತರಕೃಪಾಣವನ್ನು ಹಿರಿದು ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಭಟರು ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ಆತನಿಗೆ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ವಂದಿಸಿ ದೂರದಲ್ಲೇ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಲು, ರಾಜದ್ರೋಹಿಗಳು ಯಾರನ್ನೋ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಮಹಾರಾಜರು ತನಗೆ ನಿಯಮಿಸಿರಬಹುದೆಂದೂ, ತನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರಬಹುದೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸಂಭಾಷಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು :—

ವಿಜಯ—"ನೀವು ಯಾರು? ಇಂತಹ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಯುಧಹಸ್ತರಾಗಿ ನನ್ನಮನೆಗೇಕೆ ಬಂದಿರುವಿರಿ?" ಹೀಗೆಂದು ಕೇಳಿದನು ಆ ಭಟರ ನಾಯಕನು "ಓ ವೀರಶ್ರೇಷ್ಠನೆ, ನಾನು ಕಾರಾಗೃಹಾಧಿಕಾರಿ. ಇವರು ನನ್ನ ಅನುಚರರು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದುದರಿಂದ ಈ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕಾಯಿತು."

ವಿಜಯ—"ಸಾರ್ವಭೌಮರ ಅಪ್ಪಣೆ ಏನಾಯಿತು? ನೀವು ಶಸ್ತ್ರಪಾಣಿಗಳಾಗಿ ಬಂದಿರುವಿರಿ. ಈಗೇನಾದರೂ ಈ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನುಪಯೋಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯವಿರುವುದೇನು?"

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಭಟನಾಯಕನು ಬಂದುಕಾಗದವನ್ನು ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅದನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡಕೂಡಲೇ ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಬುಡಸಹಿತ ಮುರಿದುಬಿದ್ದ ಮರದಂತೆ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಕುಕ್ಕರಿಸಿದನು. ಮಾತಾಡಲು ನಾಲಗೆ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ತನಗೆ ಸಂಭವಿಸಿದ್ದ ಘೋರಾಪವಾದದಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ದುಃಖಪಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಧೀರೋದಾತ್ತನಾದುದರಿಂದ ದುಃಖವನ್ನಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ "ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವು ಅತಿವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಎಂತಹ ಘೋರಕೃತ್ಯಸಂಭವಿಸಿದೆ! ಇದನ್ನು ರಾಯರು ಬರೆದುಕಳುಹಿಸಿದರೆ! ಅವರು ಅಸಾಧಾರಣವಿವೇಕಶಾಲಿಗಳೆಂದೂ ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯಪರಿಶೀಲನಾಪರರೆಂದೂ ಕೇಳಿದ್ದೆನು; ಅಂತಹ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಬುದ್ಧಿಯು ಈ ದಿನ ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿತೋ ಕಾಣೆ. ಆ ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರೂ ನಿರುಪಮಾನಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಗಳೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅವರಿಗೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾಯಿತೆ! 'ಪ್ರಮಾದೋ ಧೀಮತಾಮಪಿ' ಎಂಬ ವಚನವು ಸತ್ಯವಾದುದೇ! ನಾನು ಅಂತಃಪುರದ್ರೋಹಿಯೇ! ಅಕಟ! ಇಂತಹ ಅಪನಿಂದೆಯು ನನಗೆ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ತಲ್ಲಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅಯ್ಯಾ! ಸಾರ್ವಭೌಮರನ್ನಾಗಲೀ ಮಂತ್ರಿಪುಂಗವರನ್ನಾಗಲೀ ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿರುವುದೇ?" ಎಂದು ಕಾರಾಗೃಹಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.

"ಅಯ್ಯಾ! ರಾಜಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಲೋಪವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಉಂಗುರವೇ ನಿನ್ನ ಅಪರಾಧಿತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವುದು. ರಾಜಮಂತ್ರಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಆಲೋಚಿಸಿಯೇ ಹೀಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿರುವರು. ರಾಜಾ

ಜ್ಞೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇಇರಬೇಕಾಗುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಮೀರಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಕ್ರಮಪ್ರಕಾರ ಬಂಧಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಬೇಕಾಗುವುದು. ಅಂತಃಪುರದ್ರೋಹವನ್ನುಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ನಿನಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಆವಶ್ಯಕವಾದುದೆ. ಕಾಲವಿಳಂಬ ಮಾಡಬೇಡ.'' ಎಂದು ನಾಯಕನು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.

"ಅಯ್ಯಾ, ಅಧಿಕಾರಿ! ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರಲು ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅಪರಾಧವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸದೆ ಇಂತಹ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಿರಪರಾಧಿಗೆ ವಿಧಿಸಿದರಲ್ಲಾ ಎಂಬುದೊಂದೇ ಚಿಂತೆಯಾಗಿದೆ ಈ ಉಂಗುರವು ಯಾರದೆಂಬುದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಹುಚ್ಚುಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಹುಚ್ಚನು ಇದನ್ನು ನನಗೆ ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಇದು ಅನಂಗಸೇನೆಯದು ಎಂದು ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಿಳಿಯದು. ಅಷ್ಟೇಕೆ? 'ಅನಂಗಸೇನೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದುದು ಈಗಲೇ. ನನಗೆ ಈ ಉಂಗುರವು ಲಭಿಸಿದ ಸಮಾಚಾರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಶದವಾಗಿ ರಾಯರಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ, ವಿವೇಕನಿಧಿಗಳಾದ ಮಹಾರಾಜರು ನನ್ನನ್ನು ನಿರಪರಾಧಿಯೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸದೆ ಇರಲಾರರು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಹೋಗಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳ ದರ್ಶನವನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿರುವನು ಎಂದು ಮಹಾರಾಜರವರಿಗೆ ಬಿನ್ನಹಮಾಡು. ಆದರಮೇಲೆ ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟವಿದ್ದಂತಾಗಲಿ," ಎಂದು ಬಗೆಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಕಠಿನಹೃದಯನಾದ ಆ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಇವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕಿವಿಗೇ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ "ವಿಜಯಸಿಂಹ! ನಿನ್ನ ದೀನಾಲಾಪಗಳನ್ನು ಕೇಳುವವರಾರು? ಅಪರಾಧಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಸಹ ನೋಡಕೂಡದೆಂದು ರಾಜಮಂತ್ರಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರು. ಕೋಪೋದ್ದೀಪಿತಮಾನಸರಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ವಧಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ದಯಾರ್ದ್ರ

ಹೃದಯರಾದ ಮಂತ್ರಿಗಳು ನಾಲ್ಕು ದಿವಸಗಳವರೆಗೂ ವಧಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ದಿವಸ ಆಯುಸ್ಸು ಇರುವುದೆಂದು ತೋರುವುದು. ಆದರೂ ನಿನಗೆ ಸಂದರ್ಶನಕೊಡ ಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಆ ಆಶೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು. ಹುಚ್ಚನು ಉಂಗುರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಹೇಳುವೆ; ಇದನ್ನು ನಂಬುವರು ಯಾರು? ಅಪರಾಧಮಾಡಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸು ವೆಯಾ?'' ಎಂದು ಅಧಿಕಾರಮದದಿಂದ ಅವನು ಪ್ರತಿಹೇಳಿದನು. ಆದುದ ರಿಂದ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಅದೃಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ನಡೆದುಹೋಗಲಿಯೆಂದು ಆ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, "ಅಯ್ಯಾ, ನೀವು ನಿಮ್ಮಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ'' ಎಂದು ಹೇಳಲು ರಾಜಭಟರು ವಿಜಯಸಿಂಹನ ಕೈಗೆ ಕೋಳವನ್ನು ತೊಡಿಸಿ ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ವಿಜಯಸಿಂ ಹನು ನಾಲ್ಕುದಿನಗಳನ್ನೂ ನಾಲ್ಕುಯುಗದಂತೆ ಕಳೆದನು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನು ಒಂದು ತುತ್ತು ಆಹಾರವನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ನಿಮಿಷ ವಾದರೂ ನಿದ್ರಿಸಲಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ಮೃತ್ಯುವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ವಾದರೂ ಚಿಂತಿಸಲಿಲ್ಲ. ವೀರಮರಣಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದ ತನಗೆ ಚೋರ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮರಣವು ಬಂದುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಲೋಕಾಪವಾದವು ಬಂದು ದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಬಹಳವಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಸಾಧಾರಣರಾದ ವೀರಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸಾರ್ವಭೌಮರನ್ನೂ ಕೂಡ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಬೇಕೆಂದು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲು, ತನಗೆ ಇಂತಹ ಅಪಖ್ಯಾತಿಯುತವಾದ ಮರಣವು ಸಂಘಟಿಸಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಒಂದುಸಾರಿಯೂ, ನಾಲ್ಕುದಿವಸಗಳವರೆಗೂ ವಧಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದುದ ರಿಂದ ಮಂತ್ರಿಪುಂಗವರು ತನ್ನ ನಿರಪರಾಧಿತ್ವವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು, ಬಿಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವರೆಂದು ಮತ್ತೊಂದುಸಾರಿಯೂ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೂ

ಆ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಯಿಂದಾಗಲೀ ಮಂತ್ರಿಯ ಮನೆಯಿಂದಾಗಲೀ ಯಾವ ವರ್ತಮಾನವೂ ಬರಲೇಯಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸಾಂತವಾಗಿ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಕಾರಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಪುನಃ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು. ಸುಂಕದವನೊಡನೆ ಸುಖದುಃಖವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡರೆ ಕೇಳುವನೆ? ವಿಜಯಸಿಂಹನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಆ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಸಂದರ್ಶನವು ತನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ತನ್ನ ಆಪತ್ತನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದನು ಆದರೆ ರಾಜಸಂದರ್ಶನವು ದೊರೆಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಸೂರ್ಯಸಂದರ್ಶನವು ಲಭಿಸಿದರೆ ಚಳಿಯಬಾಧೆಯು ನಶಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಸಾಂದ್ರಮೇಘವೃಂದಗಳು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸುತ್ತಿರಲು ಚಳಿ ತೊಲಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಆದುದರಿಂದ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ತನಗೆ ಮರಣವು ನಿಶ್ಚಯವೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿಯಾದ ಮಹಾವೀರನ ಶಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು, ಪಶುಪ್ರಾಯರಾದ ಮಾನವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಚಂಡಾಲನ ಕತ್ತಿಗೆ ಗುರಿಮಾಡಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂದು ದುಃಖವು ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚುತಿತ್ತು. ಇದರಜೊತೆಗೆ ನಿರಪರಾಧಿಯಾದ ತನ್ನನ್ನು ಮಹಾಪವಾದವು ಮುಸುಕಿತಲ್ಲಾ ಎಂಬ ದುಃಖವು ಸಹಿಸಲಶಕ್ಯವಾದ ಸಂತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ದುಃಖದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯ ಜ್ಞಾಪಕವು 'ಗಂಡಸ್ಯೋಪರಿ ಸ್ಫೋಟಕ' ವೆಂಬಂತೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೊರೆಯುತಿತ್ತು. ಯಾವ ಲಲನಾಮಣಿಯ ಬುದ್ಧಿಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಸನ್ನಿಹಿತವಾದ ಮೃತ್ಯುವು ತೊಲಗಿತ್ತೊ ಅಂತಹವಳ ಸ್ನೇಹಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸದೆಯೇ ಸಾಯಬೇಕಾಗಿದೆಯಲ್ಲ ಎಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ಕೊರಗಿದನು. ಅಂತಹ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯನ್ನು ದುರಾತ್ಮರ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸಾಯಬೇಕಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಒಂದು ಸಂತಾಪವು ಬೇರೆ ಕೊರೆಯುತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇಬ್ಬರು ಆವನಿದ್ದ

ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಅವರು ಕಪ್ಪನೆಯ ತೋಳಿಯರಾಗಿದ್ದರು. ಒಂದು ಸಾರಿ ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರ ಭಯಂಕರವಾದ ರೂಪನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ ಕಲೆಗಳಿದ್ದ ಎರಡು ಕತ್ತಿಗಳಿದ್ದುವು. ಇವರನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಕಟುಗರೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಎಂತಹ ಮಹಾವೀರರನ್ನಾದರೂ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಎದಿರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಹೊಂದಿದ್ದ ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಇವರನ್ನು ಕಂಡು ಒಂದುಬಗೆಯ ಜುಗುಪ್ಸೆಯುಂಟಾಗಿ ಅಂತಹ ನೀಚಾತ್ಮರ ಕತ್ತಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುವಂತಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಯವುಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ ಸಹಜಶೂರನಾದ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಜುಗುಪ್ಸಾಮೂಲವಾದ ತನ್ನ ಭಯವನ್ನು ತಡೆದು, 'ನೀವುಯಾರು ? ಯಾತಕ್ಕೆಬಂದಿರಿ ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

"ಏನಯ್ಯಾ ನಮ್ಮ ರೂಪವನ್ನೂ ವೇಷವನ್ನೂ ನೋಡಿಯೂ ಹೀಗೆ ಕೇಳುವೆಯಲ್ಲಾ ! ನಾವು ನಿನ್ನಪಾಲಿನ ಯಮದೂತರು. ಬಲಿಕೊಡಲು ನಿನ್ನನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಂದಿದೇವೆ" ಎಂದು ಮೊದಲನೆಯವನು ಹೇಳಿದನು.

ಚಂಡಾಲರಲ್ಲಿಯೂ ಎಷ್ಟೋಮಂದಿ ಒಳ್ಳೆಯವರಿರುವರು ; ಕೆಟ್ಟವರೂ ಸಿಕ್ಕುವರು. ಈ ಕೆಟ್ಟವರಲ್ಲಿಯೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಒಳ್ಳೆಯವರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಂದಿದ್ದ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟವನೇ ಉತ್ತಮನು. ಎರಡನೆಯವನು ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಕಠಿನಹೃದಯನು. ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಪರ. ಇವನು "ಏನುಸ್ವಾಮಿ, ಅನಂಗಸೇನೆಯವರಿಗೆ ಕಾಗದಬರೆದ ಫಲವು ತಮ್ಮನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆಬಿಟ್ಟೀತೆ ? ನಿನ್ನ ಮೈಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೊಬ್ಬಿಸಿರುವೆ ! ಹದ್ದುಕಾಗೆಗಳಿಗೆ ಅದನ್ನು ನೈವೇದ್ಯಮಾಡುವೆ ! ಹೊರಡು" ಎಂದು ವಿಕಟಹಾಸಮಾಡುತ್ತಾ ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

ಈ ನೀಚನ ತುಚ್ಛವಾದ ಈ ಹರಟೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಎದೆಬಿಡೆಯುವಂತಾಯಿತು. ಸಹಜಶೂರನಾದ ಆತನು—"ಛೀ ದುರಾತ್ಮ! ನಿನಗೆಷ್ಟು ಹರಟೆ; ನಿನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಅಡ್ಡಿಯೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕು. ಶೂಲದಂತಿರುವ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನೇಕೆ ನೋಯಿಸುವೆ?" ಎಂದು ಕೋಪದಿಂದ ಹೇಳಿದನು.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ ಆ ಎರಡನೆಯ ಚಂಡಾಲನಿಗೆ ಕೋಪವು ಹೆಚ್ಚಿತು. "ಮೃತ್ಯುಮುಖದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಇವನ ಕೊಬ್ಬು ಅಣಗಿದಂತಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕತ್ತಿಯು ಇವನ ರಕ್ತವನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಆತುರಪಡುತ್ತಿದೆ. ಬೇಗ ಹೊರಡಿಸು." ಎಂದು ತನ್ನ ಜೊತೆಗಾರನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಆದರೆ ವಿಜಯಸಿಂಹನ ಆಕಾರವನ್ನೂ ವೇಷಭೂಷೆಗಳನ್ನೂ ಕಂಡು ಮನಕರಗಿದ್ದ ಮೊದಲನೆಯವನು ಪ್ರತಿಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಆಗ ವಿಚಾರಾರ್ತಿಯದಿಂದ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತ ವಿಚಾರಶೂನ್ಯನಾಗಿದ್ದ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಮೊದಲನೆಯ ಚಂಡಾಲನನ್ನು ನೋಡಿ "ಅಯ್ಯಾ, ನನಗೆ ಒಂದುಸಾರಿ ಮಹಾರಾಜರ ದರ್ಶನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲನೆಯವನು ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಎರಡನೆಯವನು ಬಾಯಿಹಾಕಿ "ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಮಹಾರಾಜರ ಭೇಟಿ ಬೇರೆ ಆಗಬೇಕೇನೋ? ಯಮಮಹಾರಾಜರವರ ದರ್ಶನವನ್ನೇನೋ ಮಾಡಿಸುವುದು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯ. ಮಹಾರಾಜರ ದರ್ಶನಕ್ಕೂ ನಮಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ನನ್ನಮೇಲೆ ತೋರಿಸಿದ ಗರ್ವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಫಲವನ್ನು ಉಣ್ಣಲು ಸಿದ್ಧನಾಗು. ಹೊರಡು." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಅಲ್ಪನ ಸಹವಾಸವು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು "ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು, ನೀವು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು" ಎಂದು ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಉತ್ತರಹೇಳಿದನು.

ಚಂಡಾಲರು ವಧ್ಯಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಚಂಡಾಲರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ

ವಿಜಯಸಿಂಹನ ಆಕಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಗೇಲಿಮಾಡಿದರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಮೌನವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅಂತಹ ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿಯಾದ ಯೌವ್ವನಸ್ಥನಿಗೆ ಎಂತಹ ದೆಸೆಯುಂಟಾಯಿತು ಎಂದು ಮರುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಜಯಸಿಂಹನ ಶೌರ್ಯೌದಾರ್ಯಾದಿ ಸುಗುಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಉಳಿದ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಹಗೆಗೆ ಬಂದ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಹಾ! ದೈವೇಚ್ಛೆಯು ಅಚಿಂತ್ಯವಾದುದಲ್ಲವೆ? ತನ್ನ ಬಾಹುಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಮಂತ್ರಿವರ್ಯನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಬಡಿದಟ್ಟಿ, ತನಗೆ ಎದಿರಿಸಿದ್ದ ರುದ್ರದೇವನೇ ಮೊದಲಾದ ಶೂರರನ್ನು ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಿಭವಿಸಿ, ಮಹಾರಾಜರ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಅನೇಕರ ಗೌರವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಈಗ ಅಧಮರಾದ ಚಂಡಾಲರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ವಧ್ಯಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಟುಕರ ಕತ್ತಿಗೆ ತಲೆಕೊಡುವ ಹಾಗಾದುದು ಎಂತಹ ವಿಪರೀತ ದೆಸೆ; ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಈ ಸಂಕಟಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಸ್ಮರಣೆಯುಂಟಾಗಲು, ರಾಜಮಂತ್ರಿಗಳ ಕಟಾಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ತಾನು ನಿರಪರಾಧಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾದುದು ದೈವಚಿತ್ತವೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸುವುದರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶಾಂತನಾಗಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಇಂತಹ ವಿಷಮಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚಾಂಚಲ್ಯಶೀಲವಾದ ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತವಾಗಿರುವುದು ಹೇಗೆ? ಪುನಃ ಪುನಃ ಅತ್ಯಂತ ವಿವೇಕಶಾಲಿಗಳಾದ ರಾಜಮಂತ್ರಿಗಳು ತನ್ನ ನಿರಪರಾಧಿತ್ವವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲಾರರೇ? ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವ ಮಾರ್ಗವು ಯಾವುದು? ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಯೋಚನೆಗಳು ತಲೆದೋರುತ್ತಲಿದ್ದುವು ಮನಸ್ಸು ಹೀಗೆ ಅನ್ಯಥಾ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿರಲು ನೇತ್ರಶ್ರೋತ್ರಾದಿ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ವಿಷಯಗ್ರಹಣ ಮಾಡದೆ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿದ್ದುವು. ಇದ

ರಿಂದಲೂ ಒಂದುಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆದಂತಾಯಿತು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ತೆರೆದಿದ್ದರೂ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಪೂರ್ವಪರಿಚಿತರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾರದೆ ಹೋದುವು; ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಮಾತ ನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ದೂಷಣೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಭೂಷಣವನ್ನಾಗಲಿ ಅವನ ಕಿವಿ ಗಳು ಗ್ರಹಿಸಲಾರದಿದ್ದುವು; ವಧ್ಯಸ್ಥಾನದ ದುರ್ಗಂಧವನ್ನು ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿ ಯವು ಗ್ರಹಿಸಲಶಕ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಸಂತತವಾಗಿ ಆ ದುರಾತ್ಮರ ಅಪವಿತ್ರಕರ ಸ್ಪರ್ಶವು ಉಂಟಾಗಿದ್ದರೂ, ಆ ಚಂಡಾಲರ ಪಾಶಗಳು ತನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ್ದರೂ ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಬೇರೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಚಂಡಾಲರು ವಧ್ಯಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು.

ಅಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾದ ಕೆಲವು ವೃಕ್ಷಗಳಿದ್ದುವು. ಇವು ಶ್ಮಶಾನವಾಸಿಗ ಳಾದ ಕೆಲವು ಗೃಧ್ರ ಕಾಕಗಳಿಗೆ ಮನೆಯಾಗಿದ್ದುವು. ವಧಿತರಾದ ನಿರ್ಭಾ ಗ್ಯರ ಅಸ್ಥಿರೋಮಗಳಿಂದಲೂ ದುರ್ಗಂಧದಿಂದಲೂ ಶ್ಮಶಾನವು ಭೀಭತ್ಸ ಜನಕವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಅಶ್ಲೀಲಮನಸ್ಕರೂ, ಕಾರ್ಯಭಾರರಹಿತರೂ, ಈರ್ಷ್ಯಾತ್ಮರೂ, ಅನುತಾಪಸಂತಪ್ತರೂ ಆದ ಕೆಲವರು ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೂ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ, ಅನುತಾಪದಿಂದಿದ್ದ ಕೆಲವರು ವಿಜಯಸಿಂಹ ನಿಗೆ ಒದಗಿದ್ದ ದುರ್ದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಲಾರದೆ ಕಂಬನಿಗರೆ ಯುತ್ತಾ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇತರರು ವಧೆಯು ಯಾವಾಗ ಆದೀತೆಂದು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕಾದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇಂತಹವರಲ್ಲಿ ರುದ್ರದೇವನೂ ಒಬ್ಬನು. ತನಗೆ ಪ್ರಬಲಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿಯಾದ ವಿಜಯಸಿಂಹನ ಮರಣವಾರ್ತೆ ಯನ್ನು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕಾದಿ ದ್ದನು. ಚಂಡಾಲರು ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಕಣ್ಣುಕಟ್ಟಿ ವಧ್ಯಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆ ತಂದು ಒಂದು ಚಪ್ಪಡಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ತನ್ನ ಅಂತ್ಯಸಮ ಯವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ವಿಜಯಸಿಂಹನು ತಾನು ತಿಳಿದೂ

ತಿಳಿಯದೆಯೂ ಮಾಡಿರಬಹುದಾದ ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ಪಾತಕಗಳನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸಿ ತನಗೆ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅನನ್ಯಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಿಗಳಾದ ಆ ಚಂಡಾಲರು "ನಿನ್ನ ಧ್ಯಾನವು ಮುಗಿಯಿತೆ? ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಬಹುದೇ?" ಎಂದು ಕೇಳಲು, ವಿಜಯಸಿಂಹನು ನಡೆಯಿಸಬಹುದೆಂದು ಕೈಯಿಂದಲೇ ಸಂಜ್ಞೆಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದನು. ಕಟುಕರು ಅವನನ್ನು ಆ ಚಪ್ಪಡಿಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಒಬ್ಬನು ಅವನನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಗುರಿಹಿಡಿದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲೊಬ್ಬನು "ತಡಮಾಡಬೇಡ, ತಡಮಾಡಬೇಡ, ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕು" ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. "ಇವನು ನಮಗೆ ಹಿಂದೆ ಪರಿಚಿತನಾದ ಹುಚ್ಚನೇ. ಹಿಂದೆ ನಿನಗೆ ಜೀವವನ್ನು ಉಳಿಸಿದವನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೀಗೇಕೆ ತ್ವರೆಪಡಿಸುವೆ?" ಎಂದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಹುಚ್ಚನನ್ನು ಕೇಳಲು, ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ ಪಕಪಕನೆ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟನು.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ "ನಿಲ್ಲು! ಕೊಲ್ಲಬೇಡ! ನಿಲ್ಲು! ನಿಲ್ಲು!" ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಕೇಳಬಂದುವು. ಚಂಡಾಲನು ಎತ್ತಿದ್ದ ಕೈಯನ್ನು ಇಳಿಸಿದನು. ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಬಂದ ದಿಕ್ಕನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಕೂಗುತ್ತ ಬಂದವನ ಆಕಾರವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬಂತು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ಆತನಿಗೆ ಸ್ಥಳಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರು. ಈ ಪುರುಷನು ಮಹಾಪ್ರಧಾನನಾದ ತಿಮ್ಮರಸನ ಮಂತ್ರಿಯೇ ಆಗಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಭಾವಗಳುಂಟಾದುವು. ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಅಹಿತರಾಗಿದ್ದ ರುದ್ರದೇವ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು ಭಗ್ಗನೆ ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡಂತೆ

ಸಂಕಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸೋಮಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಸವು ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತೆಂದೂ ಆಶಾಭಂಗವುಂಟಾಯಿತೆಂದೂ ವ್ಯಥೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅಮಂಗಳಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾಗಿದ್ದವರು ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಬ್ಬವು ತಪ್ಪಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಜಯಸಿಂಹನಲ್ಲಿ ಅನುತಾಪಪಡುತ್ತಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ಮೊದಮೊದಲು, ಅನಾಥರಕ್ಷಕನೂ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಭಗವಂತನೇ ಆ ಮನುಷ್ಯನ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಬಂದನೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದರು. ಆತನು ತಿಮ್ಮರಸನೆಂದು ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕಿದಕೂಡಲೆ ವಿವೇಕಶಾಲಿಯೂ ವಿನಯಮೂರ್ತಿಯೂ ಆದ ತಿಮ್ಮರಸನು ತನ್ನ ಉನ್ನತಪದವಿಯನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡದೆ ಅಮಂಗಳವಾದ ಶ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಬಂದುದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನನ್ನು ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಜಯಸಿಂಹನು ತನಗೆ ಸ್ವಪ್ನವೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿದನಲ್ಲದೆ, ತಾನು ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಮಂತ್ರಿವರ್ಯನು ವಧ್ಯಸ್ಥಳದ ಬಳಗೇ ಬಂದು ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಬಾಚಿತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳಲು, ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯುಂಟಾಗಿ ತಿಮ್ಮರಸನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದನು. ಆತನು ತಾನು ತಂದಿದ್ದ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟನು.

ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾರ್ಯಾಲೋಚನೆ.

" ಉಪಾಯೇನ ನಯಚ್ಛಕ್ಯಂ | ನತುಚ್ಛಕ್ಯಂ ಪರಾಕ್ರಮೈಃ || "

ಆನೆಗೊಂದಿಯ ಪ್ರಹರೇಶ್ವರಪಾತ್ರನು ತನ್ನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಏನೋ ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇರಲು, ಹುಚ್ಚನು ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಆತನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಪ್ರಹರೇಶ್ವರನು ಎದ್ದು ಆತನನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉಚಿತಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು. ಅನೇಕಭಟರು ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿತರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುವುದು ಸುಲಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ರಾಮಯ ಮಂತ್ರಿಯು ತನ್ನ ಹುಚ್ಚನವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡೇ ದುರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದನು. ರಾಮಯನು ಪ್ರಹರೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು " ಅಯ್ಯಾ ನಮ್ಮ ಸಹವ್ಯವಸಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ನಾಲಗೆಗಳು ಅತಿಚಂಚಲವಾದುವೆಂದು ಕಾಣುವುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಾವು ಮಾಡುವ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಎದಿರು ಕಕ್ಷಿಯವರಿಗೆ ತಿಳಿದು, ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲಾ ಮಣ್ಣು ಪಾಲಾಗುತ್ತಿವೆ. ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರೇ ನನ್ನ ಕೋರಿಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಫಲೋನ್ಮುಖವಾಗಿದ್ದ ಉಪಾಯಮಹೀರುಹವನ್ನು ತಮ್ಮ ರಸನಾಕುಠಾರಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಿದರು. ಇನ್ನು ಏನುಮಾಡಲಿ ! ನಾನು ಹಲವು ವೇಷಗಳಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಠಕ್ಕುಗೊಳಿಸಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಮಿತ್ರರ ರಸನಾಚಾಪಲ್ಯದಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲಾ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಮೃತ್ಯುವಿನ ದವಡೆಗೇ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ನಿರಪಾಯವಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನನ್ನು ಮೃತ್ಯುಮುಖಕ್ಕೆ ನೂಕಲು ನಾನುಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಇಂತಹು

ದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರದೆಸೆಯಿಂದಲೋ ಆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿಷ್ಫಲವಾದುವು.'' ಎಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ವಿಚಾರದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದನು.

ಪ್ರಹರೇಶ್ವರ—"ಮಂತ್ರಿಪ್ರವರರೇ! ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ವಿವೇಕಶೂನ್ಯರು ಯಾರಿರುವರು. ನಮ್ಮ ಮಿತ್ರರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರೇ ಹೊರತು, ಗುಟ್ಟನ್ನು ರಟ್ಟುಮಾಡಲಾರರು ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿರುವೆನು ಹೀಗಿರಲು ನಮ್ಮ ರಹಸ್ಯವು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತೋ ಎಂದು ನನಗೆ ಬಹಳ ವಿಷಾದವಾಗಿದೆ. ನಿಮಗೆ ಯಾರಮೇಲೆ ಸಂಶಯ ?" ತಿಳಿಸಿ.

ರಾಮಯ—"ನಮ್ಮವರ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವುದು ಆದರೂ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಗುಟ್ಟು ಹೊರಪಟ್ಟಿತೆಂದು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಿತು".

ಪ್ರಹರೇ—"ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ನಿಂದ್ಯಳಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ ಏಕೆಂದರೆ—ಹಿಂದಿನ ಸಭೆಗೆ ಆಕೆಯು ಬಂದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಾರವು. ನನ್ನ ಆಣೆಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿರುವಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ದೇವರಆಣೆಗೂ ನಾನು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯೊಡನೆ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಎತ್ತಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗಿರಲು ಆ ಸಭೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಹೊರಗೆಡುವುವುದು ಹೇಗೆತಾನೆ ಸಾಧ್ಯ! ತಾವೇ ಹೇಳೋಣಾಗಲಿ."

ರಾಮಯ—"ಮಿತ್ರಾ! ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ರವೆಯಷ್ಟಾದರೂ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಆಕೆಗೆ ಗುಟ್ಟುತಿಳಿದ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ: ರುದ್ರದೇವನು ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ

ಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅಸಾಧಾರಣಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿನಿಯಾದ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ತನ್ನ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಅವನು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಹೀರಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ಇದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ರಹಸ್ಯವು ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಿಗಳ ಪಾಲಾಯಿತು. ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನೇ ವರಿಸಬೇಕೆಂದು ದೃಢಮನಸ್ಕಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವಾದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದೂ ಸುಮ್ಮನಿರುವಳೇ ? ನಮ್ಮ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡಿದಳು. ರುದ್ರದೇವನೇ ತನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲು ಎಳೆದುಕೊಂಡರೂ, ಅವನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವು ಸಿದ್ಧಿಸಲಾರದು. ನಮ್ಮಿಂದ ಆಗುವ ಸಕಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೂ ನಡೆಯಿಸಿಯೇ ನೋಡಿಬಿಡೋಣ. ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಮ್ಮ ಅಧೀನ; ಫಲ ದೇವರ ಅಧೀನ. ಕೆಲಸವು ಇಷ್ಟು ಕೆಟ್ಟಿದ್ದರೂ ನಾವು ದುಡುಕಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ರುದ್ರದೇವನ ಅವಿವೇಕವು ನಮಗೆ ತಿಳಿದುಬಿಟ್ಟಿತೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ಅವನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದಲೂ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದಲೂ ನಿರುತ್ಸಾಹನಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸುಕೊಡದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯ ತಂತ್ರಗಳು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿವೆಯೆಂದು ಆಕೆಗೆ ನಮ್ಮ ಮಾತಿನಿಂದಲಾಗಲಿ, ಆಕಾರದಿಂದಲಾಗಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾದರೂ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿಯೂ ಆಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಆಕೆಯ ಸಹಾಯವು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯಿಂದ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಆಕೆಯ ಪರೇಂಗಿತಜ್ಞತೆಯು ಅನನ್ಯಸಾಧಾರಣವಾದುದು. ಆದುದರಿಂದ ನಾವು ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದಿರಬೇಕೋ ನೀನೇ ಯೋಚಿಸು. ಈಗ ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದುವು. ಮೊದಲು ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ವಿಜಯನಗರ ಸಂಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮುಕ್ತಾಂಬೆ

ಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಉಪಾಯದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ರಾಯಚೂರಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ನಡೆಯಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳೂ, ಫಲಗಳೂ ಆನುಷಂಗಿಕಗಳು. ನೆರವೇರಿದರೆ ಸಂತೋಷ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಹಿಂದೆ ಮಂತ್ರಿಯು ಉಳಿದುಕೊಂಡುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಈಗ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಬದುಕಿಕೊಂಡುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ನಾವು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಸ ಮಾತ್ರ ವ್ಯರ್ಥವಾದಂತಾಯಿತು. ಯೋಚಿಸಿನೋಡಿದರೆ, ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಮನೋವ್ಯಥೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದುದರಿಂದ, ಅದೂ ವ್ಯರ್ಥವಾದಂತೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿರುವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಕ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಸನ್ನಾಹಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಗಲೇ ಮಾಡಿಯೇ ಇರುವೆನು. ಈ ಎರಡನೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಲು ಈ ಹುಚ್ಚನ ಸೋಗೇ ಸರಿ. ನಾನು ಇನ್ನು ಬಹಳಕಾಲ ಇಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಾಗದುದರಿಂದ, ಈ ಘನಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬೇಗ ಮುಗಿಸಿಬಿಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸಾವಕಾಶಮಾಡಿದರೆ ವಿಪತ್ತು ತಪ್ಪದು. ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಉಳಿದುಕೊಂಡನು; ಉಂಗುರದ ವೃತ್ತಾಂತವು ಬಯಲಾಗಿ, ನನ್ನಮೇಲೆ ಆಗಲೇ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟಿರುವ ತಿಮ್ಮರಸನು ನನ್ನನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿಬಿಡುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ದಿನವೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಈ ದುರ್ಗದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು. ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರಿ" ಎಂದನು.

ಪ್ರಹರೇಶ್ವರ—"ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದಾಗಿನಿಂದಲೂ ತಿಮ್ಮರಸನ ಕಣ್ಣು ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೂ ಇರುವುದೆಂದು ಕೇಳಿರುವೆನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈಗ ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿ ಕಾವಲುಗಾರರಿರುವರು; ನನ್ನಬಳಿಗೆ ಯಾರನ್ನೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬರಗೊಡಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆ ಭಟರಾದರೋ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಕಾದುಕೊಂಡಿರುವರು. ಅವರನ್ನು ಮರುಳು

ಗೊಳಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತೋರುವುದು".

ರಾಮಯ—"ಪ್ರಹರೇಶ್ವರ, ಹಾಗೆ ಸಂಶಯಪಡಬೇಡ. ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಬಂಧನವನ್ನೂ ತಪ್ಪಿಸಿಬಿಡುವೆನು. ಆಗಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಕೋಪಿಸಬೇಡ."

ಪ್ರಹರೇ—"ತಾವು ಹೀಗೇಕೆ ಹೇಳುವಿರಿ? ನನಗೆ ಕೋಪವೇಕೆ ಬರುವುದು? ತಾವು ತಮಗೆ ಯುಕ್ತವೆಂದು ತೋರಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಿಸಬಹುದು. ನಾವು ಪ್ರಯಾಣಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿ ಕಾದಿರುವೆವು."

ರಾಮಯ—"ಹಾಗೆ ಆಗಬಹುದು. ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯನ್ನು ಈಗ ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಆಕೆಯೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ." ಎಂದು ಹೇಳಲು ಪ್ರಹರೇಶ್ವರನು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದುಬಿಟ್ಟು ತಾನು ಬೇರೆ ಕೆಲಸದಮೇಲೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ರಾಮಯನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ—"ಮಂತ್ರಿವರ್ಯರೇ! ಈಚೆಗೆ ತಮ್ಮ ಸಂದರ್ಶನವೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಫಲಿಸಿವೆ? ಈಗ ನಾನು ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೇ? ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಲಿ" ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

ರಾಮಯ—"ಅಮ್ಮಾ! ಫಲೋನ್ಮುಖವಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಿಷ್ಫಲವಾದುವು; ಆದರೂ ಭವಿಷ್ಯವುಮಾತ್ರ ಕೆಡಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಈಗಲೂ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ."

ಮುಕ್ತಾಂಬೆ—"ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಹಾಗಂದರೇನು? ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಿಷ್ಫಲವಾದುವೇ?"

ರಾಮಯ—" ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೂ ನಿಷ್ಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಂತೆ ನಡೆದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮಕೆಲಸವು ಮತ್ತೂ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲಸವು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಟ್ಟುಹೋದುದರಿಂದ ನಾವುಗಳು ಈ ದಿನವೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮಗೆ ಕೇಡುಂಟಾಗುವುದು."

ಮುಕ್ತಾಂಬೆ—" ಇಲ್ಲಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೆ! ಆದೂ ಈದಿನವೇ!" ಎಂದು, ಪ್ರಬಲವಾದ ಸಂಶಯದಿಂದ ಭ್ರಾಂತಿಪಟ್ಟವಳಂತೆ ಕೇಳಿದಳು.

ರಾಮಯ—" ಅಮ್ಮಾ! ಇಷ್ಟು ಅನುಮಾನವೇಕೆ? ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ರಾಜದ್ರೋಹಿಗಳ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದೆಂದು ತಿಮ್ಮರಸನು ಈಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಂಬಿರುವನು. ಕೆಲವುದಿನಗಳಿಗೆ ಹಿಂದೆ ನಾನೊಂದುಬಾರಿ ಹುಚ್ಚನವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅವನಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಹರೇಶ್ವರನು ರಾಜದ್ರೋಹಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗನು" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಿವಿಯಾರೆ ಕೇಳಿದೆ. ಪ್ರಹರೇಶ್ವರನು ಇಲ್ಲಿಯೇಇದ್ದರೆ ಅವನಿಗಂತೂ ಸಾವು ತಪ್ಪದು. ಹೆಂಗುಸೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಜೀವಸಹಿತವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೂ ಬಿಡಬಹುದು. ಒಂದುವೇಳೆ ಹಾಗೆಬಿಟ್ಟರೂ, ಹಿಂದಿನ ಗೌರವವು ಬೇರೆ ಉಳಿಯದು. ಗೌರವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಬಳಿಕ ಬದುಕುವುದೂ ಬದುಕೇ? ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಸಾಮೋಪಾಯದಿಂದರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದೆಂಬ ಆಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ಪ್ರಹರೇಶ್ವರನು ಇಲ್ಲಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನುಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿರುವನು. ಅವನು ಹೊರಟುಹೋದ ಬಳಿಕ ನೀನು ಒಬ್ಬಳೇ ಇಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಕೇಡು ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಶತ್ರುಗಳನ್ನುಗೆದ್ದು ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಿನಗೆ ಪುನಃ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯನ್ನುಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು. ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟರೆ ನಾನು ನನ್ನರಾಜಭಕ್ತಿ

ಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿನಿಯಾದ ನೀನು ನನಗೆ ಸಹಾಯಕಳಾಗದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಕೈಕಾಲುಗಳೇ ಅಲ್ಲಾಡಲಾರವು. ನಿನ್ನಸಂದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಬಲವೂ ಇಮ್ಮಡಿಸುವುದು, ಎಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನಾದರೂ ಲೀಲಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಮಾಡಿಬಿಡುವೆವು'' ಎಂದು ಮನಗಾಣುವಂತೆ ಬೋಧಿಸಿದನು.

ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ವಿವೇಕಶಾಲಿನಿ, ಪೂರ್ವಾಪರಜ್ಞಳು; ಆದುದರಿಂದ ರಾಮಯನ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಯಾವ ಸಾಧಕಬಾಧಕಗಳುಂಟಾಗುವುವೆಂದು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ವಿಚಾರಮಾಡತೊಡಗಿದಳು. ರಾಜ್ಯನಾಶವಾದಮೇಲೂ, ರಾಜನುಗತಿಸಿದಬಳಿಕಲೂ, ಅನಿತರಸಾಧಾರಣವಾದ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ, ಅಧ್ಯವಸಾಯದಿಂದಲೂ, ಅಸ್ವಾರ್ಥತೆಯಿಂದಲೂ, ಸಕಲವಿಧವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ಹೋಗಿದ್ದ ತನ್ನರಾಜ್ಯವನ್ನು ತನಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮಯನು ವಿಶ್ವಾಸಯೋಗ್ಯನೆಂದೂ, ತಾನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಾ ಹೇಗಾದರೂ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆತನು ತನ್ನ ಹಿತಚಿಂತಕನೆಂದೂ ನಿರ್ಧರಿಸಿದಳು. ನಿರುಪಮಾನ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಯಾದ ಆತನು ಹಿಡಿದಕೆಲಸವನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಸಾಧಿಸದೆ ಬಿಡನೆಂದೂ, ಆತನ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಮೀರುವುದರಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಅಪಾಯ ಸಂಭವಿಸಿದರೂ ಸಂಭವಿಸಬಹುದೆಂದೂ ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಆತನು ಮಾಡಿದ್ದ ಉಪಾಯಗಳಿಗೆ ತಾನು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ತನ್ನನ್ನು ದೂಷಿಸದೆಯೂ, ವಿಫಲಮನಸ್ಕನಾಗದೆಯೂ, ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯ ಮನವನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಬಹಳಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿ ಪರಾಯಣತೆಯಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ

ರಾಮಯನಂತಹವನಿಗೆ ಪ್ರತಿಹೇಳಿದರೆ ಕೃತಘ್ನತಾದೋಷಬರುವುದೆಂದು ತಿಳಿದು, ಕಡೆಗೆ, ರಾಮಯನೊಡನೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ತನಗೆ ರಾಜ್ಯಲಾಭವಾದಬಳಿಕ ಪ್ರಿಯನಾದ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬಹುದೆಂತಲೂ, ಒಂದುವೇಳೆ ಸಾಹಸದಿಂದ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ, ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದ ವಿಜಯಸಿಂಹನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂತಲೂ ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಆದುದರಿಂದ "ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ತಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನುಕೇಳಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ರಾಜಭಕ್ತಿಯೂ ಪರಾರ್ಥ ಬುದ್ಧಿಯೂ, ಅನನ್ಯಸಾಧಾರಣವಾದುವು. ತಮ್ಮಂತಹ ಹಿತಚಿಂತಕರು ನನಗೆ ಮತ್ತೆಯಾರಿರುವರು? ತಮ್ಮಂತಹ ಮಂತ್ರಿಗಳು ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದುದು ನನ್ನ ಪೂರ್ವಜನ್ಮಪುಣ್ಯ. ಇನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಲಾರೆನು. ತಾವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡುವೆನು. ದುರ್ಗದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುಹೋಗುವ ಆಲೋಚನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಡೆದಿವೆಯೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ರಾಮಯ—"ರಾಜಪುತ್ರಿ! ಆ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ ಉಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿರುವೆನು. ನೀವುಗಳು ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ರಾಮಯನು ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಲಂಕಾದಹನ.

“ ಕರುಮಾಡಂ ಮೇರುವಂ ಪರ್ವಿದುದೊ ಚಟುಳದಾವಾಗ್ನಿಯೆಂಬಂದದಿಂನಿಂ |
ದುರಿಯುತ್ತಿರ್ದತ್ತದಂ ಸುತ್ತಿಱಿದ ಧವಳಹಾರಂ ಸುಧಾವಾರ್ಧಿಯಂ ದು ||
ಸ್ತರದೌರ್ವಜ್ವಾಳೆ ಜಿಹ್ವಾಪರಿಕರಮುಳುರ್ದತ್ತೆಂಬಿನಂ ಕಣ್ಗದೇಂ ಭೀ |
ಕರಮಾಗಿರ್ದತ್ತೊ ಲಂಕಾಪುರಮನುರಿಪೆ ವಾಲಾಗ್ನಿಯಿಂದಾಂಜನೇಯಂ ” ||

ಆನೆಗೊಂದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಹುಚ್ಚನು ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ತುಂಟಹುಡುಗರು ಅವನನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಹುಚ್ಚನು ಅದನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಪಕಪಕನೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವುಂಟಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚೇಷ್ಟೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಹೀಗೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿರಲು ಹುಡುಗರು ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗುಂಪು ಸೇರಿದರು. ಅವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಾಧಿಸಿದಾಗ “ ದುಷ್ಟರೇ ! ನಾನು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವಿರಿ ? ನಾನು ಮಹಾವೀರನಾದ ಹನುಮಂತನು, ನೀವು ರಾಕ್ಷಸರು ; ಲಂಕೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದಂತೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸಿಬಿಡುವೆನು.” ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಕೆಲವು ಹುಡುಗರು ಹೆದರಿದರು. ಆದರೆ ಕೂಡಲೆ ಹುಚ್ಚನು ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟುದರಿಂದ, ಹುಡುಗರಿಗೆ ಭಯವೆಲ್ಲಾ ಹೋಯಿತು. ಹುಚ್ಚನು ಹೀಗೆತಿರುಗುತ್ತಾ ಶೈವಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಹುಡುಗರೂ ಅವನ ಸುತ್ತಲೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಕೆಲವರು ದಿಟ್ಟರಾದ ಹುಡುಗರು ಅವನ ಜುಟ್ಟನ್ನೆಳೆಯುತ್ತಲೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಕಿವಿಯನ್ನು ಹಿಂಡುತ್ತಲೂ, ಹಿಂಸೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಬಾಧೆ

ಯನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ್ದಂತೆಯೆ ಮತ್ತೊಂದುಸಲ ಗರ್ಜಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಈ ಸಾರಿ ಯಾರೂ ಹೆದರಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಹನುಮಂತನೋ ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ಬಾಲವೆಲ್ಲಿ ?" ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನು ಕೇಳಿದನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಹತ್ತಿರ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕೋಲನ್ನು ತಂದು ಬಾಲದಂತೆ ಕಟ್ಟಲು, ಹುಚ್ಚನು ಇಗೋ ಹನುಮಂತನ ಬಾಲ ! ಹನುಮಂತನ ಬಾಲ !! ನೀವು ರಾಕ್ಷಸರು. ಹನುಮಂತನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಹಿಂಸಿಸಲು ಅವನು ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ತನ್ನ ಬಾಲದಿಂದಲೇ ಬಡಿದು ಶಿಕ್ಷಿಸಿದುದು ತಿಳಿಯದೋ ?" ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿ ನಕ್ಕನು. ಕೆಲವರು ದಿಟ್ಟರಾದ ಹುಡುಗರು ಹುಚ್ಚನ ಬೆದರಿಕೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡದೆ "ನೀನು ಹನುಮಂತ, ನಾವು ರಾಕ್ಷಸರು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೆಡವುತ್ತೇವೆ ; ನಮ್ಮನ್ನು ನೀನೇನು ಮಾಡುತ್ತೀಯೋ ನೋಡೋಣ" ಎಂದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಲೊಡ್ಡುಹುರಿಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹುಚ್ಚನು ತನ್ನ ಕಟ್ಟನ್ನು ಕಿತ್ತು ಮುಖವನ್ನು ಉರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ "ಬಾಲ"ವನ್ನು ಹುಚ್ಚುಹುಚ್ಚಾಗಿ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಾ, ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಮೆತ್ತಗೆ ಒಂದೆರಡು ಏಟನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು.

ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹುಡುಗರ ಉತ್ಸಾಹವು ಬಹಳ ಉದ್ರೇಕವಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವರು ಹುಡುಗರು ಲಂಕಾದಹನವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹಳೆಯ ಚಿಂದಿಗಳನ್ನು "ಬಾಲ"ಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿದರು ; ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಡಿದುಡ್ಡುಗಳಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಕೊಂಡುತಂದರು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹುಡುಗನು ಬಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನೂ ಹೊತ್ತಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ತಮ್ಮ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ಹುಡುಗರು ಸದಾ ಅಭಿಲಾಷಿಸುವರು. ಈ ಹುಡುಗರೂ ತಮ್ಮ "ಆಂಜನೇಯ"ನನ್ನು ತಮ್ಮ ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವನನ್ನು ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಗೊಡದೆ ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಚ್ಚಂಜೆಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ

ಕತ್ತಲೆ ಕವಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮೋಡಗಳು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹುಡುಗರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹುಡುಗಾಟವನ್ನು ಬೇಗ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಮನೆಗಳನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿತ್ತು. ಊರಿನ ಒಂದೆರಡು ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೆರೆವಣಿಗೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಪುರಜನರು ಈ ವಿನೋದವನ್ನು ನೋಡಿ ಗುಂಪು ಸೇರಲು, ಹುಡುಗರಿಗೆ ಮತ್ತೂ ಉತ್ತೇಜನವುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಅವರು ಹುಚ್ಚನನ್ನು ಮತ್ತೂ ಪೀಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿ, ಕೆಲವು ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಗಬೇಗ ಸುತ್ತಿಸಿದರು. ಆಗ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಮೋಡಗಳು ಕವಿದುಕೊಂಡು ತಂಗಾಳಿ ಬೀಸಲಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳೊಳಗಾಗಿ ಬಿರುಗಾಳಿಯೂ ಬೀಸತೊಡಗಿತು. ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ದುರ್ಗರಕ್ಷಕಭಟರ ಮನೆಗಳಿದ್ದ ಬೀದಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಮಳೆಬಂದರೆ ತಮ್ಮ ವಿನೋದಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವಾಗುವುದೆಂದು ನೆನೆದು, ಹುಡುಗರು ಹುಚ್ಚನನ್ನು ಕ್ರೂರವಾಗಿ ಬಾಧಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆ ಬಾಧೆಯನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಮನೆಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು, ತನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗರನ್ನು ಅಣಕಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಕಟವಾಗಿ ಕುಣಿಯತೊಡಗಿದನು. ಹುಡುಗರಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಕೋಪವು ಹೆಚ್ಚಿ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಬೀರಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹುಚ್ಚನು ಕಲ್ಲುಗಳ ಏಟುಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ನೆಗೆದಾಡುತ್ತಾ ಬಂದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮನೆಗಳು ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಉರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದುವು. ಊರಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಲಭೆಯುಂಟಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿಬಿದ್ದಿರುವ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ದುರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ ರಕ್ಷಕಭಟರು ತಮ್ಮ ಹೆಂಡಿರುಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಮನೆಮಾರುಗಳನ್ನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ತಲ್ಲಣಗೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಅಂತಹ ವಿಷಮವಿಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಮಯಸ್ಫೂರ್ತಿಯು ತೊಡೆದುಹೋಯಿತು ; ಕರ್ತವ್ಯಜ್ಞಾನವು ಕಂದಿಹೋಯಿತು ಆದುದರಿಂದ

ದುರ್ಗದ ಕಾವಲುಗಾರರೂ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಎಸೆದುಬಿಟ್ಟು ಮನೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿದರು.

ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಹುಚ್ಚನ "ಬಾಲಕ್ಕೆ" ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಚೆಂದಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಎಣ್ಣೆಯೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದು ಹೋಗಿ ಅವು ಕೆಳಗೆ ಉದುರತೊಡಗಿದುವು. ಬಲವಾಗಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಚೆಂದಿಗಳು ಕೆಳಗೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಜನಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅವರ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹೊತ್ತಿಸಿದುವು. ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆಗಳಿಂದಲೂ ಕಿಡಿಗಳು ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹೊಗೆಯು ಸಹಿಸಲಶಕ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ಹಾಹಾಕಾರವೂ ಹೆದರಿಕೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಿ ಅವರು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಮನೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆಗಳ ಜನರು ಜೀವಸಹಿತವಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಸಾಕೆಂದು ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕಿಗೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದರು; ದನಕರುಗಳೂ ತಮ್ಮ ಹಗ್ಗಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು, ಅಂಬೇ! ಎಂದು ಅರಚುತ್ತಾ, ಕಿವಿಗಳನ್ನೂ ಬಾಲಗಳನ್ನೂ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ನಾಗಾಲೋಟದಿಂದ ಓಡುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿರುಗಾಳಿಯು ಶಾಂತವಾಯಿತು. ಬೆಂಕಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ತಗ್ಗುತ್ತ ಬಂತು. ಆಗ ದಯಾಳುಗಳಾದ ಪುರಜನರು ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆರಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ತಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳು ಸಿಕ್ಕದೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೆಲವರು ಪೌರರು ತಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಹೆಸರುಹಿಡಿದು ಕೂಗುತ್ತಾ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಪರೋಪಕಾರಶೀಲರು ಮನೆಮಾರುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದವರಿಗೆ ಅನ್ನಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪುರರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಯು ಆ ಅನಾಹುತವೆಲ್ಲಾ ಹುಚ್ಚನಿಂದಲೇ ನಡೆಯಿತೆಂದು ಕೇಳಿ, ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿತರಬೇಕೆಂದು ದೂತರನ್ನು ಕಳುಹಿದನು.

ಇತ್ತ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಘಟನೆಯೊಂದು ನಡೆದುಹೋಗಿತ್ತು. ಹುಚ್ಚನು ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ನೆಗೆಯುತ್ತಾ, ಹೊಗೆಯು

ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತನ್ನ "ಬಾಲ" ವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬಿಸಾಡಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ದುಮಿಕಿ ದುರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದನು. ಕಾವಲುಗಾರರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಲಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಹೇಳಿದ್ದರು. ಪ್ರಹರೇಶ್ವರಾದಿಗಳು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದುದರಿಂದ ತೃಪ್ತನಾಗಿ ಸಂಕೇತಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡನು.

ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ.

ತತ್ವಾನ್ವೇಷಣ.

"ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಜಗತಃ ಪರಿವರ್ತಮಾನಾ |
ಚಕ್ರಾರಪಙ್ಕ್ತಿರಿವ ಗಚ್ಛತಿ ಭಾಗ್ಯಪಙ್ಕ್ತಿಃ ||" ಸ್ವಪ್ನವಾಸವದತ್ತಾ.

ಕಸ್ಯಾತ್ಯಂತಂ ಸುಖಮುಪನತಂ ದುಃಖಮೇಕಾಂತತೋವಾ |
ನೀಚೈರ್ಗಚ್ಛತ್ಯುಪರಿಚದಶಾಚಕ್ರನೇಮಿಕ್ರಮೇಣ || ಮೇಘದೂತಃ II. ೪೯.

ತಿಮ್ಮರಸನು ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಮೊದಲು ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಅಪರಾಧಿಯೆಂದು ನಂಬಿ ಬಳಿಕ ಅವನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದುದು ಹೇಗೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಿಯವಾಚಕರು ಕುತೂಹಲಪಡುತ್ತಿರುವರಲ್ಲವೆ? ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಸನ್ಮಾರ್ಗಿಯೆಂದೂ, ಉದಾರಗುಣೋಪೇತನೆಂದೂ, ಮಂತ್ರಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರು ಅವನಮೇಲೆ ಆರೋಪಿಸಿದ್ದ ಅಪರಾಧವನ್ನೂ, ಅವರು ಅಪರಾಧಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನೂ ನಂಬಲಾರದೆ ಇರಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದಹೊರತು ಕೆಲಸಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡಬೇಕಾದೀತೆಂದು ಹೆದರಿ, ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಅವಧಿ

ಕೊಡುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅಪ್ಪಾಜಿಯವರಿಗೂ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ವರಿಗೂ ಇದ್ದ ಋಣಾನುಬಂಧವೇ ಅಂತಹ ವಿಷಮಸಂಕಟದಲ್ಲಿಯೂ ಮಂತ್ರಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಆದರೂ ತಮಗೆ ದ್ರೋಹವನ್ನು ಬಗೆದಿದ್ದ ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಅಂತಹ ಗಡುವುದೊರೆ ಯಕೂಡದೆಂದೂ, ಐದನೆಯದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲವೇ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಕೊಂದು ಬಿಡಬೇಕೆಂದೂ, ಈ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯವರು ವಿಜಯ ಸಿಂಹನನ್ನು ನೋಡಕೂಡದೆಂತಲೂ ವಿಧಿಸಿದ್ದರು.

ಅಷ್ಟಾದರೂ ವಿರಾಮಸಿಕ್ಕಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಸಂತೋಷಿಸಿ ಮಂತ್ರಿಯು ಮನೆಗೆಬಂದು "ವಿಜಯಸಿಂಹನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಪರಾಧಿಯೇ ? ಇಲ್ಲವೇ ಶತ್ರುಗಳ ಕುತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗುವಂತೆ ಆಗಿದೆಯೇ ?" ಎಂದು ಹಲವು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದನು. ಎಷ್ಟು ಯೋಚಿಸಿದರೂ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ, ಹಿಂದೆ ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳು ತಂದಿದ್ದ ಗಂಡಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮು ಕ್ತಾಂಬೆಯು ಸಹಾಯಮಾಡಿದ್ದುದೂ, ರಾಮರಾಜನು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದುಬಂದು ಹೇಳಿದ್ದುದೂ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ಆದುದರಿಂದ ಈಗಲೂ ರಾಮರಾಜನ ಮೂಲಕ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ತಥ್ಯಾಂಶವು ತಿಳಿಯಬಹುದೆಂದು ಅವನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಆನೆಗೊಂದಿಗೆ ಕಳು ಹಿಸಿದನು.

ಅವನು ಬಂದು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯನ್ನು ಕಂಡನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಮು ಕ್ತಾಂಬೆಯು ವಿಜಯಸಿಂಹನ ವೃತ್ತಾಂತವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ರುದ್ರದೇವನಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಮಂತ್ರಿಗಾಗಲಿ, ಚಕ್ರ ವರ್ತಿಯವರಿಗಾಗಲಿ ವಾಸ್ತವವಾಗಿಯೂ ತಲುಪಿಸುವ ಭಟನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಆತುರಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದುದರಿಂದ ರಾಮರಾಜನು ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದಾಗ ನಿಧಿಯುಸಿಕ್ಕಿದ ನಿರ್ಧನನಂತೆ

ಅಪರಿಮಿತಾನಂದಭರಿತಳಾಗಿ " ಅಣ್ಣಾ ರಾಮರಾಜ! ಹಿಂದೆಯೂ ಭಾಗ್ಯದೇವತೆಯಂತೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಬಂದು ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಉಳಿಸಿದೆ.; ಈಗಲೂ ಅವನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ರಕ್ಷಣೆಮಾಡಲು ದೇವರೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿರಬೇಕು. ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವೂ ತಡಮಾಡದೆ ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ಮಂತ್ರಿಯವರಕೈಗೇ, ನೀನೇ ಕೊಡು. ಇದು ಶತ್ರುಗಳಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ನಿರಪರಾಧಿಯು ಹತನಾಗುವನು. ವಿಜಯಸಿಂಹನ ಪ್ರಾಣವು ನಿನ್ನಕೈಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದು. ಜೋಕೆ ! ತಡಮಾಡಬೇಡಣ್ಣಾ !" ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು.

ರಾಮರಾಜನು ಆ ಘೋರಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಟು ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಸೇರಿ, ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ಮಂತ್ರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿದನು. ಆತನು ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಕೋರುವುದು ಅಯುಕ್ತವೆಂದು ಬೆಳಕುಹರಿಯುವವರೆಗೂ ಕಾದಿದ್ದನು. ರಾಜಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹುಚ್ಚನೂ ರುದ್ರದೇವನೂ ನಡೆಯಿಸಿದ್ದ ಪೈಶಾಚಿಕತಂತ್ರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿವರಿಸಿದನು. ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಆನೆಗೊಂದಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಅವನನ್ನು ಶೈವಮಠಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾಗದೆ ಅವನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದುದೂ, ಹುಚ್ಚನು ಕೋತಿಯನ್ನು ಕುಣಿಸುವವನ ಸೋಗನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅನಂಗಸೇನೆಯ ಉಂಗುರವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರು ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಉಂಗುರವನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿದುದೂ, ತನ್ನ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾರಿತೋಷಕ ಕೊಡುವ ವ್ಯಾಜದಿಂದೆ ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಅನಂಗಸೇನೆಯ ಉಂಗುರವನ್ನು ತಲುಪಿಸಿದುದೂ, ಬಳಿಕ, ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೃತ್ರಿಮಲೇಖನವನ್ನು ಹುದುಗಿಸಿದುದೂ—ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಒಳಸಂಚುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕುರಿತು ತನಗೆಬಂದಿದ್ದ ಲೇಖನವನ್ನು

ತೋರಿಸಿ ಅನಂಗಸೇನೆಯೂ ವಿಜಯಸಿಂಹನೂ ಕೇವಲ ನಿರಪರಾಧಿಗಳೆಂದು ನಿದರ್ಶನಮಾಡಿಕೊಡಲು, ವಿವೇಕನಿಧಿಯಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರು ತಾವು ದುಡುಕಿ ಮರಣದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಆದುದರಿಂದ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಮಂತ್ರಿಯನ್ನೇ ಕಳುಹಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಬಂದಕೂಡಲೆ ಆತನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಉಚಿತಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದ ವಿಜಯಸಿಂಹನೊಡನೆ ಹೀಗೆ ಸಂಭಾಷಿಸತೊಡಗಿದರು :—

“ಓ ವಿಜಯಸಿಂಹ! ನಿನ್ನ ಸತ್ಪ್ರವರ್ತನವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ, ಕುತಂತ್ರಿಗಳು ಮಹಾ ನಿಪುಣತೆಯಿಂದ ಒಡ್ಡಿದ್ದ ಬಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು, ನಿರಪರಾಧಿಯಾಗಿರುವ ನಿನಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವ್ಯಥೆಪಡುತ್ತಿದೇವೆ. ಪೈಶಾಚಿಕಕೃತ್ಯನಿಪುಣರಾದ ನಿನ್ನ ಹಗೆಗಳು ತಪ್ಪದೆ ನಿನಗೆ ವಿಪತ್ತನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂದು, ನನ್ನ ಆತ್ಮಗೌರವಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಕೂಲಂಕಷವಾದ ವಿಚಾರಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶಕೊಡದೆ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕ ರೋಷ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ನಿನಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಮನೋವ್ಯಥೆಗಾಗಿ ಬಹಳ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಿನಗೆ ನಮ್ಮಿಂದಾದ ಅಪಕಾರವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಡಬೇಡ” ಎಂದರು.

ವಿಜಯ—“ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ! ನನ್ನ ಪುರ್ರಾತ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಯಾರೇನು ಮಾಡುವರು. ನನ್ನ ದುಷ್ಕರ್ಮವೇ ಆ ಹಲವು ಘಟನಾವಳಿಗಳನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿದುವು. ಆ ಹುಚ್ಚನು ಬಹು ದುರ್ಮಾರ್ಗಿಯೆಂದು ತೋರುವುದು. ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಅವಮಾನಕರವಾದ ಮೃತ್ಯುವಿನ ದವಡೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸುವುದರಲ್ಲಿದ್ದನು. ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಮಹಾ

ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನಾನು ನಿರಪರಾಧಿಯೆಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಿಳಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ತಮಗೆ ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು."

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರು—"ವಿಜಯಸಿಂಹ! ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ನಿರಪರಾಧಿತ್ವವು ತಿಳಿಯಬಂತು. ಆಕೆಯು ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸದಿದ್ದರೆ, ಪ್ರಮಾದವು ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಮಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಅಪಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಗೆ ನಾವು ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರುವೆವು. ನಿನಗೆ ನಾವು ಅವಜ್ಞತೆಯಿಂದುಂಟುಮಾಡಿದ ಮನೋವ್ಯಥೆಗೆ ಕಿಂಚಿನ್ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿ ಫಲರೂಪವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವೆವು ; ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಕೇಳು."

ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಕಟವೆಲ್ಲವೂ ಶಾಂತವಾಯಿತು. ತನ್ನ ನಿರಪರಾಧಿತ್ವವು ಸ್ಥಿರಪಟ್ಟಿತೆಂಬ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮನೋವ್ಯಥೆಯೆಲ್ಲವೂ ಮರೆತುಹೋಯಿತು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರು ತಾವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಇದ್ದ ವರನನ್ನು ಪಡೆಯದಿರುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, "ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಕರುಣಾರಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಗಳೂ ಕೈಗೂಡಿದುವೆಂಬ ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ತಾವು ದಯೆಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವ ವರವನ್ನು ಮುಂದೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಜ್ಞೆಯಾಗಬೇಕು" ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡನು.

ವಿಜಯಸಿಂಹನ ವಿನಯವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರಿಗೆ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಅಪ್ಪಾಜಿಯವರನ್ನು ನೋಡಿ "ಅವಿಚಾರದಿಂದ ಅನಂಗಸೇನೆಗೂ ಬಹಳವಾಗಿ ಮನೋವ್ಯಥೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆವು. ಆಕೆಯು ಅವಮಾನವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೊರೆದುಕೊಂಡಿರು

ವಳೋ ? ಅಥವಾ ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದಳೋ ? ವಿಚಾರಿಸ ಬೇಕಲ್ಲಾ ! " ಎನ್ನಲು ಆತನು " ಮಹಾರಾಜರೇ ! 'ಗತಂ ನಶೋಚಯೇತ್ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ' ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದೇ ಇರುವಿರಲ್ಲವೇ ? ದೈವದುರ್ವಿಪಾಕದಿಂದ ಸಕಲರಿಗೂ ಕಷ್ಟಗಳು ಅವಿತರ್ಕಿತಸಂಭವವಾಗಿ ಬರುವುದುಂಟು. ಅನಂಗ ಸೇನೆಯು ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದಂತೆ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ದೆನು. ಆಕೆಯೊಡನೆ ಮಾಲತಿಯೂ ಹೋಗಿರುವಳಂತೆ. ಅನಿತರಸಾಧಾ ರಣವಾದ ವಿವೇಕವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಮಾಲತಿಯು ಸಂಗಡವಿರುವುದರಿಂದ, ಅನಂಗಸೇನೆಗೆ ಯಾವಬಾಧೆಯೂ ಉಂಟಾಗಲಾರದು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ದೂತರನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವೆನು " ಎಂದು ಉತ್ತರಹೇಳಿದನು.

" ಮಂತ್ರಿಪುಂಗವಾ ! ನನಗೆ ಇಷ್ಟು ತೊಂದರೆಯನ್ನುಂಟುಮಾ ಡಿದ ಆ ಹುಚ್ಚನು ಬಹಳ ತುಂಟನೆಂದೂ, ಕುತಂತ್ರಿಯೆಂದೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡು ತ್ತದೆ. ಅವನು ಯಾರು ? ಹುಚ್ಚನೆಂದೇ ನಾವು ಅವನನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದೆಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸಂಚರಿಸಲು ಅವಕಾಶಕೊಟ್ಟುದು ಅಷ್ಟು ಯುಕ್ತ ವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುವುದು. ಅವನು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯ ಬೇಕಲ್ಲಾ ! "

" ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ! ಅವನು ಯಾರೋ ಬಹಳಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ. ನಮ್ಮ ಶತ್ರುಮಂಡಲಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲನೆಂದು ತೋರುವುದು. ನಾನು ಅವನನ್ನು ಬಲು ಗಾಳನೆಂದೇ ತಿಳಿದಿದ್ದೆನು. ಅವನು ಯಾರಿಗೂ ಬಾಧಿಸದೇ ಇದ್ದುದ ರಿಂದಲೂ, ಸಮಯಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ವಿನೋದಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದುದ ರಿಂದಲೂ ಅವನನ್ನು ನಿರ್ಬಾಧಕವಾದ ಕ್ರೀಡಾಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋ ಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಅವನ ಕಪಟನಾಟಕವು ಈಗೀಗ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತ ಲಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಮೊದಲು ಕೊಲ್ಲಲುಯತ್ನಿಸಿದುದೂ ಆ ತಂತ್ರಿಯ ಬೋಧ ನೆಯಿಂದಲೇ ! ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ವಧಿಸಲು ಹವಣಿಸಿದುದೂ ಆ ಮೋಸ

ಗಾರನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೇ. ಆ ಕುಹಕಿಯ ಮಾಯದಿಂದಲೇ ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೂ, ಅಂಗಸೇನೆಗೂ ದುರಪವಾದವುಂಟಾದುದು. ನೆನ್ನೆ ಆನೆಗೊಂದಿಯನ್ನು ಸುಟ್ಟವನೂ ಆ ಮಾಯಾವಿಯೇ ಎಂದು ವರ್ತಮಾನ ಬಂತು. ಇಂತಹ ಠಕ್ಕನು ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನು."

ಕೃಷ್ಣ—"ಏನು! ಆನೆಗೊಂದಿಗೆ ಬೆಂಕಿಬಿತ್ತೆ? ಆ ಹುಚ್ಚನೇ ಅದಕ್ಕೂ ಕಾರಣಭೂತನೆ?''

ಅಪ್ಪಾಜಿ—"ಆಠಕ್ಕುಗಾರನೇ ಆನೆಗೊಂದಿಗೆ ಉಪಾಯವಾಗಿ ಬೆಂಕಿ ಹೊತ್ತಿಸಿ, ಪ್ರಹರೇಶ್ವರನನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರುವನು. ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಆ ಹುಚ್ಚನನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದಿರುವಳೇ ಹೊರತು ಅವನು ಇಂತಹವನೆಂದು ತಿಳಿಸದಿರುವುದು ನೋಡಿದರೆ ಹುಚ್ಚನಿಗೂ ಆಕೆಗೂ ಬಾಂಧವ್ಯವಿರುವುದೆಂದು ತೋರುವುದು. ಯಾವಕಾರಣದಿಂದಲೊ ಅವನಿಗೂ, ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೂ ಹಗೆತನವುಂಟಾಗಿರಬಹುದು. ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಮತ್ತೆ ಯಾವಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಹುಚ್ಚನ ತಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳದಂತೆ ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು. ಈ ಉಭಯಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಚಾತುರ್ಯವು ಅನಿತರಸಾಧಾರಣವಾಗಿರುವುದು."

"ಮಂತ್ರೀಶ್ವರರೇ! ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗದಂತೆ ಕಾವಲುಗಾರರನ್ನು ನೇಮಿಸಿರಲಿಲ್ಲವೆ? ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುಹೋಗಲು ಅವಕಾಶ ಹೇಗುಂಟಾಯಿತು?"

"ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜರೆ! ಪ್ರಹರೇಶ್ವರಾದಿಗಳನ್ನು ಕಾಯಲು ಅನೇಕಮಂದಿ ಕಾವಲುಗಾರರನ್ನು ನೇಮಿಸಿತ್ತು. ಆದರೂ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಒಮ್ಮೆಯೇ ಆಪದವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಅವರಕರ್ತವ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡು, ಲೀಲಾಮಾತ್ರದಿಂದ ತನ್ನವರನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದು

ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಹುಚ್ಚನು ಅಮಾನುಷಚರಿತ್ರನಂತೆ ತೋರುವನು. ಅವನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಉಪಾಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡು ವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವೆಂದು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ದೈವವಶದಿಂದ ಅವನ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಭಗ್ನಫಲಗಳಾದುವು. ಇಂತಹ ಪ್ರಬಲಪ್ರತಿ ದ್ವಂದ್ವಿಯನ್ನು ಜಯಿಸಿದರಲ್ಲವೇ ನನ್ನಹೆಸರು ಉಳಿಯುವುದು!" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರು ಅಪ್ಪಾಜಿಯವರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ ಆತನನ್ನೂ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನೂ ಗೌರವದಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

"ಅನ್ಯೇತೇ ವಿಹಗಾಃ ಪಯೋದಪುರತೋ ಧಾವಂತಿ ತೃಷ್ಣಾತುರಾ |
ವಾಪೀಕೂಪತಟಾಕ ಸಾಗರ ಸರಿತ್ತೋಯೇಷು ಬದ್ಧಾದರಾಃ ||
ಚಿತ್ರಂ ಪಶ್ಯಯ ಏಷ ಚಾತಕಶಿಶುಶ್ಶುಷ್ಕೋಸ್ತಿ ಕಂಠೋಪಿಸನ್ |
ನಾನ್ಯಂಪಶ್ಯತಿ ನೋಪಸರ್ಪತಿ ನ ಚ ಪ್ರಸ್ತೌತಿ ನ ಧ್ಯಾಯತಿ ||"

ಆನೆಗೊಂದಿಗೆ ಐದು ಹರಿದಾರಿಯ ದೂರದಲ್ಲಿ ಗಂಡರಾಡವೆಂಬ ಊರೊಂದಿತ್ತು. ಈಗ ಆ ಊರು ಇಲ್ಲ. ಈ ಕಥೆಯ ಸಂಗತಿಗಳು ನಡೆದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನೂರು ಮನೆಗಳು ಇದ್ದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಹೆಂಚಿನವು; ಮಿಕ್ಕವು ಹುಲ್ಲಿನವು. ಆ ಊರಿನಲ್ಲೇ ಗ್ರಾಮಾ ಧಿಕಾರಿಯಾದ ವಿಪ್ರನೊಬ್ಬನು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕೊಟಡಿಗಳಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದರಲ್ಲಿ ತಾನು ವಾಸಿಸುತ್ತಾ, ಮತ್ತೊಂ ದನ್ನು ಪರಸ್ಥಳದವರು ಬಂದರೆ ಇಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಭೂತದಯಾಪರನಾದುದರಿಂದ ಪರಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಚಿಲ್ಲರೆ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತಲೂ ಇದ್ದನು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಪರಸ್ಥಳದವರು ಎರಡುಮೂರುದಿನಗಳು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಯಾಣಸ್ಥರ ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಯುವತಿಯರು ಮಾತ್ರ ತಾವು ಬಂದು ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದರು. ಇಬ್ಬರು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಆಕೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾದರೂ ಇಬ್ಬರೂ ಎಚ್ಚರವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಆ ಇಬ್ಬರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೀರು ತೊಟ್ಟಕ್ಕುತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ನಿದ್ದೆ ಹೇಗೆ ಬಂದೀತು? ಆ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಾಕೆಯು ಅನಂಗಸೇನೆಯೆಂತಲೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಮಾಲತಿಯೆಂತಲೂ ಚತುರರಾದ ಪಾಠಕಮಹಾಶಯರು ಆಗಲೇ ಗುರುತು ಹಿಡಿದಿರುವರಲ್ಲವೆ? ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು:—

ಮಾಲತಿ—"ಅಮ್ಮಾ, ಅನಂಗಸೇನೆ! ಪುರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟ ಮೇಲೆ, ನಾವು ಕಳ್ಳರ ಕೈಗೋ ಮೃಗಗಳ ಬಾಯಿಗೋ ತುತ್ತಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸಹಾಯಮಾಡಿದುದರಿಂದ ನಿರಪಾಯವಾಗಿ ಬಂದೆವು; ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ದೇವರೇ ಗತಿಯಲ್ಲವೆ?"

ಅನಂಗ—"ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಕಳ್ಳರಾಗಲಿ, ಮೃಗಗಳಾಗಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಈ ಹಾಳುಜನ್ಮವು ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೆ ಅಂತಹ ಅದೃಷ್ಟವೆಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು? ಗಾಳಿ ಬಿಸಿಲುಗಳನ್ನು ಕಾಣದ ನಾನು ದಾರುಣವಾದ ಪರಿಭವಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಿ ಊರೂರು ಅಲೆಯುತ್ತಿರುವ ಈ ನನ್ನಹಾಳುಬಾಳಿನಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ನಿರುಪಮಾನಸರಸಾಗ್ರೇಸರರೂ ಸಾರ್ವಭೌಮರೂ ಆದವರ ಸ್ತುತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದ ಈ ನನ್ನ

ಕೋಮಲವಾದ ಪಾಪಿಶರೀರವು ಇಂತಹ ಆಪತ್ತನ್ನೂ ತಡೆದುಕೊಂಡು ಬದುಕಿರುವುದಲ್ಲಾ? ಅಯ್ಯೋ! ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಗೂ ನನ್ನಮೇಲೆ ದಯೆ ಯಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ?"

ಮಾಲತಿ—"ಅಮ್ಮಾ! ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸಿ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುವುದು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಭರವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಅವಮಾನಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವರು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುಮಂದಿ ಇಲ್ಲ? ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಾಣಬಿಡಬೇಕೆಂತಲೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವರೇ? ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳೂ ಬದಲಾ ಯಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ನಿನಗೆ ಬಂದಿರುವ ಈ ಕಷ್ಟವು ತಾನೇ ಎಷ್ಟುದಿನವಿ ದ್ದೀತು? ನಿರಪರಾಧಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಅವಮಾನಪಡಿಸಿದುದರಿಂದ ರಾಜೇಂ ದ್ರರಿಗೂ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಹುಟ್ಟಲೇಹುಟ್ಟುವುದು. ನಿನ್ನನ್ನು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ ಪುನಃ ತಮ್ಮಬಳಿಗೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಯೋಚ ನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಧೈರ್ಯತಂದುಕೊ."

ಅನಂಗ—"ಸಖಿ! ನಿನ್ನ ಸಮಾಧಾನೋಕ್ತಿಗಳು ನನಗೆ ಶಾಂತಿಯ ನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಾರವು. ಇನ್ನು ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದದರ್ಶನವು ನನಗೆಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದು? ದೊರೆತರೂ ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಗೌರವವು ಉಂಟಾಗುವುದು ಹೇಗೆ? ನನಗೆ ಅಂತಹ ಅದೃಷ್ಟವು ಇರುವುದೇ? ನಿನ್ನ ಸಮಾಧಾನೋಕ್ತಿ ಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಇದುವರೆಗೂ ಜೀವವು ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ವೇಳೆಗೆ ಎಲ್ಲಿರುತ್ತಿತ್ತೋ? ಎಲ್ಲಿ, ನೆನ್ನೆ ಸಂಜೆಗೇ ಬರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ?"

ಮಾಲತಿ—"ಆತನಿಗೆ ಕೆಲಸವಿದ್ದುದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹೇಗಿ ದ್ದರೂ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿಯೇ ಬರುವನು. ಬೆಳಗಿನವರೆಗೂ ನೋಡೋಣ. ಗಲೂ ಆತನು ಬಾರದಿದ್ದರೆ, ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗೋಣ. ನಿನ್ನೆ ಆ

ತೌರುಮನೆಯಾದ ಕೊಂಡಪಲ್ಲಿಗೆ ದಾರಿ ನನಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು. ಕಳ್ಳಕಾಕರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕದಂತೆ ಕರದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು ".

ಅನಂಗ—" ನಾವು ಈಗ ಕೊಂಡಪಲ್ಲಿಗೆ ಸೋಗುವುದು ಉಚಿತ ವಲ್ಲ. ದುಶ್ಚರಿತ್ರಳೆಂಬ ಅಪಖ್ಯಾತಿಯು ಬಂದಿರುವಾಗ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವಮಾನಿತಳಾಗಲಾರೆ "

ಮಾಲತಿ—" ನಿನ್ನ ಆಲೋಚನೆಯು ವಿಪರೀತವಾಗಿದೆ. ತಾಯಿತಂದೆ ಗಳು ಹೆತ್ತಮಕ್ಕಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯಪರರಾಗಿಯೇ ಇರುವರು. ದುರ್ಗುಣಗಳೂ ಹಾಗೆ ಕಂಡುಬರಲಾರವು. ಈ ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಮತ್ತೆಯಾರು ರಕ್ಷಕರಿರುವರು ? ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಆಡುವ ಮೃದು ವಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನಿನಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಮಹದ್ವ್ಯಸನವು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಶಾಂತವಾಗುವುದು."

ಅನಂಗ—" ಹಾಗೆನ್ನಬೇಡ ; ದುಃಖೋಪಶಮನವಾಗಬೇಕಾದರೆ ನೀನು ಹೇಳಿದ ಉಪಾಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದುದು ಬಂದಿದೆ."

ಮಾಲತಿ—" ಅದು ಯಾವುದು ? "

ಅನಂಗ—" ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಹಾತ್ಮರ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರ ಪಾದಸೇವೆಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರ ಸದುಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಕಾಲಯಾಪನೆ ಮಾಡುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ದುಃಖವು ಕಡಿಮೆ ಯಾಗಬಹುದು."

ಮಾಲತಿ—" ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ನಗುಬರುತ್ತಿರು ವುದು. ನೀನು ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ನೀನೇ ಬಾಧಕಳಾಗಿರು ವೆ. ನಿನ್ನ ಸುಂದರಮುಖಾರವಿಂದವೂ ಮಂಜುಲಾಲಾಪವೂ ಯಾವ ಮಹಾ ತ್ಮನಿಗಾದರೂ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಂಶನನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಬಿಟ್ಟು ತಪೋಭ್ರಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುವು ; ಆತನ ಜ್ಞಾನದೀಪವನ್ನು ನಂದಿಸಿಬಿಡುವುವು ; ಮನೋದಾ

ರ್ಯವನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ನೀರುಮಾಡಿ ಬಿಡುವುವು. ಇದರಿಂದ ಉಭಯ ಭ್ರಷ್ಟತೆಯುಂಟಾಗಬಹುದು. ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ ದುರಾತ್ಮರು ಬರುವುದುಂಟು. ಇಂತಹವರಿಂದ ಹಾನಿಯೂ ತಪ್ಪಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ನಿನ್ನ ತವರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ನಿಜಾಂಶವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಮಹಾರಾಜರು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು."

ಅನಂಗ—"ತಂಗೀ, ದುಃಖಾತಿರೇಕದಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತ ವಿವೇಚನೆಮಾಡಲು ಅಶಕ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೀನೇ ನನಗೆ ಗತಿ. ಈಗ ನಾವು ಏನುಮಾಡೋಣ? ನಮಗೆ ವಸತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪರೋಪಕಾರಶೀಲನೆಂದು ತೋರುವನು. ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಂಡಪಲ್ಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಲಾರನೇ?"

ಮಾಲತಿ—"ಆತನು ಬಹು ಯೋಗ್ಯನೆಂದು ತೋರುವನು. ಆತನು ಬಂದಮೇಲೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ನೋಡೋಣ. ಒಂದುವೇಳೆ ಆತನೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಕೊಂಡಪಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಡಲು ಒಪ್ಪಿದರೆ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವು ಸುಲಭವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು. ಧೈರ್ಯದಿಂದಿರು."

ಹೀಗೆ ಆ ಇಬ್ಬರು ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಯಾರೋ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಸಿತು. ಬೀದಿಯಕಡೆ ನೋಡಲು ನೀರುಗಾವಿಯ ದೋತರವನ್ನುಟ್ಟು ವಿಭೂತಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಜಪಸರವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಜಪಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಗೋಚರನಾದನು. ಈತನು ಆ ಯುವತಿಯರು ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗೃಹಪತಿಯೇ. ಆತನ ಹೆಸರು ಸದಾಶಿವಭಟ್ಟ. ಆತನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಆ ಯುವತಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮಮಾಡಲು ಸದಾಶಿವಭಟ್ಟನು ಆಶೀ

ರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಅನಂಗಸೇನೆಯು ,, ತಮ್ಮ ಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ನಾವು ಕ್ಷೇಮವಾಗಿದೇವೆ. ನಾನು ಕೊಂಡಪಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನ ತೌರುಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡಪಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಿಡುವಿರಾ ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

"ಅಮ್ಮಾ ! ಅಗತ್ಯವಾಗಿಯೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವೆನು ಅಬಲೆಯರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡದ ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿಬಲಗಳಿಂದ ಫಲವೇನು ? ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯಕೆಡಬಾರದು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕಷ್ಟವೂ ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ, ಸುಖವೂ ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ. "ಸುಖಸ್ಯಾನಂತರಂ ದುಃಖಂ ದುಃಖಸ್ಯಾನಂತರಂ ಸುಖಂ" ಎಂಬಂತೆ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳು ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಲಿರುವುವು. ಕಷ್ಟ ಬಂದಾಗ ಕುಗ್ಗದೆಯೂ, ಸುಖ ಬಂದಾಗ ಹಿಗ್ಗದೆಯೂ ಇರುವವರೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಅವರಿಗೆ ಎಂತಹ ಕಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಬಹಳ ವ್ಯಥೆಯಾಗಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಇರಿ. ದೇವರು ನಿಮಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುವನು." ಎಂದು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದನು.

ಈತನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಯುವತಿಯರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯದೇವತೆಯೇ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ರೂಪಿನಿಂದ ತಮಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿದರು.

ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ರಾಯಚೂರು ದುರ್ಗ.

ಕೃಷ್ಣಾ ತುಂಗಭದ್ರಾನದಿಗಳ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಯಚೂರು ಎಂಬ ದುರ್ಗವೊಂದಿರುವುದು. ಆ ದುರ್ಗವು ಸಾಧಾರಣವಾದುದೇ ಆದರೂ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದುದು. ಈ ಕಥೆಯು ನಡೆದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಸೇರಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಕೆಲವು ಕಾಲ ವಿಜಯನಗರದವರೂ ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಬಿಜಾಪುರದವರೂ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಎರಡು ರಾಜ್ಯದವರಿಗೂ ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ಯುದ್ಧಗಳು ನಡೆದಿದ್ದುವು. ಈ ಗಡಿಯ ದುರ್ಗವನ್ನು ತಮ್ಮ ವಶಪಡಿಸಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರು ಸಮಯವನ್ನು ಕಾದುಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಆದಿಲ್‌ಷಹಾ ಎಂಬವನು ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ರಾಯಚೂರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತೋಫಲ್‌ಖಾ ಎಂಬವನನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ್ದನು. ಇವನು ಮೊದಲು ಹಿಂದುವಾಗಿದ್ದು ಧನಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಮತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದನು. ಇತರ ಹಿಂದುಗಳನ್ನೂ ಮಹಮ್ಮದೀಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ಕುತೂಹಲಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಖಾನನು ಬಹಳ ಶೂರನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ರಾಯಚೂರಂತಹ ಮುಖ್ಯದುರ್ಗದ ಕಾವಲಿಗೆ ನಿಯಮಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಈ ತೋಫಲ್‌ಖಾನನು ಹಿಂದುವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಇತರ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಸರದಾರರು ಇವನನ್ನು ಅಷ್ಟು ಉತ್ತಮನೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ

ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯನಾದ ಮಹಮ್ಮದೀಯನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದನು. ಇವನು ತನಗಿರುವ ಕುಂದನ್ನು ಒಬ್ಬಳು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ ಹಿಂದೂ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ತೋಫಲ್‌ಖಾನನು ತನ್ನ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ಭವನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತನಗಿರುವ ಕುಂದು ಯಾವಾಗ ಕಳೆದುಹೋಗುವುದೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ದ್ವಾರಪಾಲಕನೊಬ್ಬನು ಬಂದು “ ರಾಮಯ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರು ಬಂದಿರುವರು. ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ, ಕರೆತರುವೆನು ” ಎಂದು ಹೇಳಲು, “ ಆಗ ಬಹುದು,” ಎಂದನು. ರಾಮಯ್ಯಮಂತ್ರಿಯು ಬಂದು ಉಚಿತಾಸೀನನಾದ ತರುವಾಯ, “ ರಾಮಯ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳೇ ! ನೀವು ಹೋದ ಕೆಲಸ ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೈಗೂಡಿತು ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ರಾಮಯ್ಯ—“ ಸ್ಥಿರಸಂಕಲ್ಪನಾಗಿ, ರಾಮಯ್ಯಮಂತ್ರಿಯು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಾಗ ಸಫಲವಾಗದ ಕಾರ್ಯವೂ ಇರುವುದೆ ? ”

ತೋಫಲ್‌ಖಾ—“ ಶಾಬಾಸ್‌, ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ! ನಿಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾತೂಲದ ಮುಂದೆ ಮಿಕ್ಕವರ ಉಪಾಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ತೂಲರಾಶಿಯಂತೆಯೇ. ಆ ಸ್ತ್ರೀಲಲಾಮವು ಯಾವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಅಲಂಕಾರಭೂತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುದು ? ” ಎಂದು ಅಧಿಕ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.

ರಾಮಯ್ಯ—“ ಆ ಸುಂದರಿಯು ತನ್ನ ಒಬ್ಬಳು ಸಖಿಯೊಡನೆ ತಮ್ಮ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಧರ್ಮಸತ್ರದಲ್ಲಿರುವಳು. ಈ ಶುಭವರ್ತಮಾನವನ್ನು ತಮಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದೇ ಬಂದೆನು.”

ತೋಫಲ್‌ಖಾ—“ ಅಯ್ಯೋ ! ಇದೇನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದಿರಿ ? ಈ ನನ್ನ ಸುಂದರಭವನವನ್ನು ಆಕೆಯಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸದೆ, ಯಾವುದೋ ಧರ್ಮ ಸತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲಾ! ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದಾಗಿನಿಂದಲೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳವಾಗಿ ವಿಹ್ವಲವಾಗಿದೆ. ಕೂಡಲೆ ಸೇವಕರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಯಿಸುವೆನು.”

ರಾಮಯ—“ ಖಾಸಾಹೇಬರೇ ! ತ್ವರೆಪಟ್ಟು ಸೇವಕರನ್ನು ಕಳು ಹಿಸಬೇಡಿರಿ. ಅದರಿಂದ ಕೆಲಸ ಕೆಟ್ಟೀತು. ಅವರಿಗೆ ಮೆತ್ತಗೆ ಪುಸಲಾ ಯಿಸಿ ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಗುಡದೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಕರೆತಂದುದಾಗಿದೆ. ಈಗ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಸ್ತ್ರೀಜನಸಹಜವಾದ ಸಂಶಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಕೈಗೆ ಬಂದ ತುತ್ತು ಬಾಯಿಗೆ ಬಾರದಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆ ಯುವತಿಯು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಆತನಲ್ಲಿ ಪರಿ ಪೂರ್ಣಾನುರಾಗ ಹೊಂದಿದ್ದವಳು. ಅಂತಹವಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು. ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಅನೇಕಕಾಲ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನು ರಾಗ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ದುಡುಕಿದರೆ ಆಕೆಯು ಆತ್ಮಹತ್ಯ ವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಆದುದರಿಂದ ಬಲು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಈಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತಮಗೆ ಸೇರಿದೆ ” ಎಂದನು.

ತೋಫಲ್‌ಖಾ—“ ಮಂತ್ರಿವರ್ಯರೇ ! ನಾನು ಬಹಳ ದಿವಸ ತಡೆ ದುಕೊಂಡಿರಲಾರೆ. ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ನಾನು ಕಾಣದವನಲ್ಲ. ಕೊಂಡ ಪಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆಕೆಯ ತಂದೆಯು ನನಗೆ ಪರಿಚಿತನೆಂಬುದು ತಮಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ನನ್ನ ಪರಿಚಿತನ ಮಗಳನ್ನು ನನ್ನ ದುರ್ಗಕ್ಕೇ ಕರೆತಂದು ಬಿಟ್ಟಿರುವಾಗ, ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡದೆ ನಾನು ಹೇಗೆ ಸುಮ್ಮನಿರಲು ಆಗು ವುದು ?”

ರಾಮಯ—"ಖಾನಸಾಹೇಬರೇ! ಕಷ್ಟವಾದರೂ ತಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆಹಾರಪದಾರ್ಥವಾಗಿದ್ದರೂ ವೈದ್ಯನು ನಿಷೇಧಿಸುವಾಗ ಅಪಥ್ಯಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆಯೇ, ಪರಿಚಿತನ ಕುವರಿಯಾದರೂ ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಮಾತನಾಡಿಸಬೇಡಿರಿ. ನೀವೇ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅನಂಗಸೇನೆಗೆ ಭಯವುಂಟಾಗಬಹುದು. ತಾವು ಇಷ್ಟು ಕುತೂಹಲಪಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನಾನೇ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಆಕೆಯ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಸುವೆನು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದನು ಅಲ್ಲಿ ಆ ಯುವತಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು:—

ಅನಂಗ—"ಮಾಲತೀ! ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಬಂದುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ"

ಮಾಲತಿ—"ಆತನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಅತಿವಿನೋದಕರವಾದ ಕಥೆಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಣವು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಶ್ರಮವಾಗಿತೋರಲಿಲ್ಲ."

ಅನಂಗ—"ಇದು ಯಾವುದೋ ದೊಡ್ಡ ದುರ್ಗದಂತೆ ತೋರುವುದು. ಇದು ಯಾವ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ?"

ಮಾಲತಿ—"ಇದು ರಾಯಚೂರುದುರ್ಗವಂತೆ. ಹಿಂದೆ ಇದು ವಿಜಯನಗರ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿತ್ತು. ಈಗ ಬಿಜಾಪುರದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆಯಂತೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಕರೆತಂದನು?"

ಅನಂಗ—"ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯವನು. ಆತನು ನಮ್ಮನ್ನು ದುರಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದಿರಲಾರನು. ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರಲೆಂದು, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದಿರಬಹುದು. ಕೆಲವು ಮಜಲಿನಲ್ಲೇ ನಮ್ಮ ಕೊಂಡಪಲ್ಲಿಯು ಸಿಕ್ಕುವುದು."

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಮಯನು ಬಂದು ಆ ಯುವತಿಯರಿದ್ದ ಕೋಟಡಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು. ಕೂಡಲೆ ಅನಂಗಸೇನೆಯು "ಸ್ವಾಮಿ! ಈ ದಿನದ ಪಯಣವು

ಮುಗಿಯಿತೋ ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ದೂರ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡೋಣ ವೋ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಸದಾಶಿವಭಟ್ಟ—"ಈ ದಿನ ಬಹಳ ದೂರ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ನನಗೇ ಸಾಕಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಕುಸುಮಕೋಮಲೆಯರಾದ ನಿಮಗೆ ಮತ್ತೆಷ್ಟು ಆಯಾಸವಾಗಿದೆಯೋ! ಈ ದಿನ ಇಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದು ನಾಳೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪಯಣಮಾಡೋಣ."

ಅನಂಗ—"ಈ ದುರ್ಗವು ಯಾರದು? ಇದಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿ ಯಾರು?"

ಸದಾ—"ಅಮ್ಮಾ! ಇದು ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದು. ಈಗ ಇದಕ್ಕೆ ತೋಫಲ್‌ಖಾನನೆಂಬಾತನು ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರುವನು. ಆತನು ನನಗೆ ಮಿತ್ರನು." ಎಂದನು.

ಅನಂಗ—"ಸ್ವಾಮಿ! ತಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಭಯವಾ ಗುತ್ತಿದೆ."

ಸದಾ—"ಅಮ್ಮಾ! ಹೀಗೇಕೆ ಹೆದರುವಿ? ಹೆದರಲು ಕಾರಣ ವೇನಿದೆ? ಮಂತ್ರೋಪಾಸನಾಶಕ್ತಿಯಿರುವ ನನಗೆ ಕೋಪಬಂದರೆ, ಲಕ್ಷಾಂ ತರ ಸೈನ್ಯಗಳೊಡನೆ ರಾಜಾಧಿರಾಜರು ಇದಿರುಬಿದ್ದರೂ, ಅವರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿ ಸಬಲ್ಲೆನು. ನನ್ನನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಹೆದರಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸು. ಅದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವೇನಾದರೂ ಇದೆಯೋ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿಸುವೆನು."

ಈ ಪೌರುಷದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅನಂಗಸೇನೆಯ ಅರ್ಧ ಹೆದರಿಕೆಯು ಶಾಂತವಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ಆಕೆಯು "ಸ್ವಾಮಿ! ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಪರಿಚಯವು ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದಲೂ, ಹೊಸಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಲೂ, ಅಪರಿಚಿತರಾದ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದುದರಿಂದಲೂ ನಮಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಹೆದರಿಕೆಯುಂಟಾಯಿತು." ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಸದಾ—"ತಾಯಿ! ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು ಮಹಮ್ಮದೀಯರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕೆಟ್ಟವರಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಯವರೂ ಸಿಕ್ಕುವರು. ಈ ದುರ್ಗಾಧಿಪತಿಯು ಬಹಳ ಸಜ್ಜನನು. ಆತನಿಗೆ ಹಿಂದುಗಳು ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಆತನು ನನಗೆ ಪರಮಾಪ್ತನು. ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಭಯವುಂಟಾಗಲಾರದು."

ಅನಂಗ—"ತಾವು ಇಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಹೆದರಿಕೆಯೆಲ್ಲವೂ ಹೋಯಿತು. ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಭಾರ ತಮ್ಮದೇ. ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ನಂಬಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ನಮಗೆ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತವುಂಟಾಗಲಾರದೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದೇವೆ."

ಸದಾ—"ಅಮ್ಮ! ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಂಬಬಹುದು. ಈ ಧರ್ಮಸತ್ರವು ಗಟ್ಟಿಯಾಗೇನೋ ಕಟ್ಟಿರುವುದು. ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿ ನೀವುಗಳು ಇರುವುದು ಅಷ್ಟು ಯುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಬೇರೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ರಾಜಭಟರು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾವಲಾಗಿಯೇ ಇರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಸ್ಥಳ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣ." ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು.

ಆ ಯುವತಿಯರಿಗೆ ಒಂದುಕಡೆ ಹೆದರಿಕೆಯೂ, ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ ಧೈರ್ಯವೂ ಉಂಟಾದುವು. ಆದರೂ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ದಿಕ್ಕುತೋಚದೆ, ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ತೋರಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಸಂಗಡಲೇ ಹೊರಟರು. ಅವರನ್ನು ಒಂದು ಕೊಟಡಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟು "ನಾಳೆಯ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹೊರಡೋಣ. ಈಗಿನ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಏರ್ಪಾಡುಮಾಡಿದೇನೆ. ನಿಮಗೆ ಬಬ್ಬಳು ಆಹಾರವನ್ನು

ತರುವೆಳು. ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಧೈರ್ಯದಿಂದಿರಿ. ಸರಿಹೊತ್ತಿಗೇ ಬಂದು ಎಬ್ಬಿಸುವೆನು.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಸದಾಶಿವಭಟ್ಟನು ಹೊರಟುಹೋದನು.

೫೧ ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಧರ್ಮಸತ್ರ.

ತಾವದ್ಧತ್ತೇಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ಶಮಯತಿ ಚ ಮನಶ್ಚಾಪಲಂ ತಾವದಾರ್ಯಃ |
ತಾವತ್ಸಿದ್ಧಾಂತಮಾತ್ರಂ ಸ್ಫುರತಿಹೃದಿಪರಂ ಸರ್ವಲೋಕೈಕದೀಪಂ ||
ಕಾಳಿಂದೀಪೂರದೀವ್ಯತ್ ಕುವಲಯಕಲಿಕೋದ್ದಾಮದಾಮಾಭಿರಾಮೈಃ |
ಯಾವನ್ನೋಹನ್ಯಮಾನಂ ಕಲಯತಿ ಹೃದಯಂ ಕಾಮಿನೀನಾಂ ಕಟಾಕ್ಷೈಃ||

ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಪುಣ್ಯನದಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಗಭದ್ರೆಯು ಒಂದು ಅದು ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸುಮಾರು ೨೯೦ ಮೈಲುಗಳ ದೂರ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹರಿದು ಕೃಷ್ಣಾನದಿಗೆ ಸೇರುವುದು. ತುಂಗಭದ್ರಾ ತೀರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಹಲವು ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಆದವಾನಿಯು ಒಂದು ಈ ಪುರದಲ್ಲಿ ಪಥಿಕರು ಇಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಧರ್ಮಸತ್ರ ಒಂದು ಇತ್ತು. ಒಂದುರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದಮೇಲೆ, ಕೆಲವರು ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಇಳಿದುಕೊಂಡರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದಣಿದು ಇದ್ದುದರಿಂದ, ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ವಿನಾ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಚ್ಚರದಿಂದಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯನು ಕೈಯಲ್ಲಿ

ಒಂದು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಅತ್ತಿತ್ತ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತ ಕಾವಲು ಕಾದಿದ್ದನು. ಕಾರ್ಯಭಾರವು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಇರಲು, ಕರ್ತವ್ಯನಿರತನಾದ ಯಾವನಿಗೆ ತಾನೆ ನಿದ್ರೆಯು ಬಂದೀತು? ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಿತ್ತು. ಅವನು ತಾನು ಕಾದಿದ್ದ ಯುವತಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬಳಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಸೇವೆಮಾಡುವುದು ಆತನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಕರವಾಗಿತ್ತು. ಚಿರಕಾಲದಿಂದ ತನ್ನ ಅನುರಾಗಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಿದ್ದ ಆ ಯುವತಿಯನ್ನು ಶತ್ರುಮಧ್ಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ದೃಢಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆ ಯುವತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ದೃಢಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ, ಹೀಗೆ ಉಪಕೃತಳಾಗುವ ಸ್ತ್ರೀಯು ತನಗೆ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರಳಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ಆ ಪುರುಷನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಂತೆಯೇ ಬಳಲಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ನಿದ್ದೆಬರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅವನು ಕಾದುಕೊಂಡು ಇರಲು ಆಗತಾನೆ ಹುಟ್ಟುತಿದ್ದ ಶುಕ್ರಗ್ರಹವನ್ನು ಕಂಡು, ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವ ಸಮಯವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಮುಂದಿನ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರಳಾಗಿದ್ದ ಯುವತಿಯು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡುದರಿಂದ ಆಕೆಗೂ ಕಾವಲಿದ್ದಾತನಿಗೂ ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ನಡೆಯಿತು :—

ಯುವತಿ—"ರುದ್ರದೇವ! ಈ ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದರೂ ನಿದ್ರಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ? ಪಾಪ ! ನೀನು ನಮಗಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವೆ? ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಕಾದಿರುವೆನು, ನೀನು ನಿದ್ದೆ ಹೋಗು."

ರುದ್ರದೇವ—"ಮುಕ್ತಾಂಬೆ! ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ನನಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದಾಗಲೇ ನಾನು ನಿದ್ದೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆನು. ಆತನು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಚಾತುರ್ಯಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಶತ್ರುಪುರದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ, ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಶತ್ರುಗಳ ಕೈಗೆ ಪುನಃ ಬೀಳದಂತೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು

ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವನು! ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ಅಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಿದ್ದರೂ ನಿನಗೆ ಕಷ್ಟವು ಸಂಭವಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮಂತ್ರೀಶ್ವರನ ಪ್ರಯಾಸವೆಲ್ಲವೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಷ್ಟವಾಗುವುದು."

ಮುಕ್ತಾಂಬೆ—"ಹೌದು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟನು. ಭಯಂಕರ ಶಾರ್ದೂಲಗಳಂತೆ ಆ ರಕ್ಷಕಭಟರು ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿಯೂ ಕಾದುಕೊಂಡಿರಲು, ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಹೀಗಿರಲು ಆ ಮಹನೀಯನು ನಿರಪಾಯವಾಗಿಯೂ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿಯೂ ತಪ್ಪಿಸಿ, ಮುಹೂರ್ತಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದನು. ಆತನು ಆ ಓಗೊಂದಿಯನ್ನು ಸುಡುತ್ತಿರಲು, ಪೌರರು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೇ?"

ರುದ್ರ—"ಏನುಮಾಡುವರು? ತಾನೇ ದಹಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದರೆ ತನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕೊಲ್ಲುವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ, ಹುಡುಗರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದರೆ ಅವರು ಉಬ್ಬಿಹೋಗುವರು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಹುಡುಗರನ್ನು ಶೈವಮಠದ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಲಂಕಾದಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಆಂಜನೇಯನ ವೇಷವನ್ನು ಹುಡುಗರಿಂದ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವರಾಗಿ ಅವರೇ ಪುರಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಹೊತ್ತಿಸುವ ಹಾಗೆ ತಂತ್ರಮಾಡಿದನು. ರಾಮಯನ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸುವುದು, ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರಲು ಆ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಏನು ತಿಳಿಯುವುದು? ಆತನು ಅವಕಾಶಕೊಟ್ಟಂತೆಲ್ಲಾ ಬಾಲಕರು ರೇಗಿಸುತ್ತ ಹೋದರು. ವಿನೋದವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೂ, ದೊಡ್ಡವರೂ ಚಿಕ್ಕವರಂತೆಯೇ ವಿನೋದದ ಮಗ್ನರಾದರು. ಬಿರುಗಾಳಿಯು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಆತನ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ

ಸಹಾಯವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಹಾಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ವಿನೋದಿಸಿ, ದುರ್ಗ ರಕ್ಷಕಭಟರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿಹೊತ್ತಿಸಿದನು. ಈ ವಿಪತ್ತನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಕ್ಷಕಭಟರು ತ್ವರೆಯಿಂದ ಓಡಿಹೋಗುವರೆಂದೂ, ಆಗ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನಿರಪಾಯವಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬಹುದೆಂದೂ ದೂರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯೋಚಿಸಿ, ಈ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆ ಮಾಡಿರುವನು."

ಮುಕ್ತಾಂಬೆ—"ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯ ಕೆಲಸವು ಅತಿಘೋರವಾದುದು! ಆ ಪೌರರ ಗೋಳು ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವಂತಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಂಡರೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವಾಗುವುದು."

ರುದ್ರ—"ಸುಂದರಿ! ನೀನು ಭಯಸ್ವಭಾವದವಳು, ನವನೀತಹೃದಯಳು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ ಘೋರಕೃತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡರೂ ಭಯಪಟ್ಟು ಸಂತಾಪಪಡುತ್ತಿರುವೆ. ನಮ್ಮಂತಹವರಿಗೆ ಅದೊಂದು ಲೆಕ್ಕವೆ?"

ಮುಕ್ತಾಂಬೆ—"ಎಷ್ಟಾದರೂ ಪುರುಷರು ಕಠಿನಹೃದಯರು. ಎಂತಹ ಘೋರಕೃತ್ಯಕ್ಕಾದರೂ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ."

ರುದ್ರ—"ಪುರುಷರು ಶತ್ರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಠಿನಹೃದಯರೇ ಸರಿ. ಮಿಕ್ಕೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧುಸ್ವಭಾವದವರೇ, ಸದಯಹೃದಯರೇ."

ಮುಕ್ತಾಂಬೆ—"ಎಲ್ಲರ ಮಾತನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೇನು? ನಿನ್ನ ವಿಷಯ ಹೇಳು. ನೀನು ಕಠಿನಹೃದಯನು ಹೌದೋ, ಅಲ್ಲವೊ? ಶತ್ರುಗಳದಿರಿಗೆ ಕಠಿನಹೃದಯನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಶತ್ರುವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ, ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಇಷ್ಟು ಕಠಿನಹೃದಯನಾಗಿರುವಿಯಾ?" ಎಂದು ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆತನು ಸಿಡಿಲುಬಡಿದವನಂತಾದನು. ಏನನ್ನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ಕಡೆಗೆ ಧೈರ್ಯ

ವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು, "ಓ ಸುಂದರಿ! ಇದೇನು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ? ಯಾವ ಸುಂದರಿಯ ವದನೇಂದುಬಿಂಬಸಂದರ್ಶನದಿಂದ ನನ್ನ ಹೃದಯಕೈರವವು ವಿಕಸಿತವಾಗುತ್ತಿರುವುದೋ, ಅಂತಹ ಸ್ತ್ರೀಯು ನನಗೆ ಶತ್ರುವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ! ಓ ರಾಜಪುತ್ರಿ! ನಿನ್ನ ಸಂದರ್ಶನವು ಲಭ್ಯವಾಗದಿದ್ದ ದಿನ ನನ್ನ ನೇತ್ರಗಳೂ, ನಿನ್ನ ಮಧುರವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳದಿದ್ದ ದಿನ ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳೂ ವ್ಯರ್ಥವಾದುವೆಂದು ನೆನೆಸಿ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆನಂದಸಂದಾಯಕವಾದ ವಸ್ತುವು ನಿನಗಿಂತ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ಎಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದು ಉಚಿತವೇ?" ಎಂದು ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಸನದಿಂದ ಹೇಳಿದನು.

ಮುಕ್ತಾಂಬೆ—"ರುದ್ರದೇವ! ನೀನು ಬಹಳ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿರಬಹುದು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಪೂರ್ಣಾನುರಾಗವೂ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಒಬ್ಬರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಅವರ ಪ್ರವರ್ತನಗಳಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು? ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಎಂತಹುವು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿನ್ನ ಪ್ರವರ್ತನಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಉಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲ."

ರುದ್ರ—"ಮುಕ್ತಾಂಬೆ! ಈ ಹೊತ್ತು ಏನೇನೋ ಹೊಸ ಮಾತುಗಳು ಕೇಳಬರುತ್ತಿವೆ. ನನ್ನ ಪ್ರವರ್ತನೆಯು ಏನು ಕೆಟ್ಟದೆ ಹೇಳು. ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷವಾಗಿರುವುದೆಂದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಂಬು. ನನ್ನ ಪ್ರವರ್ತನದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸಂಶಯವೇನಾದರೂ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿ ನನ್ನ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸು."

ಮುಕ್ತಾಂಬೆ—"ರುದ್ರದೇವ! ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಕೋಪಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನಮಗೆ ಸಂದರ್ಶನ ಕೊಡುವನೆಂದು ಆದಿನ ಹೇಳಿದ್ದೆ; ಅಲ್ಲವೆ? ನೀನು ಹೇಳುವಷ್ಟು ಅನುರಾಗವು ನಿನಗೆ ಇದ್ದಪಕ್ಷ

ದಲ್ಲಿ, ಆ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದೆಯೋ ? ನಿಮ್ನಾಭಿಮುಖವಾದ ಜಲಪ್ರವಾಹವು ಹೇಗೆ ನಿರ್ಬಂಧಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ನಿಷ್ಕಪಟಾನುರಾಗವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಯಾರ ಮಾತಿನ ನಿರ್ಬಂಧಕ್ಕೂ ಒಳಪಡದು."

ರುದ್ರ—"ಲಲನಾಮಣಿ ! ತಿಮ್ಮರಸನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ, ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಯಾವ ಹೊಸಬನೂ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜಭಟನನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಬೇರೊಬ್ಬ ಕಾವಲುಗಾರನನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ಅವನಿಗೆ ಲಂಚದ ಆಸೆಯು ಇರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದಲೂ, ನಾನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದರೂ ನಿನ್ನ ಸಂದರ್ಶನವು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಏನುಮಾಡಲಿ ? ಅಷ್ಟುದಿವಸವೂ ನಾನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಸಂತಾಪವು ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಆ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಮೃತ್ಯುಮುಖದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅದೃಷ್ಟವಶದಿಂದ ಉಳಿದುಕೊಂಡನು. ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ ನಮ್ಮಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಿರರ್ಥಕವಾದುವು. ನಿನಗೆ ಸಂತೋಷಕರವಲ್ಲದ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿವರಿಸಲಿ?"

ಮುಕ್ತಾಂಬೆ—"ಏನು ! ಏನು ! ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಸತ್ತನೆಂದುಕೇಳಿದೆನಲ್ಲಾ ? ಇದೇನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ ? ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಬದುಕಿಕೊಂಡನೆ ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಮುಕ್ತಾಂಬೆಗೆ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಕ್ಷೇಮವಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ನಿಜವಾದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದೂ, ರುದ್ರದೇವನಿಗೆ ಮೋಸಮಾಡಿ ರಹಸ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ, ಹೀಗೆಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಸ್ಥಿರಮನಸ್ಕನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ವಿಜಯಸಿಂಹನ ವಧೆಗಾಗಿ ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿರುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ರುದ್ರದೇವನಿಂದ ಹೊರಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ರುದ್ರ—"ಸುಂದರಿ! ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ವಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಧ್ಯಶಿಲೆಯಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ ಇದ್ದುದಕ್ಕೆ ಇದ್ದಹಾಗೆಯೇ ತಿಮ್ಮರಸನು ಆ ಶ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅವನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡುಹೋದನು. ಗಟ್ಟಿ ಆಯುಸ್ಸೆಂದರೆ, ವಿಜಯಸಿಂಹನದೇ! ಮೃತ್ಯುವಿನ ದವಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಬದುಕಿಕೊಂಡನು!"

ಮುಕ್ತಾಂಬೆ—"ನಮ್ಮ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿ ಸ್ಥಿರಪ್ರತಿಜ್ಞನು. ಆತನು ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವನೇ?"

ರುದ್ರ—"ಆದರೂ ಏತಕ್ಕೋ ರಾಮಯನು-ವಿಜಯಸಿಂಹನ ವಧೋದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಉಪೇಕ್ಷಾಪರನಾಗಿರುವನು."

ಮುಕ್ತಾಂಬೆ—"ಉಪೇಕ್ಷೆಯೇತಕ್ಕೆ! ಆತನು ಏನೋ ಕಪಟೋಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಅದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ನೀನು ಮರೆಮಾಚುತ್ತಿರುವೆ. ಇದೇ ಅಲ್ಲವೆ ನಿನ್ನ ಅನುರಾಗಕ್ಕೆ ಗುರುತು?"

ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಹಿಂದಿನ ರಹಸ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ರುದ್ರದೇವನಿಂದಲೇ ಬಯಲಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅವನಿಗೆ ಇತರ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಗೊಡದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ವಾಸ್ತವವಾಗಿಯೂ ರುದ್ರದೇವನಿಗೆ ಈ ಸಮಾಚಾರವು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆತನು, "ಶಲ್ಯಗಳಂತಿರುವ ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನೇತಕ್ಕೆ ಸೀಳುತ್ತಿರುವೆ? ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬಯಲುಮಾಡಕೂಡದೆಂದು ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಗಲೂ, ನಿನಗೆ ಹಿಂದೆ ಗುಟ್ಟನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲವೆ? ಅಂತಹ ನನ್ನನ್ನು ಈಗ ಇಷ್ಟು ಕ್ರೂರವಾಗಿ ನೋಯಿಸುತ್ತಿರುವಿಯಾ?" ಎಂದು ಅತ್ಯಂತ ವಿಚಾರದಿಂದ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು.

ಮುಕ್ತಾಂಬೆ—"ರುದ್ರದೇವ! ಪರಿಹಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದೆ? ಹೋ

ಗಲಿ! ಅವಮಾನಪೀಡಿತಳಾದ ಅನಂಗಸೇನೆಯು ಆತ್ಮಹತ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಳೆಂದು ಕೆಲವರು, ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೋದಳೆಂದು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು, ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರು. ಆಕೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರುವಳು? ನಿನಗೇನಾದರೂ ಗೊತ್ತೊ?"

ರುದ್ರ—"ಆಕೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವಳು? ರಾಮಯಮಂತ್ರಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವನೇ? ಆಕೆ ಬದುಕಿಯೇ ಇರುವಳು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು, ಆ ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ರಾಯಚೂರಿಗೆ ಕರೆತರಲು ಹೋಗಿರುವನು. ನಾವು ರಾಯಚೂರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ಆತನೂ ಅನಂಗಸೇನೆಯೊಡನೆ ಬಂದು ಕಾದಿರುವನು."

ಮುಕ್ತಾಂಬೆ—"ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ಕರೆತರುವುದರಿಂದ ಲಾಭವಿರುವುದೆಂದು ಮಂತ್ರಿಯು ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ನಾನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಿಂದ ಲಾಭವೇನು? ನೀನು ಜ್ಞಾಪಿಸುವೆಯಾ?"

ರುದ್ರ—"ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಮೊದಲು ಬಿಜಾಪುರದ ದೊರೆಯ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಚಿರಕಾಲದಿಂದಲೂ ಆತನಿಗೂ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರಿಗೂ ಮೈತ್ರಿ ಇರುವುದರಿಂದ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯ ಆಸೆಯು ಅಲ್ಲಿ ಕೈಗೂಡಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆತನು ರಾಯಚೂರು ದುರ್ಗಾಧಿಪತಿಯ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಮಾಡಿರುವನು. ಆತನಿಗೆ ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟು, ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಇರುವನು. ಆ ದುರ್ಗಾಧಿಪತಿಯಾದ ತೋಫಲ್‌ಖಾನನು ಬಿಜಾಪುರದ ದೊರೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನ ಕಪಟ ವಚನಗಳಿಂದ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಂತೆ ಒಪ್ಪಿಸಿರುವನು."

ಮುಕ್ತಾಂಬೆ—"ಅಯ್ಯೋ! ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷಚರಿತಳಾದ ಅನಂಗಸೇನೆಗೆ ಎಂತಹ ಆಪತ್ತು ಬಂತು! ಹೀಗೆ ಮಾಡುವನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ! ಇಂತಹ ಪಾಪಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ರಾಜ್ಯವು ಹೇಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾದೀತು!"

ರುದ್ರ—"ಸುಂದರಿ, ನಿನಂತೆಯೇ ನಾವೂ ದಯಾರ್ದ್ರಹೃದಯರಾದರೆ ಶತ್ರುಹಸ್ತಗತವಾದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಆಪತ್ತನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡದೆ ನಾವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಯುದ್ಧವು ಕ್ರೂರವೆಂದು ಹಿಂತೆಗೆದರೆ ಯಾವ ದೊರೆಯ ರಾಜ್ಯವು ತಾನೆ ಉಳಿದೀತು? ರಾಜನು ಎಷ್ಟೇದಯಾಳುವಾದರೂ, ರಾಜ್ಯಾಭಿವರ್ಧನಕ್ಕಾಗಿ ಎಂತಹ ಕ್ರೂರಕೃತ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ರಾಜ್ಯತಂತ್ರವಿಶಾರದನಾದ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಿರುವನು. ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ಮಹಮದೀಯನಿಗೆ ವಶಪಡಿಸಿದಂತೆಯೇ ನಿನಗೂ ಏನಾದರೂ ಅಂತಹ ದುರವಸ್ಥೆಯು ಬರಬಹುದೆಂದು ಸಂಶಯವಿದ್ದೀತು. ದುಷ್ಟಸ್ವಭಾವದವರಾದ ಮ್ಲೇಚ್ಛರಿಂದ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಅವಮಾನವಾದರೂ ಸಂಭವಿಸಿದಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನಕಾವಲಿಗೆ ನೇಮಿಸಿರುವನು. ನನ್ನ ಜೀವವಿರುವರೆಗೂ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಅಪಾಯವೂ ಬರಲಾರದೆಂದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿ." ಎಂದನು.

ಮುಕ್ತಾಂಬೆ—"ರುದ್ರದೇವ! ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ಅನುರಾಗದ ಆಳವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿಸಿದೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಬೇರೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ನನಗೆ ಅಪಾಯ ತಟ್ಟದಂತೆ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರು."

ರುದ್ರದೇವನು ಆಕೆಯ ಆಶಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ತನ್ನಮೇಲೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅನುರಾಗದಿಂದಿರುವಳೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೆ ಪ್ರಹರೇಶ್ವರನಿಗೂ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಆಗ ಉಳಿದವರನ್ನೂ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯನ್ನು ಮೇನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಒಂದುಕಡೆ ಪ್ರಹರೇಶ್ವರನೂ ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ ತಾನೂ ಖಡ್ಗಪಾಣಿಗಳಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ರಾಯಚೂರಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು.

೨೨ ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ತೋಫಲ್‌ಖಾ—ಫಕೀರ

ರಾಯಚೂರು ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ತೋಫಲ್‌ಖಾನನು ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಸೌಧವು ಮಹೋನ್ನತವಾಗಿಯೂ ವಿಶಾಲವಾಗಿಯೂ ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು. ಆತನು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಸೌಧದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಕೊಟ್ಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆಗ ರಾತ್ರಿ ಸುಮಾರು ಏಳುಗಂಟೆ ಆಗಿತ್ತು. ಆದಿನ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನು ಉದಯಿಸಿ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆನಂದಕರವಾದ ಬೆಳದಿಂಗಳು ನಾಲ್ಕುದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತಂಗಾಳಿಯು ಮೆಲ್ಲನೆ ಬೀಸುತ್ತಾ ಪ್ರಾಣಿಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದಲೇ ವಿಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ದುಸ್ಸಹವಾದ ಬಾಧೆಯು ಸಂಜನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಚಿರಕಾಲದಿಂದ ಅನಂಗಸೇನಾಚಿಂತಾಸಂತಪ್ತನಾಗಿದ್ದ ತೋಫಲ್‌ಖಾನನಿಗೆ ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಅತಿದುರ್ಭರವಾದ ಸಂತಾಪವು ಉಂಟಾಗಿತ್ತೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ತಳಮಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆತನ ಸ್ಮೃತಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುಂದರವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿ, ಮೊದಮೊದಲು ಅವಯವವಿಭಾಗರಹಿತವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ವಿಸ್ಫುಟಾವಯವವುಳ್ಳ ದಿವ್ಯಸುಂದರವಿಗ್ರಹವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನೋಡಿನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟುಕೊ

ಳ್ಳುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿರಲು, ಆ ಸುಂದರಿಯು ತನ್ನ ವಿಶ್ರಾಮಮಂದಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಳಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಸಂತೋಷಿಸಿ, ತನ್ನ ಪೀಠದಿಂದೆದ್ದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟನು. ಆದರೆ ಆಗ ರಾಮಯ ಮಂತ್ರಿಯು ಹೇಳಿದ್ದ ಮಾತುಗಳು ಜ್ಞಾಪ್ತಿಗೆಬಂದು, ದೃಢಪಾಶದಿಂದ ಬದ್ಧನಾದವನಂತೆ ತನ್ನ ಪೀಠದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟನು.

ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಆತನಿಗೆ ತೋರಿತು. ಮೊದಲು, ತನ್ನ ಮಿತ್ರರೊಡನೆ ಸಂಭಾಷಿಸಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಆತಂಕವು ತೊಲಗುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಕೂಡಲೆ, ಹೇಳಿದಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಮಿತ್ರರಿಂದ ತನ್ನ ಮನೋವಿಕಾರವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಿಟ್ಟನು. ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಸರಸವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ ಆನಂದಗೊಳಿಸುವ ಫಕೀರರು ಯಾರಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ, ತನ್ನ ಮನೋವ್ಯಥೆಯು ಶಾಂತವಾದೀತೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಖಾನನಿಗೆ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಮತದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಆಸಕ್ತಿಯಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಅನಾದಿಸಿದ್ಧವಾದ ಹಿಂದೂ ಮತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಮತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದನು. ಆ ಮತವನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹರಡಬೇಕೆಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ಆಸೆಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಂತಹ ಮತವನ್ನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಫಕೀರರು ತೋಘಲ್ ಖಾನನಿಗೆ ಎಷ್ಟುಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ವರ್ಣಿಸುವುದು ಅನಾವಶ್ಯಕ. ತೋಘಲ್‌ಖಾನನು ಫಕೀರನೊಡನೆ ಮಾತಾಡಿ ತನ್ನ ಮನಃಕ್ಲೇಶವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದಕೂಡಲೆ, ಆಗತಾನೆ ರಾಯಸ್ಥೂರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಫಕೀರನ ಜ್ಞಾಪಕವು ಬಂತು. ಅವನು ಆ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಒಂದು ಮಸೀದಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ಅವನನ್ನು ಕರೆತರಬೇಕೆಂದು ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು, ಫಕೀರನು ಕೂಡಲೇ ಹೊರಟು ಹಿಂದೀಭಾಷೆಯ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಮಧುರಧ್ವನಿಯಿಂದ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತೋಫಲ್‌ಖಾನನಿದ್ದ ಕೂಟಡಿಗೆ ಬಂದನು. ಆತನಿಗೆ ಉಚಿತಾಸನವನ್ನುಕೊಟ್ಟು, ಪರಸ್ಪರ ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಯಾದನಂತರ ಮುಂದೆ ಹೇಳರುವ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಖಾನ—"ಓ ಮಹಾತ್ಮರೆ! ತಾವು ಅನೇಕ ಮಹಿಮೆಗಳುಳ್ಳವರು. ಆ ದಿನ ತಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ದಯೆಮಾಡಿಸಿದ್ದಾಗ, ನನಗೆ ಬಹಳಕೆಲಸವಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಾತನಾಡಲು ಅವಕಾಶವಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಾವು ಯಾವಯಾವ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿರುವಿರಿ? ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಏನೇನು ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಕಂಡುಇರುವಿರಿ? ತಾವು ನಮ್ಮಹಾಗೆ ಕೇವಲ ಸುಖಾಭಿಲಾಷಿಗಳಾಗಿ ಒಂದೇಕಡೆ ನಿಂತಿರದೆ, ಸದಾ ದೇಶಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವಿರಿ. ಆದುದರಿಂದ ತಮಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವ ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿರುವೆನು."

ಫಕೀರ—"ಪ್ರಭುವರ್ಯರೇ! ತಾವುಹೇಳಿದುದು ವಾಸ್ತವ. ನಾವು ನಿಂತಕಡೆ ನಿಲ್ಲದೆ, ಯಾವಾಗಲೂ ಊರೂರು ತಿರುಗುತ್ತ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಇಸ್ಲಾಮ್ ಮತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾ ಇರುವೆವು. ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರಿಯದೂತರಾದ ನಮಗೆ ಅದೇ ಪರಮಧರ್ಮ. ಮತಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಎಷ್ಟುಕಾಲ ಒಂದೇಕಡೆ ನಿಂತರೂ, ದೇವರಿಗೆ ಕೋಪಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮತಸಂಬಂಧವಲ್ಲದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೆ, ದೇವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಶಿಕ್ಷಿಸದೇ ಬಿಡನು. ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ತಿರುಗುತ್ತಾ ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಮತವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಅವರನ್ನು ನಮ್ಮ ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ದೇವರು ಮಾಡಿರುವ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ರಾತ್ರಿಯೂ ಹಗಲೂ ನಾನು ಮಾಡು

ತ್ತಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ, ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ಹಿಂದುಗಳು ನಮ್ಮ ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವರು."

ಖಾನ—"ಓ ಮಹನೀಯರೆ! ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಮತದಂತಹ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಮತವು ಮತ್ತೆ ಯಾವುದಿರುವುದು? ಈ ಮತದಮೇಲೆ ನನಗೆ ಬಹಳಪ್ರೇಮ. ಆ ಮತಬೋಧಕರು ನನಗೆ ಪ್ರಾಣಾಧಿಕಪ್ರಿಯರು. ಅಯ್ಯೋ! ಹಿಂದುಗಳು ಬುದ್ಧಿಹೀನರಾಗಿ ಕಲ್ಲುಬೊಂಬೆಗಳನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವರು. ಅವರ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ನನಗೆ ಎಷ್ಟೋವ್ಯಥೆಯಾಗುವುದು. ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಸೀದಿಗಳಾಗುವುದು ಯಾವಾಗಲೋ! ಹಾಗೆಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಮನಸ್ಸೇನೋಇದೆ. ಆದರೆ ಅಂತಹಶಕ್ತಿಯು ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ! ಏನುಮಾಡಲಿ!"

ಫಕೀರ—"ಖಾನವರ್ಯ! ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟಿರಿ. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಇಬ್ಬರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಒಂದೇ. ಹಿಂದೂ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿಸಿ ಮಸೀದಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿರೆಂದು ಈ ಕಾಲದ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೋಧಿಸಿದರೂ, ಅವರು ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದಿರುವರು. ಆ ಶಕ್ತಿಯು ಪೂರ್ವಕಾಲದವರಿಗೆ ಇತ್ತು. ಹಿಂದೆ ಘಜ್ನೀ ಮಹಮೂದನು ಎಷ್ಟೊಂದು ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನೆಲಸಮಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು! ಹಿಂದೂ ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಸೋಮನಾಥದೇವಾಲಯವನ್ನು ಪಾಳುಗೆಡವಿ ಅದರ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಹಿಂದುಗಳು ಪರಮಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಲ್ಲಿನ ಬೊಂಬೆಯನ್ನು ತುಂಡುತುಂಡುಮಾಡಿ, ಆ ಚೂರುಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಅಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಈಗಿನ ಕಾಲದವರಿಗೆ ಬಂದೀತೆ? ಮಹಮ್ಮದ್ ಘೋರಿಯೂ, ಕುತುಬುದೀನನೂ ಹಿಂದುಗಳ ಮತಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿಯಂತೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿ ನಮ್ಮ ಮತಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋಸಹಾಯಮಾಡಿ

ದರು. ಕುತುಬದೀನನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಕುತುಬ್‌ಮಿನಾರ್ ಸ್ತಂಭವು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲ್ಲಿಂದಲೂ ಆತನ ಮತಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಸ್ತಂಭವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಲು ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ಎಷ್ಟು ಹಿಂದೂದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿರಬೇಕು ! ಆ ಬಳಿಕ ಹಿಂದೂದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಪ್ರಭುಗಳು ಆಳಿದರೂ, ಆ ಮಹಾತ್ಮನಂತೆ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಹೊಂದಿದವರು ಒಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲ. ಆತನಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರು ಮಾಡಿದ ಸಾಹಸಕಾರ್ಯಗಳಿಂದಲೇ, ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯಮತವು ಬೇರೂರಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಈಗ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳು ಮತಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಹೊರತು, ನಮ್ಮಂತಹವರು ಎಷ್ಟು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಫಲವಾಗಲಾರದು."

ಖಾನ—"ಮಹನೀಯರೆ! ತಾವು ಹೇಳಿದುದು ನಿಶ್ಚಯ. ನಮ್ಮ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಅಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯ ಬುದ್ಧಿಯು ಹುಟ್ಟುವುದೇ ? ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ನಮ್ಮ ಆದಿಲ್‌ಷಹ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಆದರೆ ಉಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸದಿರುವರು. ಗೋಲಕೊಂಡದ ಕುತುಬ್‌ಷಾಹಿ ದೊರೆಯೂ ಅಂತಹವನೇ. ಅಹಮ್ಮದ್‌ನಗರದ ಪ್ರಭುವೂ ಇವರಂತೆಯೇ ಇರುವನು. ಇವರುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಹಿಂದೂಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾ ಅವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಹಿಂದುಗಳು ಈಗ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ, ನಮ್ಮನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿರುವರು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಮತವು ನಾಮಾವಶೇಷವಾಗಿ ಹೋಗುವುದೆಂದು ಕಾಣುವುದು. ನಮ್ಮ ಮತವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವ ದೊರೆಗಳು ಉತ್ತರ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಾದರೂ ಒಬ್ಬರಿಬ್ಬರು ಇರುವರೆ ?"

ಫಕೀರ—"ದುರ್ಗಾಧಿಪರೇ! ಏನು ಹೇಳಲಿ ? ಈವರೆಗೆ ಡೆಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಿಕಂದರ್ ಲೋಡಿಯು ನಮ್ಮ ಮತಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ದುರದೃಷ್ಟದಿಂದ ಅವನೂ ಕಾಲವಶನಾದನು. ಈಗಿನ ದೊರೆಯು ಅಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯವನಲ್ಲ. ಸಂಕರಜಾತಿಯವರಾದ ಈ ದಕ್ಷಿಣದೇಶದ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಪ್ರಭುಗಳು ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಮತದ ವಾಸನಾಬಲದಿಂದ, ಮತಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿಲ್ಲದೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಸ್ವಚ್ಛಮ್ಲೇಚ್ಛವಂಶಜರಾದ ಉತ್ತರ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ ತುರುಷ್ಕಪ್ರಭುಗಳೂ ಮಹಮ್ಮದೀಯಮತಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸದೇ ಇರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಶೋಚನೀಯವಾಗಿರುವುದು. ತಮಗಿರುವ ಮತಾಭಿಮಾನವು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ, ಈಗ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವ ಈ ದೇಶವು ಮತ್ತೊಂದು ತುರುಷ್ಕಸ್ಥಾನವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತೆ ? ತಮಗೆ ಇರುವ ಮತಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಗಿರುವುದು."

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತೋಫಲ್‌ಖಾನನಿಗೂ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಫಕೀರನನ್ನು ನೋಡಿ "ಮಹಾತ್ಮರೆ! ತಾವು ಕೇವಲ ದೈವಸ್ವರೂಪರು. ತಮ್ಮಂತಹವರ ದಯೆಯು ನನಗೆ ಉಂಟಾದುದು ನನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯದಿಂದಲೇ. ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನು. ತಮ್ಮಂತಹ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಕರತಲಾಮಲಕದಂತೆ ವಿಶದವಾಗಿರುವುದು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ನಾನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಕೊಡಬೇಕು."

ಫಕೀರ—"ಒಳ್ಳೆಯದು, ಕೇಳಬಹುದು. ನನಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೂ ಉತ್ತರಹೇಳಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವೆನು."

ಖಾನ—“ ನಾನೊಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವೆನು. ಆಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರೆ ನನಗೆಲ್ಲವೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುವುದೆ ? ”

ಫಕೀರ—“ ಆ ಸ್ತ್ರೀ ಯಾರು ? ಆಕೆಯು ಶೌರ್ಯಲಬ್ಧಳೋ, ತಂತ್ರಲಬ್ಧಳೋ ? ”

ಖಾನ—“ ಆಕೆಯದು ಈ ದೇಶವೇ; ಹಿಂದೂಮತಸ್ಥಳು; ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರಳು ; ನನ್ನ ಆಪ್ತಮಿತ್ರನ ಸಹಾಯದಿಂದ ನನಗೆ ದೊರೆತಿರುವಳು.”

ಫಕೀರ—“ ಒಳ್ಳೆಯದು, ತಾವು ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ, ಜ್ಯೋತಿಷಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಸಾಮುದ್ರಿಕಾಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆಕೆಯ ಮುಖಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಮೊದಲು ನೋಡಿ, ಬಳಿಕ ಗುಣಿತಕ್ಕೆ ಕುಳ್ಳಿರಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿದೆ. ಅಭ್ಯಂತರವೇನೂ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೆ ?”

ಖಾನ—“ ತಮ್ಮಂತಹವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಂತರವೆಲ್ಲಿಯದು ? ಆಕೆಯು ಇಲ್ಲೇ ನನ್ನ ವಿಶ್ರಾಂತಿಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವಳು ”

ಫಕೀರ—“ ಆಕೆಗೆ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವಿರುವುದೆ ? ಪರಿಣಯವಾಗಲು ಒಪ್ಪಿರುವಳಷ್ಟೆ ? ”

ಖಾನ—“ ಅದೇನೋ ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗಿನಿಂದಲೂ ನಾನು ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ. ಆಕೆಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮನೋಹರವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ. ”

ಫಕೀರ—“ ಇದೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯ ! ಅಭಿಲಷಿತಕಾಂತಾಮಣಿಯು ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವಾಗ, ಆಕೆಯು ಈ ಭವನದಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆಕೆಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಹೀಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಮೌನದಿಂದ ಇರುವರೆ ? ದರ್ಶನಸಂಭಾಷಣಾದಿಗಳಿಂದಲ್ಲವೇ ಅನುರಾಗವು ವೃದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕು ? ”

ಖಾನ—"ಮಹಾತ್ಮರೆ! ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಕುತೂಹಲಪಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ನನ್ನಮಿತ್ರನಾದ ರಾಮಯ ಮಂತ್ರಿಯು ಕೆಲವುದಿನಗಳ ವರೆಗೂ ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಕೂಡದೆಂದು ನಿಷೇಧಿಸಿರುವನು. ಮಹಾಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾದ ಆತನ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಿದರೆ ಕೆಲಸ ಕೆಟ್ಟೀತೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿರುವೆನು."

ಫಕೀರ—"ಆತನು ಅದೇಕೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿರುವನು? ಆಕೆಗೆ ಈಗ ಏನಾದರೂ ಕಷ್ಟಕಾಲವು ಬಂದಿರುವುದೋ? ಅನ್ಯಾಸಕ್ತಳಾಗಿರುವವಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂತ್ರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿರುವಿರೆಂದು ಕಾಣುವುದು !"

ಖಾನ—"ಭರ್ತನು ನಿಂದೆಯನ್ನು ಹೊರಿಸಿ ಮನೆಯಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದನಂತೆ. ಆದುದರಿಂದ ದುಃಖಿತೆಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವಳನ್ನು ನನ್ನ ಮಿತ್ರನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದಿರುವನು. ಆಕೆಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವಿರುವುದೋ ಇಲ್ಲವೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು."

ಫಕೀರ—"ಬಂದುವೇಳೆ ಅನುರಾಗವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ದರ್ಶನಸಂಭಾಷಣದಾನಮಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದು. ಆಕೆಯನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾದ ವಾಕ್ಚಾತುರ್ಯವು ತಮಗೆ ಇರುವುದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಸಂದೇಹಿಸಿ, ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ತಮಗೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿರಬಹುದು. ತಮ್ಮ ವಾಕ್ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲಿರಿ ಎಂದು ನನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ನಂಬಿಕೆಯುಂಟು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆಕೆಯು ಪ್ರಥಮಭರ್ತನಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಆಕೆಯ ಅನುರಾಗಲತೆಗೆ ಬೇರೊಂದು ಆಶ್ರಯವು ಇಲ್ಲದೇ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆಶ್ರಯಾಂತರವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ, ತಾವು ಆಕೆಯನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದು."

"ರೋಗಿ ಬಯಸಿದುದೂ ಹಾಲೋಗರ; ವೈದ್ಯ ಹೇಳಿದುದೂ ಹಾಲೋಗರ" ಎಂಬ ಗಾದೆಯಂತೆ ತೋಫಲ್‌ಖಾನನಿಗೆ ಫಕೀರನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಫಕೀರನನ್ನು ಕುರಿತು "ಓ ಮಹಾತ್ಮರೇ! ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಆ ಯುವತಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಈಗಲೇ ಹೊರಡುವೆನು. ತಾವು ಶ್ರಮವೆಂದು ಭಾವಿಸದೆ, ನನ್ನೊಡನೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ, ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಮುಖಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಶುಭಾಶುಭಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡುತ್ತೇನೆ. ಸಂಬಂಧವು ಅನುಕೂಲಿಸಿದರೆ ಆಕೆಗೆ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಮತದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದುದು ಆವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದ, ಇದೂ ಒಂದು ಮತಕಾರ್ಯವೆಂದು ಪರಿಭಾವಿಸಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಚಿತ್ತೈಸಬೇಕು." ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು, ಫಕೀರನು ಅದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದನು. ಆ ಬಳಿಕ ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಟು, ಅನಂಗಸೇನೆಯು ಇದ್ದ ವಿಶ್ರಮ ಮಂದಿರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

ಇಪ್ಪತ್ತುಮೂರನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಔಷಧ ಮಾರುವವನು.

ಆರಾಮಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ರಾಮಯ ಮಂತ್ರಿಗಾಗಿ ಕಾದಿದ್ದರು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿಹೋಗಿದ್ದರೂ, ಆತನು ಬರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಅವರು ನಿರಾಶರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಒಂದು ವಾರವಾಯಿತು. ಎರಡನೆಯ ವಾರವೂ ಕಳೆದು ಹೋಯಿತು. ಯೋಗ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತಮಗೆಂದಿಗೂ ಮೋಸಮಾಡಲಾರನೆಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದುದರಿಂದ, ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಾರದೆ ಇರಲಾರನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು.

ಪ್ರತಿದಿನವೂ ವೇಳೆಗೆ ಮೀರದೆ ಒಬ್ಬ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯು ಆಹಾರವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದನ್ನು ಯಾರು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಕೇಳಲು, ಆ ಸೇವಕಿಯು ಆಹಾರವನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಭುವು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ತಮಗೆ ಪರಿಚಿತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಆ ದುರ್ಗಾಧೀಶನು ಮಿತ್ರನಾದುದರಿಂದ, ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಇಷ್ಟದಂತೆ, ಆತನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರು. ಅವರಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಪುರುಷರು ಯಾರೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಆ ಸ್ಥಳವು ಸ್ತ್ರೀಜನವಾಸಯೋಗ್ಯವೆಂದೂ, ನಿರಪಾಯಕರವೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸೌಧದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ವಸ್ತುಗಳು ಅನಂಗಸೇನೆಯ ನಿವಾಸಭವನದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ವಸ್ತುಗಳಂತೆಯೇ ಸುಂದರವಾಗಿಯೂ ವೈಭವ ಯುಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ

ಆಕೆಗೆ ಹಿಂದಿನ ಸ್ಮರಣೆಯು ಉಂಟಾಗಿ ದುರ್ಭರವಾದ ವ್ಯಥೆಯುಂಟಾಗು ತ್ತಿತ್ತು. ಹಿಂದೆ ಸಕಲವಿಧವಾದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಿದ್ದ ತಾನು ಪರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅನ್ಯನಸೌಧದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ ಪರಾನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದುದರಿಂದ ಆಕೆಯ ವ್ಯಸನಕ್ಕೆ ಮೇರೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮಾಲತಿಯು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಆಕೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸಮುಚಿತ ವಚನಗಳಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಮನೋವ್ಯಥೆಯು ಅನಂಗಸೇನೆಯ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಬಂದಾನೊಂದುರಾತ್ರಿ, ಅನಂಗಸೇನೆಯೂ ಮಾಲತಿಯೂ ಈ ಮೇರೆಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು :—

ಅನಂಗಸೇನೆ—"ಮಾಲತಿ! ಆಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಇನ್ನೂ ಏತಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ? ಅವನು ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಈ ತುರುಷ್ಕರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ತಂದು ಬಿಟ್ಟಿರಬಹುದು? ದುರ್ಭರಶೋಕಸಂತಪ್ತಳಾಗಿದ್ದ ನನಗೆ ಈ ಬರಸಿಡಿಲು ಬೇರೆ ಬಡಿಗಿರುವುದಲ್ಲ—" ಇನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮಾತನಾಡಲಾರದೆ ಗೊಳೋ ಎಂದು ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಮಾಲತಿಗೂ ಬಹಳ ದುಃಖ ಬಂತು. ಆದರೂ ಕೂಡಲೆ ಧೈರ್ಯವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದಳು. ಜಾಣೆಯಾದ ಮಾಲತಿಯು, ಆಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮಹಾ ಮಾಯಾವಿಯೆಂದೂ, ಅವನಿಗೆ ಅನಂಗಸೇನೆಯು ಊಹಿಸಿದ್ದಂತೆ ಯಾವುದೋ ದುರುದ್ದೇಶವು ಇರಬೇಕೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ, ಉಪಾಯವಾಗಿ ಆ ದುರ್ಗದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಎರಡನೆಯ ದಿವಸದಿಂದಲೇ ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, "ಅಮ್ಮ! ನೀನು ಯೇಕೆ ಹೀಗೆ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವೆ? ಆಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪರೋಪಕಾರಿಯೆಂದೂ ಮಹಾಯೋಗ್ಯನೆಂದೂ ಕಾಣುವನು. ಅವನು ನಮ್ಮನ್ನು ವಂಚಿಸಲಾರನು. ಅವನಿಗೆ ಏನೋ ಕೆಲಸ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುವುದು. ಕರುಣಾನಿಧಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಸಂತಪ್ತಳಾದ ನಿನಗೆ ಪುನಃ ಕಷ್ಟವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಾರನು. ಆದುದರಿಂದ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಆ ವಿಪ್ರನು ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು." ಎಂದು ಧೈರ್ಯಹೇಳಿದಳು.

ಅನಂಗ—"ಮಾಲತಿ! ಆಪತ್ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ನಿಮಗ್ನಳಾಗಿರುವ ನನಗೆ ಭಗವಂತನು ದೃಢತರನೌಕದಂತಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ದಯೆಪಾಲಿಸಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಇನ್ನೂ ಜೀವಸಹಿತಳಾಗಿರುವೆನು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬರುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ವಿಚಾರಿಸುವೆಯಾ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವನು ಬಾರದೇ ಇರುವಲ್ಲಿ, ಸರಿಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೇ? ಇದಕ್ಕೆ ನೀನೇನುಹೇಳುವೆ?"

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾಲತಿಯು "ಅಮ್ಮಾ! ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ವಿಚಾರಿಸಿದೆ. ಅವನು ಈ ಊರಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನಂತೆ. ನಾನೇ ಅವನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಯಾರಾದರೂ ದುಷ್ಟರಾದ ತುರುಷ್ಕರಿಂದ ಏನಾದರೂ ಕೇಡು ಸಂಭವಿಸೀತೆಂದು ಹೆದರುತ್ತಿರುವೆನು. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಆತನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನಾಳೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬರುವೆನು. ಈದಿನ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ನಿದ್ರೆಮಾಡು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದೇಹಾರೋಗ್ಯವು ಕೆಟ್ಟೀತು." ಎಂದು ಸಂತೈಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಾರೋಬರುತ್ತಿದ್ದ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಬಂದುದರಿಂದ, ತಾವು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಬರುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಬದುಲು, ಭಯಂಕರ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡಸರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡು, ಭಯೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಅನಂಗಸೇನೆಯು ಮೂರ್ಛೆ ಹೋದಳು. ಇದೇ ಸಮಯವೆಂದು ತೋಘಲ್

ಖಾನನು ಆಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಮಾಲತಿಯು ಮೊದಲು ಭಯಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಸಮಯಸ್ಫೂರ್ತಿಯುಳ್ಳವಳಾದುದರಿಂದ ಅನಂಗಸೇನೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ಮೇಲೆ ಮುಸುಕನ್ನು ಹಾಕಿ, ತಾನೂ ಒಂದು ಮುಸುಕನ್ನು ಮುಖದಮೇಲೆ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ತನ್ನ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಅಂತರಾಯವು ಒದಗಿತೆಂದು ತೋಘಲ್‌ಖಾನನು ದುರುದುರನೆ ಮಾಲತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಕೆಯು ಧೈರ್ಯದಿಂದ, "ಅಯ್ಯಾ! ನೀವು ಯಾರು? ಇಂತಹ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ, ಅಸಹಾಯರಾಗಿರುವ ಅಬಲೆಯರು ಇಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಸ್ಥಳಕ್ಕೆ, ನಿಸ್ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಬರುವುದು, ತಮ್ಮಂತಹ ಉದಾರಪುರುಷರಿಗೆ ಅಯುಕ್ತವೆಂದು ತಿಳಿದೇ ಇರುವುದಲ್ಲವೇ? ನಿಮ್ಮ ವೇಷಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯರೆಂದು ತೋರುವುದು, ಆದರೆ ತಮ್ಮ ವರ್ತನವುಮಾತ್ರ ವೇಷಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಈ ನಡತೆಯನ್ನುಕಂಡು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿನಿಯು ಭಯೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗಿರುವಳು. ಇನ್ನಾದರೂ ದೀನಳಾದ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ, ದಯವಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋಗಿರಿ." ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನುಕೇಳಿ ತೋಘಲ್‌ಖಾನನು ಪಕಪಕನೆ ನಗುತ್ತಾ, "ನಾನು ಈ ದುರ್ಗಾಧಿಪತಿಯಾದ ತೋಘಲ್‌ಖಾನನು. ನೀನು ನನ್ನ ದುರ್ಗದಲ್ಲೇ, ನನ್ನಮಂದಿರದಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ನನ್ನನ್ನು ಗೌರವಿಸದೆ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಠಕ್ಕುಮಾತುಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಮರುಳುಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂನಿರುವೆಯಾ? ಎಲ್ಲಿ! ಆ ಮುಸುಕನ್ನು ತೆಗೆದು ಎಸೆದುಬಿಡು. ನಿನಗೆ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ಎಂದುಹೇಳಿದನು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾಲತಿಗೆ ಕೋಪವು ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ಮುಖವೂ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಕೆಂಪಾದುವು; ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ನಡುನಡುಗು

ತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಾಣ ಹೋದರೂ ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಖಾನನ ಮುಖಮುರಿಯುವಂತಹ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನು ಬಹಳ ತ್ವರೆಯಾಗಿಬಂದು, ಖಾನನ ಕೈಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅದನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಫಕೀರನನ್ನು ನೋಡಿ, "ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳಾದ ಆದಿಲ್‌ಷಹಾ ಅವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ದಯೆಮಾಡಿಸುವರಂತೆ. ಅವರು ಇಷ್ಟುಬೇಗ ಬರುವರೆಂದು ನಾನು ನಂಬಿರಲಿಲ್ಲ, ಕೂಡಲೇ ಅವರನ್ನು ಇದಿರುಗೊಂಡು ಕರೆತರಬೇಕು." ಎನ್ನಲು, ಆ ಫಕೀರನು ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು, "ಓ! ಖಾವರ್ಯರೆ! ಹಾಗಾದರೆ ತಡಮಾಡಬಾರದು, ನಡೆಯಿರಿ. ಇನ್ನೊಂದುದಿನ ಬಂದು ಈ ಸುಂದರಿಯರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದು. ಆಕೆಯ ಮುಖಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿರುವೆನು. ಎಲ್ಲಾ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಕೆಯು ತಮಗೆ ಅನುಕೂಲಳಾದ ಪತ್ನಿಯಾಗುವಳು!" ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಕೊಟ್ಟನು. ಆ ಬಳಿಕ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಆಗ ಮಾಲತಿಯು "ಅಮ್ಮಾ! ಅವರು ಹೊರಟುಹೋದರು. ಅವರು ನಮಗೆ ಅಗೌರವವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ, ಏಳು" ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿಯೂ ಅನಂಗಸೇನೆಗೆ ಮೂರ್ಛೆ ಉಂಟಾಗಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆಮುಂಚೆ ನಡೆದಿದ್ದ ಸಂಭಾಷಣೆಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆದ್ಯಂತವಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದಳು. ಆದುದರಿಂದ "ಅಮ್ಮಾ! ಮಾಲತಿ ಏಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಮರೆಮಾಚುತ್ತಿರುವೆ? ಆ ಕುಟಿಲ ವಿಪ್ರನು ನಮಗೆ ಎಂತಹ ಆಪತ್ತನ್ನು ತಂದಿರುವನು! ಇನ್ನು ಬದುಕಿರುವುದು ವ್ಯರ್ಥ. ನೀನು ನನಗಾಗಿ ಬಹಳ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದೆ. ನಿನ್ನ ಬಂಧುಗಳನ್ನೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನೊಡನೆ ಈ ವಿದೇಶಕ್ಕೆಬಂದೆ. ಆದರೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂದಿಗೆ ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಋಣಾನುಬಂಧವು ಮುಗಿಯಿತು. ಈದಿನ ರಾತ್ರಿಯು

ಅಂತ್ಯವಾಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ ನನ್ನ ಜೀವನವೂ ಕಡೆಗಾಣುವುದು. ಇನ್ನಾದರೂ ನೀನು ನಿಮ್ಮವರಬಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗು" ಎಂದು ಅಳುತ್ತಾ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದಳು.

ಈ ನಿರಾಶಾದ್ಯೋತಕವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾಲತಿಗೆ ಎದೆಯೊಡೆದಂತಾಯಿತು. ಆದರೂ ಅಂತಹ ವಿಷಮಸಮಯದಲ್ಲಿ ಧೃತಿಗೆಟ್ಟರೆ ಕೆಲಸಕೆಡುವುದೆಂದು ತಿಳಿದು "ಅಮ್ಮಾ! ನೀನು ಇಷ್ಟು ನಿರಾಶಳಾಗುವುದು ಏಕೆ? ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಲಸಕೆಟ್ಟಿರುವುದೇ? ನಿನ್ನ ಈ ಸೇವಕಳು ಬದುಕಿರುವಾಗ ನಿನಗೆ ಅವಮಾನವಾಗುವುದುಂಟೆ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಆ ದುರಾತ್ಮನು ಅಗೌರವಪಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ, ಕರುಣಾಶಾಲಿಯೂ ಅನಾಥಸಂರಕ್ಷಕನೂ ಆದ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ನಮ್ಮನ್ನು ಈ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೈಬಿಡುವನೆ? ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಈ ಕಷ್ಟದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸುವನು." ಎಂದು ಧೈರ್ಯಹೇಳಿದಳು.

ಅನಂಗ—"ಮಿತ್ರಳೆ! ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳು ನಿಷ್ಫಲವಾದುವೆಂದು ತಿಳಿದಿದೇನೆ. ನನ್ನ ದುಃಖಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಅಡ್ಡಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಫಲವೇನೂ ಇಲ್ಲ." ಎಂದುಹೇಳಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಾಲತಿಯೂ, ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ದುಃಖಾತಿರೇಕದಿಂದ ಅನಂಗಸೇನೆಗೆ ಬಹಳ ತೀವ್ರವಾದ ಜ್ವರವು ಬಂತು. ಆ ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಔಷಧವನ್ನು ತಂದುಹಾಕಿದಹೊರತು ಅನಂಗಸೇನೆಯು ಉಳಿಯಲಾರಳೆಂದು ಮಾಲತಿಯು ಭಯಪಟ್ಟಳು. ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ದುರ್ಗದ ಹೊರಕ್ಕೆಹೋಗಿ ಔಷಧವನ್ನು ತರಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟಳು. ದುರ್ಗಾಧ್ಯಕ್ಷನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಔಷಧವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕುವುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ಆ ದುರಾತ್ಮನಿಂದ ಉಪಕೃತಳಾದರೆ ಕೇಡುಮಾಡದೆ

ತಪ್ಪದೆಂದು ಹೆದರಿ, ಹೊರಗಿನಿಂದ ಔಷಧವನ್ನು ತರಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ದುರ್ಗದ ಹೊರಕ್ಕೆಹೋಗುವುದು ಸುಲಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೂ ಹೊರಗೆ ಬಿಡಕೂಡದೆಂದು ಕಟ್ಟುಪ್ಪಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಮಾಲತಿಯನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗಕೂಡದೆಂದು ಕಾವಲುಗಾರರು ತಡೆದುಬಿಟ್ಟರು. ಚತುರಳಾದ ಮಾಲತಿಗೆ ಈ ತಡೆಯು ಲೆಕ್ಕವೆ? ನಯವಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದಲೂ, ದೀನಾಲಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಕರ್ಕಶಹೃದಯರಾದ ಆ ದುರ್ಗರಕ್ಷಕಭಟರ ಎದೆಯನ್ನು ಕರಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವಳು ತಂದಿದ್ದ ಹಣವು ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಆದುದರಿಂದ, ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪಮುಂಚೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ವೈದ್ಯನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಔಷಧವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ಆ ಭಟರು ಅವಕಾಶಕೊಟ್ಟರು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಬಹಳ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ಬೆದರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಆ ವೈದ್ಯನು ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಾಲತಿಗೆ ಆಶಾಭಂಗವಾಯಿತು. ಆದರೂ ಧೈರ್ಯಗೆಡದೆ ಅನಂಗಸೇನೆಯಬಳಿಗೆ ಆಗಾಗ ಹೋಗಿ ಶಿಶ್ರೂಷೆಮಾಡುತ್ತಲೂ, ಆ ವೈದ್ಯನು ಬಂದಿರುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಆಗಾಗ ದುರ್ಗದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಲೂ ಇದ್ದಳು. ಕಡೆಗೆ ಆ ವೈದ್ಯನು ಪುನಃ ಬಂದು ದುರ್ಗರಕ್ಷಕಭಟರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಔಷಧಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವನ್ನು ಸುಲಭಕ್ರಯಕ್ಕೂ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವನ್ನು ಕೊಸರಿಗಾಗಿಯೂ ಕೊಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಇದನ್ನು ಮಾಲತಿಯು ತಿಳಿದು, ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆ ವೈದ್ಯನಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಈ ಮೇರೆಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಳು:—

ಮಾಲತಿ—"ವೈದ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠರೆ! ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತೆಯರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಬಹಳ ದಾರುಣವಾದ ಜ್ವರಬಂದಿದೆ ತಕ್ಕ ಔಷಧವನ್ನುಕೊಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದರೆ ತಾವು ಕೋರಿದ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೊಡಿಸುವೆನು."

ವೈದ್ಯ—"ಓ ಸ್ತ್ರೀಯೆ! ರೋಗಿಯನ್ನು ನೋಡದೆ ಔಷಧ ಕೊಟ್ಟರೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ? ಆಕೆಯನ್ನು ಒಂದುಸಾರಿ ನೋಡಬೇಕಲ್ಲಾ ?"

ಮಾಲತಿ—"ಸ್ವಾಮಿ! ನಾವು ಅನಾಥರು. ಇವರಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವೆವು. ಇವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಬಿಡಲಾರರು. ರೋಗಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು. ದಯೆಯಿಟ್ಟು ತಕ್ಕ ಔಷಧವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು." ಎಂದು ಹೇಳಿ ರೋಗದ ಚಿಹ್ನೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದಳು.

ವೈದ್ಯ—"ನೀನು ಹೇಳಿದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಆ ರೋಗವು ಇಂತಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಆದರೆ ಔಷಧಕ್ಕಾಗಿ ಹಣ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಅದನ್ನು ಕೊಡುವೆನು."

ಮಾಲತಿ—"ಸ್ವಾಮಿ! ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಈಗಲೇ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೆ, ರೋಗಿಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರೆಗೂ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಔಷಧವು ದೊರೆಯುತ್ತದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಸಂಶಯವಾಗುವುದರಿಂದ ದಯೆಯಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ. ತಮ್ಮ ಹಣಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಲೋಪ ಬರುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡಿರಿ. ಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಮುಂಚೆ ಹಣಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೆ ರೋಗಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯರು ಅಷ್ಟು ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ವಹಿಸದೇ ಇರುವುದು ಸಹಜ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುವೆನೆಂದು ಕೋಪಿಸಬೇಡಿರಿ."

ವೈದ್ಯ—"ಕೋಪವೇಕೆ! ಹಣದ ಆಸೆಗಾಗಿ ವೈದ್ಯರಾಗಿರುವವರಿಗಾದರೆ ದುಡ್ಡು ಹೋದೀತೆಂದು ಸಂಶಯ. ನನ್ನ ಔಷಧದಿಂದ ರೋಗಿಗೆ ಗುಣವಾಗುವುದೆಂದು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ. ಗುಣವಾದಮೇಲೆ ಬಹುಮಾನ ಮಾಡಬಹುದು. ನಾನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಸಾಯಂಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವೆನು.

ಔಷಧವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳದಂತೆ ಕೊಡುತ್ತಿರು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಂದು ಬಿಳಿಯ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಳಿಯ ಪುಡಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟನು.

ಅದನ್ನು ಮಾಲತಿಯು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೇಗಬೇಗನೆ ಅನಂಗಸೇನೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು "ಅಮ್ಮಾ! ಔಷಧವನ್ನು ತಂದಿರುವೆನು. ತೆಗೆದುಕೊ" ಎಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದಳು. ಆಕೆಯು ಸ್ವಲ್ಪಂ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು "ಮಾಲತಿ! ನನಗೆ ಇನ್ನು ಔಷಧವೇಕೆ? ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಕಾದಿರುವೆನು" ಎಂದು ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟಳು.

ಆಗ ಮಾಲತಿಯು "ಅಮ್ಮಾ! ಅಧೈರ್ಯಪಡಬೇಡ. ಈ ಔಷಧವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ, ನಿನ್ನ ರೋಗವು ಗುಣವಾಗುವುದು" ಎಂದು ನಯದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಶುದ್ಧ ಜಲದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಳು. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಅನಂಗಸೇನೆಗೆ ಬೆವರು ಹಿಡಿದು, ನಿದ್ದೆ ಬಂತು. ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಜ್ವರವು ಬಿಡುತ್ತಬಂತು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಔಷಧವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಕಾಗದದಲ್ಲಿದ್ದ "ಅನಂಗಸೇನೆ" ಎಂಬ ಪದವು ಗೋಚರವಾಗಲು ಮಾಲತಿಯು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ಆದ್ಯಂತವಾಗಿ ಓದಿನೋಡಿಕೊಂಡು, ಪರಮಾನಂದ ಭರಿತಳಾದಳು. ತನ್ನ ಸಂತೋಷವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಯಾವಾಗ ಅನಂಗಸೇನೆಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಕಾದಿದ್ದಳು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಬಳಿಕ ಆಕೆಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಲು, ಮಾಲತಿಯು "ಅಮ್ಮಾ! ನಿಮ್ಮ ದೇಹಸ್ಥಿತಿಯು ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಗುಣಮುಖವಾಗಿರುವುದೆ?" ಎಂದು ಮಾತನಾಡಿಸಿದಳು. ಅನಂಗಸೇನೆಗೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿಯೂ ಜ್ವರನಿಂತಿದ್ದರೂ, ತನಗೆ ಮುಂದೇನಾಗುತ್ತದೋ ಎಂಬ ಭಯವು ಮಾತ್ರ ಬಲವಾಗಿ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಆರೋಗ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಅಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದಿದ್ದಳು. ರೋಗವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಾಣವು

ಹೋದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅನಂಗಸೇನೆಯು ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅಷ್ಟು ಗಮನ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಇಂಗಿತಜ್ಞಳಾದ ಮಾಲತಿಯು ಇನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಬಾರದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, "ಅಮ್ಮಾ! ಅಸಹಾಯರಾದ ನಮಗೆ ಅನಾಥರಕ್ಷಕನಾದ ದೇವರು ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾಡುವನೆಂದು ನಾನೂ ಹೇಳಿದ್ದೆನಲ್ಲವೆ? ನನ್ನ ಮಾತು ಈಗಲೇ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ" ಎಂದಳು.

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅನಂಗಸೇನೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಸೆಯು ಅಂಕುರಿಸಿತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಮಾಲತಿಯು "ಆ ವೈದ್ಯನು, ತನ್ನ ಔಷಧವೊಂದರಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಈ ಪತ್ರದ ಮೂಲಕವೂ ನಿನ್ನ ರೋಗವನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸಿರುವನು. ಇದನ್ನು ಓದುತ್ತೇನೆ. ಶಾಂತಳಾಗಿ ಕೇಳು" ಎಂದು ಈ ಮೇರೆಗೆ ಓದಲಾರಂಭಿಸಿದಳು :—

"ಮಾತೃಶ್ರೀ ಸಮಾನರಾದ ಅನಂಗಸೇನೆಯವರಿಗೆ—

ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ನಿಂದೆಯನ್ನು ಹೊರಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರು ವ್ಯಥೆಪಡುತ್ತಿರುವರು. ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಲಿದ್ದೆನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಚಿಂತಿಸ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿವಂತಳಾದ ಮಾಲತಿಯು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಧೈರ್ಯದಿಂದಿರಬಹುದು.

ರಾಮರಾಜ."

ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿದಕೂಡಲೆ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಾನೇ ಓದಿಕೊಂಡಳು. ಆ ಬಳಿಕ ಆಕೆಯ ಚಿಂತೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಮಾಲತಿಯು ಹೇಳಿದ್ದಂತೆ ಔಷಧದ ಜೊತೆಗೆ ಆ ಪತ್ರವೂ ಗುಣಕಾರಿಯೂ ಯಿತು.

ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ರಾಯಭಾರಿ.

ರಾಯಚೂರು ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಗೆ ಸೇರಿದಂತೆಯೇ ದೊಡ್ಡದಾದ ಒಂದು ಸಭಾಮಂದಿರವು ಇತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಎರಡುಸಾವಿರ ಜನರು ಸಭೆ ಸೇರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ನುಣ್ಣಗಿದ್ದ ಕರಿಯಕಲ್ಲಿನ ಚಪ್ಪಡಿಗಳನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಾಸಿದ್ದರು. ಆ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ರಮಣೀಯವಾದ ಪೀಠಗಳು ಇದ್ದುವು. ತೋಫಲ್‌ಖಾನನು ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಸಭೆಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈಗ ತನ್ನ ದಣಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವನೆಂದು ವರ್ತಮಾನ ಬಂದಿದ್ದುದರಿಂದ, ಆ ಸುಂದರವಾದ ಸಭಾಮಂದಿರವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದನು. ರಾತ್ರಿ ಎಂಟು ಗಂಟೆಗೆ ದರ್ಬಾರು ನಡೆಯುವಂತೆ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಕರೆದಿದ್ದವರುಮಾತ್ರ ಆ ಸಭೆಗೆ ಹೋಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಭೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಸಭಾಸದರೆಲ್ಲರೂ ಅನರ್ಘ್ಯವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳವಾದ್ಯ ಘೋಷವು ಭೋರ್ಗರೆಯಿತು. ಹೊಗಳುಭಟರು ಬಿರುದಾವಳಿಗಳನ್ನು ಉಗ್ಗಡಿಸುತ್ತಾ, ಸಭಾ ಮಂದಿರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಇವರ ಹಿಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಬಾದಷಹ ಅದಿಲ್‌ಷಹನೂ, ಆತನಸಂಗಡ ತೋಫಲ್‌ಖಾನನೂ, ಇವರುಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಂಗರಕ್ಷಕರೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಹೊಗಳುಭಟರ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೇ ಸಭಾಸದರೆಲ್ಲರೂ ಜಗ್ಗನೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಭಯಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಲಾಮು ಮಾಡಿದರು. ಅದಿಲ್‌ಷಹನಿಗೆ ವಯಸ್ಸು ಇಪ್ಪ

ತ್ತುವರ್ಷಮಾತ್ರ ಆಗಿತ್ತು. ಈತನಿಗೆ ಯೌವನವೂ ಧನಸಂಪತ್ತಿಯೂ, ಪ್ರಭುತ್ವವೂ ಇದ್ದರೂ, ಅವಿವೇಕವುಮಾತ್ರ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧರೂ, ವಯೋವೃದ್ಧರೂ, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತರೂ, ರಾಜ್ಯಹಿತಾಭಿಲಾಷಿಗಳೂ ಆದ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹೇಳಿದ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು, ಭಕ್ತಿಯಿಂದಕೇಳಿ, ಪೂರ್ವಾಪರಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ವಿಚಾರಮಾಡಿ, ಧರ್ಮಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನ ಆಳಿಕೆಯು ಪ್ರಜಾರಂಕವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೆ? ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈತನು ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಮತಸ್ಥನಾದರೂ, ಹಿಂದೂ ಮತಾನುಯಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ದ್ವೇಷವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಿಯಾಧೀನನಾಗದೆ ವಿವೇಕಶಾಲಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದುಕೆಲಸವನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನು ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದುದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆಜಾನುಬಾಹುವಾಗಿಯೂ ವಿಶಾಲವಕ್ಷಸ್ಥಲನಾಗಿಯೂ, ಸುಂದರಾಕಾರನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು. ಒಂದು ಸಲ ಈತನನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅಸಾಧಾರಣಪುರುಷನೆಂದು ಭಾವನೆಯುಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಶತ್ರುರಾಜರ ಆಟಗಳು ಈತನಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅದಿಲ್‌ಷಹನು ಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಕೂಡಲೆ ಸಭಾಸದರೆಲ್ಲರೂ ಆತನಿಗೆ ನಜರು ಮುಜರೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ತೋಫಲ್‌ಖಾನನೂ ಆಗ ಎದ್ದುನಿಂತು ಭಯಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ನಜರು ಮುಜರೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ, “ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ಈ ದೀನ ಸೇವಕನದುರ್ಗಕ್ಕೆ ದಯೆಮಾಡಿಸಿದುದರಿಂದ, ನನಗೂ ಈ ದುರ್ಗಕ್ಕೂ ಅತಿಶಯವಾದ ಗೌರವವು ಉಂಟಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೇನೆ. ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಪರಿಚಿತರಲ್ಲದ ಕೆಲವು ಮಹಾಪುರುಷರು ಇರುವರು. ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವೆನು. ಇಗೋ! ಇವರು ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಅನೇಕ ರಾಜಾಧಿರಾಜರನ್ನೂ ಅನೇಕ

ಮಹಾ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಬಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು, ಸೂತ್ರದ ಬೊಂಬೆಗಳಂತೆ ಕುಣಿಸಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ರಾಮಯಾಮಾತ್ಯರು. ಇವರು ಉದಯಗಿರಿ ರಾಜರ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಂದಿರೂ, ವಿಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳೂ ಆದ ಪ್ರಹರೇಶ್ವರ ಪಾತ್ರರು; ಉದಯಗಿರಿ ದುರ್ಗಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ವೀರಭದ್ರ ಪಾತ್ರರ ಪುತ್ರರೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಗಳೂ ಆದ ಸೋಮೇಶ್ವರಪಾತ್ರರೇ ಇವರು. 'ಇಗೋ! ಇವರು ಬೆಲ್ಲಮುಕೊಂಡ ದುರ್ಗಾಧಿಪತಿಗಳ ಕುಮಾರರೂ, ವೈರಿವೀರ ಕಾಲರುದ್ರರೂ ಆದ ರುದ್ರದೇವರು. ಇಗೋ! ಇವರು ಗೋಲಕೊಂಡದ ಬಾದ್‌ಷಹರ ಸೇನಾನಾಯಕರಾದ ಮಲಮಲಖಾನರು.. ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ಅಹಮ್ಮದ್ನಗರದ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಕಂಬರಸೇನರು. ಈ ಮಹನೀಯರನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದುಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡಿದವರು ರಾಮಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು. ಬಹಳಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಮೂರು ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನೂ ಈಗ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಸುಸಂಧಿಯನ್ನು ರಾಮಯ ಮಂತ್ರಿಯವರು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ರಾಜನೀತಿ ವಿಶಾರದರಾದ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಇಂತಹ ಸುಸಂಧಿಯು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲು ಅವಕಾಶಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ನಂಬಿರುವೆನು.'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಆತನ ಮಾತುಗಳನ್ನುಕೇಳಿ ಆದಿಲ್‌ಷಹನು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು, ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಹೀಗೆ ಸಂಭಾಷಿಸಿದನು:—

"ಓ ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರೆ, ತಾವು ಮಾಡಿರುವ ಈ ಕೆಲಸಗಳಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಅಸಮಾನಪ್ರತಿಭೆಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ತಾವು ಇಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಗರೆಂದೂ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ತಮಗೆ ಇರುವುದೆಂದೂ ಮೊದಲು ನಾನು ನಂಬದೆ ಹೋದುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ

ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಡಿ. ಇಂತಹ ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಗಳಾದ ತಮಗೆ, ಶತ್ರುಕೃತವಿಪತ್ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ಉದಯಗಿರಿರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಎಂದು ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತಿದೇನೆ.”

ರೂಮಯ–ಬಾದ್‌ಷಹರೇ, ವಿಪತ್ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದ ಉದಯಗಿರಿರಾಜ್ಯವನ್ನೆತ್ತಲು ನಾನು ಅನೇಕವೇಳೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಕಾರ್ಯಾಂತರಗಳೆಂಬ ಚಂಡಮಾರುತಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನನೌಕವು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಗಳೂ ಧನಧಾನ್ಯಸಂಪತ್ತಿಯೂ ನಾಶವಾದುವು. ಅನೇಕ ರಾಜಪುತ್ರರು ಉದಯಗಿರಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾದರು. ಉಳಿದ ರಾಜಪುತ್ರನೂ ಆತನ ಚಿಕ್ಕತಂದೆಯೂ ಶತ್ರುರಾಜರಿಗೆ ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕಿದರು. ಇಂತಹ ಕಷ್ಟಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶೌರ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನಕರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಶತ್ರುವಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ನಾನು ಹಲವು ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆನು. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿ ನನ್ನ ಪ್ರಭುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ತಮ್ಮ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುವೆನು. ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದರೆ ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟಗಳು ಕಳೆದುವೆಂದೇ ನಂಬುವೆನು. ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಗೋಲುಕೊಂಡದ ಕುತುಬ್‌ಷಾಹಿ ದೊರೆಗಳಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಅವರೂ ತಮ್ಮೊಡನೆ ಸೇರಿ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಒಪ್ಪಿ, ತಮ್ಮ ಅಭಿಮತವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಸೇನಾನಿಯನ್ನು ಈ ಸಭೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ಅಹಮ್ಮದ್‌ನಗರದ ಬಾರಿದ್‌ಷಾಹಿ ದೊರೆಗಳ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರೂ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನುಮತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವೆನು. ತಮ್ಮ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ

ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಅವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿರುವರು. ಇದರಿಂದ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಇದ್ದ ವೈಮನಸ್ಯವು ದೂರವಾಯಿತೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು ಅಲ್ಲವೆ? ಇಷ್ಟು ರಾಜ್ಯಗಳೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದರೆ ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಈ ಪ್ರಬಲರಾಜ್ಯವು ನಶಿಸಿದರೆ ಅದರಿಂದ ತಮಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಲಾಭಾಲಾಭಗಳನ್ನು ನಾನು ವಿವರಿಸಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ."

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅದಿಲ್‌ಷಹನು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ವಿಮರ್ಶನಾಸಮರ್ಥನಾದ ಆತನು ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯ ಮಾತುಗಳು ಯುಕ್ತವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನು. ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಐಕಮತ್ಯವುಂಟಾದುದರಿಂದ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟನು. ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಂಟಕಪ್ರಾಯವಾಗಿದ್ದ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದರೆ, ತನ್ನ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯೂ ಅಭ್ಯುದಯವೂ ಹೆಚ್ಚುವುವು ಎಂದೂ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೂ ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೂ ಸ್ನೇಹವಿದ್ದುದು ಒಂದು ಪ್ರಯೋಜನವೇ ಎಂದೂ ಭಾವಿಸಿದನು. ಇದ್ದುದಕ್ಕೆ ಇದ್ದಹಾಗೆಯೇ, ಇತರ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದು ವಿಜಯನಗರದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೆ, ಆ ರಾಜ್ಯವು ನಾಶವಾಗದೇ ಇರಲಾರದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಆಗ ರಾಮಯನನ್ನು ಕುರಿತು "ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ, ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನಾವುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮುತ್ತೋಣ. ನಮಗೆ ಜಯವಾದರೆ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರು ನಿಮ್ಮಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ರಾಜಪುತ್ರರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಕೊಡುವೆವು. ಮಿಕ್ಕ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಉಳಿದವರು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಿಕ್ಕ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆಗ ಮಲಮುಲಖಾನನು ಎದ್ದುಬಂದು, ಆದಿಲ್‌ಷಹನಿಗೆ ಬಗ್ಗಿ ಸಲಾಮುಮಾಡಿ "ಬಾದ್‌ಷಹರ ವಚನಗಳು ಯುಕ್ತವಾದುವು. ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗಲೇ ಪ್ರಬಲಶತ್ರುವನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೂ ಮನಸ್ಸಿರುವುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮೊಡನೆ ಸೇರಿ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಹಾಯಮಾಡಲು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಿರುವರು. ಶತ್ರುರಾಜ್ಯವಿಭಾಗದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಅವರಿಗೂ ಸಮ್ಮತವಾಗಿರುವುದು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆ ಬಳಿಕ ಅಹಮ್ಮದ್ನಗರದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದ ಕಂಬರ್‌ಸೇನನು, ಎದ್ದು ಸಲಾಮುಮಾಡಿ, "ಬಾದ್‌ಷಹರೆ! ಈ ರಾಮಯ ಮಂತ್ರಿಪುಂಗವರು ಹೇಳಿದಮಾತುಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿ, ಆವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು, ಎಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡುಬರಲು ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿರುವರು. ಅಹಮ್ಮದ್ನಗರಕ್ಕೂ ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೂ ಇದುವರೆಗಿದ್ದ ವೈಮನಸ್ಯವನ್ನು ಈ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯವರು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದುದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳು ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಿಂದಿರುವರು. ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಬಲಶತ್ರುವಾಗಿರುವ ವಿಜಯನಗರಸಂಸ್ಥಾನವು ನಾಶವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ನಮ್ಮ ಮೂರು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಐಕಮತ್ಯವು ಇರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ತಮಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಶತ್ರುರಾಜ್ಯವಿಭಾಗವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ತಾವು ಈಗ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದೆ ಇರವವರು ಯಾರು?" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನುಕೇಳಿ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು "ದೈವಯೋಗದಿಂದ ತಮ್ಮ ಈ ರಾಜ್ಯತ್ರಯಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿರುವುವೇ ಹೊರತು ನನ್ನ ಸಾಹಸದಿಂದ ಹೀಗಾಯಿತೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ನಿಸ್ಸಹಾಯರಾದ ನಮಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಾವುಗಳೆಲ್ಲರೂ ದೊಡ್ಡಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಬಹಳವಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದೇನೆ. ಇಗೋ ಇವರೇ ನಮ್ಮ ದುರ್ಗಾ

ಧೀಶ್ವರರ ಪುತ್ರರು. ಎಷ್ಟೋ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಇವರನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದಿರುವೆನು." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಪೌತ್ರನು ಎದ್ದು ಬಾದ್‌ಷಹನಿಗೆ ಸಲಾಮ್‌ಮಾಡಿ "ಬಾದ್‌ಷಹರೆ! ನಮ್ಮ ವಂಶಸ್ಥರೆಲ್ಲರೂ ನಿರುಪಮಾನ ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಗಳಾಗಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಉದಯಗಿರಿ ದುರ್ಗವನ್ನು ಬಹುಕಾಲ ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ನಿಷ್ಕಳಂಕವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನನ್ನದುರ್ದೈವದಿಂದ ಆ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಶತ್ರುಕೃತಪರಾಭವಕಳಂಕವು ಹತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ವೀರಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ಅಷ್ಟುವ್ಯಸನವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ಆದ ಈ ಪರಾಭವಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬಹಳವಾಗಿ ವ್ಯಥೆಪಡುತ್ತಿದೇನೆ. ಆ ಶತ್ರುರಾಜನಿಗೆ ಕೈ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕೇಳಿಕೊಂಡರೆ, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವು ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಬಹುದು. ಆದರೆ ಶೌರ್ಯೋಪಾರ್ಜಿತವಾದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಯಾಚನೆಯಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸುವುದು ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಮ್ಮತವಿಲ್ಲ. ಈಗ ತಾವುಗಳು ನನ್ನಕೋರಿಕೆಯನ್ನುಲಾಲಿಸಿ ನನಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಲು ಒಪ್ಪಿರುವುದರಿಂದ, ತಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದೇನೆ," ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಭೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದ್ವಾರಪಾಲಕನು ಭಯಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ಸಲಾಮುಮಾಡಿ, "ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾ, ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವರು. ಪ್ರಭುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕು" ಎಂದನು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದಿದ್ದುದರಿಂದ, ಕಾದಿದ್ದವರನ್ನು ಕರೆತರಬಹುದೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದನು. ಅವನು ಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಆದಿಲ್‌ಷಹನ ಇಷ್ಟಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಮಲಮಲಖಾನನೂ ಕಂಬರ್

ಸೇನನೂ ಉಚಿತಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದರು.

ನೂತನಪುರುಷನು ಉನ್ನತಶರೀರನಾಗಿಯೂ ಆಜಾನುಬಾಹುವಾಗಿಯೂ ಸುಂದರಾಕಾರನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು. ಅವನು ಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಕೂಡಲೆ ಸದಸ್ಯರು ಆತನು ಯಾರು ಎಂದು ತಮ್ಮತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ನೂತನಪುರುಷನು ಬಾದ್‌ಷಹನಿಗೆ ಸಲಾಮುಮಾಡಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರಲು, ಬಾದುಷಹನಿಗೂ ಆತನಿಗೂ ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಯಿತು :—

ಬಾದ್—“ ನಿಮ್ಮದು ಯಾವದೇಶ ? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದು ಏಕೆ ? ”

ನೂತನಪುರುಷ—“ ಯವನಾಧೀಶ್ವರರೇ, ನಾನು ಶತ್ರುರಾಜಭಯಂಕರರಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರ ರಾಯಭಾರಿಯು. ನನ್ನ ಹೆಸರು ವಿಜಯಸಿಂಹ. ನಮ್ಮ ಸಾರ್ವಭೌಮರು ಕಳುಹಿಸಿರುವ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಲಾಲಿಸಬೇಕು. ”

ಬಾದ್—“ ನಮ್ಮ ಮಿತ್ರಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರ ಕಡೆಯವರೇ ನೀವು ? ಹಾಗಾದರೆ, ನೀವು ನಮಗೆ ಬಹಳ ಸನ್ಮಾನ್ಯರು. ‘ ರಾಯಬಾರಿ ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದರಲ್ಲವೆ ? ನಮಗೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರಿಗೂ ಯಾವ ವಿವಾದವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ! ಯೋಗಕ್ಷೇಮಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಂದಿರುವಿರಲ್ಲವೆ ? ಸಾರ್ವಭೌಮರು ಕುಶಲದಿಂದಿರುವರೆ ? ”

ವಿಜಯ—“ ಬಾದ್‌ಷಹರೆ, ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಗಳೂ ಪರತಂತ್ರಭೇದನನಿಪುಣರೂ ಆದ ತಿಮ್ಮರಸರು ಮಂತ್ರಿಪದದಲ್ಲಿರುವಾಗ, ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಕುಶಲವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದೇ ? ತಾವು ಭಾವಿಸಿರುವಂತೆ, ಕ್ಷೇಮಲಾಭಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ರಾಜಕೀಯವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದ

ಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಾರ್ವಭೌಮರು ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರು ವರು."

ಬಾದ್—"ಇತ್ಯರ್ಥಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಅಂತಹ ರಾಜಕೀಯ ವಿಚಾರಗಳು ಯಾವುವು? ತಿಳಿಸಬಹುದು."

ಆಗ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಸಿಂಹಾವಲೋಕನರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಭೆಯುವರನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಕಠಿನಹೃದಯರಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಎರಡುಸಾರಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದ ರುದ್ರದೇವ ಮೊದಲಾದವರು ಗೋಚರರಾದರು. ಇವರನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ, ಈ ದುರಾತ್ಮರು ಅದಿಲ್‌ಷಹನಿಗೆ ದುರ್ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಭಯಪಡಲಿಲ್ಲ. "ಬಾದ್‌ಷಹರೆ, ವಂಚಕಸ್ವಭಾವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ಗುಳ್ಳೇನರಿಗಳು ಒಂದು ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಪುಸಲಾಯಿಸಿ ಮೃಗಸಾರ್ವಭೌಮನ ಮಂದಿರದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುವು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಮಗೆ ವಿಶದಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಸಾರ್ವಭೌಮರವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರುವರು."

ಅದಿಲ್‌ಷಹನು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನುಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು, "ಅಂತಹ ಗುಳ್ಳೇನರಿಗಳಿಗೆ ಸಿಂಹರಾಜನು ತನ್ನ ಖರತರನಖರಗಳ ರುಚಿಯನ್ನು ತೋರಿಸದೇ ಇರುವುದೇ? ಅವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಆಗಲೇ ಮಾಡಿರಬೇಕು ಅಲ್ಲವೆ? ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೇನು?" ಎಂದನು.

ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನುಕೇಳಿ ಬಾದ್‌ಷಹನಿಗೆ ಕೋಪವುಂಟಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಭಾವಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅದಿಲ್‌ಷಹನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ಕಿರುನಗೆಯು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕೋಪಬಂದಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಮಯ

ಮಂತ್ರಿಯೇ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ವಿಜಯಸಿಂಹನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಕೋಪವನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂಗಿತಜ್ಞನಾದ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಅದನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡದೆ, "ಬಾದ್‌ಷಹರೆ, ಸಾರ್ವಭೌಮರ ಸಂದೇಶವು ಇನ್ನೂ ಮುಗಿದಿಲ್ಲ. ಗುಳ್ಳೇನರಿಗಳ ಕಪಟಕ್ಕೆ ಬಲಿಗಾಗದೆ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ವಶಪಡಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ದ್ರೋಹಿಗಳಾದ ಗುಳ್ಳೇನರಿಗಳನ್ನೂ ಮೃಗರಾಜನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ತಪ್ಪಿದರೆ ಪರಿಣಾಮವು ಕೆಡುವುದೆಂದೂ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿರುವರು." ಎಂದು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ, ಸಭಾಸದರೆಲ್ಲರೂ ರಾಯಭಾರಿಯ ಅವತಾರವು ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆತನ ಮುಖದಲ್ಲಾದರೋ ಕೋಪಲಕ್ಷಣವು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ತೋರಿಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಬಾದ್‌ಷಹನು "ನಿಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರವರು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ಅರ್ಥಗಂಭೀರವಾದ ಸಂದೇಶವು ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದುದು ವಿವೇಕವೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲದ ಸಲ್ಲದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಹೊರಿಸಿ ಆಚೆಗೆ ಅಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಜಿಂಕೆಯು ಬೇರೊಂದು ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದುದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನು? ಅದು ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ, ಜಿಂಕೆಯಂತೂ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೂ ಇಲ್ಲ; ಬಂದರೂ ನಾನು ಸೇರಗೊಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ವಸ್ತುವನ್ನು ತಾವು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಇತರರು ತಸ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸುವುದು ಅಯುಕ್ತವೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬಹುದು." ಎಂದು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಸುಮ್ಮನಾಗಲಿಲ್ಲ. "ಪ್ರಭುಗಳು ಈಗ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ; ಒಬ್ಬ ವಂಚಕನು ಅನೇಕ ವೇಷಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ತನ್ನ ಮಾಯೋಪಾಯಗಳಿಂದ ಮಹಾರಾಜರವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲುಷಪಡಿಸಿ, ಆ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ವಿಜಯನಗರದಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವನು. ಆ ದುರಾತ್ಮನೂ, ಅವನ ಸಹಚರರೂ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ, ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಇರುವರು. ಅಂತಹ ದುರಾತ್ಮರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವುದು ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಕಳಂಕವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡದೇ ಇರದು" ಎಂದನು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಕಲಕಲವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಕತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಪ್ರಭುಚಿತ್ತವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆದಿಲ್‌ಷಹನು ತನ್ನ ಗಂಭೀರವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸದಸ್ಯರ ಮನೋವಿಕಾರವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ, "ಅಧಿಕಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಸಂದೇಶವು ಎಷ್ಟಿರುವುದೋ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿ. ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸವು ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು, ನೀತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ನನ್ನ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದರೆ, ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಾರದು" ಎಂದು ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.

"ಬಾದ್‌ಷಹರು ಲಾಲಿಸಬೇಕು. ಆ ಸಾಧ್ವೀಶಿರೋಮಣಿಯು, ಈ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ತೋಫಲ್‌ಖಾನರ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿರುವರು. ಖಾನರಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಮಯ ಮಂತ್ರಿಯು ಇಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು. ತಮಗೆ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರರಾದ ತೋಫಲ್ ಖಾನರು ಇಂತಹಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಇಷ್ಟು

ದೂರ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆವಶ್ಯಕವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಖಾನರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳಿ ಆ ಯುವತೀಲಲಾಮರನ್ನು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರವರು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿರುವರು.'' ಎಂದು ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಹೇಳಿದನು.

ಈ ಮಾತುಗಳು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಕೂಡಲೆ ತೋಘಲ್‌ಖಾನನು ಬಹಳವಾಗಿ ಬೆದರಿದನು. ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅನ್ಯಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವುದು ಅದಿಲ್‌ಷಹನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದ ಆತನು ಉಪಾಯವಾಗಿ ತನ್ನಮೇಲೆ ತಪ್ಪು ಹೊರದಂತೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಅನಂಗಸೇನೆಯು ತನ್ನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ತಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೋಪವು ಅದಿಲ್‌ಷಹನಿಗೆ ಈಗ ಹೆಚ್ಚಿದುದರಿಂದ ಆತನು "ಇದೇನು, ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸ! ಇದುವರೆಗೆ ರಾಮಯಾದಿಗಳನ್ನು ದೂಷಿಸಿದುದಾಯಿತು. ಈಗ ದುರ್ಗಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಇನ್ನುಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಸರದಿ ಬರುವುದೇನೋ! ನಮ್ಮ ದುರ್ಗಾಧಿಪತಿಗಳು ಅಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡಲಾರರು ಎಂದು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಂಬಿಕೆಇದೆ. ಇನ್ನಾದರೂ ಅಧಿಕಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸದಿದ್ದರೆ ಕೆಲಸಕೆಟ್ಟೀತೆಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಇರಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

"ಬಾದಷಹರೆ! ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವರು ಅಪರಾಧಿಗಳು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಈ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವರಂತೆ. ಉದಯಗಿರಿಯ ದುರ್ಗಾಧಿಪತಿಯ ಮಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಹರೇಶ್ವರ ಪೌತ್ರನನ್ನೂ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಕರೆತಂದು ಇಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುವರು. ಮತ್ತು ಸೈಯದ್ ಅಹಮದ್ ಎಂಬಾತನು 'ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವೆನು' ಎಂದು ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದೇಮೇರೆಗೆ ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರು

ತ್ತಿದ್ದಾಗ, ನಿಮ್ಮವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಆತನಿಗೆ ಧೈರ್ಯಹೇಳಿ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೇ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಸೈಯದ್ ಅಹಮದನನ್ನು ಎಲ್ಲೋ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿರುವರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇ ಇರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಹಿಡಿಸಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಾವೇ ಸಸೈನ್ಯರಾಗಿ ಬರಬೇಕಾಗುವುದೆಂದೂ ನಮ್ಮ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ಇದೇ ನನ್ನ ಸಂದೇಶ. ಇದಕ್ಕೆ ತಾವು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರೆ ನಾನು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುವೆನು." ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದನು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅದಿಲ್‌ಷಹನು ಕೇಳಿ—"ರಾಯಭಾರಿಗಳೇ ನಿಮ್ಮ ರಾಜರು ಹೇಳಿದುವೆಲ್ಲಾ ಅಸಂಗತವಾಗಿಯೇ ಇರುವುವು. ಉದಯಗಿರಿದುರ್ಗಾಧೀಶ್ವರನಿಗೆ ಮಗಳಿದ್ದಳೆಂದು ನಾವು ಕೇಳಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆ ಸೈಯದನು ಯಾರೋ, ಆ ಅಪರಾಧಿಗಳು ಯಾರೋ, ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾವು ಇತರರ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗದೆ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಪರಿಪಾಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ನಿಮ್ಮ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಹೀಗೆ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೊರಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಏನನ್ನೋ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಭಾಸದರಾದರೋ ಬಹುನಿಂದಾವಚನಗಳನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ನುಡಿದಿದ್ದ ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸವೋ ಅಥವ ಮರಣವೋ ತಪ್ಪಲಾರದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಆಗುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಇಂಗಿತಜ್ಞನಾದ ಅದಿಲ್‌ಷಹನಿಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಮೂಲ್ಯಾಭರಣವೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಬಹುಮತಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು, "ನೀವು ತಂದ ಸಂದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಸಂದೇಶವನ್ನು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸುವೆನು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ತಾವು ನಮ್ಮ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದು

ನಾವು ಮಾಡುವ ಸೇವೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು." ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆತನನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಒಂದು ಸುಂದರಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದನು. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಭಾಸದರಿಗೆ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಆ ಅದಿಲ್‌ಷಹನನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶತ್ರುರಾಜನು ತನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದುದು ಬಾದ್‌ಷಹನ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಶೂನ್ಯತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯೂ ಸಹಿತ ಅದಿಲ್‌ಷಹನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚದೆ ಹೋದನು. ರುದ್ರದೇವ ಪ್ರಹರೇಶ್ವರರಾದರೋ ತಮ್ಮ ಶತ್ರುವಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗದೆ ಬಹುಮಾನಸಿಕ್ಕಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಆದಿಲ್‌ಷಹನು ಸಭೆಯ ಕಲಕಲವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಸಭಾಸದರೇ! ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಬೇಟೆಗಾರನು ದುಷ್ಟಮೃಗವನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆಮುಂಚೆ ಮಾಂಸಾಹಾರವನ್ನು ಇಡುವುದು ಯುಕ್ತವೇತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಬಹುಮಾನವೂ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರಿ. ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಈಗಲೇ ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಟರೆ ರಾಯರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ತಿಳಿದು ಹೋಗುವುದು; ಈಗ ನಾವುಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವೇನು ರಾಯಭಾರಿಯೊಡನೆ ಏನುಹೇಳಿಕಳುಹಿಸೋಣ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ತೋಫಖಲ್‌ಖಾನನು ಎದ್ದು ಸಲಾಮುಮಾಡಿ, "ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳೇ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸುವುದೇನಿದೆ? ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸುವುದೇ ಯುಕ್ತ. ಹೃದಯಶಲ್ಯದಂತಿರುವ ಶತ್ರುವನ್ನು ಉನ್ಮೂಲಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವೇ!" ಎಂದು ಗರ್ವದಿಂದ ಹೇಳಿದನು.

ಆಗ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಎದ್ದು ಸಲಾಮುಮಾಡಿ, "ಬಾದ್ ಷಹರೇ! ಇಂಗಿತಜ್ಞನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ನಾನೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಹೋದೆನು ಇನ್ನು ನಾವು ಆಲಸ್ಯಮಾಡದೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವುದು ಉಚಿತ. ಶತ್ರುಗಳು ಯುದ್ಧ ಸನ್ನಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದು ನಾವು ಇನ್ನೂ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಈ ರಾಯಭಾರಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ ಮಾರನೆಯ ದಿನವೇ ಅವರು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರುವರು. ಆದುದರಿ ದ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿಡುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು." ಎಂದುಹೇಳಿದನು.

ರಾಮಯ ಮಂತ್ರಿಗಳೇ! ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತಾವು ಹೇಳಿದಿರಿ. ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು." ಎಂದು ಹೇಳಿ ತೋಘಲ್‌ಖಾನನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ, "ದುರ್ಗಾಧಿಪರೇ! ಇನ್ನು ನೀವು ತಕ್ಕ ಯುದ್ಧ ಸನ್ನಾಹಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಿ. ನಾವು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹೊರಡುವೆವು. ರಾಯಭಾರಿಯನ್ನು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿಡಿ." ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಭೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನು. ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಬಾದ್‌ಷಹನಿಗೆ ಸಲಾಮು ಮಾಡಿ, ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಮರಣಶಿಕ್ಷೆಯಾಗದೇ ಹೋದರೂ, ಕಾರಾಗೃಹವಾಸವಾದರೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬಿಡಾರಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ತೋಘಲ್‌ಖಾನನು ವಿಜಯಸಿಂಹನ ಬಿಡದಿಗೆ ಹೋಗಿ "ವೀರಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ನೀವು ತಂದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಮ್ಮ ಬಾದ್‌ಷಹರೂ ನಾವೂ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟೆವು. ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳು ತಮಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಡುವವರೆಗೂ ದುರ್ಗಾಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ನಾನು ತಮಗೆ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು. ನಮ್ಮ ದುರ್ಗವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ದಯೆಮಾಡಿಸಿ." ಎಂದು ಉಪಚಾರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ದುರ್ಗದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು

ತೋರಿಸಿ, ಕಡೆಗೆ, ಕರಿಯ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟದ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಒಂದು ಕಟ್ಟಡದ ಬಳಿಗೆ ಕರೆತಂದನು. ಅದು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಹ್ಯಕರವಾಗಿತ್ತು. ಬಳಿಗೆ, ಹಗಲಿನಲ್ಲೇ ಕಣ್ಣುಕಾಣಿಸದಷ್ಟು ಕತ್ತಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಖಾನನೂ ವಿಜಯ ಸಿಂಹನೂ ಆ ಕಟ್ಟಡದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಸೇವಕರು ಬಂಧನಸಾಧನಗಳನ್ನು ತಂದು ತೋಫಲ್ ಖಾನನ ಇದಿರಿಗೆ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಅವರು ತೋಫಲ್ ಖಾನನ ಕಣ್ಣುಸನ್ನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಆತನು, "ದುರ್ಗಾಧಿಪರೇ! ಇದೆಲ್ಲಿಯ ನ್ಯಾಯ? ಇವರೇಕೆ ನನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವರು. ಇವರು ನನ್ನನ್ನು ಅವಮಾನಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಇದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಈ ಕತ್ತಿಯು ಇವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಕಲಿಸುವುದು." ಎಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ದುರ್ಗಾಧಿಕಾರಿಯು ಆತನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ, "ವಿಜಯಸಿಂಹರೇ! ತಾವು ತಂದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಬಾದ್‌ಷಹರು ತಮಗೆ ಬಹುಮಾನ ಮಾಡಿದರು. ಈಗ ನಾನು ತಮಗೆ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವವರೆಗೂ ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಅತ್ತಿತ್ತ ಹಾರಾಡುವ ಕಪಟದ ಹಕ್ಕಿಗಳೊಡನೆ ಸ್ನೇಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಅವುಗಳ ಗೌರವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಿ" ಎಂದು ಮರ್ಮೋದ್ಘಾಟಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದನು. ಇವನು ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಸೇವಕರು ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಬಂಧಿಸಿ ಕಾರಾಗೃಹಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ತೋಫಲ್ ಖಾನನು, "ನಾನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ನಾನು ಕಳುಹಿಸುವ ಮುದ್ರೆಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಖೈದಿಯನ್ನು ಬಿಡಕೂಡದು." ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದನು

ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಕಂಬರ್ ಸೇನ್.

ಏಕಂ ನಿಹನ್ಯಾತ್ ಸಂದೇಹಃ ಕಾಂಡೋಮುಕ್ತೋ ಧನುಷ್ಮತಾ |
ಬುದ್ಧಿರ್ಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹನ್ಯಾತ್ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಸರಾಜಕಂ ||

ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಸ್ಥಲಾಂತರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಜನರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿದರು. ದಿವಾಸಂಚರಿಷ್ಣುಗಳಾದ ವಿಹಂಗಮಾದಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರಿದುವು. ನೀಲಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ವಜ್ರದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕತ್ತಲೆಯು ದಟ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ರಾಯಚೂರುದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಹಾಳುದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಳಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾಯಚೂರು ದುರ್ಗವು ಹಿಂದೂ ರಾಜರ ಆಳಿಕೆಗೊಳಪಟ್ಟಿದ್ದಾಗ ಆ ದೇವಸ್ಥಾನವು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ರಾಯಚೂರು ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದಮೇಲೆ ಆ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಹಾಳುಬಿದ್ದು ಜನಸಂಚಾರವೂ ಸಹ ಇಲ್ಲದಿತ್ತು. ಏನಾದರೂ ಕೆಲಸವಿದ್ದ ಹೊರತು ಪೌರರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಮನುಷ್ಯನು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ, ಅಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದಾತನನ್ನು ನೋಡಿ, “ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿ! ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವು ಕೈಗೂಡಿತೆ? ಅನಂಗಸೇನೆಗೆ ರೋಗವು ಈಗ ಹೇಗಿದೆ? ಈಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಾಸಿಯಾಗಿದೆಯೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಶಂ—“ ಅಯ್ಯಾ ! ರಾಮರಾಜ ! ನಾವು ತಂದಕಾಗದವನ್ನು ಅನಂಗಸೇನೆಗೆ ಹೇಗೆ ತಲುಪಿಸಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಆ ಸೌಧದ ಪ್ರಾಕಾರದ ದ್ವಾರದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಾಲತಿಯು ಆ ದ್ವಾರದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, “ ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನಿಗೆ ರೋಗವುಂಟಾಗಿದೆ. ಆಕೆಗೆ ಔಷಧವನ್ನು ತಂದುಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಊರಿನೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಗೊಡಿಸಿ.” ಎಂದು ದ್ವಾರಪಾಲಕರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ನಿಷ್ಕರುಣಿಗಳಾದ ಅವರು ಆಕೆಯನ್ನು ಹೋಗಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ಒಬ್ಬ ವೈದ್ಯನವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಔಷಧಗಳ ಹೆಸರನ್ನೂ ರೋಗಗಳ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾ ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆಗ ಮಾಲತಿಯು ಬಂದು, ಹಾಗೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದ ವೈದ್ಯನಬಳಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಔಷಧವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಳು. ಔಷಧವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ನೆವದಿಂದ ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ಆಕೆಗೆ ತಲುಪಿಸಿದೆನು. ದ್ವಾರಪಾಲಕರಿಗೆ ಅನುಮಾನವೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಮರುದಿನವೂ ಮಾಲತಿಯು ದ್ವಾರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾದಿದ್ದು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು, “ ಅಯ್ಯಾ ವೈದ್ಯರೇ ! ನೀವು ಕೊಟ್ಟ ಔಷಧವು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ರೋಗವು ಗುಣವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಯ ಔಷಧವನ್ನು ಕೊಡಿ. ಇಗೋ ನೆನ್ನೆ ನೀವು ಕೊಟ್ಟ ಔಷಧ. ಇದನ್ನು ನೀವೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎರಡು ಕಾಗದಗಳಿದ್ದ ಒಂದು ಪೊಟ್ಟಣವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ನಾವು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಹೀಗೆ ಆ ದ್ವಾರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ರಾಮರಾಜ—“ ಮಿತ್ರನೇ ! ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಯುಕ್ತಿಮಾಡಿದೆ. ಮಾಲತಿಯು ಮಹಾಬುದ್ಧಿವಂತಳು. ಅನಂಗಸೇನೆಗೆ ಯಾವ ಅಪಾಯವೂ ಬಾರದಂತೆ ಕಾಪಾಡುವಳು. ಆಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಕಾಗದಗಳಲ್ಲಿ ಏನು ಬರೆದಿತ್ತು ? ”

ಕಂ—" ಆ ಮಾಲತಿಯು ನನಗೆ ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಳು. ಅನಂಗಸೇನೆಯ ಸಂತಾಪವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಶಿಸಿತೆಂದು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿ ನಿನಗೆ ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ತಲುಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಳೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದಳು. ಎರಡನೆಯ ಕಾಗದ ವನ್ನು ಅನಂಗಸೇನೆಯು, ಸಾರ್ವಭೌಮರ ಹೃದಯವನ್ನು ಕರಗಿಸುವುದ ಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

ರಾಮರಾಜ—' ಅಯ್ಯಾ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೋಡಿಕೊ ಳ್ಳುತ್ತಾ ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣು ತ್ತಿರು." ಎಂದು ಹೇಳಿ " ಸಹೋದರಾ! ತಿರುಮಲರಾಯ! ನೀನು ಹೋ ದ ಕೆಲಸವೇನಾಯಿತು?"

ತಿರು—" ಸಹೋದರನೇ! ಆ ಮರುದಿನವೇ ಪ್ರಹರೇಶ್ವರಪಾತ್ರಾ ದಿಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಅವರ ಹಿಂದೆಹಿಂದೆಯೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆನು. ನಮ್ಮ ಮಂತ್ರಿಪುಂಗವರು 'ಪ್ರಹರೇಶ್ವರಾದಿಗಳು ರಾಯಚೂರಿಗೆ ಹೋಗು ವುದಾದರೆ ಸುಮ್ಮನಿರು. ಬೇರೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಾದರೆ ಅವ ರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ, ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದ್ದುದರಿಂದ ನಾನು ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಇವರನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕು! ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ ಗಳಾದ ನಮ್ಮ ಮಂತ್ರಿಯವರು, ನನಗೆ ಹೀಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಏನು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರಬಹುದು?"

ರಾಮರಾಜ—" ತಿರುಮಲರಾಯ! ತಿಮ್ಮರಸರ ಬುದ್ಧಿಯು ಅದ್ವಿ ತೀಯವಾದುದು. ಮಹತ್ಫಲವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೀಗೆಂದಿಗೂ ಆಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ರಾಜಮಂತ್ರಿಗಳಬ್ಬರಿಗೂ ರಾಯಚೂರನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬಹಳಕಾಲದಿಂದ ಯೋಚನೆಯಿರುವುದು. ಆದರೆ ಬಿಜಾಪುರದ ರಾಜನು

ಅವರಿಗೆ ಮಿತ್ರನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಮನೋರಥವನ್ನು ಸಫಲಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಪ್ರಹರೇಶ್ವರಾದಿಗಳು ರಾಯಚೂರನ್ನು ಹೊಕ್ಕಕೂಡಲೇ ಅದನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ."

ತಿರು—"ವಿಜಯಸಿಂಹನೂ ಬಂದಿರುವನಂತೆ. ಏಕೆ?"

ರಾಮ—"ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವನು. ಮುಕ್ತಾಂಬಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನೂ, ಧನಾಪಹಾರಿಯಾದ ತುರುಕನನ್ನೂ ತಮಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಬಿಜಾಪುರದ ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದೇ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವನು."

ತಿರು—"ತುರುಕರಾಜನು ಇದಕ್ಕೇನು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟಿರುವನು?"

ರಾಮ—"ಯುದ್ಧವನ್ನೇ ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವನು."

ತಿರು—"ಹಾಗೋ! ಜಿಂಕೆಯಮರಿಯು ಸಿಂಹದೊಡನೆ ಕಾದುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವುದಲ್ಲಾ! ಈ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನೇ?"

ರಾಮ—"ಇಲ್ಲ. ಆತನನ್ನೂ ಕಾರಾಗೃಹಬದ್ಧನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವರು. ಪಾಪ! ಆ ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಪುನಃ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸವು ಬಂತಲ್ಲಾ!"

ತಿರು—"ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಬಂಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆದಿಲ್‌ಷಹನ ಉದ್ದೇಶವೇನಿರಬಹುದು?"

ರಾಮ—"ತಾನು ಕಳುಹಿಸುವ ವರ್ತಮಾನವು ರಾಯರಿಗೆ ತಿಳಿದಕೂಡಲೆ ಅವರು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಡುವರೆಂದೂ ಅವನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟ

ದ್ದರೆ ಸಮರಸನ್ನಾಹಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ತನಗೆ ವಿರಾಮವು ಸಿಕ್ಕುವುದೆಂದೂ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿರುವನು."

ತಿರು—"ಹಿಂದೆಯೇ ಪರಾಭೂತನಾಗಿರುವ ಈ ರಾಜನಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಧೈರ್ಯವುಂಟಾದುದು ಆಶ್ಚರ್ಯ!"

ರಾಮ—"ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು ? ಮೂರು ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ವಿಜಯನಗರದಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಇರುವುವೆಂಬು ದನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಂತ್ರಿಪುಂಗವರು ತಿಳಿದೇ ಇರುವರು."

ತಿರು—"ಹಾಗಾದರೆ ರಾಯರು ಈಸಲ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಷ್ಟ."

ರಾಮ—"ಹಾಗೆಮಾಡುವುದು ಯುಕ್ತವೇ, ಆದರೆ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭಯಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ರಾಜ್ಯತ್ರಯದವರಿಗೂ ಭೇದ ವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಭೇದೋಪಾಯಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರು ವರು. ಮಹಮ್ಮದೀಯರಾಜ್ಯಮೇಘಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಂತ್ರಿಪುಂಗವರ ಯುಕ್ತಿಮಾರುತದಿಂದ ಚದುರಿಸುವ ಧೈರ್ಯವು ನನಗಿರುವುದು."

ತಿರು—"ಹಾಗಾದರೆ ಸಂತೋಷ. ಈಗ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾಡ ಬೇಕಾಗಿರುವುದೇನು ? ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದಾ ದರೂ ಉಪಾಯವಿರುವುದೇ ?

ರಾಮ—"ಸೋದರಾ ! ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಕೆಲಸ ಗಳು ಅನೇಕವಾಗಿವೆ. ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ; ಪ್ರಹ ರೇಶ್ವರ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು ; ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯನ್ನು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು. ರುದ್ರದೇವನಿಗೂ ತೋಘಲಖಾನನಿಗೂ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಕಾರ್ಯಗ ಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರಿಪುಂಗವರೇ

ಉಪದೇಶಿಸಿರುವರು. ನಾವು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ನೆರವೇರುವುವು. ಯಾವುದಾದರೂ ಉಪಾಯಮಾಡಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಮುಂಚೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ನಿನ್ನ ಕಾಗದವನ್ನು ಬೇಗನೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಾ. ಈಗ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಸೈನ್ಯಗಳು ಸನ್ನದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಕೂಡಲೆ ರಾಯಚೂರನ್ನು ಮುತ್ತಿದರೆ ದುರ್ಗವು ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಹೋಗುವುದು ಎಂದು ತಿಳಿಸು. ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಬದಗಿರುವ ಆಪತ್ತನ್ನು ತಿಳಿಸು. ನೀನು ಬರುವುದರೊಳಗಾಗಿ ನಾನೂ ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಯೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆವು." ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ರಾಮರಾಜನು ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಗೆ ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆತನೊಡನೆ ಏನೋ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿ ತಾನು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಮರುದಿನ ರಾಮರಾಜನು ಒಬ್ಬ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥನ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅಹಮ್ಮದ್‌ನಗರದ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಕಂಬರ್‌ಸೇನನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಆತನಿಗೆ ಸಲಾಮುಮಾಡಿ ಆತನಿಂದ ಸತ್ಕೃತನಾಗಿ ಉಚಿತಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಈಮೇರೆಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಯಿತು :—

ಕಂಬರ್—" ನೀವು ಯಾರು ? ನಿಮ್ಮ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವು ಯಾವುದು? ಏಕೆ ಬಂದಿರುವಿರಿ ? "

ರಾಮ—" ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ! ನಮ್ಮ ಸ್ಥಳವು ಈ ದುರ್ಗವೇ. ನಾನು ತೋಫಲ್‌ಖಾನನ ಸ್ನೇಹಿತನು. ಈ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ರಕ್ಷಕಭಟಾಧ್ಯಕ್ಷನ ಉದ್ಯೋಗವಿರುವುದು. ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗಮಾಡಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ನನಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಉದ್ಯೋ

ಗವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.''

ಕಂಬರ್—ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲಸವನ್ನೇಕೆ ಬಿಡುವಿರಿ? ತೋಘಲ್‌ಖಾನರು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯವರಲ್ಲಾ?"

ರಾಮ—"ಮೊದಮೊದಲು ಅವರು ಒಳ್ಳೆಯವರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈಗ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಮೊದಲು ಅವರಿಗಿದ್ದ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತವಿವೇಚನೆಯು ಈಗ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮಂತಹ ಆಪ್ತರು ಹಿತವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ, ಕೇಳದೆ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬಿಜಾಪುರದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಆ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿ ಬಹು ಕುಟಿಲನು; ಬಿಜಾಪುರ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪರಮ ಶತ್ರುವಿನಂತೆ ತೋರುವನು. ಅವನನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಎಷ್ಟು ಹಿತವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ, ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ ನನಗೆ ದುಸ್ಸಹವಾದ ಅವಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿರಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ."

ಕಂಬರ್—"ಇದೇನು? ಈ ಹೊತ್ತು ಹೊಸ ಸಮಾಚಾರ! ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಬಿಜಾಪುರರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವನು ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೆನಲ್ಲಾ. ಆತನು ಈ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವಿರಿ? ಇಂತಹ ಅಹಿತವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀವು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ತೋಘಲ್‌ಖಾನರು, ಹೇಗೆ ಸಹಿಸುವರು?"

ರಾಮ—"ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ನಮ್ಮ ದುರ್ಗಾಧೀಶ್ವರರೂ ಹೀಗೆಯೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನೂ ಮೊದಮೊದಲು ಹಾಗೆಯೇ ನಂಬಿಕೊಂ

ಡಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ ವಿಜಯನಗರದಿಂದ ಬಂದ ನನ್ನ ಒಬ್ಬ ಸ್ನೇಹಿತನ ಮೂಲಕ ರಾಮಯನ ತಂತ್ರವೆಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಈ ರಾಮಯ ಮಂತ್ರಿಯು ಬಿಜಾಪುರರಾಜ್ಯಧ್ವಂಸಕ್ಕೆ ಧೂಮಕೇತುವಂತಿರುವನು. ಬಿಜಾಪುರರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೂ ಅಪಮೃತ್ಯುವೆಂದು ನಂಬಿ ; ತಿಮ್ಮರಸನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವನಂತೆ ! ''

ಕಂಬರ್—'' ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಗೂ ತಿಮ್ಮರಸನಿಗೂ ಎಣ್ಣೆಸೀಗೆಯಕಾಯಿಗಿರುವಷ್ಟು ಮೈತ್ರಿಯಿರುವುದೆಂದು ಜನಜನಿತವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಂಬುವುದು ಹೇಗೆ ? ''

ರಾಮ—'' ಮಹನೀಯರೇ ! ತಾವು ಕೇಳಿರುವುದು ಸತ್ಯವಲ್ಲ. ತಿಮ್ಮರಸನಿಗೆ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಆರನೆಯ ಪ್ರಾಣವಂತೆ ! ಮುಂದೆ ರಾಮಯನನ್ನೇ ತನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿರುವನಂತೆ ! ರಾಮಯನು ತನ್ನ ಮಾಯಾಜಾಲವನ್ನು ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮೇಲೂ ಬೀಸಿಬಿಟ್ಟಿರುವನು. ನನ್ನ ಹಿತವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನೇನುಮಾಡಲಿ ! ''

ಕಂಬರ್—'' ಅಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಂಬುವವರು ಯಾರು? ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳು ನಿಜವೆಂದು ನಾನೂ ನಂಬಲಾರೆ. ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ತಿಮ್ಮರಸನಿಗೆ ಶತ್ರುವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಮಹಾಪಾಯಕರವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಏಕೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು ? ''

ರಾಮ—'' ವಿಜಯನಗರದವರೊಡನೆ ವಿರೋಧವಿರುವಂತೆ ನಟಿಸಿದ ಹೊರತು ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಹತ್ತಿರ ಸೇರಿಸರು, ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದುದರಿಂದ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿರುವನು. ಮೇಲೆಮೇಲೆ ನೋಡಿ

ದರೆ ಆತನ ಕೆಲಸಗಳು ಮಹಾಪಾಯಕರಗಳೆಂದು ಕಾಣಿಸುವುವೇ ಹೊರತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದರೂ ಅಪಾಯಕರವಾದುದಲ್ಲ."

ಕಂಬರ್—"ಅಯ್ಯಾ! ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ರುದ್ರದೇವಾದಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ತಿಮ್ಮರಸನನ್ನು ಕೊಲ್ಲ ಬೇಕೆಂದು ರಾಮಯನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದುದು ಉಂಟೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಆ ದಿನ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಬಾರದಿದ್ದರೆ ತಿಮ್ಮರಸನ ಅವತಾರ ಪೂರ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ?"

ರಾಮ—"ತಿಮ್ಮರಸನ ಮೇಲಿನ ಹಗೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ರುದ್ರದೇವನೇ ಕೆಲವರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟೇಹೊರತು, ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ತಿಮ್ಮರಸನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ರಾಮಯನೇ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು."

ಕಂಬರ್—"ಈಗ ತಮ್ಮ ಮಾತುಗಳು ಮತ್ತೂ ವಿಚಿತ್ರವಾದುವು. ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಗೆ ಮಿತ್ರನಾದ ರುದ್ರದೇವನು ಶತ್ರುವೆಂದೂ ಆತನಿಗೆ ಶತ್ರುವಾದ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಮಿತ್ರನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಿರಿ!"

ರಾಮ—"ರಾಮಯತಿಮ್ಮರಸರ ಬುದ್ಧಿಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯದವರಿಗೆ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ತೋರುವುದು ಸಹಜ. ನನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ ಹೊರತು ಶತ್ರುಗಳು ಯಾರು ಮಿತ್ರರು ಯಾರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟ. ಉದಯಗಿರಿ ದುರ್ಗಾಧೀಶ್ವರನಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯೆಂಬ ಮಗಳೊಬ್ಬಳಿರುವಳು. ಆಕೆಯ ಹೆಸರನ್ನಾದರೂ ಕೇಳಿದ್ದೀರೋ ಇಲ್ಲವೋ?"

ಕಂಬರ್—"ಉದಯಗಿರಿರಾಜನಿಗೆ ಸೋಮೇಶ್ವರಪಾತ್ರನೆಂಬ ಕುಮಾರನು ಮಾತ್ರ ಇರುವನೆಂದು ಕೇಳಿರುವೆನು. ಕೇಳಿರುವುದು ಮಾತ್ರ

ವಲ್ಲ. ಮೊನ್ನೆ ನಡೆದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ನೋಡಿಯೂ ಇರುವೆನು.

ರಾಮ—"ಆ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಪಾತ್ರನೆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆ. ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಆಕೆಗೆ ಅವಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಾರು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ರಾಮಯನು ಆ ತಂತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆತನು ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸವೂ ಜನರನ್ನು ಮರುಳುಗೊಳಿಸುವುದೇ."

ಕಂಬರ್—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) "ಇದೊಂದು ಹೊಸ ಸಂಗತಿ. ಇದನ್ನು ಆಮೇಲೆ ಯೋಚಿಸೋಣ. ಮೊದಲಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿ."

ರಾಮ—"ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದಿರುವಳು. ಆದರೆ ರುದ್ರದೇವನು ಆಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಮುಕ್ತಾಂಬೆಗೆ ರುದ್ರದೇವನ ನಡತೆಗಳು ಸರಿಬಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆತನನ್ನು ಉಪಾಯಾಂತರದಿಂದ ಕೊಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ರಾಮಯಾಮಾತ್ಯನಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ್ದಳು. ಆತನೂ ಸಮಯವನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದು, ತಿಮ್ಮರಸನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ರುದ್ರದೇವಾದಿಗಳು ಹೋಗಿದ್ದಾಗ, ರುದ್ರದೇವನನ್ನು ಕೊಂದು ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ರುದ್ರದೇವನಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ವಿಜಯಸಿಂಹನೊಡನೆ ಪರಮಶತ್ರುತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣದಂತೆ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಇದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವೆನು. ಆ ದಿನ ಹುಚ್ಚನವೇಷದಿಂದ ವಿಜಯನಗರದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಒಂದು ಗೂಳಿಯು ಹಾಯ್ದು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆತನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದವರು ವಿಜಯ

ಸಿಂಹನೋ ರುದ್ರದೇವನೋ ತಾವೇ ಯೋಚಿಸಿ. ಈಗಲಾದರೂ ರಾಮಯ ತಿಮ್ಮರಸರು ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರರೇ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಯಿತೆ?

ಕಂಬರ್—"ಇದೂ ಇರಲಿ. ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೂ ಅನಂಗಸೇನೆಗೂ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದವನು ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯೇ ಎಂದು ಕೇಳಿರುವೆನು. ಇದಕ್ಕೂ ಏನಾದರೂ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುವಿರೋ?"

ರಾಮ—"ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮೋಹಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ಆಗುವ ಲಾಭವೇನು? ನಂಬಿ, ನಂಬದಿರಿ ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಡುವೆನು. ಉಂಗುರಗಳನ್ನು ವಿನಿಮಯಮಾಡಿದುದೂ, ಸುಳ್ಳು ಕಾಗದವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದುದೂ, ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿದ್ದ ಮುಕ್ತಾಂಬಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದುದೂ, ಇವೆಲ್ಲಾ ತಿಮ್ಮರಸನೇ ರಾಮಯನಿಂದ ಮಾಡಿಸಿದ ಕೆಲಸಗಳು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ರಾಮಯನನ್ನು ವಿಜಯನಗರದ ವಿರೋಧಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವರೆಂದೇ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿಸಿದುದು."

ಕಂಬರ್—"ಅಯ್ಯಾ! ಬೆಟ್ಟವನ್ನಗೆದು ಇಲಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಹಾಗೆ ಮಹಮ್ಮದೀಯರನ್ನು ಅಣಗಿಸಲು ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಯಾಸವೇಕೆ?"

ರಾಮಯ—"ಈ ಪ್ರಯಾಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಫಲವಿಲ್ಲದೇ ಇಲ್ಲ. ಈವರೆಗೂ ಬಿಜಾಪುರ ವಿಜಯನಗರಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ವೈತ್ರಿಯಿದ್ದುದರಿಂದ ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವ ರಾಯಚೂರುದುರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಪಡುತ್ತಿದ್ದ ರಾಯರಿಗೆ ಸಮಯಸಿಕ್ಕದೇ ಇತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಕಾರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದೇ ತಿಮ್ಮರಸನು ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯೊಡನೆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆ, ಅನಂಗಸೇನೆ,—ಇವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿರುವನು, ಮೊದಲು ಈ ದುರ್ಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಬಳಿಕ ಇತರ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ತಿಮ್ಮರ

ಸನು ಇಷ್ಟು ಉಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿರುವನು. ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಮಹಮ್ಮದೀಯರನ್ನು ವಂಚಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವನೊ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಬೇಕಾದರೆ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಪುರುಷವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿಸಿದುದೇ ಪ್ರಬಲ ನಿದರ್ಶನ; ಈ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಿ; ಆಗ ನಿಮಗೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ನಾನು ಬೇರೊಂದುಸಲ ಬಂದು ತಮ್ಮ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು" ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ರಾಮರಾಜನು ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಕಂಬರಸೇನನು ಈ ವಿಷಯವನ್ನುಕುರಿತು ತನ್ನಲ್ಲಿತಾನೇ ಆಲೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ನಡೆದ ಮಾರನೇದಿನ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬಮನುಷ್ಯನು ಮನೆಯಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ (ನಿಂತುಕೊಂಡು) ಆತನನ್ನುಕುರಿತು "ಸಾಹೇಬರೇ, ನಿಮ್ಮಊರು ಇದೇಯೋ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಕಂಬರ್—"ನಿನ್ನಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ನೀನು ಪರಸ್ಥಳದವನೆಂದು ತೋರುವುದು. ನಿನ್ನ ಊರು ಯಾವುದು?"

ಆಗಂತುಕ—"ನಮ್ಮಸ್ಥಳ ವಿಜಯನಗರ. ಈ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ನನಗೊಂದು ಕೆಲಸವಿರುವುದು. ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಳವು ಇದೇ ಆದರೆ, ನನಗೆ ಒಂದು ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಿರಾ?"

ಕಂಬರ್—"ಅದೇನು? ಕೇಳು. ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಹೇಳುವೆನು."

ಆಗಂತುಕ—"ಈ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ರಾಮಯ ಮಂತ್ರಿಯೆಂಬ ಒಬ್ಬರು ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯರಿರುವಂತೆ. ಅವರಮನೆಗೆ ದಾರಿ ಯಾವುದು?"

ಕಂಬರ್—"ಏನು! ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದುದು ತಿಮ್ಮರಸರು ತಾನೇ? ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ನಾನೇ. ಈ ಅಂಶವು ಯಾರಿಗಾದರೂ ತಿಳಿ

ದರೆ ಕೆಲಸಕೆಟ್ಟೀತು. ಒಳಕ್ಕೆ ಬಾ, ಬೇಗ ಬಾ," ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಅವನನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು.

ಆ ಆಗಂತುಕನು, ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ರಾಮಯಾಮಾತ್ಯನೇ ಕಂಬರಸೇನನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನು. ಆತನು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಆತನಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು "ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ರಾಮಯಾಮಾತ್ಯರು ತಾವೇ ಎಂದು ಮೊದಲು ತಿಳಿಯದೇ ಹೋದೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ. ನಾನು ಬಂದವೇಳೆ ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದು; ನನಗೆ ಬೇಗ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕಳುಹಿಸಿ" ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು.

ಆಗ ಕಂಬರಸೇನನು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಭರಿತನಾಗಿ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ತನ್ನಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಕಾಗದವನ್ನು ತೆರೆದು ಓದಿಕೊಂಡನು ಅದರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿತ್ತು :—

"ಮಿತ್ರಸತ್ತಮರಾದ ರಾಮಯಾಮಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮರಸನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ.

ನಮ್ಮ ಸಂಕೇತದ ಮೇರೆಗೆ ಅನಂಗಸೇನೆ, ಮುಕ್ತಾಂಬೆ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ರಾಯಚೂರಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಮೊದಲನೆಯಾಕೆಯನ್ನು ತೋಘಲ್‌ಖಾನನಿಗೆ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಅವನೊಡನೆ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬಳೆಯಿಸುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆದಿಲ್‌ಷಹನೂ ಕೂಡ ನಿಮ್ಮ ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದನೆಂದು ಕೇಳಿ ಮತ್ತೂ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಮೂರು ರಾಜ್ಯಗಳವರೂ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಸಿದರೆ, ನಾನೇ ಸ್ವಲ್ಪಸೈನ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಹಮದ್‌ನಗರವನ್ನು ಮುತ್ತುವೆನು. ಸಾರ್ವಭೌಮರು ಗೋಲ್ಕೊಂಡವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವರು. ಇವೆರಡೂ ವಶವಾದರೆ ಈಗ ಮಧ್ಯಸ್ಥವಾಗಿರುವ ಬಿಜಾಪುರರಾಜ್ಯವು ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದಂತೆಯೇ

ಸರಿ. ಹಿಂದೂರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿರುವ ಈ ನೀಚರನ್ನು ಜಯಿಸಿದ ಹೊರತು ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ತೃಪ್ತಿಯಾಗದು. ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾಜ್ಞರಿಗೆ ಸೂಚಿಸುವ ಆವಶ್ಯಕವೇನಿದೆ ?

ಇಂತೀ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಗಳು."

ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡು ಆ ಆಗಂತುಕನನ್ನು ನೋಡಿ "ನಾನು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಬರೆದು ಬಬ್ಬ ಸೇವಕನೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸುವೆನು. ನೀನು ಈಗಹೋಗು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಬಿಟ್ಟು ತನ್ನಲ್ಲಿತಾನೇ "ಆಹಾ ! ನೆನ್ನೆ ಆ ಉದ್ಯೋಗಿಯು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನಿಜವೆಂದು ತೋರುವುದು ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಮಹಾಪಾಪಿ ಎಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಪುರುಷವೇಷವನ್ನುಹಾಕಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಮರುಳುಗೊಳಿಸುವುದೇ ಸಾಕು. ಈ ಕಾಗದದಲ್ಲಿಯೂ ಸೋಮೇಶ್ವರಪಾತ್ರನ ಸುದ್ದಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ನಾವು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟರೆ, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ವಶವಾಗುವುದು. ಅತೀ ಆಸೆಪಟ್ಟರೆ ಈಗ ಯಿರುವುದೂ ಹೋಗುವುದು ನಿಜ" ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಬರೆವಣಿಗೆಯು ತಿಮ್ಮರಸನದೇ ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಿಮ್ಮರಸನ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವೆರಡು ಬರೆವಣಿಗೆಗಳನ್ನೂ ಹೋಲಿಸಿನೋಡಿದನು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟಾದರೂ ಭೇದವಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಕಂಬರಸೇನನು ಹಿಂದಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದನು.

ಇಪ್ಪತ್ತ್ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಮಲಮಲಖಾನ್.

ಭಿನತ್ತಿಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಹಿತೋ ಭೇದೋಪಾಯಸ್ಥಿರಾಂಮತಿಂ |
ಚಾಧರ್ಂ ಕರ್ಕಶ ಶಿಲಾಂ ಮಹಾಶನಿರಿವೋದಕಂ ||

ಮಲಮಲಖಾನನು ಗೋಲ್‌ಕೊಂಡರಾಜ್ಯದ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿ. ಈತನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಸದರುದ್ದೀನ್ ಎಂಬ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿಯು ಗೋಲ್‌ಕೊಂಡದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತನ್ನಪ್ರಾಣಗಳಂತೆ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೧೫ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮರಸನು ಮಹಾಸೈನ್ಯಸಮೇತನಾಗಿ ಪಾನಗಲ್ಲು ಎಂಬ ಸ್ಥಳದ ಮೂಲಕ ಕೊಂಡವೀಡಿಗೆ ಹಾದುಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಸದರುದ್ದೀನನು ಆತನನ್ನು ಇದಿರಿಸಿದನು. ಆಗ ತಿಮ್ಮರಸನು ನಿರುಪಮಾನ ಪೌರುಷವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಸದರುದ್ದೀನನನ್ನೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಸೆರೆಹಿಡಿದು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಆಗ ಕುತುಬ್‌ಷಾಹಿ ದೊರೆಯು ತನ್ನ ಬಲಭುಜದಂತಹ ಸೇನಾಪತಿಯು ಶತ್ರುಹಸ್ತಗತನಾದುದರಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ವ್ಯಸನಪಟ್ಟು ಮಲಮಲಖಾನನಿಗೆ ಆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಿಜಯನಗರದಮೇಲೆ ಮುಯ್ಯಿತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸಮಯನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು ರಾಮಯನು ಈ ಸಂಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಗೋಲಕೊಂಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ಏಕೀಭವಿಸಿ ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದನು. ಕುತುಬ್‌ಷಾಹಿಯು ಈ ಬೋಧನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ರಾಯಚೂರುದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಭೆಗೆ ಮಲಮಲಖಾನನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದನು. ಈತನು ತಿಮ್ಮರಸನ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಕೃಷ್ಣದೇವ

ರಾಯರ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಬಹಳ ವಿರೋಧವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದ್ದ ವಚನಗಳನ್ನು ವಾಚಕರು ಕೇಳಿಯೇ ಇರುವಿರಲ್ಲವೇ? ದರ್ಬಾರು ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳು ಆದುರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದು ಮಲಮಲಖಾನನು ಅಲ್ಲಿಯ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಪಾರಸೀದೇಶಸ್ಥನು. ಸ್ವಚ್ಛ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ವಂಶಸ್ಥನೆಂದು ಆತನಿಗೆ ಬಹಳ ಗರ್ವವಿತ್ತು. ತನ್ನ ಮತದಲ್ಲಿಯೂ ಈತನಿಗೆ ಅಭಿಮಾನ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಈತನು ವಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸಭಾಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಫಕೀರನು ಇವನ ಇದಿರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಮಲಮಲಖಾನನು ಆತನಿಗೆ ಸಲಾಮುಮಾಡಿ ಆತನನ್ನು ತನ್ನಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಉಚಿತಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಮತರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮತಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಕುರಿತು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಫಕೀರನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡದೆ ಮಲಮಲಖಾನನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಫಕೀರನ ಸ್ತುತಿಯು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಖಾನನ ಉತ್ಸಾಹವು ಬಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಫಕೀರನು ಮಲಮಲಖಾನನೊಡನೆ ಈ ಮೇರೆಗೆ ಪ್ರಸಂಗಿಸಿದನು :—

ಫಕೀರನು—"ಓ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ನಮ್ಮ ಮತದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಇಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮಂತಹವರು ಪ್ರಭುಗಳಾದರೆ ನಮ್ಮ ಮತವು ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹರಡುವುದಲ್ಲವೇ?"

ಖಾನನು—"ಮಹನೀಯರೇ! ತಾವು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದಂತೆ ನನಗೆ ಪ್ರಭುತ್ವವು ದೊರಕಿದರೆ ಹಿಂದುಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಮಹಮ್ಮದೀಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡದೆ ಇರುವೆನೇ? ಆದರೆ ನನಗೆ ಅಂತಹ ಅದೃಷ್ಟ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು?"

ಫಕೀರ—"ಅದೃಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಏನು? ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಈ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಪ್ರಭುಗಳ ಹಿರಿಯರು ಬಹಮನೀರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧೀನರಾಗಿದ್ದವರೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಅವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ದುರ್ಗಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ತಾವೂ ಒಂದು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಏಕೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಕೂಡದು?"

ಖಾನ—"ಓ ಮಹಾತ್ಮರೇ! ತಮ್ಮಂತಹ ಮಹಾಪುರುಷರಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲವೃತ್ತಾಂತಗಳು ತಿಳಿಯುವುವು ಎಂದು ಕೇಳಿದೇನೆ. ನನ್ನ ಭವಿಷ್ಯತ್ತು ಹೇಗಿದೆಯೋ ತಿಳಿಸುವಿರಾ?"

ಫಕೀರ—(ಆತನ ಮುಖವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ) "ಓ ಯವನಾಗ್ರಣಿಗಳೇ! ತಮ್ಮ ಮುಖಲಕ್ಷಣಾದಿಗಳನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿ, ತಾವು ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಅಪಾರಸುಖವನ್ನೂ, ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ, ಪಡೆಯುವಿರಿ ಎಂದು ತೋರುವುದು. ನನ್ನ ಈ ಮಾತು ಹುಸಿಯಾಗಲಾರದು."

ಖಾನ—"ನನಗೆ ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವುಂಟಾಗುವುದೇ? ಅದು ಹೇಗೆ ಬರುವುದು? ನನಗೇನೋ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ."

ಫಕೀರ—"ಓ ತುರುಷ್ಕಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ತಾವು ಹಾಗೆ ಸಂಶಯಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಂತಹವರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟು ಕೈಯಲ್ಲಾಗುವಮಟ್ಟಿಗೂ ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪದೆ ತಾವು ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತಿಗಳಾಗುವಿರಿ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟಾದರೂ ಸಂಶಯಪಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ."

ಖಾನ—"ಮಹಾತ್ಮರೇ! ತಮ್ಮಂತಹವರ ಮಾತು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಲಾರದೆಂದು ನನಗೆ ದೃಢವಿಶ್ವಾಸವಿರುವುದು. ತಾವು ಏನುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಅದನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ತಾವು ನನ್ನಲ್ಲಿದಯೆಯಿಟ್ಟು ಕಾಲಕಾ

ಲಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯಾದರೂ ಆಗಬಹುದು.''

ಫ—"ಯವನಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಏಕೀಭವಿಸಿ ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿರುವುದು, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡ ಉದಯಗಿರಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೇ ಅಲ್ಲವೇ?"

ಖಾ—"ಹೌದು, ಅದರಿಂದ ನಮಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು?"

ಫ—"ನಿಮ್ಮ ಮೂರು ರಾಜ್ಯಗಳೂ ಏಕೀಭವಿಸಿದರೆ ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಜಯಿಸುವುದು ನಿಜ. ಆಗ ಉದಯಗಿರಿ ರಾಜ್ಯವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗುವುದು. ಆ ಉದಯಗಿರಿಯ ರಾಜನು ಹಿಂದೆಯೇ ಸತ್ತುಹೋಗಿರುವನು. ಆತನಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಗಳು ಮಾತ್ರ ಇರುವಳು. ಆಕೆಯು ಅದ್ವಿತೀಯ ಸೌಂದರ್ಯವತಿ. ಉದಯಗಿರಿಯು ಆಕೆಗೆ ಲಭಿಸುವುದು. ತಾವು ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ತಮ್ಮವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಆತನು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯನ್ನು ತಮಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುವನು. ಆಗ ತಮಗೆ ಆ ಯುವತಿಯೂ, ಆ ರಾಜ್ಯವೂ, ಕೈವಶವಾಗುವುವು. ಆ ರಾಜ್ಯವು ಈಗ ಸಣ್ಣದಾಗಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಪರರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಅದನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು."

ಖಾ—"ತಾವು ಹೇಳಿದುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿಯೇ ತೋರುವುದು. ಆದರೆ ಉದಯಗಿರಿಯ ರಾಜನಿಗೆ ಇರುವುದು ಸೋಮೇಶ್ವರಪಾತ್ರನೆಂಬ ಕುಮಾರನಲ್ಲವೆ? ಮುಕ್ತಾಂಬೆ ಎಂಬ ಕುಮಾರಿಕೆ ಇರುವಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಿರಲ್ಲಾ!"

ಫ—"ತುರುಷ್ಕಾಗ್ರಣೀ! ತಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ತನ್ನ ಮಾಯಾಜಾಲವನ್ನು ಬೀಸಿರುವನು. ಆನೆಗೊಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಂಬೆ

ಯಾಗಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಈಗ ಸೋಮೇಶ್ವರಪಾತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವನು. ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಬುದ್ಧಿಚಾತುರ್ಯವು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಪುರುಷರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲದು! ಉದಯಗಿರಿಯ ರಾಜನಿಗೆ ಒಬ್ಬಳು ಮಗಳು ಇರುವಳೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಯಾರಿಂದ ಏನು ಅಪಾಯ ಸಂಭವಿಸುವುದೋ ಎಂದು ಹೆದರಿ ಈ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುವನು.' ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ತಾವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದಾದರೆ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಏನೇನೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ."

ಖಾ—"ಮಹಾತ್ಮರೇ! ಇದು ಸತ್ಯವೇ? ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ! ಆದಿನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ರಾಜಕುಮಾರನೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದೆನಲ್ಲಾ!"

ಘ—"ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟದಿದ್ದರೆ ರಾಮಯ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನೇ ಕರೆದು ಕೇಳಬಹುದು. ಆಗ ವಾಸ್ತವಾಂಶವು ತನಗೆ ತಾನೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಮೊದಲು ತಮ್ಮಂತೆಯೇ ನಾನೂ ಮೋಸ ಹೋಗಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಒಬ್ಬ ಸ್ನೇಹಿತನಿಂದ ಈ ಗುಟ್ಟು ಗೊತ್ತಾಯಿತು.''

ಖಾ—"ನನಗೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಮಾಡಲು ರಾಮಯ ಮಂತ್ರಿಯು ಒಪ್ಪುವನೇ? ಒಂದುವೇಳೆ ಆತನು ಒಪ್ಪಿದರೂ ಆಕೆಯು ಸಮ್ಮತಿಸಬೇಕಲ್ಲಾ? ನನಗೇನೋ ಈ ಕಾರ್ಯವು ಸಂಭವವೆಂದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ."

ಘ—"ಓ ಯವನಾಧಿಪತಿ! ತಾವೇಕೆ ಹೀಗೆ ನಿರಾಶರಾಗಿರುವಿರಿ. ಈ ಕಾರ್ಯವು ಸಿದ್ಧಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಒಂದುಪಾಯವಿದೆ. ನಿಮ್ಮಿಂದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದಿರುವ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟು ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರಮಾಡಲಾರನೇ? ಆತನು ಸಮ್ಮತಿಸಿದರೆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು

ತಾನಾಗಿಯೇ ಒಪ್ಪುವಳು. ತಾವೂ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯೂ ಕಲೆತು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿ ಪರಸ್ಪರವಾಗ್ದಾನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಮೊದಲು ಹೀಗೆ ಮಾತು ನಡೆದಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೇ ? ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರ ಪ್ರಿಯೆಯಾದ ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ತೋಘಲಖಾನನಿಗೆ ವಶಪಡಿಸಿರುವನು ? ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಕೈಗೂಡುವುದು."

ಖಾ—"ಏನು ! ತೋಘಲಖಾನರಿಗೆ ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿರುವನೇ ? ಇದು ಸತ್ಯವೇ ? "

ಘ—"ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೇ ? ನಾನು ಒಂದುಸಾರಿ ತೋಘಲಖಾನರೊಡನೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಆಕೆಯು ಆತನನ್ನು ವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಂತೆಯೇ ತೋರುವುದು."

ಖಾ—"ಮಹಾತ್ಮರೇ ! ತಾವು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸುವ ಮಾತುಗಳು ಸತ್ಯವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ, ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಏಕೆ ಸಹಾಯಮಾಡಬೇಕು ? ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಸಹ ತಿರುಗಿಸಿಬಿಡುವೆನು. ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನಾದರೂ ನೋಡಿ !"

ಘ—"ಯವನಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ! ತಾವು ಹೀಗೆ ಕರಾರುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ತಮ್ಮ ಆಸೆ ಕೈಗೂಡಿತೆಂದು ತಿಳಯಿರಿ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಆದರೆ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿದೆನೆಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬೇಡಿರಿ ನಾನು ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ಬಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು."

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆತನು ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಅನಂತರ ಖಾನನು ಅತ್ಯಾನಂದಭರಿತನಾಗಿ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡುಬರುವುದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಆಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ರಾಮಯ ಮಂತ್ರಿಯು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಉಚಿತಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡನು. ಆಗ ಖಾನನು ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ, "ಓ ಅಮಾತ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ನಾನು ಬಂದಕೆಲಸ ಮುಗಿಯಿತು. ನಾನು ನಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಹೊರಡುವೆನು. ತಕ್ಕಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದರೆ, ಸೈನ್ಯಸಮೇತನಾಗಿ ಬಂದು ಸಹಾಯಮಾಡುವೆನು. ಮೊನ್ನೆಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ರಾಜಕುಮಾರನು ಮಾತನಾಡಿದ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆಗಿ ನಿಂದಲೂ ಆತನೊಡನೆ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಆಸೆ ಇರು ವುದು. ಆತನನ್ನು ಒಂದುಸಾರಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನೇ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಹೇಳಿದರೆ ಬರುವೆನು" ಎಂದನು.

ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಈ ಮಾತಿನ ಸರಣಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಂದೇ ಹಚಿತ್ತನಾಗಿ ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು, "ತುರುಷ್ಕಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ತಮ್ಮ ಅಭೀ ಷ್ಟವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯೇನು? ಆದರೆ ನಮ್ಮ ರಾಜಕುಮಾರ ನಿಗೆ ಈ ದಿನ ಬಹಳ ತಲೆನೋವು ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದುದಿನ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬರುವೆನು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

"ಮಂತ್ರಿವರ್ಯರೇ! ತಮ್ಮ ರಹಸ್ಯವು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಹೀಗೆ ವಂಚಿಸಬಹುದೇ? ಹೋಗಲಿ; ತಮ್ಮ ರಾಜಕುಮಾರಿಕೆಯನ್ನು ಇತ ರರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದಂತೆ ಉಪಾಯಮಾಡಿದುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇರು ವುದು. ನಾನು ತಮಗೆ ಪರಮಾಪ್ತನೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ನನ್ನಿಂದ ತಮಗೆ ಬಹಳ ಸಹಾಯವಾಗುವುದು. ಉತ್ತಮರು ಮಿತ್ರರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಫಲ ಮಾಡುವರು. ಉತ್ತಮೋತ್ತಮರೂ ಮಿತ್ರಸತ್ತಮರೂ ಆದ ತಾವು

ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಲಾರಿರಾ ? ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ತೋಘಲಖಾನನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಲು ಎಷ್ಟೋ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿರುವಿರಿ ಅಲ್ಲವೇ ? ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರನಾದ ನನ್ನಮೇಲೂ ದಯವಿಟ್ಟು ರಾಜಕುಮಾರಿಕೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತೀರೆಂದು ಮಾತುಕೊಡಿರಿ. ಅದಿಲ್ಲದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಈಗಲೇ ಗೋಲ್‌ಕೊಂಡಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗುವೆನು" ಎಂದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವಾಯಿತು. ಮೂರ್ಖರಾದ ಆ ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಹೀಗೆ ಮೊಂಡುತನವನ್ನು ತೋರಿಸುವರೆಂದೇ, ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ತೋಘಲಖಾನನಿಗೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟುದನ್ನೂ ಉದಯಗಿರಿಯ ರಾಜನಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯೆಂಬ ಮಗಳಿರುವುದನ್ನೂ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಅಷ್ಟು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಈ ಎರಡು ವಿಷಯಗಳೂ ಹೀಗೆ ಬಯಲಾದುದರಿಂದ ರಾಮಯನಿಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಷಾದಗಳುಂಟಾದುವು ಖಾನನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ದುರ್ಧರವಾದ ಕೋಪವು ಉದ್ಭವಿಸಿದರೂ, ವಿವೇಕದಿಂದ ಅದನ್ನು ಅಣಗಿಸಿಕೊಂಡು ಖಾನನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ "ಓ ತುರುಷ್ಕಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ! ತಮ್ಮ ಕೋರಿಕೆಯು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದುದು. ಕಷ್ಟಪಟ್ಟರೂ ಸಫಲವಾಗುವುದೋ ಇಲ್ಲವೋ ? ಆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಪೂರ್ವಾಚಾರಪರಾಯಣಳು. ಆದುದರಿಂದ ಅನ್ಯಕುಲೋದ್ಭವರಾದ ತಮ್ಮನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವಳೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದು. ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಯುವತಿಯನ್ನಾದರೂ ತಾವು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ ತಮ್ಮ ಅಭೀಷ್ಟವು ಕೈಗೂಡುವುದು."

"ಮಂತ್ರಿವರ್ಯರೇ ! ನನಗೆ ಮತ್ತೆ ಯಾರೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ತಮಗೆ ದಯೆಯಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ರಾಜಕುಮಾರಿಕೆಯನ್ನೇ ಮದುವೆ

ಮಾಡಿಕೊಡಿ. ತಾವು ಹೇಳಿದರೆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಲಾರಳು." ಎಂದು ಖಾನನು ಹೇಳಿದನು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು, "ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯೊಡನೆ ಯೋಚಿಸಿ ಹೇಳುವೆನು" ಎಂದನು. ಮಲಮಲಖಾನನು ತನ್ನ ಕೆಲಸವು ಕೈಗೂಡುವುದೆಂದು ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಖಾನನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ತನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾ ಆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಮೊದಲು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಎಂತಹ ಪಾಪಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾದರೂ ಹಿಂದೆಗೆಯದಿದ್ದ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಗೆ, ನಿರ್ಮಲವಾದ ಉದಯಗಿರಿಯ ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಮ್ಲೇಚ್ಛಸಂಬಂಧಕಳಂಕವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೇ ಕನಿಕರ ಹುಟ್ಟಿ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಗೆ ಉದಯಗಿರಿರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದುದೂ, ನಿರಪಾಯಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತಳಾಗಿದ್ದ ಆಕೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಾಯಾವಚನಗಳಿಂದ ಅನ್ಯರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಎಳೆತಂದು ದುಷ್ಟರಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಅಂತಹ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ್ದುದೂ ರಾಮಯನಿಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ್ದುವು. ಆದುದರಿಂದ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ರಾಮಯನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಗೆಲುವು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸೂಕ್ಷ್ಮಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೇ, "ಓ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿ! ಮಹಾಪಾಯಸಾಗರಗಳನ್ನೂ ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ದಾಟುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಈಗ ಏನು ಅಡ್ಡಿ ಸಂಭವಿಸಿರುವುದು? ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಅಪಮಾನವು ಸಂಭವಿಸಿರುವುದೇ? ನಿನ್ನ ಯೋಚನೆಗೆ ಏನು ಕಾರಣ?

ನನಗೂ ತಿಳಿಸು" ಎಂದು ತಾನಾಗಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು.

ರಾಮಯಾಮಾತ್ಯನು ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು, "ತಾಯಿ, ನಾನು ಮೊದಲಿನ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯಲ್ಲ. ಸುಖವಾಗಿ ಇದ್ದ ನಿನ್ನನ್ನು ಆನೆಗೊಂದಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದು ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವಾಗಿದೆ. ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬಾರದೆಂದು ನಿನಗೆ ಪುರುಷವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿಸಿ ಮೊನ್ನೆಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಗೋಲ್ಕೊಂಡದ ಸೇನಾನಾಯಕನಾದ ಮಲಮಲಖಾನನು ನಮ್ಮ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟಿರುವನು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮಾತನಾಡಲಾರದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಬಳಿಕ ಪುನಃ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು :—

"ಅಮ್ಮ ಮುಕ್ತಾಂಬೆ! ಆ ದುರ್ಜನನು ನುಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆ. ಆ ತುಚ್ಛಾತ್ಮನು ಸಹಾಯಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅವನ ತಾತನಂತಹ ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವೆನು. ಆ ನೀಚನಿಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯಿರುವುದಂತೆ. ಸತ್ಕುಲಪ್ರಸೂತೆಯೂ ನಿರುಪಮಾನಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿನಿಯೂ ಅತ್ಯಂತಸೌಂದರ್ಯವತಿಯೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ಆ ಕರಿಯ ಟೊಣೆಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಮಾಡಬೇಕಂತೆ!"

"ಮಂತ್ರಿವರ್ಯ! ಈ ಸ್ವಲ್ಪಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟುಏಕೆ ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತಿರುವೆ? ಆತನಬಳಿಗೆಹೊಗಿ, "ನಿನ್ನಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆಯೇಆಗಲಿ," ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು ನೀತಿವಿಶಾರದನಾದ ನೀನು ಧೈರ್ಯವನ್ನುತಾಳಿ ನನ್ನಸೂಚನೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸು. ನಿನಗೆನಾನು ರಾಜನೀತಿಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆಯೇ?" ಎಂದು ದೃಢಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಮೊದಲು ಬಹಳಸಂದೇಹಪಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಬಹಳ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತಳಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಧೈರ್ಯತಂದು ಕೊಂಡು ಆಕೆಯು ತಿಳಿಸಿದ್ದಂತೆ ಖಾನನಿಗೆ, "ಖಾನ್ ಸಾಹೇಬರೇ! ತಾವು ಹೇಳಿದಮಾತಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಒಪ್ಪಿರುವಳು. ತಮ್ಮ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಅತಿಶಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ನಾನು ವರ್ಣಿಸಿದಾಗಿನಿಂದಲೂ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಅನುರಾಗವು ಬಲವಾಗಿ ಬೇರೂರಿರುವುದು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಖಾನನು ಕೇಳಿ ಅತ್ಯಂತಆನಂದವನ್ನುಹೊಂದಿ, "ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ತಮ್ಮದಯೆ ಒಂದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮಂತಹವರ ಕಾರ್ಯವು ಕೈಗೂಡದಿರುವುದೇ? ತಮಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪದೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವೆನು. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಾವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟುದರಿಂದ ತಮಗೆ ಈಗ ಕೊಡುವ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು" ಎಂದುಹೇಳಿ ಅದನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ರಾಮಯನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ತನಗೆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯ ಸಮಾಚಾರ ವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ ಫಕೀರನಿಗೆ ಆ ಶುಭಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸದೆ ಇರುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನಮೂಲಕ ಕರೆಯಿಸಿ ಕೊಂಡನು. ಆತನುಬಂದು ಉಚಿತಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಮೇಲೆ, "ಓ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಕುಲಪಾವನರೇ! ತಮ್ಮ ಕೋರಿಕೆಯು ಸಫಲವಾದುದರಿಂದ ಈಗ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನಾನು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ತಾವುರಾಜ್ಯಾಧಿಪತಿಗಳಾಗುವಿರಿ. ಆದರೆ ತಮಗೆ ಒಂದುಮಾತು ಹೇಳಬೇಕಾ ಗಿದೆ. ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಆ ಯುವತಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಆಕೆಯೊಡನೆ, ಮಾತನಾಡಿ ಏನಾದರೂ ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಆಕೆಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರಿ. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ತಮ್ಮನ್ನು ಒರಟರೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು" ಎಂದು ಫಕೀರನು ಹೇಳಿದನು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಖಾನನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಫಕೀರನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅತನನ್ನು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯೊಡನೆ ಹೇಗೆ ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತನ್ನಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಗುಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಕುತೋರ್ಥಂ ಹೃದಯಂಕರ್ಣಃ | ಕಾಮಾಂಧಸ್ಯ ಮೃಗಾಧಿಪಾ ||
ತದ್ದೂರ ಪರಿನಷ್ಟೋಪಿ ಯೋಯಂ ನಾಶ್ರಾರ್ಯಾದಿಹಾಗತಃ ||

ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಹಾರವು ಬಹಳವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಅನಂಗಸೇನೆಗೆ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯಾಗಿ ಇದ್ದುದರಿಂದಲೂ ತೋಫಲಖಾನನು ಆಕೆಯ ಮನೆಗೆ ಕೆಲವುದಿನಗಳವರೆಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದುದಿನ ಆಕೆಯ ನೆನಪು ಉಂಟಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಹೊರಟನು. ಅನಂಗಸೇನೆಯು ಇದ್ದ ಕೊಟಡಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ದ್ವಾರಪಾಲಕರನ್ನು ಕುರಿತು, 'ನೀವು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಿರಷ್ಟೆ ?' ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಕೊಟಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆಗ ಅನಂಗಸೇನೆಯು ನಿದ್ದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಾಲತಿಯು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕಾದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಆ ಖಾನನನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ ಮಾಲತಿಯು ಮೇಲುಮುಸುಕನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡುನಿಂತಳು. ಖಾನನು ದ್ವಾರಬಂಧದ ಎರಡುಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲೂ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಗೆನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿ

ದ್ದನು. ಇದನ್ನುನೋಡಿ ಮಾಲತಿಯು "ದಯೆಮಾಡಿಸಿ, ಈಪೀಠವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ" ಎಂದು ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

ಹಿಂದಿನಂತೆ ವಿರಸವಾಗಿ ಮಾತನಾಡದೆ ಹೀಗೆ ಆದರದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡಕಾರಣ ತನ್ನಕಾರ್ಯವು ಕೈಗೂಡಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ "ಓ ಯುವತಿಶ್ರೇಷ್ಠಳೇ! ನೀನೂ ಕುಳಿತುಕೊ; ನಿಂತಿದ್ದರೆ ಕೋಮಲೆಯಾದ ನಿನಗೆ ಆಯಾಸವಾಗುವುದು. ನೀವು ಕ್ಷೇಮವಾಗಿರುವಿರಾ? ನಮ್ಮ ದಾಸಿಗಳು ಆಹಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತುಹೊತ್ತಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿರುವರಲ್ಲವೆ? ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನಗೆತಿಳಿಸು. ಅವರನ್ನು ಈಗಲೇ ಶಿಕ್ಷಿಸುವೆನು. ನಿನ್ನಸ್ನೇಹಿತರು ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರುವರೋ?" ಎಂದು ಸರಸವಾಗಿ ಸಂಭಾಷಿಸತೊಡಗಿದನು.

"ದಾನವರ್ಯರೇ! ಆಹಾರವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಲೋಪವಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಪರಿಪೂರ್ಣದಯವು ನಮ್ಮಮೇಲಿರುವಾಗ ನಮಗೆ ಯಾವುದಕ್ಕೇನುಕಡಿಮೆ? ಆದರೆ ಈಕೆಗೆ ಬಹಳದಿವಸಗಳಿಂದ ರೋಗವು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಅದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಾಸಿಯಾಗುವಂತೆಯೂ, ಮರುಕೊಳಿಸದಂತೆಯೂ ಈಕೆಗೆ ಔಷಧವನ್ನು ತರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ತಮ್ಮಭಟರು ನನ್ನನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೇಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗಲಾದರೂ ಸರಿಯಾದ ಔಷಧವನ್ನು ಕೊಡಿಸದಿದ್ದರೆ ಈಕೆಯು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದುಕಷ್ಟ. ನಮ್ಮ ಈ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಮಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಕೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಅವರು ನಮ್ಮಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಪ್ರಿಯಳಾಗಿದ್ದ ಈಕೆಯು ಔಷಧವಿಲ್ಲದೆ ಸಾಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದಲ್ಲಾ! ಎಂದು ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಈಗ ತಾವೇಬಂದುದರಿಂದ ಈ ಔಷಧವನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಕ್ಕೆಹೋಗಿ ಬರಲು ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕು" ಎಂದು ಮಾಲತಿಯು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದಳು. ಪ್ರಿಯಬಾಂಧವರು ಸತ್ತರೂ ಶೋಕಿಸದ, ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ವೈರಿವೀರರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಪ್ರಾಣಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಇದ್ದ ಕಠಿನಹೃದಯನಾದ

ಖಾನನಿಗೆ ಮಾಲತಿಯು ಗೋಳಾಟವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿದಂತಾಯಿತು. ಆಗ ಖಾನನು, "ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಇದುವರೆಗೂ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಕಾರ್ಯಭಾರವು ಬಹಳವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಇತ್ತ ಕಡೆ ಬರಲು ಬಿಡುವೇಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕಳೆದುಹೋದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಸನಪಟ್ಟು ಏನು ಫಲ? ಈಗ ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ಹೇಗಿದೆ? ತಿಳಿಸು. ಆಕೆಗೆ ಔಷಧವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ವೈದ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನು ಕರೆಯಿಸುವೆನು. ವ್ಯಸನಪಡಬೇಡ." ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದನು.

"ಖಾನ್ ಸಾಹೇಬರೇ! ವೈದ್ಯರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಿತ್ರಳ ದಿವ್ಯಶರೀರವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಅರ್ಹನಲ್ಲ. ತಾವು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡುವುದಾದರೆ ನಾನೇ ವೈದ್ಯನಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಔಷಧವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವೆನು." ಎಂದು ಬಹಳವಿನಯದಿಂದ ಮಾಲತಿಯು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು.

ಖಾನನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿ ಹೋಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನು "ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಡುವೆನು. ಅದನ್ನು ನನ್ನ ವೈದ್ಯನಿಗೆ ಕೊಡು. ನಿನ್ನನ್ನು ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ತಡೆಯದಂತೆ ಏರ್ಪಾಡುಮಾಡುವೆನು." ಎಂದುಹೇಳಿದನು.

ಆತನು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾ ಮಾಲತಿಯು ಅನಂಗಸೇನೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆಕೆಯ ಕೈನಾಡಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಮತ್ತೂ ಗೋಳಾಡುತ್ತಾ ಖಾನನನ್ನು ನೋಡಿ, "ಖಾನ್ ಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ರೋಗವು ಬಲಿಯುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತಳು ಆರಿಹೋಗುತ್ತಿರುವ ದೀಪದಂತಿರುವಳು. ಇನ್ನು ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬದುಕಲಾರಳು. ತಾವುಹೇಳಿದ ವೈದ್ಯರು ಅನುಭವಶಾಲಿಗಳಷ್ಟೆ? ಆದರೂ ತಮ್ಮ ದ್ವಾರಪಾಲಕರ ಕಾಟವು

ಬಹಳ ಬಲವಾಗಿದೆ. ಎರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಒಂದುಸಲ ಅವರು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ತಾವು ಒಬ್ಬರಿಬ್ಬರಿಗೆ ಅಜ್ಞೆಕೊಟ್ಟರೆ ಮಿಕ್ಕವರು ಅದೇ ಅಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಇಂತಹ ಅಡ್ಡಿಯೇನಾದರೂ ಉಂಟಾದರೆ ಕೆಲಸವೇ ಕೆಡುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನ ಮುದ್ರೆಯೊಂದನ್ನು ನನಗೆ ದಯಪಾಲಿಸುವುದಾದರೆ ಅದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಔಷಧವನ್ನು ತಂದುಕೊಡಲು ಸುಲಭವಾಗುವುದು. ತಮಗೇನೋ ಅನಂಗಸೇನೆಯಂತಹವರು ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಸಿಕ್ಕುವರು. ಆದುದರಿಂದ ತಮಗೆ ಅಷ್ಟು ವಿಚಾರವಿರಲಾರದು. ನನಗಾದರೋ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವಾಗಿದೆ" ಎಂದು ಗೋಳಾಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು.

ಖಾನನು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮರುಳಾಗಿ, "ಸುಂದರಿ! ಏನುಮಾತನಾಡಿದೆ? ನಿನಗೂ ಅನಂಗಸೇನೆಗೂ ಇರುವ ಪ್ರೀತಿಗಿಂತಲೂ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯು ಎಷ್ಟೋ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ ಯಾವ ಭಟನೂ ನಿನ್ನನ್ನು ತಡೆಯಲಾರನು. ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ಗುಣವಾದ ಕೂಡಲೇ ಇದನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡು. ನೀನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಆಕೆಯನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಆಕೆಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು." ಎಂದು ಹೇಳಿ ರಕ್ಷಕಭಟರ ಯಜಮಾನನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ, ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಮಾಲತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಿಡಬಹುದೆಂದು ಅಜ್ಞೆಮಾಡಿ ತನ್ನ ಸೌಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಬಳಿಕ ಮಾಲತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷಭರಿತಳಾಗಿ "ಅಮ್ಮಾ! ಅನಂಗಸೇನೆ! ಖಾನನು ತೊಲಗಿಹೋದನು. ನೀನು ಈಗ ಏಳಬಹುದು." ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಾ ಅನಂಗಸೇನೆಯು

ತನ್ನ ಮುಸುಕನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು "ಎಲೇ ಮಾಲತೀ! ಏನು ಚಮತ್ಕಾರಮಾಡಿದೆ? ಬೆಪ್ಪನೂ ಪಾಷಾಣಹೃದಯನೂ ಆದ ಖಾನನನ್ನೂ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಕೆಡವಿದೆ. ಉಪಾಯವೆಂದರೆ ನಿನ್ನದೇ ಸರಿ! ಇಷ್ಟು ಸಾಹಸಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಸಹಾಯವನ್ನು ನನಗೆ ಭಗವಂತನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಎಷ್ಟು ಕೃತಜ್ಞತಳಾಗಿದ್ದರೂ ಕಡಿಮೆಯೇ. ಈ ಉಂಗುರದ ಸಹಾಯದಿಂದ ರೋಗವು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದು ಹಾಗಿರಲಿ. ನಾವೇ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಇನ್ನು ನೀನು ದುರಾತ್ಮನಾದ ಯಾವ ಭಟನ ತಂಟೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಬೇಕಾದಾಗ ಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈಗೇನು ಖಾನ್‌ಸಾಹೇಬರು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದ ವೈದ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವೆಯಷ್ಟೆ?'' ಎಂದು ಪರಿಹಾಸವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಅನಂಗಸೇನೆಯು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನಗುತ್ತಾ ಮಾಲತಿಯು "ಅದಕ್ಕೇನು? ಆದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಆ ದಿನ ನೀನು ಅಪಾಯದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ತಕ್ಕ ಔಷಧವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ವೈದ್ಯನಿಗೆ ಏನು ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಸಾಲದು. ಆತನಿಗೆ ಯಾವ ಬಹುಮಾನವನ್ನೂ ಇದುವರೆಗೂ ಕೊಡದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಆತನನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೂ ನನಗೆ ಮುಖವಿಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ಏನು ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸುವೆ. ಹೇಳು" ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಕೊಟ್ಟಳು.

"ಸ್ನೇಹಿತಳೇ! ನೀನು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಸತ್ಯ. ಆತನಿಗೆ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಋಣ ತೀರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ನನ್ನವಳೇ ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಆ ವೈದ್ಯನಿಗೆ ಬಹುಮಾನವನ್ನಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವೆನು. ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವೆಯಷ್ಟೆ?" ಎಂದು ಅನಂಗಸೇನೆಯು ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು.

“ಅದಕ್ಕೇನು ? ಖಾನ್‌ಸಾಹೇಬರು ಔಷಧವನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಉಂಗುರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ಔಷಧವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವೆನು. ರೋಗವನ್ನು ವಾಸಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಆತನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿಸಿದರೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಬಹುಮಾನವು ಸಿಕ್ಕುವುದು. ನೀನು ಆತನೊಡನೆ ಮಾತಾಡಿ ಆ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಮರೆತುಬಿಟ್ಟರೆ ಆಗದು.” ಎಂದು ಮಾಲತಿಯು ಹೇಳಿದಳು.

“ಮಿತ್ರಳೇ! ನಿನಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ನಾನೇಕೆ ತಪ್ಪಿಸಲಿ ? ಆತನಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವುಂಟಾಗುವಂತೆ ನನಗೆ ನೀನು ಮಾಡಿದರೆ, ಈ ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಿನಗೆ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ಆ ಮಹಾನುಭಾವನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅನುರಾಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಾನೂ ನಿನಗೆ ಒಂದು ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥಳಾದೆನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಡವೇ ? ನೀನು ಬರುವಾಗ ಒಂದು ಹರಿತವಾದ ಖಡ್ಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ನನಗಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿರುವ ನಿನಗೆ ಖಾನನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಹುಮಾನಮಾಡುವೆನು. ಆಗ ಖಾನನ ಬಹುಮಾನವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೋ ನನ್ನದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೋ ತಿಳಿಯುವುದು.” ಎಂದು ಕೋಪಪರಿಹಾಸಗಳಿಂದ ಅನಂಗಸೇನೆಯು ನುಡಿದಳು.

“ಅಮ್ಮಾ ! ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟು ಕೋಪವೇಕೆ ? ನಾನಿರುವಾಗ ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟು ಶ್ರಮವನ್ನು ಕೊಡುವೆನೇ ?” ಎಂದು ಮಾಲತಿಯು ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದಳು.

ಬಳಿಕ ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಜಾವ ಕಳೆದಮೇಲೆ ಅನಂಗಸೇನೆಯು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಉಂಗುರದ ಸಹಾಯದಿಂದ ದುರ್ಗದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ತನಗಿದ್ದ ನಿರ್ಬಂಧವು ತಪ್ಪಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂತೋಷವಾಗಿದ್ದರೂ

ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕತ್ತಲೆಯು ಕವಿದುಕೊಂಡಿದ್ದುದರಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಬಹಳ ಭಯವಾಯಿತು. ಆಕೆಯು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದುದರಿಂದ ಆಕೆಯ ಭಯವು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಆದರೂ ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಂಡು ಮುಂದುಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗ ಗಿಡಗಳ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನು ಬಂದು ಮಾಲತಿಯ ಭುಜದಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟನು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಲತಿಗೆ ಆದ ಭಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಆಗ ಆ ಪುರುಷನು “ಸುಂದರಿ! ಭಯಪಡಬೇಡ: ನಾನು, ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯನಾದ ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿ” ಎಂದನು. ಆ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಗುರುತುಕಂಡು ಹಿಡಿದಕೂಡಲೇ ಮಾಲತಿಗೆ ಭಯವು ಹೋಗಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಯು ಆಕೆಯನ್ನು ಒಂದು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಮಾಲತಿಯು ತನ್ನ ಹೃದಯವಲ್ಲಭನ ಹಸ್ತವನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, “ಪ್ರಿಯರೇ! ನಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೊಡನೆಯಾದರೂ ಹೇಳದೆ ನಾನು ಬಂದು ಬಿಟ್ಟುದು ಅಪರಾಧವೆಂದು ಈಚೆಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ನನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವೆಂದು ಎಣಿಸಿರುವ ಅನಂಗಸೇನೆಯು ದುಃಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆನು. ಆಕೆಯ ಅಪಾರ ದುಃಖವನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತಜ್ಞಾನವು ನಶಿಸಿಹೋಯಿತು. ಏನುಮಾಡಲಿ? ಅಂತಹ ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡದಿದ್ದರೆ ದುಃಖಾತಿಶಯದಿಂದ ಆಕೆಯು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಾಯರು ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ದೋಷವನ್ನು ಆರೋಪಣಮಾಡಿದ ರಾತ್ರಿ ಅನಂಗಸೇನೆಯ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಉಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟವು ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಆ ರಾತ್ರಿ ನಾನು ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಆಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಣವನ್ನು

ತೊರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಗೆ ಸಮಾಧಾನಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆಯ ತೌರುಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಬೋಧಿಸಿ, ಆತ್ಮಹತ್ಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ತಪ್ಪಿಸಿದೆನು. ಆ ರಾತ್ರಿಯೇ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆಕೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆನು. ಪೂಜ್ಯರಾದ ಅತ್ತೆಮಾವಂದಿರಿಗೂ ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಈ ಮಹಾಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. ನಾನು ನಿರ್ದೋಷಿಯೆಂದು ದೇವರ ಇದಿರಿಗೆ ನನ್ನ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣಮಾಡುವೆನು. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಪೂರ್ವದಂತೆ ದಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ" ಎಂದು ಅಳುತ್ತಾ ಗದ್ಗದ ಸ್ವರದಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು.

ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಯು ವಿಜಯನಗರದ ನಿವಾಸಿ. ಈತನು ರಾಯರ ಊಳಿಗದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಹಿಂದೆ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರುದ್ರದೇವನನ್ನು ಇದಿರಿಸಿದವನು ಈತನೇ ಎಂದು ವಾಚಕಮಹಾಶಯರು ತಿಳಿದಿರುವಿರಲ್ಲವೇ ? ಅದು ನಡೆದ ದಿನವೇ ಸಾರ್ವಭೌಮರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಮೈಸೂರು ರಾಜರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯ ಬಳಿಗೆ ಒಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಆಗುಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಲು ಆತನ ತಾಯಿಯು ಗೋಳಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಾರಣವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು ಸೊಸೆಯಾದ ಮಾಲತಿಯು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿರುವಳೆಂದು ಹೇಳಿದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅತ್ತೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ದೋಷೈಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ದುಶ್ಚರಿತ್ರಳಾದ ಅನಂಗಸೇನೆಯ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಲತಿಯೂ ದುರಾತ್ಮಳಾಗಿರುವಳೆಂದು ಯೋಗ್ಯತಾಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಯು ವಿವೇಕಶಾಲಿಯಾದುದರಿಂದ ಆಗಲೇ ಯಾವಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕೊರಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮರಸನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ರಾಮರಾಜನ ಸಹಾಯ

ಕ್ಕಾಗಿ ರಾಯಚೂರಿಗೆ ಬರುವ ಸಂಭವವುಂಟಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಮಾಲತಿಗೆ ಬಂದು ಕಠಿನಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಪಂಡಿತನ ವೇಷದಿಂದ ಆಕೆಗೆ ತಲುಪಿಸಿದನು. ಮಾಲತಿಯು ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಹಳವಾಗಿ ವ್ಯಸನಪಟ್ಟು, ಅತ್ಯಂತವಿನಯದಿಂದ ತನ್ನ ನಿರ್ದೋಷತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಳು. ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಯು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಸಾಲದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಆ ಕಾಗದ ವನ್ನು ರಾಮರಾಜನಿಗೂ ತೋರಿಸಿದನು. ಆತನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿ ಮಾಲತಿಯು ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿವಂತಳೆಂದೂ, ಧೈರ್ಯಸಾಹಸಶಾಲಿನಿಯೆಂದೂ, ಸದ್ಗುಣೋಪೇತಳೆಂದೂ, ಸಚ್ಚರಿತ್ರಳೆಂದೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದನು. ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಯು ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಕಡೆಗೆ ಮಾಲತಿಯು ದುಶ್ಚರಿತ್ರಳಲ್ಲವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಆ ಬಳಿಕ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕಿಸುರೆಲ್ಲವೂ ತಗ್ಗುತ್ತ ಬಂತು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಆಕೆಯು ಈಗ ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ, ಅಷ್ಟು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಕಂಡ ಮೇಲೆ ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಯ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವಾಯಿತು. ಆಗ ಆತನು ತನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮಾಲತಿಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ, “ ನಿನ್ನ ಪತಿಭಕ್ತಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿ ಭಕ್ತಿಗೂ ಮೆಚ್ಚಿದೆ. ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಕಲಕಿ ಹೋಗಿ ನಿನಗೆ ಅಷ್ಟು ಕಠಿನವಾದ ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದೆನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಪಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ನೀನು ಸದ್ಗುಣಿಯೆಂದೂ ಸಚ್ಚರಿ ತ್ರಳೆಂದೂ ರಾಮರಾಜಾದಿಗಳು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಟ್ಟುದರಿಂದ, ನನ್ನ ಮನ ಸ್ಸಿನ ಕಲ್ಮಷವೆಲ್ಲವೂ ಹೋಯಿತು. ” ಎಂದು ಪರಸ್ಪರಾನುರಾಗದಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ರಾಮರಾಜನು ಬಂದೆನು. ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಯು ಆತನನ್ನು ಕಂಡು “ ಮಿತ್ರನೇ! ಮಾಲತಿಯು ಬಂದಳು. ನಾವು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು

ಬಂದಿರುವೆಳು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ರಾಮರಾಜನು ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಿಸಿ, "ಈಗ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವು ಸುಲಭವಾಯಿತು. ನನಗೆ ಈದಿನ ಬಹಳ ಬಳಲಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸ ವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾ" ಎಂದುಹೇಳಿ ಆತನನ್ನೂ ಮಾಲತಿಯನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿ, ತಾನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಬಂಧವಿಮೋಚನ.

"ಶುಕಶಾರಿಕಾದಿಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಪಂಜರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅವುಗಳಿಗೆ ಫಲಾದಿ ಗಳನ್ನೂ, ಕ್ಷೀರಾನ್ನವನ್ನೂ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾ, ಮಾರ್ಜಾಲಾದಿ ಗಳಿಂದ ಅಪಾಯುಗಳು ಬಾರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಕೆಲವರು ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಿರುವರು. ತಮಗೆ ಆಗುವಂತೆ ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೂ ಆನಂದವಾಗು ತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಭಾವನೆಯಿರುವುದು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿಯೂ ಆ ಪಕ್ಷಿ ಗಳು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಕಾಳುಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನೂ ಕಸುಗಾಯಿ ದೋರೆಗಾಯಿಗಳನ್ನೂ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಅಹನ್ಯಹನಿ ಕಾಲಕ್ಷೇಪಮಾಡುವುದಕ್ಕೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸುಲಭ ವಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪ್ರಮಾದವಶದಿಂದ ಪಂಜರದ ಬಾಗಿಲು ಸ್ವಲ್ಪ ತೆರೆದಿದ್ದರೂ ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ರಾಜಭೋಗಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ತೃಣೀಕರಿಸಿ

ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲೇ ಹಾರಿಹೋಗಿ ಕಾಡನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುವು. ಪ್ರಪಂಚ ದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಮತ್ತೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾರಾ ಗೃಹವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶೌರ್ಯಧೈರ್ಯಾದಿ ಸುಗುಣಗಳು ವ್ಯರ್ಥವಲ್ಲವೇ? ಘೋರಸಂಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯಸಾಹಸಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ರಿಂದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಇರುವವರಿಗೆ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸ ಕ್ಕಿಂತಲೂ ದುರ್ಭರವಾದ ಕ್ಲೇಶವು ಮತ್ತೆ ಯಾವುದಿರುವುದು? ಅಯ್ಯೋ! ನನಗೆ ಈ ಸೆರೆಯು ಯಾವಾಗ ತಪ್ಪುವುದೋ!" ಎಂದು ವಿಜಯಸಿಂಹನು ನರಕಕೂಪದಂತಿದ್ದ ಆ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಿಂದೆ ಅದೇ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಬಂದಿಯು ದುಃಖಾತಿಶಯದಿಂದ ಅದರ ಗೋಡೆಗೆ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಬಡಿದುಕೊಂಡು ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದನು. ಆಗ ಅವನ ತಲೆಯಿಂದ ಸುರಿದ ರಕ್ತವು ಗೋಡೆಯಮೇಲೆ ಕರೆಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಇದನ್ನೂ ಇದರಂತಿದ್ದ ಇತರ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಆ ಕಾರಾಗೃಹದ ರಕ್ಷಕ ಭಟರು, ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಆಗಾಗ ತಿಳಿಸಿ, ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುಹೋಗಲು ಮನುಷ್ಯಮಾತ್ರನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಬೋಧಿ ಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಈ ಬೋಧನೆಗಳಿಂದ ಹೆದರದೆ ಇದ್ದರೂ, ಹಿಂದೆ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಕಾರಾಗೃಹಬದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ವಧ್ಯಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮರಣಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಗಲೂ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯ ಸಹಾಯ ದಿಂದ ಬದುಕಿಕೊಂಡುದನ್ನೂ ಈಗ ಹಾಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನೂ ಕುರಿತು ಬಹಳ ವ್ಯಸನಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿದ್ದನು.

ವಿಜಯಸಿಂಹನು ರಾಯಚೂರಿನಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಇದ್ದವಿಷಯ ವನ್ನು ತಿಳಿದು, ತನಗೆ ಪರಮಶತ್ರುಗಳಾದ ರಾಮಯಾದಿಗಳೂ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದರೂ ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ರಾಯಬಾರಕ್ಕೊಪ್ಪಿ ರಾಯಚೂರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಒಂದುಬಾರಿ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತನಗೆ

ಒದಗಬಹುದಾದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಆಕೆಯು ನಿವಾರಿಸುವಳೆಂದು ನಂಬಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯ ಸಂದರ್ಶನವುಮಾತ್ರ ಲಭಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಷ್ಟವಾದರೋ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಆದಿಲ್‌ಷಹನು ತನ್ನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯ ದುರ್ಬೋಧನೆಯಿಂದ ತೋಫಲ್‌ಖಾನನು ತನಗೆ ಉಂಟುಮಾಡಿದ್ದ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನೂ ವ್ಯಸನವನ್ನೂ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇರುವಾಗ, ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಕಾರಾಗೃಹಪಾಲಕರು, ತಮಗೆ ಇದುವರೆಗೂ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರುದ್ರದೇವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವನು ಹೊಸಬನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ರಕ್ಷಕಭಟರಿಗೆ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾದ ದುರ್ಧರವಾದ ಕೋಪವು ಹುಟ್ಟಿ ಈ ಮೇರೆಗೆ ಅವರು ಗರ್ಜಿಸಿದರು :—

ರ. ಭ—“ಅಯ್ಯಾ! ಯಾರು ನೀನು? ಈ ಅವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಬಂದೆ?”

ಪುರುಷ—“ನಾನು ತೋಫಲ್‌ಖಾನನ ಅಂತರಂಗಿಕಭೃತ್ಯ. ಸಾಹೇಬರ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ.”

ರ. ಭ—“ನೀನು ಯಾರೋ ಹೊಸಬನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆ? ಹಳಬನಾದ ಅಂತರಂಗಿಕಸೇವಕನನ್ನು ಕಳುಹಿಸದೆ ನೂತನಾಗಂತುಕನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದುದು ಆಶ್ಚರ್ಯ!”

ಪುರುಷ—“ನಿಮಗೆ ಕಾರಾಗೃಹವಿನಾ ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಸಂಗತಿಯೂ ತಿಳಿಯದು. ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮ ಈ ಸೆರೆಮನೆ, ನಿಮ್ಮ ಸೆರೆಯಾಳುಗಳು. ಈ ಸೆರೆಮನೆಯು ಆಚೆ ಏನಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸಹ ಪ್ರಾಯಶಃ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿರುವಿರಿ. ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ನಾನು ಹೊಸಬನಾದೇನೆ? ಎಷ್ಟೋಕಾಲದಿಂದ ಖಾನರ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿದೇನೆ.

ಅಧಿಕಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಭುಶಾಸನದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಿರೋ ಇಲ್ಲವೋ ?"

ರ. ಭ—"ಆ ಶಾಸನವೇನು ತಿಳಿಸು."

ಪುರುಷ—"ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ನನ್ನೊಡನೆ ಬೇಗ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದೇ ಆ ಶಾಸನ."

ರ. ಭ—"ನಾವು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಖಾನರು ತಾವೇ ಬಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಆಗಲಿ, ಅಥವಾ ಅವರಿಂದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ತಂದು ತೋರಿಸಿದಾಗ ಆಗಲೀ ಇವನನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ, ಮತ್ತೆಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ."

ಪುರುಷ—"ಹಾಗೋ ? ನೀವು ಇಷ್ಟು ನಂಬಿಕೆವಂತರಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಇಂತಹ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಖಾನರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೇಮಿಸಿರುವರು. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ. ಈ ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವನ್ನು ಗುರುತಿಗಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವರು" ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಬಂದು ಮುದ್ರೆಯುಂಗುರವನ್ನು ಅವರ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟನು.

ರ. ಭ—(ನೋಡಿ) "ಇಂತಹ ಅವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಂದ ಆಗಬೇಕಾಗಿರುವುದೇನು ? ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳು ಈಗ ಎಲ್ಲಿರುವರು.

ಪುರುಷ—"ಪ್ರಭುಗಳು ಆರಾಮಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಅನಂಗಸೇನೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವರು ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದು ಸಂವಾದವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಆ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳ ಪಕ್ಷವಾಗಿ ಈತನು ಸಾಕ್ಷಿವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ."

ರ. ಭ—ಆ ಸಂವಾದವೇನು ?

ಪುರುಷ—"ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳು ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು, ತಮ್ಮನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಆಕೆಯು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರನ್ನು ವಿನಾ ಮತ್ತಾಯಾರನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸಲಾರೆನೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಖಾನರು "ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರೀತಿಸಿದೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಆಕೆಯು ಅದು ಶುದ್ಧಸುಳ್ಳು ಎಂದು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದಳು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಫಕೀರನು " ಈ ವಿವಾದವೇಕೆ? ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನಲ್ಲಾ? ಅವನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಇದಿರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿಜಾಂಶವು ತಿಳಿದು ಹೋಗುವುದು.'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಖಾನನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ " ಒಂದು ವೇಳೆ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಆತನನ್ನು ನೀನು ಪ್ರೀತಿಸಿದುದು ಉಂಟೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಆಗ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವೆಯಷ್ಟೆ?'' ಎಂದು ಕೇಳಲು ಆಕೆಯು ಸಮ್ಮತಿಸಿರುವಳು. ಈ ವಿವಾದವನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿರುವರು."

ರ. ಭ—" ಅಪರಾಧಿಯಾದ ಈ ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಂದ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಉಪಕಾರವಾಗುವುದು?"

ಪುರುಷ—" ಹಾಗೆಂದರೇನು! ಈಗ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಖಾನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇವನು ಅಪರಾಧಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಖಾನರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಿ ನುಡಿದು ಬಂಧನವಿಮೋಚನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವನೇ?"

ರ. ಭ—(ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಮ್ಮತಮ್ಮಲ್ಲೇ ' ಇವನು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ಯುಕ್ತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನು ಹೇಳುವನೋ ನೋಡೋಣ' ಎಂದು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವನ ಬಳಿಗೆಹೋಗಿ) "ವಿಜಯಸಿಂಹ! ನಿನಗೆ

ಶುಭಕಾಲವು ಒದಗಿತು. ಈಗ ನೀನು ಖಾನರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳಿದರೆ, ಇಗೋ! ಕಾರಾಗೃಹವಾಸವು ತಪ್ಪುವುದು."

ವಿಜಯ—"ಅದೇನು ಹೇಳಿ. ನನ್ನಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪಿದರೆ ಹೇಳುವೆನು."

ರ. ಭ—" ನಿನಗೂ ಅನಂಗಸೇನೆಗೂ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಜನಗಳು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸತ್ಯವಿರುವುದು."

ವಿಜಯ—" ಛೀ! ದುರಾತ್ಮರಾ! ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ. ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ದೋಷವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿದರೆ ನಿಮಗೆಬೇರೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗದು. ಹುಳುಕುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೇ ಮನುಷ್ಯರ ಸ್ವಭಾವ. ಸತ್ಯವಾಗಿರಲಿ ಅಸತ್ಯವಾಗಿರಲಿ ಒಬ್ಬರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ದೋಷವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸಿಕ್ಕಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಹರಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಬಂದ ಚಾಳಿ. ನನ್ನ ಮನೋಭಾವವು ಆ ಭಗವಂತನಿಗೇ ಗೊತ್ತು."

ರ. ಭ—" ಹೋಗಲಿ! ಒಂದು ವೇಳೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಇರಬಹುದು. ಆದರೂ ನೀನು ಈಗ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟರೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಈ ಸೆರೆಯು ತಪ್ಪುವುದು. ಇಂತಹ ಸುಸಮಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ."

ವಿಜಯ—" ಛೀ! ತುಚ್ಛರೇ! ಪ್ರಾಣ ಹೋದರೂ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಸತ್ಯವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ನುಡಿಯಲಾರೆನು. ಇನ್ನು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಉಸಿರೆತ್ತಬೇಡಿ."

ರ. ಭ—" ಅಯ್ಯಾ! ಬುದ್ಧಿಹೀನನಂತೆ ಮಾತನಾಡಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾತನಾಡಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೂ ಕೋಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ನಿನಗೂ ಕೇಡನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಈ ಸೆರೆಮನೆಯು

ವಾಸವು ನಿನಗೆ ಬಹಳ ಹಿತಕರವಾಗಿದ್ದರೆ, ನೀನು ಈಗ ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಮಾಡಬಹುದು.”

ಸೆರೆಮನೆಯ ವಿಚಾರವು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದಕೂಡಲೇ—“ ಆಹಾ ! ಸಮಯವೇನೋ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ; ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅನೃತವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದೆಂದು ಹಿರಿಯರೂ ಹೇಳಿರುವರು. ನನ್ನ ಶೌರ್ಯಸಾಮರ್ಥ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ವ್ಯರ್ಥಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ತುಚ್ಛವಾದ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಈ ಒಂದು—ಒಂದೇಒಂದು—ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ನಾನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೇ ” ಎಂದು ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಆಲೋಚಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅಸತ್ಯವನ್ನಾದರೂ ನುಡಿದು ತನ್ನ ತುಚ್ಛಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯು ಹುಟ್ಟಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಸಂತಪ್ತನಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೇ ದೂಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಆ ರಕ್ಷಕಭಟರನ್ನು ನೋಡಿ, “ ಅಯ್ಯಾ ! ದುರ್ಬುದ್ಧಿಗಳಿರಾ ! ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಂದಿಗೂ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲಾರೆನು. ಖಾನರಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದರೆ ಬರಲಿ. ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಚಿತ್ರವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಲಿ. ಅಸತ್ಯವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ನುಡಿಯಲಾರೆನು, ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆಗ ರಕ್ಷಕಭಟರೆಲ್ಲರೂ ವಿಜಯಸಿಂಹನ ಸತ್ಯಪ್ರತಿಜ್ಞತೆಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು. ಕಾರಾಗೃಹಾಧಿಕಾರಿಯು ಮುದ್ರೆಯ ಉಂಗುರವನ್ನು ತಂದಿದ್ದ ಪುರುಷನನ್ನು ನೋಡಿ, ಇಂತಹ ಸಾಕ್ಷಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಏನು ಉಪಯೋಗ? ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಖಾನರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಈಗ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸು. ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಪುರುಷ.—” ಹಾಗಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಫಕೀರನು ಇರುವನೆಂದು ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲವೇ? ಆತನು ಇದೇ ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಂದ ಖಾನರಿಗೆ ಹಿತಕರವಾಗುವಂತೆ ಸಾಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಸುವನು.

ಆದುದರಿಂದ ಇವನನ್ನು ನನ್ನೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀನೂ ನನ್ನೊಡನೆ ಬಾ. ಅಥವಾ ನಿನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಪಾತ್ರನಾದ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನನ್ನು ಕಳುಹಿಸು. ಪ್ರಭುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮೀರುವುದು ನಮ್ಮಂತಹವರಿಗೆ ಸರಿಯಲ್ಲ."

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಮತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ಮುದ್ರೆಯ ಉಂಗುರವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ತನಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಾದ ಒಬ್ಬ ಭೃತ್ಯ ನನ್ನೂ ಜೊತೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಆ ಪುರುಷನೊಡನೆ ಕಳು ಹಿಸಿದನು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಖಡ್ಗಪಾಣಿಗಳಾಗಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಮಧ್ಯ ದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಹೋದರು. ಆಗ ಕಾರಾಗೃಹದ ಭಟನು ಆ ಪುರುಷನನ್ನು ನೋಡಿ "ಇದೇಕೆ ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದೆ? ಆರಾಮಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಈ ದಾರಿಯೇ ಹತ್ತಿರವಲ್ಲವೇ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಪುರುಷನು "ಅಯ್ಯಾ! ನನಗೆ ಆ ಮಾರ್ಗವು ತಿಳಿಯದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರುವೆಯೋ? 'ಮಸೀದಿಯಿಂದ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಫಕೀರನನ್ನೂ ಕರೆತರಬೇಕು' ಎಂದು ಪ್ರಭುಗಳು ನನಗೆ ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿರುವರು. ಆದು ದರಿಂದ ಈ ಕಡೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ"—ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದನು. ರಕ್ಷಕಭಟ ನು ಆ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಶಯವು ಉಂಟಾಗಿದ್ದರೂ ಮರುಮಾತನಾಡಲಾರದೆ ತಾನೂ ಅವನು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಹಿಡಿದನು. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಆ ಪುರುಷನು ಹಿಂದೂ ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಕರೆತಂದಿದ್ದನು. ಆ ರಕ್ಷಕಭಟ ನಿಗೆ ಸಂಶಯವು ಅಧಿಕವಾಗಿ, "ಇದೇನಯ್ಯಾ! ಮಸೀದಿಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಈ ಹಿಂದೂ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಳಿಗೆ ಕರೆತಂದೆ! ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ದೇವಾಲಯದಿಂದ ರಾಮರಾಜನು ಅವರಿದ್ದಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ರಕ್ಷಕಭಟನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಬಲವಾಗಿ ಬಂದು ಪೆಟ್ಟನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಅವನಿಗೆ ಸ್ಮೃತಿ ತಪ್ಪಿ ಹೋಯಿತು. ಈ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ವಿಜಯ ಸಿಂಹನಿಗೆ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವುಂಟಾಯಿತು. ಅನುಸ್ವಪ್ನವೋ ಇಂದ್ರಜಾಲವೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಾರಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಮುದ್ರೆಯ ಉಂಗುರ ವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದವನು ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿ. ಅವನಿಗೂ ವಿಜಯ ಸಿಂಹನಿಗೂ ಪರಿಚಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಮರಾಜನೂ ತನ್ನವೇಷವನ್ನು ಮರೆ ಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನ ಗುರುತು ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಿಜಾಂಶವು ಮೊದಲು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮೊತ್ತಮೊದಲು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಯಿಂದ ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳ ವರೆಗೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ಆಗ ರಾಮರಾಜನು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ, “ ವಿಜಯಸಿಂಹ ! ಏನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವೆ ? ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸಾಕಾಗಿ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಕೆಲವುದಿನ ಸುಖವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ವಿಘ್ನಬಂತಲ್ಲಾ ! ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರುವೆಯೇನು ? ” ಎಂದು ಪರಿಹಾಸಮಾಡಿದನು. ಈ ಧ್ವನಿ ಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ರಾಮರಾಜನ ಗುರುತು ಹಿಡಿದು “ ರಾಮರಾಜ! ಇದೇನು ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆ? ಇವರು ಯಾರು ? ” ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕೇಳಿದನು.

ರಾಮ—“ ವಿಜಯಸಿಂಹ! ನಿನಗಿಂತಲೂ ಮುಂದೆಯೇ ನಾವು ಗಳು ಈ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದೆವು. ಈತನು ನಮ್ಮ ಮಿತ್ರನಾದ ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿ. ಅನಂಗಸೇನೆಯ ಸೇವಕಿಯಾದ ಮಾಲತಿಯು ಈತನ ಹೆಂಡತಿಯೇ. ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿಸೇರಿದೆವು ” ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು.

ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಾ ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ಕೊಂಡು, “ ಮಿತ್ರರುಗಳಿರಾ ! ಈ ಹೊತ್ತು ಎಂತಹ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿರುವಿರಿ ! ಇನ್ನು ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರರ ಮಂಜುಲಾಲಾಪಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ

ಸಂತೋಷಿಸುವ ಭಾಗ್ಯವು ನನಗೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. ಆ ಅಪಾರಕರುಣಾಸಾಗರನ ದಯೆಯಿಂದಲೂ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಸನ್ಮಿತ್ರರ ಸಹಾಯದಿಂದಲೂ ನನಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ದುರವಸ್ಥೆಯು ತಪ್ಪಿತು."

"ವಿಜಯಸಿಂಹ! ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರರ ಮಂಜುಲಾಲಾಪಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಇಷ್ಟು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿರುವ ನೀನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯಕಾಂತೆಯ ಮಂಜುಲಾಲಾಪಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಮತ್ತೆಷ್ಟು ಸಂತೋಷ ಪಡುವೆಯೋ?" ಎಂದು ತಿರುಗಿ ರಾಮರಾಜನು ಪರಿಹಾಸಮಾಡಿದನು.

"ನನಗೆ ಅಂತಹ ಅದೃಷ್ಟವೂ ಇರುವುದೇ? ನನ್ನಂತಹ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯನಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಸಲ್ಲದ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಉಂಟುಮಾಡುವೆ?" ಎಂದು ವಿಜಯಸಿಂಹನು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟನು.

"ವಿಜಯಸಿಂಹ! ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಿಯಾಲಾಪವನ್ನು ಕೇಳುವಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿನ್ನ ಅದೃಷ್ಟವು ಕುದುರಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಬಾಹುಬಲವೂ ಧೈರ್ಯಸಾಹಸಗಳೂ ಇದ್ದರೆ ಆಕೆಯ ಮಧುರವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಸಮಯವು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿಯೇ ಒದಗುವುದು. ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರ ಹಿಂತೆಗೆದರೂ ಕೆಲಸಕೆಡುವುದು" ಎಂದು ರಾಮರಾಜನು ಹೇಳಿದನು.

"ಏನು! ಧೈರ್ಯಸಾಹಸಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆ? ಅದರಲ್ಲೂ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯೆಯಾದ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಧೈರ್ಯಸಾಹಸಾದಿಗಳಿಗೆ ಏನು ಕಡಿಮೆ? ಆಕೆಯು ಈಗ ಎಲ್ಲಿರುವಳು? ಹೇಳುವೆಯಾ?" ಎಂದು ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಕೇಳಿದನು.

"ಮಿತ್ರಾ! ಮುಕ್ತಾಂಬೆಗೆ ಒಂದು ಆಪತ್ತು ಸಂಭವಿಸಿರುವುದು. ಆಕೆಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ತುರುಕನು ಮೋಹಿಸಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಅವನು ನೋಡಬೇಕೆಂದಿರುವನಂತೆ. ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯೂ ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿರುವಳಂತೆ—" ಎಂದು

ಹೇಳುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಅಡ್ಡಬಂದು, “ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು! ಮುಕ್ತಾಂಬೆಗೆ ಮಹಮ್ಮದೀಯಸಂದರ್ಶನವೇ! ಹಾಗಾದರೆ ನನಗೆ ಈ ಜೀವವೇತಕ್ಕೆ?” ಎಂದು ಬಹಳ ವ್ಯಸನಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ರಾಮರಾಜನು ಅವನನ್ನು ತಡೆದು, “ಮಿತ್ರನೇ! ಅಷ್ಟು ತ್ವರೆಪಡಬೇಡ. ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಇಂತಹ ಕುಟಿಲಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಎಂದಾದರೂ ಸಮ್ಮತಿಸುವಳೇ? ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವು ಕೈಗೂಡುವವರೆಗೂ ಆ ತುರುಕನಿಗೆ ಸಂಶಯವುಂಟು ಮಾಡದೆ ಕಡೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಲಿಸಿ ತೊಲಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಷ್ಟುದೂರ ಸಮ್ಮತಿಸಿರುವಳೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬು. ಆಕೆಯು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಬುದ್ಧಿವಂತಳು, ಯುಕ್ತಿಪರಳು ಆ ಮಹಮ್ಮದೀಯನು ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠನು. ಅವನಿಗೆ ತಕ್ಕವನು ನೀನೇ ಸರಿ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾರಾಗೃಹದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿರುವೆವು. ಈಗ ನೀನು ನಿನ್ನ ಧೈರ್ಯಸಾಹಸಾದಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯ ಗೌರವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

“ಅಯ್ಯೋ ಆಕೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ಸಂಭವಿಸಿತು! ಒಂದುವೇಳೆ ಆ ದುಷ್ಟತುರುಷ್ಕನಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಅವಮಾನವು ಸಂಭವಿಸಿದರೂ ಸಂಭವಿಸೀತು. ಆದುದರಿಂದ ತ್ವರೆಪಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.”

“ವಿಜಯಸಿಂಹ! ನಾನು ಹೇಳಿದ ಬೇಟೆಯು ಇನ್ನೂ ನಾಳೆ ಉಂಟಾಗಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಅವಸರವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ಆದಿಲ್‌ಷಹನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ನಿನಗೆ ಸಂಭವಿಸಿದ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ವ್ಯಸನಪಟ್ಟಳು. ಹೀಗೆ ನಿನಗೆ ಸಂತೋಷವಾದಾಗ ಸುಖಿಸುತ್ತಲೂ ಕಷ್ಟಬಂದಾಗ ದುಃಖಿಸುತ್ತಲೂ ನಿನ್ನ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ಕುತೂಹಲ ಪಡುತ್ತಿರುವಳು. ನಾನು

ಆಕೆಗೆ ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೆನು. ಆಕೆಯು ನನಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಬರೆದಳು. ಈಗಲೇ ಆಕೆಯಿರುವಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು ಬಾ !'' ಎಂದು ರಾಮರಾಜನು ಹೇಳಿದನು. ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಬಹಳಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆಮುಂಚೆ ಆ ದುರ್ಗಂಧಮಯವಾದ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದ ಅದೇ ವಿಜಯಸಿಂಹನೇ ಅದೇ ಶತ್ರುದುರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಳಬಳಿಗೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಈಗ ಹೋಗುತ್ತಿರುವನು ! ಕಾಲಗತಿಯು ಅತರ್ಕ್ಯವಲ್ಲವೇ !

ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಸಂದರ್ಶನ

ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಂದಿರವು ಒಂದು ಪ್ರಾಕಾರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿತ್ತು. ಉನ್ನತವಾದ ಆ ಪ್ರಾಕಾರದ ಗೋಡೆಗಳ ಉತ್ತರದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡುಬಾಗಿಲುಗಳು ಇದ್ದುವು. ಉತ್ತರದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಹೊರಟರೆ ದೊಡ್ಡಮನೆಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆ ಮಂದಿರಗಳಲ್ಲೇ ಪ್ರಹರೇಶ್ವರ ರುದ್ರದೇವಾದಿಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಮಂದಿರಗಳಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಉನ್ನತಪ್ರಾಸಾದವಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಆಚೆ ಹೂತೋಟಗಳೂ ಒಂದು ದಿವ್ಯಮಂದಿರವೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದುವು. ದಕ್ಷಿಣದ್ವಾರದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೆ, ಈ ಮಂದಿರದೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಂತಿತ್ತು. ಅದನ್ನುದಾಟ ಸೋಪಾನಪಙ್ಕ್ತಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಏನು ನಡೆದರೂ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗು

ತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ದಕ್ಷಿಣದ್ವಾರವನ್ನು ಬೇಕಾದಾಗ ತೆರೆಯಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಬೇಡದ್ದಾಗ ಮುಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿತ್ತು. ವರ್ತಕವೇಷದಿಂದ ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಯು ಬಂದು, ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂದಿನಿಂದಲೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಕ್ಲೃಪ್ತ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ದಕ್ಷಿಣದ್ವಾರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದುದಿನ ರಾತ್ರಿ ಎರಡುಜಾವಗಳು ಕಳೆದರೂ ನಿದ್ದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಆದಿನ ರಾಮರಾಜನು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯನ್ನು ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಂಬರಸೇನನೊಡನೆ ಹೋಗಾಡಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಹರೇಶ್ವರನಾಗಲೀ ರುದ್ರದೇವನಾಗಲಿ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದೂ ರಾಮರಾಜನೇ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಶಕ್ತನೆಂದೂ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಬರೆದು ಅವನಿಂದ ಉತ್ತರವನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಆ ತುರುಷ್ಕನು ಬರುವಹೊತ್ತಿಗೆ ಬರುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಕೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ತುರುಷ್ಕನು ಬರುವುದಕ್ಕೆಮುಂಚೆ ರಾಮರಾಜನನ್ನು ಒಂದುಸಾರಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕೇತಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಕಾಲ ಕಳೆದಂತೆಲ್ಲಾ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಕಾತರವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು. ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನುಬಿಟ್ಟು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದುಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮೆಟ್ಟಲುಗಳನ್ನು ಇಳಿದು ದಕ್ಷಿಣದ್ವಾರದ ಬಳಿಗೆಬಂದು ಏನಾದರೂ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಬರುವುದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಹೊಂಚುಹಾಕಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗ ಆ ಬಾಗಿಲಬಳಿ ಆದ ಒಂದುಸದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ "ಅದುಯಾರು?" ಎಂದು ಪಿಸುಮಾತಿನಿಂದ ಕೇಳಿದಳು. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ "ಸೋದರಿ! ನಾನು ರಾಮರಾಜ; ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆ" ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಬಂತು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ತನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ರಾಮರಾಜನು ಬಂದನೆಂದು ಸಂತೋಷಿಸಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಳು. ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ರಾಮರಾಜನೊಡನೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡಳು. ಆದರೆ ಕತ್ತಲೆಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪರಿ

ಚಯವು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು "ರಾಮರಾಜ! ಈತನು ಯಾರು? ಇಷ್ಟು ಜನಕ್ಕೆ ತಿಳದಗುಟ್ಟು ರಟ್ಟಾಗದಿರುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲವೇ?" ಎಂದು ಸಂಶಯದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

"ಸೋದರಿ! ನೀನು ಹಾಗೆ ಶಂಕಿಸಬೇಡ. ಇವನು ನಮಗೆ ಪರಮಾಪ್ತನು; ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠನು. ತಕ್ಕ ಸಮಯವು ಬಂದಕೂಡಲೆ ಆ ತುರುಕನನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ಈತನಿಗಿರುವುದೆಂದು ಕರೆತಂದೆನು. ಈತನು ನಮ್ಮ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬಯಲುಪಡಿಸಲಾರನು" ಎಂದು ರಾಮರಾಜನು ಹೇಳಿದನು.

ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಬೇರೆ ಮಾತನ್ನಾಡದೆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಅವರೊಡನೆ ಮಂದಿರದೊಳಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಆಗ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು "ರಾಮರಾಜ! ಬೋನಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಸಿಂಹವು ಇನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆತನನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ನನಗೆ ಯಾವ ಉಪಾಯವೂ ತೋಚದು. ಕ್ರೂರಮನಸ್ಕನಾದ ಆ ಮಹಮ್ಮದೀಯನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತಿದೇನೆ. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ತೋಫಲ್‌ಖಾನನೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದಿಲ್‌ಷಹನು ಇಂತಹ ಅಕ್ರಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನೇ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

"ಸೋದರಿ! ಆದಿಲ್‌ಷಹನು ಸಾಮಾನ್ಯನೆಂದು ತಿಳದುಕೊಂಡಿರುವೆಯೋ? ಆತನೂ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯೂ ಈ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿರುವರು. ಆದಿನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೀನೇ ಇದ್ದೆಯಲ್ಲಾ! ತೋಫಲ್ ಖಾನನಿಗೆ ಇಂತಹ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರಲಿಲ್ಲ."

"ಸೋದರ! ವಿಚಾರಾತಿಶಯದಿಂದ ನಾನು ಮರೆತಿದ್ದೆ. ಆದಿನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಆದಿಲ್‌ಷಹನು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಈಗ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ

ಬಂದುವು. ಆದರೆ ವಿಜಯುಸಿಂಹನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಭಯವು ಇರಲಾರದಷ್ಟೆ ?" ಎಂದು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಕೇಳಿದಳು.

"ಆದಿಲ್‌ಷಹನಿಗೆ ವಿಜಯುಸಿಂಹನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆ ಯೇನೋ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿಜಯುಸಿಂಹನೊಡನೆ ಬದ್ಧಶತ್ರುತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿದ ರಾಮಯಾದಿಗಳು ಖಾನನಿಗೆ ಮಿತ್ರರು. ಖಾನನೂ ಮಿತ್ರರವಾ ತನ್ನು ಮೀರಲಾರನು. ಆದುದರಿಂದ ವಿಜಯುಸಿಂಹನ ವಿಷಯುದಲ್ಲಿ ಏನಾಗು ವುದೋ ಹೇಳತೀರದು." ಎಂದು ವಿಚಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರಾಮರಾಜನು ಹೇಳಿದನು.

"ಹಾಗಾದರೆ ದೊಡ್ಡಕಷ್ಟವೇ ಬಂತಲ್ಲಾ! ರಾಮಯುನು ನನ್ನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವನು. ಆದರೆ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿರುವನು. ನಾನು ವಿಜಯುಸಿಂಹನನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕ ವರಿಸಿದ್ದರೂ ನನ್ನನ್ನು ರುದ್ರದೇವನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದಿರು ವನು. ರುದ್ರದೇವನನ್ನು ಕಂಡರೋ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸರಿಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯುವನ್ನು ರಾಮಯು ಮಂತ್ರಿಯೊಡನೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಬಿಟ್ಟರೆ ನನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನನಾಗುವನು. ಅಂತು ಆ ವಿಜಯುಸಿಂಹನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆತನು ಬಹಳ ದುರದೃಷ್ಟವಂತನು." ಎಂದು ಬಹಳ ವಿಚಾರದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

ತನ್ನಲ್ಲಿ ದೃಢಾನುರಾಗಿಯಾಗಿದ್ದ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಜಯುಸಿಂಹನು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು "ಯಾವ ಸುಂದರಿಯು ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಪ್ರತಿಭೆಯು ಮಹಾಮತಿವಂತರಾದ ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮೀರಿಸುತ್ತಿರುವುದೋ ಅಂತಹ ನಿನ್ನ ದೃಢಾನುರಾಗಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರ ನಾದ ನಾನು ಹೇಗೆ ದುರದೃಷ್ಟವಂತನು! ನಾನೇ ಬಹಳ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ" ಎಂದು ವಿಜಯುಸಿಂಹನು ಹೇಳಿದನು.

ವಿಜಯಸಿಂಹನ ಕಂಠಧ್ವನಿಯು ಗುರುತುಸಿಕ್ಕಿದಕೂಡಲೆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಆನಂದಾಶ್ಚರ್ಯ ಭಯಸಂಭ್ರಮಾದಿಗಳಿಂದ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಳಾದಳು. ಆಗ ರಾಮರಾಜನು ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ “ ಅಮ್ಮಾ ! ತಿಮ್ಮರಸನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಉಪಾಯದಿಂದ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದೆವು. ” ಎಂದು ತಾವು ಮಾಡಿದ ಉಪಾಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಳು. ಆಗ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯನ್ನು ನೋಡಿ “ ಸುಂದರಿ ಆದಿನ ನೀನುಮಾಡಿದ ಪ್ರಾಣದಾನಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು. ಆದಿನದ ಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಅವಕಾಶದೊರೆಯದೆ ತಡವಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮಿಸು ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

“ ಪ್ರಿಯರೆ ! ನಾನುಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರವು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದೆಂದು ನೀವೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಆ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋಪಾಲು ಹೆಚ್ಚಾದ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲು ತಮಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟುದಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞಳಾಗಿದ್ದೇನೆ ” ಎಂದು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಹೇಳಿದಳು.

ರಾಮರಾಜನು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ “ ಸೋದರಿ ! ನೀನು ಈಗ ಕೈಕೊಂಡಿರುವ ಕೆಲಸವು ಕೇವಲ ಸಾಹಸಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ನೀನು ಬರೆದ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವೆವು. ಆ ಮಹಮ್ಮದೀಯನಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಅವನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದು ವಿಜಯನಗರದಮೇಲೆ ದಂಡನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದಲ್ಲವೇ ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದುದು ? ಒಂದುವೇಳೆ ಆ ಮಹಮ್ಮದೀಯನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾದರೂ ಅವನು ನಿಮಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡು

ವನೇ? ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಗೂ ಆತನಿಗೂ ವೈರ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ತಿಮ್ಮರಸನು ಆಗಲೆ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿರುವನು. ಮಹಮ್ಮದೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದರೂ ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಜಯಿಸಲಾದೀತೇ? ಮಹಮ್ಮದೀಯರಾಜ್ಯಗಳು ಒಟ್ಟುಗೂಡದಂತೆ ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ಒಳಜಗಳಗಳು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅನೇಕ ಉಪಾಯಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ಈ ಮಾತು ಹಾಗಿರಲಿ; ಈಗ ನೀನು ಮಾಡಿರುವ ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯವು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಯಲಿ; ಕಂಬರಸೇನನನ್ನು ಕರೆಯಿಸು" ಎಂದು ರಾಮರಾಜನು ಹೇಳಿದನು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆಲೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ತನಗೆ ಮೋಸಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಮರಾಜನು ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರಲಾರನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಳು. ಆಕೆಯು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಮರಾಜನು ಪುನಃ ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

"ಸೋದರಿ! ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಡ. ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನ ಹಿತವನ್ನೇ ಕೋರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಕೇಳು. ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವು ಕೈಗೂಡಬೇಕಾದರೆ ಸಾಮೋಪಾಯವೇ ಮೇಲು. ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳಲ್ಲೇ ನಾವು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗುವೆವು. ಈಗಲಾದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ, ನಮ್ಮೊಡನೆ ಬಂದುಬಿಡು. ಯಾವುದಾದರೂ ನಿರಪಾಯವಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸೇರಿಸುವೆವು." ಎಂದು ರಾಮರಾಜನು ಹೇಳಿದನು.

"ರಾಮರಾಜ! ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ನನಗಾಗಿಯೇ ಇಷ್ಟು ಶ್ರಮವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಇರುವುದರಿಂದ ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಮಾತ್ರ ಬಂದುಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಇಷ್ಟಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ

ವೇನು ?" ಎನ್ನಲು ರಾಮರಾಜನು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ವಿಜಯಸಿಂಹನು, "ಯುವತೀಮಣಿಯೇ! ನಿನ್ನ ಮಂತ್ರಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಾಗಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗುವುದು. ನೀನು ಆತನೊಡನೆಯೇ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ತಿಮ್ಮರಸನಿಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸು. ಮಿಕ್ಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ರಾಮರಾಜನು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಒಪ್ಪಿ, "ಅಮ್ಮಾ! ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಕಾರಾಗೃಹದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದೆವು. ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಯಾರೂ ತಿಳಿಯಕೂಡದು. ಸಮಯಬರುವವರೆಗೂ ಈತನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಚ್ಚಿಡು. ಈತನನ್ನು ಈ ದುರ್ಗದಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಕೂಡಲೇ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರಲಾರನು. ಆದುದರಿಂದ ಇವನನ್ನು ಬಚ್ಚಿಡುವ ಭಾರ ನಿನ್ನದೇ." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

"ಅಣ್ಣಾ! ಹೇಗೆ ಬಚ್ಚಿಡಲಿ? ಆ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಹರೇಕ್ಷಕಾದಿಗಳಿಗೆ ಇದು ತಿಳಿಯದೇಹೋಗುವುದೇ? ತಿಳಿದರೆ ಈತನನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ ಅವರು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡುವರೇ? ಏನುಮಾಡಲಿ!" ಎಂದು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಬಹಳ ವ್ಯಸನದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

"ಹಾಗಲ್ಲ, ಇವನಿಗೆ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸವೆಂದರೆ ಬಹಳ ಇಷ್ಟ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಈತನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರು. ನಾಳೆಯದಿನ ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆತನೂ ಸಹಾಯಮಾಡುವನು." ಎಂದು ಹೇಳಿ ರಾಮರಾಜನು ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಅನಂತರ ಮುಕ್ತಾಂಬಾವಿಜಯಸಿಂಹರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಮಾಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದರು. ಮರುದಿನ

ಸಾಯಂಕಾಲದವರೆಗೂ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಆತನನ್ನು ದಿವಾನ್‌ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದುಕಡೆ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದಳು.

ಆ ಮರುದಿನ ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಜಾವ ಕಳೆದಮೇಲೆ ಮಲಪುಲಖಾನನೂ ಫಕೀರನೂ ಆ ದಕ್ಷಿಣದ್ವಾರದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆಹಾಕಲು ಫಕೀರನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಖಾನನ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅವನೊಡನೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು :—

ಖಾನ್—“ ಆ ಯುವತಿಯು ಸರಳಹೃದಯಳು. ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ? ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳಹೊತ್ತಿರುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ತಾವು ಆಕೆಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದಿರಲ್ಲವೇ ? ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತವಾಗಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ? ”

ಫಕೀರ—“ ಆ ಯುವತಿಯು ಸರಳಹೃದಯಳು. ಆಕೆಗೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಅನುರಾಗವಿರುವಂತಿದೆ. ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ವಿವಾಹವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲು ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದಳೇ ”

ಖಾನ್—“ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಕಪಟರಾಜನೀತಿವಿಶಾರದನು. ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಆತನು ಕೇಳಿದಾಗಲೇ ಸಂಶಯಪಡುತ್ತಾ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಂತೆ ತೋರಿತು. ಆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಅವಮಾನವೇನಾದರೂ ಆದೀತೆಂದು ಸಂದೇಹಪಡುತ್ತಿದೇನೆ. ”

ಫಕೀರ—“ ತಾವು ಇದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹಪಡತಕ್ಕ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮಿಂದ ಉಪಕಾರ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದಿರುವ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನೇ ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನೆ ? ಅವನು ಎಂದಿಗೂ ಅಂತಹ ಬುದ್ಧಿಹೀನನಲ್ಲ. ”

ಖಾನನು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡನು. ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆಕೆಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯು ಅವನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂತು. ಆಗ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಮುಂಚೆ ಹೇಳಿದ್ದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಫಕೀರನು ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಟ್ಟಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಫಕೀರನು ಪುನಃ ಹಾಗೆಯೇ ತಟ್ಟಿದನು. ಆಗ, 'ಬಂದೆ' ಎಂದು ಉತ್ತರಬಂತು. ಆ ಬಳಿಕ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ತೆರೆದಳು. ಆಗ ಫಕೀರನು ಖಾನನೊಡನೆ "ನಾನೂ ತಮ್ಮೊಡನೆ ಬಂದರೆ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಮಾತನಾಡಳು. ಆದುದರಿಂದ ತಾವು ಒಬ್ಬರೇ ಒಳಕ್ಕೆ ದಯೆಮಾಡಿಸಿ. ನಾನು ಈ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಕಾದಿರುವೆನು" ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಖಾನನನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ದಿವಾಣಖಾನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಮೇಲೆ ಒಂದು ಯುಕ್ತವಾದ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಇದಿರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪದೂರದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮುಸುಕನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು :—

ಖಾನ—"ಯುವತೀಮಣಿ! ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆಂದು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ನನ್ನಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ದಯೆಯು ಬಂದುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು."

ಯುವತಿ—"ಅಬಲೆಯರಾದ ನಮ್ಮಂತಹವರ ದಯೆಯಿಂದ ತಮ್ಮಂತಹವರಿಗೆ ಆಗುವ ಲಾಭವೇನು? ಸಬಲರಾದ ತಮ್ಮಂತಹವರ ಸಹಾಯವೇ ನಮ್ಮಂತಹವರಿಗೆ ಅಭ್ಯರ್ಥನೀಯವು. ತಮ್ಮ ದಯೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೋಕಾಲದಿಂದ ಕೋರುತ್ತಿರುವೆವು. ಈಗಲಾದರೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದಯೆಯುಂಟಾಗಿರುವುದೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದು."

ಖಾನ—" ಲಲನಾಮಣಿ! ಎಂತಹ ಮಾತನಾಡಿದೆ! ಈ ನಿನ್ನ ಸೇವಕನ ಇದಿರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ರಾಮಯ್ಯಮಂತ್ರಿಯು ಮೊದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೋಮೇಶ್ವರಪಾತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡದೆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಈಗಲೂ ಕಾರ್ಯವು ಕೆಟ್ಟುಹೋಗಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಮ್ಮ ರಾಜರವರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ನಿನ್ನ ಶತ್ರುವನ್ನು ಜಯಿಸಿ ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವೆನು. ಆಗ ನೀನು ಈತನಿಗೆ ಏನು ಬಹುಮಾನಮಾಡುವೆಯೋ ? "

ಯುವತಿ—" ಯವನಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ! ನೀವು ಸತ್ಯಸಂಧರಾಗಿ ಈ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದರೆ ನೀವು ಕೋರಿದ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ಅಥವಾ ಮುಚ್ಚುಮರೆಯೇಕೆ ? ತಪ್ಪದೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ವರಿಸುವೆನು. "

ಖಾನ—" ಮುಕ್ತಾಂಬೆ ! ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ಮೃದುಮಧುರವಚನಾಮೃತವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿ ನನ್ನ ಶ್ರವಣೇಂದ್ರಿಯವು ಧನ್ಯವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಸುಂದರವದನಾರವಿಂದವನ್ನು ಒಂದು ಸಾರಿ ತೋರಿಸಿ ನನ್ನ ನೇತ್ರೇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡು. "

ಯುವತಿ—" ನಮ್ಮವರಲ್ಲಿ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ವರನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡುವುದು ನಿಷಿದ್ಧವಲ್ಲಾ ! ನಮ್ಮ ಕುಲಾಚಾರವನ್ನು ಮೀರುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಒಡಂಬಡದಿರುವುದು. "

ಖಾನ—" ಮಹಮ್ಮದೀಯನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದಿರುವ ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಕುಲಾಚಾರದ ಗೋಜೇಕೆ ? ಆದರೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಲಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಲಾರೆನು. ನಿನ್ನ ಹಸ್ತಕಮಲವನ್ನಾದರೂ ಒಂದುಸಲ ಮುತ್ತಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶಕೊಡು. ಇದು ನಿನ್ನ ಕುಲಾಚಾರಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವಷ್ಟೆ ? "

ಯುವತಿ—"ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು ? ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವಧುವಿನ ಹಸ್ತವನ್ನು ವರನು ಗ್ರಹಿಸಬಾರದು. ಹಾಗೆ ವಧೂವರರು ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮವರಲ್ಲಿ ಮದುವೆಗೆ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವೆಂಬ ಹೆಸರುಬಂದಿದೆ. ಆದರೂ ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಚಿಕ್ಕದಾಗುವುದಲ್ಲಾ ಎಂದು ವ್ಯಸನಪಟ್ಟು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ನಿನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಎಂದು ತನ್ನ ಅವಕುಂಠನವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡೇ ಕೈಯನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನೀಡಿದಳು.

ಆಗ ಖಾನನು ಪರಮಾನಂದಭರಿತನಾಗಿ ವಿನಯದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ತನ್ನಹಸ್ತದಿಂದ ಆಕೆಯ ಹಸ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಆ ಕೈಯು ಮೃದುವಾಗಿರದೆ ಅತಿ ಕಠಿನವಾಗಿತ್ತು. ಆಯುಧವಿದ್ಯಾ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಆ ಕಠಿನತೆಯುಂಟಾಗಿತ್ತೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನು ಆ ಕೈಯನ್ನು ಮುತ್ತಿಡಲು ಬಗ್ಗಿದಾಗ ಬಹಳ ಉದ್ದವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಖಾನನ ಗಡ್ಡವು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಾಲಿನಬಳಿಗೆ ಬಂತು. ಆಗ ಖಾನನು ಅನುರಾಗಪೂರಿತವಾದ ಏನೋ ಮಾತನ್ನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಗಡ್ಡವನ್ನು ಆವ್ಯಕ್ತಿಯು ಎಡಗಾಲಿಂದ ಮೆಟ್ಟಿಕೊಂಡಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಬಂದು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಖಾನನ ಗಡ್ಡವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಖಾನನಿಗೆ ತನ್ನ ಎಡಗಾಲಿನ ಸ್ಪರ್ಶಸುಖವನ್ನೂ ನಾಲ್ಕೈದು ಸಾರಿ ಉಂಟುಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. ಆಗ ಖಾನನಿಗೆ ಬಹಳ ಅವಮಾನವಾದರೂ, ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವಾದರೂ ಉಳಿದಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾ, ಬಂದ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬೇಗನೆ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಕಾದಿದ್ದ ಫಕೀರನು ಆನಂದದಿಂದ ಖಾನನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ, "ತಮ್ಮ ಅಭಿಲಾಷೆಯು ನೆರವೇರಿತೆ ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಖಾನನ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಫಕೀರನು, "ಆಹಾ ! ಎಂತಹ ಪ್ರಮಾದವಾಯಿತು. ಮುಕ್ತಾಂಬೆ

ಯು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಿಜವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೆನಲ್ಲಾ! ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಉಂಟೆ! ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಾ ದಯೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳು ಉಳಿದುಕೊಂಡುವಲ್ಲಾ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂತೋಷಪಡಬೇಕಾಗಿದೆ." ಎಂದನು.

ಖಾನ—"ಮಹಾತ್ಮರೇ! ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಲೋಪವಿಲ್ಲ, ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನಿಗೆ ತನ್ನ ವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿ ಹೀಗೆ ಮೋಸಮಾಡಿದಳು. ಅಯ್ಯೋ! ಈ ಅವಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು ಹೇಗೆ?"

ಫಕೀರ—"ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯನ್ನು ರುದ್ರದೇವನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಆ ದುರಾತ್ಮನೇ ವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಿಮಗೆ ಈ ಅವಮಾನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿರಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಸಹಾಯವನ್ನೇ ಬೇಡುತ್ತಾ ನಿಮಗೇ ಹೀಗೆ ಅವಮಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದುದು ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಇಂತಹವರಿಗೆ ತಾವು ಹೇಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಲು ಒಪ್ಪುವಿರೋ? ನನಗೆ ಬೇರೆ ತಿಳಿಯದು."

ಖಾನ—"ನಾನು ಅಂತಹ ಹುಚ್ಚನೋ! ನನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಉಸಿರಿರುವವರೆಗೂ ಈ ನೀಚರಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಗೊಡಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಹೊತ್ತಿನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಹೇಳತಕ್ಕ ಆವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ. ತಾವು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟ ಶ್ರಮಕ್ಕಾಗಿ ತಮಗೆ ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವನು. ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಿ. ನಾನು ಗೋಲ್‌ಕೊಂಡಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು." ಎಂದುಹೇಳಿ ಖಾನನು ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಆಗ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಒಳಗಿನಿಂದ ಬಂದು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತನ್ನವೇಷವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಯನ್ನು ನೋಡಿ "ಅಯ್ಯಾ ನೀನು ಖಾನನೊಡನೆ ನಡೆಯಿಸಿದ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ಅತಿ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ನನಗಾಗಿ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬಹಳ ಶ್ರಮವಾಯಿತು." ಎಂದು ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಯನ್ನು

ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ, ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಕುರಿತು, "ಹೃದಯೇಶ್ವರರೇ! ನೀವು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಭಾರ ತಮ್ಮದೇ. ನನ್ನನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡಿ." ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿ, ಆದಿನ ಮುಲಮುಲ್‌ಖಾನನಿಗೆ ಸಂಭವಿಸಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮಯಾಮಾತ್ಯನು ಏನೆಂದುಕೊಳ್ಳುವನೋ ಎಂದು ಹೆದರುತ್ತಾ ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮರೆಮಾಚುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋದಳು.

ಮೂವತ್ತನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಯುದ್ಧ.

ಒಂದು ದಿನ ತೋಫಲ್‌ಖಾನನು ತನ್ನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಏನನ್ನೋ ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಫಕೀರನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸತ್ಕೃತನಾಗಿ ಉಚಿತಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಖಾನನನ್ನು ಕುರಿತು, "ಜವನಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಕಾರ್ಯಾಲೋಚನಾಭಾರದಿಂದ ತಾವು ಬಳಲಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದ ಏನಾದರೂ ಸಹಾಯವಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ಬಳಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ನಾನೂ ವಹಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಅದನ್ನುಕೇಳಿ ಖಾನನು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು, "ಮಹಾತ್ಮರೇ! ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಡಕಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು

ದಿವಸಗಳಲ್ಲೇ ವಿಜಯನಗರದಮೇಲೆ ದಂಡಯಾತ್ರೆಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಕಾರಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದ ವೃತ್ತಾಂತವು ತಿಳಿಯಬಾರದೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟೆನು; ಆದರೆ ಅದೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಹೇಗೋ ಈ ಸಂಗತಿಯು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿದು ಅವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕಾರಾಗೃಹಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಮೋಸಮಾಡಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಕಾರಾಗೃಹಾಧಿಕಾರಿಯಾದರೋ ಸತ್ಯವಂತನು; ಸ್ವಾಮಿ ಭಕ್ತನು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಸಂಶಯಪಡಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬನು ನನ್ನ ಮುದ್ರೆಯ ಉಂಗುರವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತೋರಿಸಿ, ನಾನು ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆನೆಂದೂ, ತನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರಾಗೃಹಾಧಿಕಾರಿಯು ಒಬ್ಬ ಬಂಟನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ, ಹೇಳಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನಂತೆ. ಆ ಮನುಷ್ಯನು, ಉಪಾಯದಿಂದ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನೂ ಆ ಬಂಟನನ್ನೂ ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಆ ಬಂಟನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಡೆದು ಕಳುಹಿಸಿದನಂತೆ. ನನ್ನ ಉಂಗುರವು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು? ಅದನ್ನು ಮಾಲತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಅವಳೇ ಅದನ್ನು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಈಗ ಅವಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಾಧಿಸಿದರೆ ರಾಜದ್ರೋಹಿಗಳ ಸುಳಿವು ಸಿಕ್ಕಿಹೋಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೆ?" ಎಂದು ಫಕೀರನನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

"ದುರ್ಗಾಧೀಶ್ವರರೇ! ಇದನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ರಾಜದ್ರೋಹಿಗಳು ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವರು ನಿರಂ

ಕುಶಲರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನೇ ನಡೆಯಗೊಡಿಸರು. ಕಾರಾಗೃಹಗಳಲ್ಲಿ ರುವವರು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ರಾಜ್ಯದ ಬಿಗಿಯು ತಪ್ಪಿತೆಂದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ದುಷ್ಟರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಈಗಲೇ ಶಿಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಮಾಲತಿಯು ಬಹಳ ಚತುರಳು. ಅವಳು ಉಂಗುರವನ್ನು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾವು ಈಗ ಅವಳನ್ನು ಬಾಧಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುವುದು. ಹಾಗೆ ಬಾಧಿಸಿದರೆ ಈ ಕೋಪವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಮ್ಮನ್ನು ವರಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವ ಅನಂಗಸೇನೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುರಿಯಬಹುದು. ಫಲೋನ್ಮುಖವಾಗಿರುವ ಕಾರ್ಯವು ನಿಷ್ಫಲವಾಗುವುದಲ್ಲಾ ಎಂದು ವ್ಯಸನವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ರಾಜದ್ರೋಹಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಮತ್ತೊಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೇ ?" ಎಂದು ಫಕೀರನು ಕೇಳಿದನು.

"ಪೂಜ್ಯರೇ ! ತಮ್ಮ ವಚನಗಳು ಯುಕ್ತವೇಸರಿ. ರಾಜಕಾರ್ಯಾಧೀನಚಿತ್ತನಾಗಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದೆ. ಮಾಲತಿಯನ್ನು ಬಾಧಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವು ಕೆಡುವುದು." ಎಂದು ಖಾನನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬ ದ್ವಾರಪಾಲಕನು ಅಲ್ಲಿಗೆಬಂದು, "ಅಹಮ್ಮದ್ ನಗರದಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ತಮ್ಮ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕಾದಿರುವನು. ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತರುವೆನು" ಎಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಖಾನನು ಸಮ್ಮತಿಸಲಾಗಿ ಆ ಸೇವಕನು ಅಹಮ್ಮದ್‌ನಗರದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದವನನ್ನು ಕರೆತಂದು ಬಿಟ್ಟನು. ಅವನು ತಾನು ತಂದಿದ್ದ ಎರಡು ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಖಾನನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಒಕ್ಕಣೆಯು ಈರೀತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು:—

"ರಾಯಚೂರು ದುರ್ಗಾಧೀಶ್ವರರ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕಂಬರ್‌ಸೇನನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ.

ಪಯೋಮುಖವಿಷಕುಂಭದಂತಹ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಾವು ಹೇಗೆ ನಂಬಿರುವಿರೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಅವನು ಶತ್ರುಪಕ್ಷದವನು. ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಧ್ವಂಸಮಾಡಬೇಕೆಂದೇ ನಿರ್ಧರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ನಾಟಕವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅದೃಷ್ಟವಶದಿಂದ ನನಗೆ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ವರ್ತಮಾನವು ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುಬಂದೆನು. ನಾನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ಇದರೊಡನೆ, ತಿಮ್ಮರಸನು ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಕಾಗದವನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವೆನು. ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಅನೇಕ ಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನಾನು ಹೀಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಸಧರ್ಮಿಗಳಾದ ನೀವುಗಳು ಎಚ್ಚತ್ತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದಿರುವೆನು ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರ ಕಂಬರ್‌ಸೇ." ಹೀಗೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದ ಕಂಬರ್‌ಸೇನನ ಪತ್ರವನ್ನೂ ತಿಮ್ಮರಸನ ಪತ್ರವನ್ನೂ ಓದಿಕೊಂಡನು. ಆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓದಿದಾಗ ಫಕೀರನು "ದುರ್ಗಾಧೀಶ್ವರರೇ ಈ ಸಂಗತಿಯು ನಿಶ್ಚಯವೆಂದೇ ತೋರುವುದು. ಈಚೆಗೆ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನೂ ಕೇಳಿರುವೆನು. ಆದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ ರಾಮಯನಲ್ಲಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಬಂದುಮೇಲೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡಬೇಕಾದೀತೆಂದು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆನು. ರಾಮಯನ ಕೆಲವು ಚರ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

"ಮಹನೀಯರೇ! ಹಾಗಾದರೆ ರಾಮಯನು ಅಂತಹ ಕಪಟಿಯೋ? ಹಾಗಾದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪರಪುರುಷನು ಬರಕೂಡದ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿದ್ದ ಅನೇಗ

ಸೇನೆಯನ್ನು ಬಹು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರತಂದುದು ಏಕೆ? ಈ ಪತ್ರವು ಕೃತಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು" ಎಂದು ಖಾನನು ಹೇಳಿದನು.

"ದುರ್ಗಾಧಿಪತೀ! ತಾವು ನಂಬಿ, ನಂಬದಿರಿ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಗಮನವಿಟ್ಟು ಕೇಳಿರಿ. ನೀತಿವಿಶಾರದನೂ ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಆದ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಸ್ವಜಾತಿಯವರಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಿಂದುಗಳ ಕುಲಕ್ಕೆ ಶತ್ರುಗಳಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಮರೆಯನ್ನು ಹೊಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆಯೇ?" ಎಂದು ಫಕೀರನು ಕೇಳಿದನು.

ಹೀಗೆ ಇವರಿಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬ ದ್ವಾರಪಾಲಕನು ತ್ವರೆಯಿಂದ ಬಂದು "ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳೇ! ಗೋಲಕೊಂಡದ ಸೇನಾಪತಿಯಕಡೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬ ಚಾರನು ಬಂದಿರುವನು. ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಿಡುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆತನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಆ ಚಾರನನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟನು. ಅವನು ತಾನು ತಂದಿದ್ದ ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಖಾನನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿತ್ತು:—

"ರಾಯಚೂರುದುರ್ಗಾಧೀಶ್ವರರಾದ ತೋಫಲ್‌ಖಾನರ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ. ವಿಜ್ಞಾಪನೆಗಳು.

ಗೋಮುಖವ್ಯಾಘ್ರದಂತಿರುವ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಗೆ ತಮಗೆ ವಿಶ್ವಾಸಪಾತ್ರನಾದನೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆ ದುರಾತ್ಮನು ನನಗೆ ಬಬ್ಬಾಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಡುವೆನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿ, ನನಗೆ ಸಹಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಅವಮಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಹಾಗೆ ಪರಾಭೂತನಾದ ನಾನು ತಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖವಿಲ್ಲದೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಹೊರಟುಬಂದೆನು. ತಮಗೂ ಇಂತಹ ಅಪಾಯವು ಬಾರದಿರಲಿ ಎಂದು

ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿರುವೆನು. ರಾಮಯನಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವುದಾದರೆ ನಾನು ತಮ್ಮೊಡನೆ ಏಕೀಭವಿಸಲಾರೆನೆಂದು ಖಿನ್ನನಾಗಿರುವ,

ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರ,

ಮಲಮಲಖಾನ."

ಮೊದಲೇ ಅಂಕುರಿಸಿದ್ದ ಸಂಶಯದ ಬೀಜವು ಈಗ ಮತ್ತೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು. "ರಾಮಯನು ಮಲಮಲಖಾನನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದ ಸ್ತ್ರೀ ಯಾರು ? ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಏನು ಪರಾಭವವಾಗಿರಬಹುದು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

"ತುರುಷ್ಕಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಆಕೆಯು ಅನಂಗಸೇನೆಯೇ ಆಗಿರಬೇಕು ; ಬೇಟೆಗಾರನು ದುಷ್ಟಮೃಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇರೇ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಹಾಗೆ ಮಹಮ್ಮದೀಯರನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅನಂಗಸೇನೆಯ ಸಹಾಯವನ್ನು ರಾಮಯನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತಿದೆ. ರಾಮಯನು, ಈಕೆಯನ್ನು ಮಲಮಲಖಾನನಿಗೆ ಮದುವೆಮಾಡಿಸುವುದಾಗಿ ಆಶೆಹುಟ್ಟಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ಮಲಮಲಖಾನನಿಗೆ ಪರಾಭವ ಉಂಟಾಗಲು, ಆತನು ಈಗ ತಮ್ಮನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿರುವನು" ಎಂದು ಫಕೀರನು ವಿವರಿಸಿದನು.

"ಮಹನೀಯರೇ! ಇದರಿಂದ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಮೋಸಗಾರನೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ನನ್ನ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿಯೇ ಈ ಕಾಂತೆಯನ್ನು ಪರಸ್ಥಳದಿಂದ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಮಾಡಿದ ದಂಡನೆಯು ಯುಕ್ತವಾದುದೇ. ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ದಯದಿಂದ ಆತನನ್ನು ಪ್ರಾಣಸಹಿತವಾಗಿ ಹೋಗಗೊಡಿಸಿದನೆಂದು ತೋರುವುದು. ನಾನೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆನು" ಎಂದು ಖಾನನು ಹೇಳಿದನು.

ಅದಕ್ಕೆ—“ದುರ್ಗಾಧೀಶ್ವರರೇ! ನಾವು ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ತಿಮ್ಮರಸನು ಬರೆದಿರುವ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಬರೆದಿರುವನು. ಇದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ರಾಮಯನು ಖಾನನಿಗೆ ಪರಾಭವವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರುವನು. ತಮಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಿಯೇನಿರುವುದು?” ಎಂದು ಫಕೀರನು ಹೇಳಿದನು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಖಾನನಿಗೆ ಕೋಪಬಂತು. “ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ನನಗೆ ಪರಾಭವವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವನು? ನನ್ನನ್ನು ವರಿಸದೆ ಅನಂಗಸೇನೆಯು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವಳು ನೋಡೋಣ. ಈಗಲೇ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕರೆಯಿಸಿ ಮುಖತಃ ವಿಚಾರಮಾಡುವೆನು. ಸಂಶಯವೇನಾದರೂ ತೋರಿಬಂದರೆ ಈಗಲೇ ಅವರಿಬ್ಬರು ನೀಚರನ್ನೂ ಕೊಂದುಬಿಡುವೆನು” ಎಂದು ತೋಫಲಖಾನನು ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

“ಯವನಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಹೀಗೆ ಕೋಪಮಾಡಿದರೆ ಫಲವೇನು? ಈಗಾಗಲೇ ತಾವು ತಮ್ಮ ಕೋಪವನ್ನು ರಾಮಯನಿಗೆ ತೋರ್ಪಡಿಸಿದರೆ ಮಾಯಾವಿಯಾದ ಅವನು ಏನಾದರೂ ಕುತಂತ್ರಗಳನ್ನುಮಾಡಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅನಂಗಸೇನೆಯೊಡನೆ ಹೊರಟುಹೋಗುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಪೂರ್ವದಂತೆಯೇ ಅವನೊಡನೆ ಸ್ನೇಹದಿಂದಿರುತ್ತಾ ಅನಂಗಸೇನೆಯ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಆಕೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಗೆ ಏನನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಈಗಲಾದರೂ ರಾಮಯನು ಮಾಯಾವಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯಿತಲ್ಲಾ!” ಎಂದು ಫಕೀರನು ಹೇಳಿದನು.

“ಪೂಜ್ಯರೇ! ಆ ರಾಮಯನು ಪರಮಶತ್ರುವೆಂದು ಈಗ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಒಂದು ಕೆಲಸವಾದರೂ ಕೊನೆಗಾಣಲಿಲ್ಲ.

ಮುಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ಪುನಃ ಬೇರ್ಪಟ್ಟುಹೋದುವು. ಅದು ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ. ಅನಂಗಸೇನೆಯು ನನಗೆ ದಕ್ಕಿದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಅವಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನನಗೆ ವಶವಾದ ಮೇಲೆ ಆ ನೀಚನನ್ನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಲ್ಲಿಸುವೆನು" ಎಂದು ಖಾನನು ಹೇಳಿದನು.

ಇವರು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಝುಂಝೂಮಾರುತದಂತೆಯೂ ಬಿರುಗಾಳಿಯಿಂದ ಉಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾದ ಸಮುದ್ರದ ಘೋಷದಂತೆಯೂ ರಭಸವಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಿಸಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಅದನ್ನು ಆಲಿಸಿ ಕೇಳುತ್ತಿರಲು ಆ ಧ್ವನಿಯು ಹತ್ತಿರಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪುರಜನರು ಭೀತರಾದರು. ದುರ್ಗರಕ್ಷಕ ಭಟರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ದುರ್ಗದ್ವಾರವನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬರಿಬ್ಬರು ಭಟರು ಖಾನರ ಬಳಿಗೆ ಓಡುತ್ತಾ ಹೋಗಿ, "ನಮ್ಮ ದುರ್ಗವನ್ನು ಮುತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವು ಬರುತ್ತಿದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಖಾನನು ಜಗ್ಗನೆ ಎದ್ದು ದುರ್ಗದ ಗೋಪುರವನ್ನು ತಾನೇ ಹತ್ತಿ ನೋಡಲು, ಸೈನ್ಯವು ಕಂಡುಬಂತು. ಮೊದಲು ಅದು ತನ್ನ ಪ್ರಭುವಾದ ಆದಿಲ್‌ಷಹನ ಸೈನ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಆಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಎತ್ತರವಾದ ಧ್ವಜವು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಕಾರಣ ಆ ಸೈನ್ಯವು ವಿಜಯನಗರದಿಂದ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ತನ್ನ ದುರ್ಗವನು ಞ ಶತ್ರುಗಳು ಮುತ್ತಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಇಬ್ಬರು ಭಟರನ್ನು ಕರೆದು ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಅವನು ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಭಟರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಾ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದನು. ಎಂತಹ ಸೈನ್ಯ ಬಂದರೂ ದುರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳ

ಲಾರದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಮೇರೆದಪ್ಪಿದ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಇದ್ದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಖಾನನ ಮನಸ್ಸು ಸಂಶಯಗ್ರಸ್ತವಾಯಿತು. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳಿಂದ ದಪ್ಪ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಅವಲೀಲೆಯಿಂದ ಮುರಿದು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಮದಿಸಿದ ಆನೆಗಳನ್ನೂ, ಕೊಬ್ಬಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಮದೋದ್ಧತರಾದ ಕಾಲುಬಲದವರನ್ನೂ ನೋಡಿದ್ದರೆ ಎಂತಹ ಶೂರನಿಗಾದರೂ ಮನಸ್ಸು ಕುಗ್ಗದೆ ಇರುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ವೀರಾಗ್ರೇಸರನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಹಳ ಓರಣದಿಂದ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಾಮನಾಯಕ ಎಂಬಾತನು ಬಗೆಬಗೆಯ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಮೂವತ್ತು ಸಾವಿರ ಕಾಲು ಬಲದವರಿಗೂ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಕುದುರೆಯ ಸವಾರರಿಗೂ ಹದಿನಾರು ಮದದ ಆನೆಗಳ ತುಕ್ಕಡಿಗೂ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಇವನು ಸೈನ್ಯದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಈತನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ತ್ರಿಯಂಬಕ ರಾವ್ ಎಂಬ ದಳಪತಿಯು ಐವತ್ತು ಸಾವಿರ ಕಾಲು ಬಲ ಎರಡು ಸಾವಿರ ಕುದುರೆಗಳು, ಇಪ್ಪತ್ತು ಆನೆಗಳು ಇಷ್ಟು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಹಳ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಕರೆತರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಬಳಿಕ ಅನವತ್ತು ಸಾವಿರ ಕಾಲುಬಲ, ಮೂರು ಸಾವಿರದ ಐನೂರು ಕುದುರೆಗಳು ಮೂವತ್ತು ಆನೆಗಳು—ಇಷ್ಟು ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನಾಯಕನೆಂಬಾತನು ಬಹಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ತ್ರಿಯಂಬಕ ರಾಯನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನಾಯಕನ ಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆದಪ್ಪನಾಯಕನೆಂಬ ಮಹಾವೀರನು ಬಹಳ ಕ್ರಮದಿಂದಲೂ ವೈಭವದಿಂದಲೂ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಪದಾತಿ ಬಲವೂ, ಐದುಸಾವಿರ ಕುದುರೆಸೈನ್ಯವೂ ಐವತ್ತು ಆನೆಗಳೂ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆತನ ಹಿಂದೆ ಇದಕ್ಕೂ ದೊಡ್ಡದಾದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು

ಬಹಳ ವಿತರಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊಂಡಾರೆಡ್ಡಿಯ ಮಗನು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ತುಕ್ಕಡಿಯ ಹಿಂದೆ ತಿಮ್ಮರಸನ ತಮ್ಮನಾದ ಸಾಳುವಗೋವಿಂದರಾಜನು ಮೂವತ್ತು ಸಾವಿರ ಕಾಲುಬಲವನ್ನೂ ಒಂದುಸಾವಿರ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಹತ್ತು ಮತ್ತೇಭಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕ್ರಮತಪ್ಪದಂತೆ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆಯೇ ಇವರ ಹಿಂದೆ ಮಧುರೆಯ ನಾಯಕನೂ ಮೈಸೂರಿನ ರಾಯಭಾರಿಯಕುಮಾರನೂ, ವ್ಯಂಗಾಪುರಾಧ್ಯಕ್ಷನೂ, ಅನೇಕ ಕ್ಷತ್ರಿಯವೀರರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ವೈಭವದಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಳಿಕ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಧುರಂಧರರಾದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರು ತಮ್ಮ ರಾಜಚಿಹ್ನಸಮೇತರಾಗಿ ಸ್ವತಃ ಒಂದು ಸೈನ್ಯವಿಭಾಗವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಜಯನಗರವು ಶತ್ರುರಾಜರೊಡನೆ ಹಿಂದೆ ನಡೆಯಿಸಿದ್ದ ಯಾವಯುದ್ಧದಲ್ಲೂ ಇಷ್ಟು ಸೈನ್ಯವು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಹಮದೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮೂರೂ ಒಟ್ಟು ಗೂಡಿ ಬರುವೆಂದು ಇಷ್ಟು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತಂದಿದ್ದರು. ರಾಯರ ಸೈನದವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗೆ, ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಸಾಹಸಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭವು ಸಿಕ್ಕೀತೇ ಎಂದು ಅವರು ಹಾರೈಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರ ಉತ್ಸಾಹವು ತುಂಬಿತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು.

ಮೂವತ್ತೊಂದನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಪರಾಜಯ.

ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಬಿಜಾಪುರವೇ ಅನೇಕವಿಧವಾದ ಸಹಾಯಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ರಾಜ್ಯವೆನ್ನಬಹುದು. ಬಿಜಾಪುರ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲಪುರುಷನು ಯೂಸೆಫ್‌ಆದಿಲ್‌ಷಹನು. ಈತನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಮಹಮ್ಮದೀಯಕುಲವೊಂದರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪೮೯ ನೆಯ ವರುಷದಲ್ಲಿ ಈತನು ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆಗ ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಮಹಮುದ್‌ಗವಾನನ ದಯೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದನು. ಬಹಮನಿ ವಂಶದ ದೊರೆಯಾದ ಮಹಮ್ಮದ್‌ಷಹನು ಕಾಲವಾದಬಳಿಕ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಆದಿಲ್‌ಷಹನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದನು. ಆ ಬಳಿಕ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಈತನು ಅನೇಕ ಸುಂದರಮಂದಿರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿದನು. ಈತನು ಬದುಕಿದ್ದಷ್ಟುಕಾಲವೂ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯದೇಶದಿಂದ ಬಂದು ಗೋವಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರನ್ನೂ ಸೋಲಿಸಿ ಗೋವಾಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಹೀಗೆಯೇ ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನುಜಯಿಸಿ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೧೦ರಲ್ಲಿ ಈದೊರೆಯು ಕಾಲವಶನಾದನು. ಈತನ ಕುಮಾರನೇ ವಾಚಕರಿಗೆ ಪರಿಚಿತನಾಗಿರುವ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಆದಿಲ್‌ಷಹನು. ಈತನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಇನ್ನೂ ಒಂಬತ್ತು ವರುಷದ ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದನು. ಕಮಾಲ್‌ಖಾ ಎಂಬ ಸರದಾರನು ಈ ಬಾಲಕನನ್ನು ಕೊಂದು

ತಾನೇ ದೊರೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಆದರೆ ರಾಜಮಾತೆಯು ಈ ಸುಳಿವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕಮಾಲ್‌ಖಾನನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದಳು. ಬಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವರಾಡದ ದೊರೆಯೂ ಬೀದರ್ ಅಹಮ್ಮದ್ ನಗರದ ದೊರೆಗಳೂ ಬಹಮನಿ ರಾಜನೊಡನೆ ಕಲೆತು ತನ್ನಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರಲು ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಆದಿಲ್‌ಷಹನು ತನ್ನ ಯುಕ್ತಿಬಲದಿಂದ ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರಭೇದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಚದರಿಸಿದನು. ಈ ಕಥೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆದಿಲ್‌ಷಹನಿಗೆ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತುವರುಷಗಳ ವಯಸ್ಸು ಎಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದೆ. ವಯಸ್ಸು ಸಣ್ಣದಾಗಿದ್ದರೂ ಈತನು ರಾಜಭೋಗಗಳಿಗೂ ನೀಚರ ದುರ್ಬೋಧನೆಗೂ ಒಳಗಾಗದೆ, ರಾಜ್ಯವನ್ನುಬಹಳ ವಿತರಣೆಯಿಂದ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಒಟ್ಟಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಾ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕಿದ್ದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಒಂದುದಿನ ಆದಿಲ್‌ಷಹನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ರಾಯಚೂರಿನಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಕೆಲವು ಕಾಗದಗಳನ್ನು ತಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರೊಳಗೆ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಶತ್ರುಪಕ್ಷದವನೆಂದೂ, ಅವನು ತನ್ನಕಡೆಯ ದಳಪತಿಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿದ ಅವಮಾನಕ್ಕಾಗಿ ಗೋಲ್‌ಕೊಂಡ ಅಹಮ್ಮದ್ ನಗರಗಳ ಅಧಿಪತಿಗಳು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರಲಾರರೆಂದೂ ರಾಯರ ಸೈನ್ಯಗಳು ಬಂದು ರಾಯಚೂರನ್ನು ಮುತ್ತಿರುವುವೆಂದೂ, ತನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂದೂ ತೋಫಲ್‌ಖಾನನು ಬರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಇನ್ನೆರಡು ಕಾಗದಗಳು ತೋಫಲ್‌ಖಾನನಿಗೆ ಕಂಬರ್‌ಸೇನನೂ ಮುಲಮುಲಖಾನನೂ ಬರೆದು ಇದ್ದುವು. ಮತ್ತೊಂದು, ತಿಮ್ಮರಸನು ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಗೆ ಬರೆದಿದ್ದುದಾ

ಗಿತ್ತು. ಫಕೀರನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಮೇರೆಗೆ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಶತ್ರುವೆಂದು, ನಂಬಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭುವನ್ನು ನಂಬಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತೋಫಲ್‌ಖಾನನು ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದು ತನ್ನ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಉಪಬಲವಾಗಿ ಉಳಿದ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಆದಿಲ್‌ಷಹನು ಆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡು ಬಟ್ಟಿಗೂಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಾಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಚದರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಿಮ್ಮರಸನು ಮಾಡಿದ್ದ ಮಾಟಗಳೆಂದೂ, ತೋಫಲ್‌ಖಾನನು ಬುದ್ಧಿಹೀನತೆಯಿಂದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿಬಿಟ್ಟನೆಂದೂ ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟನು. ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯಂತಹ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಆತುರಪಟ್ಟು ಆತನಿಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ತೊಂದರೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಕೂಡದೆಂದೂ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಆತನನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದೂ, ದುರ್ಗರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ತಾನೇ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವೆನೆಂದೂ ಬಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ತೋಫಲ್‌ಖಾನನಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ತಿಮ್ಮರಸನಿಗೆ ಸರಿತೂಗುವ ಮಂತ್ರಿಯು ರಾಮಯನೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಆತನನ್ನು ತನ್ನ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ ರಾಯರಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಜಯಿಸಬಹುದೆಂದು ಆದಿಲ್‌ಷಹನು ಭಾವಿಸಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ತಾನೇ ವಹಿಸಿ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನೂ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಯಚೂರಿಗೆ ಹೊರಟನು. ಆತನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸೈನ್ಯದ ಮುಂಭಾಗದದಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಸೈನ್ಯದವರೆಲ್ಲರೂ ಪರಮೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ನುಗ್ಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದಿಲ್‌ಷಹನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯ ದಳವನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ಆನೆಗಳ ಬಲವನ್ನು ಹಿಂದೆಯೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪದಾತಿವರ್ಗವೂ ಬರುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ರಾಯಚೂರಿನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು.

ಹೀಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೆಲವುಜನ ಕುದುರೆ ಸವಾರರು ಆತನ ಇದಿರಿಗೆ ಬಂದರು. ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಬಳಿಕ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವು ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ನಿಂತು ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳಾಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಮುಂದೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೆಲವರು ಸವಾರರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವೇ ಕಂಡುಬಂತು. ಆಗ ಆದಿಲ್‌ಷಹನು ಶತ್ರುಗಳಮೇಲೆ ಬೀಳಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಕಡೆಯ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಆದಿಲ್‌ಷಹನೇ ದುರ್ಗರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವನೆಂದು ಕೇಳಿ ಅವನ ಗರ್ವವನ್ನು ಮುರಿಯಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರು ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸ್ವತಃ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಗೃಧ್ರವ್ಯೂಹವಾಗಿ ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುಸಾವಿರ ಅಶ್ವಿಕರೂ ಕೆಲವು ಆನೆಗಳೂ, ಕೆಲವು ಪದಾತಿವರ್ಗವೂ ಮುಖಭಾಗವಾಗುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಕೊಕ್ಕಿನಬಳಿ ಶೂರಾಗ್ರೇಸರನಾದ ಕಾಮಾನಾಯಕನಿದ್ದನು. ಕಣ್ಣುಗಳ ಬಳಿ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳಾದ ತ್ರಿಯಂಬಕರಾಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನಾಯಕರಿದ್ದರು. ಆದೆಪ್ಪನಾಯಕನೂ ಕೊಂಡ್ಡಾರೆಡ್ಡಿಯೂ ಒಂದು ರೆಕ್ಕೆಯಾಗಿಯೂ, ಗೋವಿಂದರಾಜನೂ ಮಧುರೆಯ ನಾಯಕನೂ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಗಳೊಡನೆ ಎರಡನೆಯ ರೆಕ್ಕೆಯಾಗಿಯೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರು ಕುಕ್ಷಿಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರು. ವ್ಯಂಗಾಪುರಾಧ್ಯಕ್ಷನೂ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರೂ ಪುಚ್ಛಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರು. ರಾಯರು ಯೋಚಿಸಿದಂತೆಯೇ ಶತ್ರುಗಳು ವ್ಯೂಹದ ಮುಖಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಕೆಲವರನ್ನು ನೋಡಿ ಮೋಸಹೋದರು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರೇ ಇದ್ದರೂ ಅವರು ಅಪ್ರತಿಹತ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳಾದುದರಿಂದ ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ

ಜಗ್ಗದೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಯರ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ರೆಕ್ಕೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೈನ್ಯವು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ, ಶತ್ರುಗಳಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಕಂಡೇ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆಯೆಂದು ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಮೂರು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಯ ಹಾಗೆ ಇದ್ದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ದಾಟಿಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಆದಿಲ್‌ಷಹನ ಆಶ್ರಿತ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ರಾಯರ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಆನೆಗಳ ಸಾಲು ಆಶ್ವಿಕ ಸೈನಿಕರ ಕಾಲಾಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಆದುದರಿಂದ, ತನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಬಲವಾದ ಆಶ್ವಿಕರ ಆಟವು ನಿಂತುಹೋದುದನ್ನು ಬಿಜಾಪುರದ ದೊರೆಯು ನೋಡಿ, ತನ್ನ ಪದಾತಿವರ್ಗವನ್ನೂ ಹಸ್ತಿಬಲವನ್ನೂ, ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಯರ ಸೈನ್ಯದ ಹಿಂಭಾಗದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಶಕ್ತರಿರುವರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಜಯಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದವರಿಗೆ ಆ ಜಯದಿಂದ ಉತ್ಸಾಹ ಹೆಚ್ಚುವುದೆಂದೂ ಶತ್ರುಗಳು ಧೈರ್ಯಗುಂದುವರೆಂದೂ ಊಹಿಸಿ ಆದಿಲ್‌ಷಹನು ಹಾಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ವೀರರ ಹೊಡೆತವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಸೈನ್ಯವು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದಿಲ್‌ಷಹನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಸೈನಿಕರಲ್ಲಿ ತುಳದಾಟವು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಆದರೂ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಆಶ್ವಿಕ ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಒಂದುಕಡೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ಆ ಸೈನ್ಯವು ರಾಯರ ಸೇನೆಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೂಕಿತು. ಹೀಗೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದವರನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಯರು, ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುವವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿಬಿಡುವೆವೆಂದು ಸಾರಿಸಲು, ಅವರು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಮೇಲೆಬಿದ್ದರು. ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಯರು ತಮ್ಮ

ಅಂಗರಕ್ಷಕ ಭಟರನ್ನೇ ಕಳುಹಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಸಹಾಯಮಾಡಿಸುತ್ತಾ ತಾವೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಪಡಿಸುತ್ತಾ ಬಂದುದರಿಂದ ವಿಜಯನಗರದ ಸೈನಿಕರು ರಭಸದಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರನ್ನು ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟಬಿಟ್ಟರು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಮ್ಮದೀಯ ದಳಪತಿಗಳೂ ಆದಿಲ್‌ಷಹನೂ ತಮ್ಮ ಕಡೆಯವರನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಾ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ರಣಮತ್ತರಾಗಿದ್ದ ವಿಜಯನಗರದ ಸೈನಿಕರ ಇದಿರಿಗೆ ಬಿಜಾಪುರದ ಸೈನ್ಯವು ನಿಲ್ಲಲು ಯತ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರ ಸೈನ್ಯವು ಆದಿಲ್‌ಷಹನನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಪ್ರಭುಭಕ್ತಪರಾಯಣರಾದ ಕೆಲವರು ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಸರದಾರರು ತಮ್ಮ ಜೀವದ ಹಂಗನ್ನು ತೊರೆದು ಅತಿ ರಭಸದಿಂದ ಹೋರಾಡುತ್ತಾ, ಆದಿಲ್‌ಷಹನನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಚದರಿಸಿದರು. ಇದೇ ಸಮಯವೆಂದು ಆದಿಲ್‌ಷಹನು ಒಂದು ಆನೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಶೂರರಾದ ಆ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಸರದಾರರು ತಮ್ಮ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಾ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಬಹಳ ಕಾಲ ನಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದಿಲ್‌ಷಹನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋದುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಾಧಾರಣಸೈನಿಕರು ತಾವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಸಮಯ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಶೂರರು ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಲುಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಹಲವರು ಹೇಡಿಗಳು ತಮ್ಮ ದೊರೆಯೇ ಓಡಿಹೋಗಿರುವಾಗ ತಾವು ಮಾತ್ರ ಹಿಂದೆ ನಿಂತು ಶತ್ರುಗಳ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ

ಹಲುಬಿ ಗೋಳಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರನ್ನು ಕಂಡು ಮನಸ್ಸುಕರಗಿ ಕೃಷ್ಣ ದೇವರಾಯರು ಅಂತಹವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಯಾವಬಗೆಯ ಬಾಧೆಯನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಅನೇಕ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಸೈನಿಕರು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಎಸೆದುಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆಬುದ್ಧಿಹೇಳಿದರು. ರಾಯರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದುದು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಅವರು ರಾಯಚೂರಿನ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಬಾರದೆ ಇರುವಂತೆ ಆಗಬೇಕೆಂಬುದೇ. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳ ಸಮರಸಾಧನಗಳು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರಿಗೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿಹೋದುವು. ಹೀಗೆ ಜಯವಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅನೇಕ ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ರಾಯಚೂರನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಸೈನಿಕರು ದಣಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಾಳೆಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮೂವತ್ತೆರಡನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಪರಾಭವ.

ಮಹಾವಾಹಿನೀ ಸಮೇತರಾದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರು ತಟ್ಟನೆ ಬಂದು ರಾಯಚೂರನ್ನು ಮುತ್ತಿದಾಗ, ಆ ದುರ್ಗನಿವಾಸಿಗಳು ಎಷ್ಟು ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ, ಅವರು ರಾಯಚೂರನ್ನು ತಟ್ಟನೆ ಬಿಟ್ಟುಹೊರಟ ದಿನ ಅವರು ಅಷ್ಟು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಯರು ಹೊರಟುಹೋದುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಲವರು ಹಲವು ವಿಧವಾಗಿ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ತಿರುಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರುವರೆಂದು ಹೆದರಿ ಓಡಿಹೋದರೆಂದು ಕೆಲವರೂ ದುರ್ಗವು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿದರೆಂದು, ಕೆಲವರೂ, ಆದಿಲ್‌ಷಹನೊಡನೆ ವೈರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದರೆಂದು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರೂ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅಷ್ಟೇ ಹೊರತು ತಮ್ಮ ದುರ್ಗದ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆದಿಲ್‌ಷಹನನ್ನು ಓಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ರಾಯರು ಹೋಗಿರುವರೆಂದು ಯಾರೂ ಯೋಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಜನರಂತೂ, ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರು ಹೊರಟೇಹೋದರೆಂದು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ತೋಫಲ್ ಖಾನನೂ ಸಹ ರಾಯರ ಕಾಟವು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿತೆಂದು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಅವನು ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ಅಜಾಗರೂಕನಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಯರಿಗೂ ಆದಿಲ್‌ಷಹನಿಗೂ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದ ಮತ್ತು ಅದರ ಫಲಿತಾಂಶದ ವೃತ್ತಾಂತವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ಮಹಾಸೇನಾಸಮೇತನಾದ ಆದಿಲ್‌ಷಹನಂತಹ ಪರಾಕ್ರಮ

ಕಾಲಿಗೆ ಅಪಜಯವಾದುದರಿಂದ, ತೋಫಲ್‌ಖಾನನಿಗೆ ಇದ್ದ ಧೈರ್ಯವೂ ತಗ್ಗಿಹೋಯಿತು. ಆದರೂ ತನ್ನ ದುರ್ಗವು ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅತಿ ಬಲಿಷ್ಠವಾದುದರಿಂದ ಶತ್ರುವಿಗೆ ಅದು ದುರ್ಭೇದ್ಯವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಧೈರ್ಯತಂದುಕೊಂಡನು. ಆದುದರಿಂದ ತನ್ನ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರೇ ಸೈನಿಕರಿದ್ದರೂ ಸ್ಥಳದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ ರಾಯರ ಸೈನ್ಯವನ್ನೂ ಇದಿರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲನೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೃಢಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಿಸದ ಪುರುಷರನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಉನ್ನತವಂಶಸಂಭೂತರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ ಸಹ ದುರ್ಗದಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿ, ಪಕ್ಕದ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಹೀಗೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಆಹಾರವಸ್ತುಗಳು ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಬರುವುವೆಂದೂ ಒಂದುವೇಳೆ ದುರ್ಗವು ಶತ್ರುವಶವಾದರೆ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಗೌರವವನ್ನು ಉಳಿಸಿದಂತಾಗುವುದೆಂದೂ ಖಾನನು ಯೋಚಿಸಿ ಹಾಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆ ದುರ್ಗದ ನಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಭಾವಗಳೂ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುವು. ಭೇರಿಯ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದ ಅಂಜುಕುಳಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದವರೊಡನೆಲ್ಲಾ ಹಲುಬಿಗೋಳಾಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಹೇಳಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊದಲು ಧೈರ್ಯದಿಂದಿದ್ದ ಕೆಲವರು ಈ ಗೋಳಾಟವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪುಕ್ಕಲರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮನಸ್ಸನ್ನು ದೃಢಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಂತಹವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಪಾಯದಿಂದ ತಾನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಮಾಲತಿಯು ಅನಂಗಸೇನೆಗೆ ತಿಳಿಸಿ ದುರ್ಗದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದಳು. ಅನಂಗಸೇನೆಯು ಮಾಲತಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗ ಮಾಲತಿಯು

ದುರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಉತ್ತಮಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ದುರ್ಗದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಖಾನನೇ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ್ದುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ತಾವು ಹೋಗುವಾಗ ತಮಗೆ ಬಾಧೆಯುಂಟಾಗದಂತೆ ಔಷಧವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಉಪಕಾರಮಾಡಿದ್ದ ವೈದ್ಯನನ್ನು ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಕರೆತರುವುದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಸಿದಳು.

ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾದಾಗ ಮಾಲತಿಯು "ಅಮ್ಮಾ, ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಸೇವಕಳಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಬಹುಮಾನ ಕೊಡಬೇಕಲ್ಲವೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಅನಂಗ—"ಆಹಾ! ಏನನ್ನಾದರೂ ಕೊಡಲೇಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನು ನೀಚಳಾದ ಕೃತಘ್ನಳಾಗುವೆನು. ಏನುಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿರುವೆನು.''

ಮಾಲತಿ—"ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಧರಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಿಳಿಯ ಸೀರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವುದು."

ಅನಂಗ—"ಇದು ಬಹಳ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಸೀರೆ. ಆದರೂ ಇದನ್ನು ಈಕೆಗೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೊಡುವೆನು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಗತಾನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ತಂದಿದ್ದ ಸೇವಕಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಳು.

ಮಾಲತಿ—(ಪರಿಚಾರಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) "ಎಲೇ! ನೀನು ಎಷ್ಟು ಅದೃಷ್ಟಶಾಲಿನಿ! ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈಕೆಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ನನಗೆ ಸಹ ಇಂತಹ ಸೀರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಪರಿಚಾರಿಕೆಯು ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು "ತಾಯಿ! ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ಹೋಗಿಬರುವೆನು'' ಎಂದಳು. ಅನಂಗಸೇನೆಯು ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಸೀರೆಯನ್ನು ಅವಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿದಳು. ಆ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯು ಹಾಗೆಯೇ

ಮಾಡಿ, ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಹೊರಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ, ಮಾಲತಿಯು ಅವಳನ್ನು ತಡೆದು “ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳು. ಅಂತಹ ಅವಸರವೇನು? ಕುಳಿತುಕೋ. ಈ ದುರ್ಗದ ಸಮಾಚಾರವೇನು? ಹೇಳಿ ನಮಗೆ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವೆಯಾ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ತನಗೆ ಅಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯ ಸೀರೆಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದ್ದ ಮಾಲತಿಯ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಲಾರದೆ, ಆ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ದುರ್ಗಾಧ್ಯಕ್ಷನ ಅಂತಃಪುರರಹಸ್ಯವನ್ನೂ ಆ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಧನಿಕಸ್ತ್ರೀಯರ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸರಸವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿ ಅವರನ್ನು ನಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಯಿತು.

ಆಗ ಅನಂಗಸೇನೆಯು ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಆ ಸೇವಕಿಯ ವರ್ಣನೆಯು ಬಹಳ ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ಆಕೆಯ ಮಾತಿನ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಯದೇಹೋದುದು ತನ್ನ ದುರದೃಷ್ಟವೆಂದೂ ಅವಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ, ಇನ್ನೂ ಆಕೆಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯು ಆರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿದ್ರಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಒತ್ತಾಯಮಾಡಿದಳು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಸೇವಕಿಯು ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಆರಾತ್ರಿ ಆಕೆಯ ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲೇ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪಿದಳು. ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯವರೆಗೂ ಆ ಸೇವಕಿಯ ವರ್ಣನೆಯು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಆಬಳಿಕ ನಿದ್ರಾಭರದಿಂದ ಮೂವರೂ ಮಲಗಿಕೊಂಡರು. ಪರಿಚಾರಿಕೆಯು ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದುಡಿದಿದ್ದಕಾರಣ ಅವಳಿಗೆ ಗಾಢವಾದ ನಿದ್ರೆಯು ಬಂತು. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯು ಕೆಲವು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗಂಟುಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೊರಟು ದುರ್ಗದ್ವಾರದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಆಯುಧಹಸ್ತನಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ

ದ್ವಾರಪಾಲಕನು "ಯಾರು ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗುವವರು ? ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗ ಕೂಡದು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲು" ಎಂದು ಘರ್ಜಿಸಿದನು.

ಸ್ತ್ರೀ-"ಅಯ್ಯಾ! ದ್ವಾರಪಾಲಕನೇ! ನೀನು ಹೊಸಬನೋ? ಇದೇಕೆ ಹೀಗೆ ಕೇಳುವೆ ?"

ದ್ವಾರಪಾಲಕ—"ಹೌದು. ಹಿಂದೆ ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಭಟರು, ಈಗ ದುರ್ಗ ರಕ್ಷಣೆಕ್ಕೆ ನೇಮಕವಾಗಿರುವರು."

ಸ್ತ್ರೀ—"ಆಹಾ! ತಿಳಿಯಿತು. ಅದಕ್ಕೇ ಹೀಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆ."

ಮಾಲತಿ—"ಹೊರಕ್ಕೂ ಒಳಕ್ಕೂ ಸುತ್ತಾಡಲು ತೋಫಲ್ ಖಾನರೇ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ಇಗೋ ಉಂಗುರವನ್ನು ನೋಡು." ಎಂದು ತೋರಿಸಿದಳು.

ದ್ವಾರ—"(ನೋಡಿ) ನೀನು ಮಾಲತಿಯೋ ? ಹಾಗಾದರೆ ಹೋಗ ಬಹುದು ; ಹೋಗು." ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು.

ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯು ಕೆಲವು ಪಾತ್ರೆಗ ಳಿದ್ದ ಗಂಟನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಆ ದ್ವಾರದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು. ಪುನಃ ದ್ವಾರಪಾಲಕನು "ಯಾರು, ಅಲ್ಲಿಹೋಗುವವರು ; ನಿಲ್ಲು" ಎಂದನು.

ಎರಡನೆಯ ಸ್ತ್ರೀ—"ಇದೇನು ಹೀಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವಿರಿ. ನಾನು ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಆಹಾರವನ್ನು ತಂದುಕೊಡು ತ್ತಿರುವವಳು."

ದ್ವಾರ—"ಓ ಸ್ತ್ರೀಯೆ, ಮಾಲತಿಯು ಈಗತಾನೆ ಈ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋದಳು. ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಅನಂಗಸೇನೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆನು. ಈಗ ನೀನು ಹೋಗಬಹುದು."

ಎರಡನೆಯ ಸ್ತ್ರೀ—“ ನನ್ನವೇಷವನ್ನೂ ಈ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಯಾದರೂ ತಿಳಿಯಬಾರದಾಗಿತ್ತೆ! ”

ದ್ವಾರ—“ ಅನಂಗಸೇನೆಯು ಒಳಗೆ ಇರುವಳೋ? ”

ಎರಡನೆಯ ಸ್ತ್ರೀ—“ ಹಾದು ; ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರುವಳು.”

ದ್ವಾರ—“ ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ನೀನು ಏನುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ? ”

ಎರಡನೆಯ ಸ್ತ್ರೀ—“ಅನಂಗಸೇನೆಯು ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಬಹಳ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದ ನನಗೆ ನಿದ್ದೆಯು ಬಂತು. ಈಗ ಎಚ್ಚರವಾಗಲು ಹೊರಟುಬಂದೆನು. ಒಳಗೆ ಅನಂಗ ಸೇನೆಯು ಒಬ್ಬಳೇ ಇರುವಳು. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೋ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ನಿದ್ರಾದೇವಿಯ ಪ್ರಭಾವವು ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಆ ದ್ವಾರಪಾಲಕನನ್ನೂ ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮೊದ ಮೊದಲು ನಿದ್ದೆಗೆ ಒಳಗಾಗಬಾರದೆಂದು ದೃಢಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅತ್ತಿತ್ತ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಒಂದೊಂದು ಕಣ್ಣನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಒಂದೊಂದು ಕ್ಷಣ ನಿದ್ರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದನು. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೂ ಒಂದೊಂದು ಕ್ಷಣ ನಿದ್ದೆಮಾಡಿದರೆ ಬಾಧಕವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ನಿದ್ರೆಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದನು. ಹೀಗೆ ಒಂದುಸಲ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಪುನಃ ಬಿಟ್ಟಾಗ, ಈ ದ್ವಾರಪಾಲಕನ ಇದಿರಿಗೆ ಖಡ್ಗಪಾಣಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ಭಟನು ದುರ್ಗದ್ವಾರದ ಕಡೆಗೆ ಬರು ತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡನು. ಪುನಃ “ ಯಾರು ಅಲ್ಲಿ ಬರುವವರು ? ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತು ಸರಿಯಾದ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಸರಿ ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ

ನನ್ನ ಕತ್ತಿಯ ರುಚಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವೆನು.” ಎಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ತಡೆದನು.

“ಅಯ್ಯಾ, ಹೊಸಬರು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ—ನಾನು ದುರ್ಗಾಧ್ಯಕ್ಷನು” ಎಂದು ಆ ಪುರುಷನು ಹೇಳಿದನು.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿಯೂ ದುರ್ಗವನ್ನು ಯಾರು ಯಾರು ಹೇಗೆಹೇಗೆ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ತೋಫಲ್‌ಖಾನನೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೂ ಬಂದಿದ್ದನು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ದ್ವಾರಪಾಲಕನು ಭಯಾತಿಶಯದಿಂದ ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗುತ್ತಾ ಆತನ ಕಾಲಿಗೆಬಿದ್ದು, ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಖಾನನು “ಅಯ್ಯಾ! ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವೆ. ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೀನುಮಾಡಿದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕೋಪವೇಕೆ? ಈ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸುರಕ್ಷಿತರಾಗಿರುವರಷ್ಟೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕೆಲವರು ರಾಜದ್ರೋಹಿಗಳು ಬಂದಿರುವರಂತೆ. ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

“ಮಹಾಪ್ರಭು, ನಾನು ಬಹಳ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರುವೆನು. ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಮಾಲತಿಯು ನನಗೆ ತಮ್ಮ ಉಂಗುರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಅವಳು ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯು ಎಂದಿನಂತೆ ಆಹಾರಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಈಗತಾನೆ ಇತ್ತ ಕಡೆ ಹೋದಳು.”

ತೋಫಲ್‌ಖಾನನು ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಲತಿಯು ಇದಿರಿಗೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ ಆಕೆಯೊಡನೆ ಒಂದು ಮಾತನ್ನಾದರೂ ಆಡುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ ಅವಕಾಶವೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಮಾಲತಿಯು

ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದುಸಾರಿ ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡು ಬರೋಣವೆಂದು ಆ ಮಂದಿರದೊಳಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯು, ಅನಂಗಸೇನೆಯು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೀರೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇದ್ದುದರಿಂದ, ಆಕೆಯನ್ನು ಅನಂಗಸೇನೆಯೆಂದೇ ಭ್ರಮಿಸಿದನು. ಆಕೆಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಬಹುದೋ ಕೂಡದೋ ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅನುಮಾನಿಸಿ, ಕಡೆಗೆ ಆಕೆಯು ಮಲಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು "ಸುಂದರಿ! ಅನಂಗಸೇನೆ!" ಎಂದು ಎರಡುಮೂರು ಸಾರಿ ಕೂಗಿದನು. ಆಕೆಯಿಂದ ಉತ್ತರ ಯಾವುದೂ ಬಾರದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಮತ್ತೂ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ, ಖಾನನಿಗೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಾಯಿತು. ಅವನು "ಎಲೇ! ದಾಸಿ! ನೀಚಳೆ! ಅನಂಗಸೇನೆಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಇಲ್ಲೇಕೆ ಬಿದ್ದಿರುವೆ? ನಿಜಹೇಳು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕುವೆನು" ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನುಕೇಳಿ ಎಚ್ಚರವಾದ ಆ ದಾಸಿಯು ಇದಿರಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದ ದುರ್ಗಾಧ್ಯಕ್ಷನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಹೆದರಿ ಗದ್ಗದಸ್ವರದಿಂದ "ಮಹಾ ಪ್ರಭುಗಳೇ! ಅಭಯವನ್ನು ದಯೆಪಾಲಿಸುವುದಾದರೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನು." ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಖಾನನು ಅಭಯದಾನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಅದುವರೆಗೆ ನಡೆದಿದ್ದ ಸಮಾಚಾರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಂಗವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದಳು. ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಯು ಹಾರಿಹೋಯಿತಲ್ಲಾ! ಎಂದು ಖಾನನು ಬಹಳವಾಗಿ ವ್ಯಥೆಪಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ಸೌಧಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು.

ಮೂವತ್ತುಮೂರನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ರುದ್ರದೇವ

ತಿಮ್ಮರಸನು ಮಾಡಿದ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ರಾಮರಾಜನು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ, ರಾಮಯನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆಯಲಾರವೆಂದು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಳು. ಈಗ, ರಾಯರು ಅದಿಲ್‌ಷಹನನ್ನು ಹಿಡಿಸಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರಾಶಳಾದಳು. ರಾಮಯನನ್ನು ಕರೆಯಕಳುಹಿಸಿ ಇನ್ನಾದರೂ ಆತನು ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುವೆನು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದಳು; ಆದರೆ ರಾಮಯನು ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೆ ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಆಗ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಒಂದು ಲಕೋಟೆಯೊಳಕ್ಕೆಹಾಕಿ ಅದನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸಪಾತ್ರನಾದ ಒಬ್ಬನಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ರುದ್ರದೇವನೇ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವನೆಂದೂ ನಿರ್ಧರಿಸಿದಳು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ರುದ್ರದೇವನು ಬಂದಾಗ, "ಓ ವೀರಶ್ರೇಷ್ಠ! ಎಷ್ಟುದಿನಗಳಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಸಂದರ್ಶನವಾಯಿತು! ಏನು! ನನ್ನ ವಿಷಯವೇ ಮರೆತು ಹೋಗಿತ್ತೆ? ಅಥವಾ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಬೇಡವೆಂದು ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಅಡ್ಡಿಮಾಡಿದ್ದನೋ?" ಎಂದು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಕೇಳಿದಳು.

"ಸುಂದರಿ! ನಿನ್ನ ಮನೋಹರಾಕಾರವು ನನ್ನ ಮನೋದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನೆಲಸಿರುವಾಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಮರೆಯುವುದು ಹೇಗೆ? ನಾನು ಪ್ರತಿದಿವಸವೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆನು; ನಿನ್ನನ್ನುನೋಡಲು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕದೆ ಪ್ರತಿದಿವಸವೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆನು" ಎಂದು ರುದ್ರದೇವನು ಹೇಳಿದನು.

ರುದ್ರದೇವನು ಹೇಳಿದಮಾತು ನಿಜ, ಆತನು ಬಂದಾಗೆಲ್ಲಾ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಿ ರುದ್ರದೇವನಿಗೆ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಆಕೆಯು ಕಳುಹಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ಈಗ ಅವನಿಂದ ಕೆಲಸವಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ, ಅವನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ರುದ್ರದೇವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟವಳಂತೆ, "ರುದ್ರದೇವ! ಪರಿಹಾಸಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಿಜವೆಂದು ನಂಬಬೇಡ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟು ಅನುರಾಗವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆನು. ಆದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಹಾಗೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಹೇಗಿವೆ? ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟಗಳು ಎಂದಾದರೂ ತೊಲಗಿ ನಮಗೆ ಸುಖವುಂಟಾದೀತೆ?" ಎಂದು ಬಹಳ ವ್ಯಸನದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

"ರಮಣೀಮಣಿ! ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಬುದ್ಧಿವಂತನೇ! ಆತನ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಲೋಪವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದೈವಸಹಾಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಆತನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಎಷ್ಟೋ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದ್ದ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ಪುನಃ ಚದರಿಹೋದುವು. ಈ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಬಿದ್ದಿದ್ದ ವಿಜಯಸಿಂಹನೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಆದರೂ ರಾಮಯನು ಎದೆಗುಂದಲಾರನು," ಎಂದು ರುದ್ರದೇವನು ಧೈರ್ಯಹೇಳಿದನು.

"ವೀರಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ನೀನು ಹೇಳಿದುದು ನಿಜ. ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಸ್ಥಿರಪ್ರತಿಜ್ಞನೂ, ಅಧ್ಯವಸಾಯಿಯೂ ಹೌದು. ಆದರೆ ಕಾರ್ಯವು ನೆರವೇರದೆ ಹೋದುದರಿಂದ ನಾನು ಉಭಯಭ್ರಷ್ಟಳಾದೆನು. ಯುದ್ಧಪ್ರಯತ್ನವೂ ಕೆಟ್ಟಿತು. ಅದಿಲ್‌ಷಹನಿಗೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ

ಶಕ್ತಿಯಿರುವುದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಸಂದೇಹವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹುದರಲ್ಲಿ ಅವನು ನಮಗೆ ಹೇಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವನು? ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವನಿಗೂ ರಾಯರಿಗೂ ಮೈತ್ರಿ ಇರುವುದರಿಂದ, ನಮಗೇ ಏನಾದರೂ ಕೇಡನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದು ನನಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯುಂಟಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು. ಇದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

"ಲಲನಾಮಣಿ! ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯವಿವೇಚನಾಶೀಲೆಯಾದ ನಿನಗೆ ನಾನು ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆ? ಆದರೂ ನಾವು ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಾದೀತು! ನಮ್ಮನ್ನು ರಾಯರ ಸೆರೆಮನೆಯಿಂದ ರಾಮಯನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಪದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅದಿಲ್‌ಷಹನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದುದು ನಿನಗೇ ಗೊತ್ತು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಾವೇ ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಕಟುಕನ ಅಡಿಗೆಯಮನೆಗೆ ಮೊಲವು ಹೋದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ನಾವಾಗಿ ಹೋದರೂ ನಮಗೆ ದಂಡನೆಯು ತಪ್ಪಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ಬಿಜಾಪುರದ ದೊರೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ರಾಯರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

"ರುದ್ರದೇವ! ನೀನು ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆನ್ನಲು ಹೇಗಾದೀತು? ಆದರೆ ವಿಜಯನಗರದೊಡನೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಜಯಶೀಲರಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಈಗಲೇ ಶರಣಾಗತರಾಗಿ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯು ಉಜ್ವಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಿಂದ ಒಂದು ಉಪಕಾರವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನಿಂದ ಆದೀತೆ?" ಎಂದು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಕೇಳಿದಳು.

ರುದ್ರ—“ ಸಂದೇಹವೇಕೆ ? ಹೇಳು. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ತಪ್ಪದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವೆನು ಎಂದು ನಂಬು.”

ಮುಕ್ತಾಂಬೆ—“ ರುದ್ರದೇವ ! ನೀನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ನಾನು ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟಿರುವೆನು. ಅದನ್ನು ನೀನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ರಾಯರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ನೀನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸವೇನೂ ಇಲ್ಲ.”

ರುದ್ರ—“ ರಮಣೀಮಣಿ ! ಇದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದುವರೆಗೆ ರಾಯರಿಗೂ ಅವರ ವಿಶ್ವಾಸಪಾತ್ರರಿಗೂ ಎಷ್ಟೋ ಅಪಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆವು. ಈಗ ಅವರಬಳಿಗೆ ಹೋದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಜೀವಸಹಿತವಾಗಿ ಬಿಡುವರೇ ? ”

ಮುಕ್ತಾಂಬೆ—“ ವೀರಶ್ರೇಷ್ಠನೇ ! ನಿನಗೆ ಇಂತಹ ಸಂದೇಹವಿದ್ದರೆ, ನೀನು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ನೀನು ಧೈರ್ಯವಂತರಾಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕೋರಿದೆನು. ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭವಾಗಿರುವ ಈ ಕಾರ್ಯವು ನಿನ್ನಂತಹ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವು ತಾನೆ. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಯಾರಾದರೂ ಸಿಕ್ಕುವರು. ಇಂತಹ ಸಾಹಸವು ವಿಜಯಸಿಂಹನಿಗೇ ಸರಿ. ಪರಮಶತ್ರುಗಳು ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಎಷ್ಟು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದನು ! ನೋಡು ! ”

ರುದ್ರದೇವನಿಗೆ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಸನವೂ ನಾಚಿಕೆಯೂ ಉಂಟಾದುವು. ತನ್ನ ಶತ್ರುವಾದ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ತನಗಿಂತಲೂ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವಳಲ್ಲಾ ! ಎಂಬ ಯೋಚನೆಯು ಅವನಿಗೆ ಕಶಾಪ್ರಹಾರದಂತೆ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂತೆಗೆದರೆ

ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಗೆ ಅನುರಾಗವು ನಿಲ್ಲಲಾರದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ " ಓ ಯುವತಿಶ್ರೇಷ್ಠಳೇ! ಇನ್ನು ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೇಳಬೇಡ. ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ನಾನು ಶತ್ರುಗಳಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದರೆ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಸನವುಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಸಂದೇಹಿಸಿ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದೆನೇ ಹೊರತು, ನನ್ನ ಪ್ರಾಣದಮೇಲಿನ ಆಸೆಯಿಂದಲ್ಲ " ಎಂದು ರುದ್ರದೇವನು ಹೇಳಿದನು.

"ರುದ್ರದೇವ! ಇನ್ನೆಷ್ಟೇ ಅಪಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಈಗ ನೀನು ದೂತನಾಗಿ ಹೋಗುವುದರಿಂದ, ರಾಜಧರ್ಮವಿದರಾದ ರಾಯರು ನಿನಗೆ ಯಾವ ಕೇಡನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರರು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ಆದರೆ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಸಕೂಡದು" ಎಂದು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದಳು.

ರುದ್ರದೇವನು ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದುರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು ದ್ವಾರಪಾಲಕನು ಅವನನ್ನು ತಡೆದನು. ಆದರೆ ದುರ್ಗಾಧ್ಯಕ್ಷನ ಅಪ್ಪಣೆಯಮೇರೆಗೆ ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಲು, ರುದ್ರದೇವನ ಪರಿಚಯವು ಅವರಿಗಿದ್ದುದರಿಂದ ನಂಬಿ ಅವನನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಗೊಟ್ಟರು. ಇನ್ನುಮುಂದಕ್ಕೆ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಾ ಕೃಷ್ಣಾನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಪಾಳೆಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ರಾಯರಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಒಂದುಕ್ರೋಶ ಹೋಗಲಾಗಿ ಕತ್ತಲೆಯು ದಟ್ಟವಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಅಂತಹ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳ ಪಾಳೆಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯನ್ನುಕಳೆದು ಬೆಳಗ್ಗೆ ರಾಯರಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಹಿಂದೆ ಯಾರೋಒಬ್ಬ ಮಾರ್ಗಸ್ಥನು ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬಂತು. ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆಯುಧವೂ ಇರಲಿಲ್ಲವಾ

ದುದರಿಂದ ಅವನೂ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಯಾಣಿಕನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನು :—

ರುದ್ರ—“ ಅಯ್ಯಾ, ನೀವು ಯಾರು ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವಿರಿ ? ”

ಮಾರ್ಗಸ್ಥ—“ ನಮ್ಮದು ಅಗೋ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಹಳ್ಳಿ ; ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ರಾಯಚೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿದೇನೆ. ನೀವು ಯಾರು ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಿರಿ. ? ”

ರುದ್ರ—“ ನಾನು ರಾಯಚೂರಿನ ನಿವಾಸಿ. ಒಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ರಾಯರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆನು. ಈ ರಾತ್ರಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದು, ನಾಳೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಕೆಲಸದಮೇಲೆ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು. ಇಳಿದು ಕೊಳ್ಳಲು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವು ಸಿಕ್ಕುವುದೇ ? ”

ಮಾರ್ಗಸ್ಥ—“ ಸಿಕ್ಕುವುದು ; ನಿಮ್ಮದು ಯಾವ ಜಾತಿ ? ಹೇಳಿದರೆ ನಿಮಗೆ ಸ್ಥಳವು ಯಾವಕಡೆ ಸಿಕ್ಕುವುದೆಂದು ಹೇಳುವೆನು.”

ರುದ್ರ—“ ನಾನು ರೆಡ್ಡಿ ವಂಶದವನು. ಈಗ ನಾನು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು ದುರ್ಗಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.”

ಮಾರ್ಗಸ್ಥ—“ ರೆಡ್ಡಿಗಳ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿರುವೆನು. ನಮ್ಮ ಊರಲ್ಲಿ ರೆಡ್ಡಿ ಕುಲದವರು ಇರುವರು. ಯಾವುದೋ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವರು ನಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಬಂದಿರುವರು. ನೀವು ಈ ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವುದು ಉಚಿತವೆಂದು ತೋರುವುದು.”

ರುದ್ರ—“ ನನ್ನನ್ನು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಿಡುವಿರಾ ? ”

ಮಾರ್ಗಸ್ಥ—“ ಓಹೋ ! ಅದಕ್ಕೇನು ? ಆಗಲಿ ”

ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಅವರು ಹೊಕ್ಕ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಮನೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿದ ಕೂಡಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ರುದ್ರದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು, "ಅಯ್ಯಾ! ನಾನು ಹೇಳಿದುದು ಈ ಮನೆಯೇ. ಈ ಮನೆಯವರು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯವರು ; ಶ್ರೀಮಂತರು ; ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆದರಿಸುವರು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಮಾರ್ಗಸ್ಥನು ತನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದನು. ಆ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಸ್ತ್ರೀಯು ಹಿಮ್ಮೊಗವಾಗಿ ನಿಂತು ಯಾರೊಡನೆಯೋ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ರುದ್ರದೇವನು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ನಾಚಿ ದೂರದಲ್ಲೇ ನಿಂತು, "ಅಮ್ಮಾ! ನಾನು ರೆಡ್ಡಿ ಕುಲದವನು. ನನ್ನ ಹೆಸರು ರುದ್ರದೇವ. ಈ ರಾತ್ರಿ ಇಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನನಗೆ ಅನುಕೂಲವು ಸಿಕ್ಕೀತೇ?" ಎಂದು ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಕೇಳಿದನು.

ಆಗ ಆ ಯುವತಿಯು ಅವನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ, "ಓಹೋ! ಸೋದರ, ರುದ್ರದೇವ! ಇದೇನು? ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವೆ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆ? ನಾವು ಇಲ್ಲಿರುವೆವೆಂದು ನಿನಗೆ ಯಾರು ಹೇಳಿದರು? ಕುಳಿತುಕೊ. ನಿಮ್ಮ ಭಾವನವರು ಇಲ್ಲೇ ಬಂದು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿರುವರು. ಇನ್ನೇನು ಬಂದುಬಿಡುವರು. ಅವರು ಬಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆದರಿಸುವರು," ಎಂದು ಆ ಯುವತಿಯು ಬಹಳ ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

ರುದ್ರದೇವನು ಆಕೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡನು. ಆಕೆಯು ಅವಕುಂಠನವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಆಕೆ ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಂಠಧ್ವನಿಯಾದರೋ ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಕೇಳಿದ್ದಂತಿತ್ತು. ಆಗ, "ಅಮ್ಮಾ! ನೀವು ಯಾರು? ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ

ನೋಡಿರುವಂತಿದೆ. ಕಂಠಧ್ವನಿಯೂ ನಾನು ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಕೇಳಿದಂತಿದೆ" ಎಂದು ರುದ್ರದೇವನು ಹೇಳಿದನು.

"ಅಣ್ಣಾ! ನೀನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿರುವೆ, ಆದರೆ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುವೆನೇ? ನನ್ನ ತೌರುಮನೆ ಬೆಲ್ಲಮುಕೊಂಡದುರ್ಗ. ನಾನು ರಾಮಾರೆಡ್ಡಿಯುವರ ಮಗಳು. ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಯಜಮಾನರೊಡನೆ ಬಂದಿರುವೆನು. ಕೆಲಸವು ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೆ ನಮ್ಮ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯಿರುವ ಚಂದ್ರಗಿರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವೆವು" ಎಂದು ಆಕೆಯು ಹೇಳಿದಳು.

ರುದ್ರದೇವನಿಗೆ ರಾಮಾರೆಡ್ಡಿಯ ಪರಿಚಯವಿತ್ತು. ಆತನ ಮಗಳನ್ನು ಚಂದ್ರಗಿರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಧನಿಕನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದನೆಂದೂ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಆಕೆಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಿಸಿ, "ಸಹೋದರಿ! ಈಗ ಗುರುತು ತಿಳಿಯಿತು. ನಾನು ಬೆಲ್ಲಮುಕೊಂಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಾದುವು. ಆದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವೇನೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೇಮವಾಗಿರುವರಷ್ಟೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

"ಸಹೋದರಾ! ಎಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವರು. ಈಗ ನಿನ್ನ ಪ್ರಯಾಣವು ಎಲ್ಲಿಗೋ?"

"ಸಹೋದರಿ! ರಾಯಚೂರಿನಿಂದ ಬಂದೆನು. ಕೃಷ್ಣಾತೀರದಲ್ಲಿ ಪಾಳೆಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವ ರಾಯರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ."

"ಅಣ್ಣಾ! ನಿನಗೆ ಮದುವೆಯಾಯಿತಲ್ಲವೆ? ಅತ್ತಿಗೆಯಮ್ಮನವರು ಎಲ್ಲಿಯುವರೋ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೇನೂ ತಿಳಿಯದು."

“ ವಿವಾಹವು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾದಂತೆಯೇ ಉದಯಗಿರಿ ದುರ್ಗಾಧೀಶನ ಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವೆನು.”

“ ಆಕೆಯು ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವಳೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೆವಲ್ಲಾ! ”

“ ಆಕೆಗೆ ವಿಜಯಸಿಂಹನ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಆಗದು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ? ”

“ ಆ ಯುವತಿಯು ನಿನಗೆ ಲಭಿಸಿದರೆ ನೀನೇ ಬಹಳ ಅದೃಷ್ಟಶಾಲಿ. ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಯಿತು; ಏಳು; ಊಟಮಾಡು.” ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಬಡಿಸಿದಳು. ಊಟವಾದಮೇಲೆ ಆಕೆಯು ತೋರಿಸಿದ ಒಂದು ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ದೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಆ ಗೃಹಾಧಿಪತಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಅವನಿಗೂ ಆ ಸ್ತ್ರೀಗೂ ಈ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಯಿತು:—

ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿ—“ ಪ್ರಿಯೇ! ಇದೇನು ಇಷ್ಟು ಸಂತೋಷದಿಂದಿರುವೆ? ಏನಾದರೂ ಶುಭವರ್ತಮಾನವಿದ್ದರೆ ಬೇಗ ತಿಳಿಸು.”

ಮಾಲತಿ—“ ಪ್ರಿಯರೇ! ಅದನ್ನೇ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಪಕ್ಷಿಯು ಸಿಕ್ಕಿಹೋಯಿತು. ಯಾವುದನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವೋ ಆ ಪಕ್ಷಿಯು ತಾನಾಗಿಯೇ ಬಂದು ಪಂಜರವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ.”

ಶಂ—“ ಮತ್ತೂ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು.”

ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ರಾಮರಾಜನು ಬಂದನು. ಅವನನ್ನು ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಯು, ನೋಡಿ “ ವಿಶೇಷವೇನಾದರೂ ಉಂಟೆ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ರಾಮ—"ವಿಶೇಷವೇನು? ರುದ್ರದೇವನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದೆನು. ಅವನು ಜೋಪಾನವಾಗಿರುವನಷ್ಟೆ?"

ಶಂ—"ಭದ್ರವಾಗಿರುವನು"

ರಾಮ—"ವಿಜಯಸಿಂಹನ ಕೋರಿಕೆಯು ಸಫಲವಾಯಿತು. ಅವನ ಬೋಧನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಬಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದು ಅದನ್ನು ರುದ್ರದೇವನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದುದು ರುದ್ರದೇವನನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೆ? ಅವನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದುದಾಯಿತೆ?"

ಮಾ—"ಇಲ್ಲ. ಪರಪುರುಷನನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಮುಟ್ಟಲಿ. ನೀವು ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿ."

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮರಾಜನೂ ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಯೂ ಸೇರಿ ರುದ್ರದೇವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಉರುಳಿಸಿದರು. ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಅನಂಗಸೇನೆಯು ಕೇಳಿದಾಗ ಆಕೆಯು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಿಸಿದಳು.

ಮೂವತ್ತುನಾಲ್ಕನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ರಾಮಯಮಂತ್ರಿ.

ತೋಫಲ್‌ಖಾನನಿಗೆ ಫಕೀರನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ನಂಬಿಕೆಹುಟ್ಟಿತ್ತು. ರಾಮಯನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುವುದಕ್ಕೇ ಬಂದಿದ್ದನೆಂದು ನಂಬಿಬಿಟ್ಟನು. ಅನಂಗಸೇನೆಯು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿದ್ದರೆ ತಾನು ಆಕೆಗೆ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅವಮಾನಪಡಿಸಬಹುದೆಂದು ಸಂಶಯಪಟ್ಟು ರಾಮಯನೇ ಅವಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನು. ಪಯೋಮುಖವಿಷಕುಂಭದಂತೆ ಮೊದಲು ಮೃದುಮಧುರ ವಚನಗಳಿಂದ ಮಾತನಾಡಿ ತನಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಕಡೆಗೆ ಆಶಾಭಂಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ್ದ ರಾಮಯನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಖಾನನು ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಅವನೊಡನೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು.

“ಎಲೈ ಶೂರಭಟನೆ ! ನೀನು ನನಗೆ ಬಹಳ ನಂಬಿಕೆವಂತನು. ಈ ದಿನ ನೀನು ನನಗೆ ಒಂದು ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇನ್ನುಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಜಯವುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಿನ್ನ ಕತ್ತಿಗೆ, ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಬಲಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ನೀನು ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡುವುದಾದರೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ”

“ಆ ಮಹಮ್ಮದೀಯಸೇವಕನು ಕರ್ಕಶಹೃದಯನು. ಯುದ್ಧವೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ. ಅದರಲ್ಲೂ ಕ್ರೂರಕಾರ್ಯಗಳೆಂದರೆ ಮತ್ತೂ ಪ್ರೀತಿ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಭರಿತನಾಗಿ ಮಹಾ ಪ್ರಭುಗಳೇ ನನ್ನ ಖಡ್ಗವು ಬಹಳ ಬಾಯಾರಿದೆ. ವಧ್ಯನ ಹೆಸರನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರೆ ಅವನ

ರಕ್ತದಿಂದ ನನ್ನ ಕೃಪಾಣಕ್ಕೆ ದಾಹವಾರಿಸುವೆನು. ಬೇಗ ತಿಳಿಸೋಣಾಗಲಿ" ಎಂದನು.

"ಅಯ್ಯಾ, ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ಕೆಲಸವು ಬಹಳ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕು. ನಮ್ಮ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಕುಟಿಲಾತ್ಮನಾದ ರಾಮಯನನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವನು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಧ್ವಂಸಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವ ಗೂಢಶತ್ರು. ಅವನು ತನ್ನ ಕಪಟಾಚರಣೆಗಳಿಂದ ದುರ್ಗದ ಪ್ರಜೆಗಳ ಅನುರಾಗವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಾರಣ, ನಾನೇ ಅವನನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಕೊಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಅವನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಯಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವೆನು. ನಾನು 'ಅಲ್ಲಾ!' ಎಂದು ದೇವರ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ನೀನು ನನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಕಾದಿದ್ದು ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಬಿಡು. ಆ ಬಳಿಕ ಅವನ ಹೆಣವನ್ನು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೂತುಬಿಡಬಹುದು. ಈ ಕೆಲಸವು ಈ ರಾತ್ರಿಯೇ ನಡೆಯಬೇಕು. ಹೊತ್ತಿಗೆಮುಂಚೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕಾದಿರು." ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ರಾತ್ರಿಯು ಆದಕೂಡಲೆ ಖಾನನು ರಾಮಯನನ್ನು ಬರಹೇಳಿ ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಖಾನನು ತನ್ನಮೇಲೆ ಕೋಪವಾಗಿರುವನೆಂದು ರಾಮಯನಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಹಿತಚಿಂತಕರು ಖಾನನ ಮನಸ್ಸು ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗದೆಂದೂ ಹೇಳಿದರೂ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೆ ಖಾನನನ್ನು ನೋಡಲು ಹೊರಟನು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ರಾಮಯನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರಲಾರನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡರು. ರಾಮಯನು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಖಾನನ ಮುಂದೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಖಾನನು ಆತನನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉಚಿತಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು

ಖಾನನಿಗೆ ವಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅವನು ನಿಯಮಿಸಿದ್ದ ಆ ಮಹಮ್ಮದೀಯನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹರಿತವಾದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಾಮಯನ ಹಿಂದೆ ಮರೆಯಾಗಿ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಪರಸ್ಪರ ಕುಶಲವಾರ್ತೆಯು ನಡೆದಮೇಲೆ ಖಾನನು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ "ರಾಮಯಾಮಾತ್ಯರೇ! ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆಯಿತು? ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ಸಹಾಯಮಾಡುವುವೆಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನರು ವಿಜಯನಗರದೊಡನೆ ವೈರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ನಿಮ್ಮ ವಿಪರೀತಪ್ರವರ್ತನದಿಂದಲೇ ಕಂಬರ್‌ಸೇಕ್ ಮಲಮಲಖಾನರು ಕೋಪವಾಗಿ ತಮ್ಮ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ನನಗೆ ಎಂದು ನಂಬಿಸಿ ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದು, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮತೀಯರಿಗೆ ಹಲವು ಕೆಡಕುಗಳೇ ಉಂಟಾಗಿವೆ. ಈ ಹೊತ್ತೋ ನಾಳೆಯೋ ನಿಮ್ಮ ರಾಯರು ಬಂದು ಈ ದುರ್ಗವನ್ನೂ ಮುತ್ತುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ನೀವು ಏನು ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುವಿರಿ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮಯನು ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟನು. ಮೊದಲು ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಯಾವಮಾತೂ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು "ಯವನಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ಇದೇನು ಈದಿನ ನಿಮ್ಮ ಬಾಯಿಂದ ಹೊಸ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆನು! ತಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಆಗದವರು ಯಾರೋ ಸೇರಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸುತ್ತಿರುವರು. ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರ ಅಂತಃಪುರದಿಂದ ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ತಮಗೆ ವಶಪಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ಮರೆತಿರಾ! ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದೆನಲ್ಲವೇ? ಇಷ್ಟ

ಉಪಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಈಗಲಾದರೂ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಈಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೈಗೂಡುವುವು. ಹಾಗೆ ನಡೆಯದೇಹೋದರೆ ನನಗೆ ಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ರೌದ್ರಾಗ್ರಹಾವಿಷ್ಟನಾಗಿದ್ದ ಖಾನನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ "ಅಯ್ಯಾ! ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಬೆಡಗು ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು. ನೀನು ತಿಮ್ಮರಸನೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ನಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವು ಇನ್ನೂ ಕೈಗೂಡಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಗತಿಯು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ ಬಹಳ ಕೆಡುಕಾಗುವುದು;" ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ, "ತಿಮ್ಮರಸನೊಡನೆ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮೇಲಿಮೇಲೆ ಅವನೊಡನೆ ವಿರೋಧವನ್ನು ನಟಿಸುತ್ತಾ, ನಮ್ಮನ್ನೂ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರ ಪ್ರತಾಪಾಗ್ನಿಗೆ ಬಲಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಇರುವೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಇಂತಹ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತುಕನೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮವರಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಿತು. ನೀನು ತಿಮ್ಮರಸನ ಮಿತ್ರನೋ ಅಲ್ಲವೋ ಬೇಗಹೇಳು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕೊಂದುಬಿಡುವೆನು." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

"ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಶ್ರೇಷ್ಠರೆ! ನಿಮಗೆ ತೋರಿದಂತೆ ಮಾಡಿರಿ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟು ಸಂಶಯವೇಕೋ ತಿಳಿಯದು. ತಿಮ್ಮರಸನೊಡನೆ ಬದ್ಧವೈರವನ್ನು ತಾಳಿರುವಾಗ ಅವನಿಗೂ ನನಗೂ ಮೈತ್ರಿಹೇಗಿರಬಹುದೋ ನೀವೇ ಯೋಚಿಸಿ ನನಗೆ ಆಗದವರನ್ನು ತಮ್ಮಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಇರುವುದರಿಂದ ಈಗಲಾದರೂ ದಯೆಯಿಟ್ಟು ಆ ದುರಾತ್ಮರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡಿ. ಆಗ ನಾನು ಈ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುವೆನೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯುವುದು" ಎಂದು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಖಾನನಿಗೆ ಕೋಪವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಬಂತು ಇವನು ನೇಮಿಸಿದ್ದ ಭಟನು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಒಂದು ಬಾರಿ ಆ ಭಟನಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ಆಗ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಅಲ್ಲಿಗೆಬಂದು ಒಂದು ಕಾಗದ ವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟನು. ಖಾನನು ಅದನ್ನು ದೀಪದಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಓದಲು, ಖಾನನ ಕೋಪವೆಲ್ಲವೂ ಕರಗಿಹೋಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಪಕಾರಮಾಡಿದರೂ, ತನ್ನ ಪ್ರಭುವಾದ ಅದಿಲ್‌ಷಹನು ತನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಲಾರನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ "ರಾಮಯಾಮಾತ್ಯರೇ! ಹೋಗಲಿ ; ಆಗಿ ಹೋದುದಕ್ಕೆ ಅಡಿ ಫಲವೇನು ? ಈಗ ಏನುಮಾಡಬೇಕೋ ಯೋಚಿಸಿ, ಅನಂಗಸೇನೆಯು ಹೇಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಳು ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಳು ? ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯುವುದೇ ? ಹೇಗಾದರೂ ಆಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಒಪ್ಪಿ ಸಿದರೆ, ನಿಮಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಇರುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆನು" ಎಂದು ಖಾನನು ಹೇಳಿದನು.

"ದುರ್ಗಾಧೀಶ್ವರರೇ! ನೀವು ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವಿರೆಂದೂ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಪರಸ್ಪರಾನುರಾಗವು ಅಭಿವೃ ದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದೂ ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಅನಂಗಸೇನೆಯು ತಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗಿರುವಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತಿರುವೆನು. ನಮ್ಮ ಶತ್ರುಗಳು ಯಾರೋ ಅವಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಆಕೆಯು ಎಲ್ಲೇ ಇರಲಿ ಹುಡುಕಿ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಬಂದು ಕೊಟ್ಟು ನಿಮಗೆ ಸಂತೋಷಮಾಡುವೆನು" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಫಕೀರನು ಬಂದು ಸತ್ಕೃತನಾಗಿ ಉಚಿತಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಫಕೀರನು ಖಾನನನ್ನು ನೋಡಿ "ದುರ್ಗಾಧೀಶ್ವ ರರೇ! ಇನ್ನು, ರಾಯರು ಈ ದುರ್ಗವನ್ನು ಮುತ್ತುವರು. ಅವರನ್ನು

ಜಯಿಸಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿಯು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುವುದು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ತಾವು ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹಶಾಲಿಗಳಾಗಿ ಇಲ್ಲದೆ, ಹೀಗೆ ವಿಷಣ್ಣ ವದನರಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

"ಮಹಾತ್ಮರೇ ! ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ್ದ ಆ ಸುಂದರಿಯು ಎಲ್ಲೋ ಮಾಯವಾದಳು. ನನ್ನ ಸುಖಸಂತೋಷಗಳೂ ಮನಸ್ಸ್ಥೈರ್ಯವೂ ಆಕೆಯ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೋದುವು. ಆಕೆಯು ಪುನಃ ಹಿಂತಿರಿಗಿದರೆ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರುವುದು" ಎಂದು ಬಹಳ ವ್ಯಸನದಿಂದ ಹೇಳಿದನು.

"ಯವನಶ್ರೇಷ್ಠರೆ ! ಇದಕ್ಕೇಕೆ ಇಷ್ಟು ಯೋಚನೆ ? ನಾನು ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಕಂಡೆನು. ಆದರೆ ನೀವೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆಕೆಯು ಮತ್ತೆಲ್ಲಾದರೂ ಹೊರಟುಹೋಗಬಹುದು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಖಾನನು ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು "ಮಹಾತ್ಮರೇ ! ನೀವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಸಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಿರಾ ? ಆಕೆಯು ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಿರಲಾರಳಲ್ಲವೇ ? ನಾವು ಈಗ ಹೋದರೆ, ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರಲು ಆಗುವುದೇ ? ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನೀವು ಬಹಳ ಚತುರರು ಹೇಗಾದರೂ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

"ಓ ತುರುಷ್ಕಾಗ್ರಣಿ ! ಹಾಗಾದರೆ, ನೀವು ಅವಳ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಇನ್ನು ಬಿಡಿ. ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಬಲದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಮೋಸಪಡಿಸಿ ತಿರುಗಿ ಕರೆತರುವೆನು. ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಾವೇ ನೋಡುತ್ತಿರಿ" ಎಂದು ರಾಮಯಾಮಾತ್ಯನು ಹೇಳಿದನು.

"ಓ ಅಮಾತ್ಯಪುಂಗವರೆ! ನೀವು ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟರೆ ಯಾವ ಕೆಲಸ ತಾನೇ ದೊಡ್ಡದು. ತಮ್ಮ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಫಕೀರನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡುವೆನು. ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಆಗ ಫಕೀರನು ಖಾನನನ್ನು ಏಕಾಂತವಾಗಿ ನೋಡಿ ಖಾನಶ್ರೇಷ್ಠರೆ! ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಡನೆ ನಾನೊಬ್ಬನು ಹೋದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಈತನು ಮಾಯಾವಿ. ದುರ್ಗವನ್ನು ದಾಟಿದ ಕೂಡಲೆ ನನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಕಾಲಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಹೇಳುವನು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ನಾವು ಒಂದು ವೇಳೆ ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ತರುತ್ತಿರುವಾಗ ಶತ್ರುಗಳು ಅಡ್ಡಬಂದರೆ ಗತಿ ಏನು! ಆದುದರಿಂದ ಖಡ್ಗಪಾಣಿಯಾಗಿ ತಾವು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಬಂದು, ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ" ಎಂದು ಫಕೀರನು ಹೇಳಿದನು.

ಖಾನನಿಗೆ ಆ ಮಾತುಗಳು ಬಹಳ ಹಿತಕರವಾಗಿ ಕಂಡುವು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನೂ ಪ್ರಯಾಣಾಭಿಮುಖನಾದನು.

ರಾಮಯಾಮಾತ್ಯನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಲು, ತನಗೆ ಅಂತಹ ಸಾಹಸಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರುದ್ರದೇವನು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದುದರಿಂದ ಬಹಳ ವ್ಯಸನಪಟ್ಟನು. ಆದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಹರೇಶ್ವರನನ್ನೇ ಸಹಾಯಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಟನು. ಆಗ ಅವನು "ಓ ದುರ್ಗಾಧೀಶರೇ! ಮುಂಚೆ ನಾನು ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ತಮಗೆ ಆನಂದ ಉಂಟಾಗಲಾರದೇ ಇರದು. ಆದರೆ ಈಗ ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿದಿರಿಗೇ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ತಾವೇ ಸಂತೋಷಪಡಲಾರದೇ ಇರಲಾರರಿ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಅವನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಅವರು ಆ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಮಯನು ಒಬ್ಬ ವೈದಿಕಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ತನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರನ್ನು ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಅನಂಗಸೇನೆಯು ಇದ್ದ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಆಗತಾನೆ ಮನೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಮಾಲತಿಯು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಆಕೆಯು—"ಸ್ವಾಮಿ! ತಾವು ಯಾರು ?" ಎಂದು ಕೇಳಲು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು— "ಅಮ್ಮಾ ನಾನು ಕೊಂಡಪಲ್ಲಿಯಿಂದ ಬಂದಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನ ಕುಮಾರಿಯಾದ ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿದನೆಂದೂ, ಅವಳು ಕೊಂಡಪಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಮೋಸದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ರಾಯಚೂರಿಗೆ ಕರೆತಂದು ತುರುಕನ ವಶಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನೆಂದೂ, ಆದರೆ ಆಕೆಯ ಸೇವಕಿಯಾದ ಮಾಲತಿಯು ತನ್ನ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ದುರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದಳೆಂದೂ ವರ್ತಮಾನವು ಬಂತು. ಆದುದರಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕರೆತರಬೇಕೆಂದು ಆಕೆಯ ಜನಕನು ನನ್ನನ್ನೂ, ನಮಗೆ ಯಾರಾದರೂ ದುಷ್ಟರು ತೊಂದರೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಅವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ನಮಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಕೆಲವರು ಬಂಟರನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ನೀನು ಮಾಲತಿಯಲ್ಲವೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. "ಹೌದು. ನಾನೇ ಮಾಲತೀ ಅನಂಗಸೇನೆಯು ಒಳಗಿರುವಳು. ದಯೆಮಾಡಿಸಿ ಎಂದು ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಉಚಿತಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದಳು. ಅನಂಗಸೇನೆಯು ಆ ವಿಪ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ "ಸ್ವಾಮಿ! ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವರೆ? ಈಗಲೇ ನಾನು ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಆ ಮಾಯಾವಿಯಾದ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಹೇಗಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದುಬಿಡುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಆ ಚಿಕ್ಕ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಿ," ಎಂದು ಆದರದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

ತನ್ನಗುರುತು ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದೆಹೋಯಿತೆಂದೂ, ಅವರು ಇನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದರೆಂದೂ ರಾಮಯನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ ವಾಯಿತು. ಆಗ ರಾಮಯನು ಹೊರಗೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಪ್ರಹರೇಶ್ವರ ತೋಘಲ್ ಖಾನ, ಫಕೀರರಿಗೆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಅವರನ್ನೂ ಒಳಕ್ಕೆ ಬರ ಹೇಳಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಸಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದರು. ಆಗ ಫಕೀರನು ಮೆತ್ತಗೆ ಎದ್ದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋದಕೂಡಲೆ ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಯೂ, ತಿರುಮಲರಾಯನೂ ಇದಿರಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರವರಿಗೆ ಕೆಲವು ಮಾತು ಗಳು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ನಡೆದ ಬಳಿಕ ಫಕೀರನು ತನ್ನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಲಗಿ ಕೊಂಡನು. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಯೂ ತಿರುಮಲರಾಯನೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಟು, ನಿದ್ದೆಮಾಡು ತ್ತಿದ್ದ ರಾಮಯನನ್ನೂ, ಪ್ರಹರೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಒಂದು ಕೊಟಡಿಗೆ ತಂದು ಉರುಳಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮಂತೆಯೇ ದುರವಸ್ಥೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರುದ್ರದೇವನನ್ನು ನೋಡಿ, “ರುದ್ರ ದೇವ! ನಿನಗೂ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಾಗಿರುವುದೇ? ನಮ್ಮನ್ನು ಹೀಗೆ ಬಂಧಿಸಿರು ವವರು ಯಾರು? ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯುವುದೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

“ಅಮಾತ್ಯರೆ! ನೆನ್ನೆ ನಾನು ಒಂದು ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಿ ದ್ದಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟರು. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾ ಡಿದವರು ರಾಮರಾಜಾದಿಗಳೆಂದು ತೋರುವುದು. ‘ತಾವಾದರೂ ಹೊ ರಗೆ ಇರುವುದರಿಂದ, ನನ್ನನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ’ ಎಂದು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಇದ್ದೆನು. ಇನ್ನು ನನ್ನ ಆಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆಯೇ! ಅಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳಾದ ತಾವೂ ಹೀಗೆ ಮೋಸಹೋದಿರಲ್ಲಾ! ಇನ್ನು ಮುಕ್ತಾಂ ಬೆಯ ಗತಿ ಏನು? ಅಯ್ಯೋ!” ಎಂದು ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಫಕೀರನು ಎದ್ದು ತೋಘಲ್ ಖಾನನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ—

"ಮಹಮ್ಮದೀಯಶ್ರೇಷ್ಠರೆ! ಏಳಿ. ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಂತಹ ಯೋಗ್ಯರು ಇರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಲವಾಗಿ ಒದೆದನು. ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಯೂ ತಿರುಮಲರಾಯನೂ ಖಾನನಿಗೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಜ್ಞಾಪಕವಿರುವಂತೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಓಡಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಆಗ ಫಕೀರನು ಅವನ ವೇಷವನ್ನು ಎಸೆದು ಬಿಟ್ಟು ಅವರಿಬ್ಬರೊಡನೆ ರಾಮಯಾದಿಗಳಿದ್ದ ಕೊಟಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು :—

"ರಾಮಯ! ನಾನು ಇದುವರೆಗೂ ಫಕೀರನಾಗಿದ್ದೆನು. ನಮ್ಮೊಡನೆ ಬಂದಿದ್ದ ಖಾನನನ್ನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆವು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅವಮಾನಪಡಿಸಿ ಓಡಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅವನು ಏಳುವುದನ್ನೂ ಬೀಳುವುದನ್ನೂ ನೋಡದೆ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅನಂಗಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಿದ್ದ ಅವನ ತುಚ್ಛಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಕಿತ್ತುತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಂಬಬಹುದು. ನಾನು ರಾಮರಾಜನು. ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಾದ ತಿಮ್ಮರಸರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಫಕೀರನಾಗಿದ್ದೆನು. ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿರುವೆವು. ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ತಿಮ್ಮರಸರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೆಣಿಸಿ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾದ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿ, ಮಹಾಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಆ ನಿರಪರಾಧಿ ಅನಂಗಸೇನೆಗೆ ದುಸ್ಸಹವಾದ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿ—ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಪಾಪಕಾರ್ಯಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿರುವ ನಿಮ್ಮಂತಹವರಿಗೆ ಯಾವ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೇ! ಎಂದುಹೇಳಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋದನು. ರಾಮಯನು ಹಲ್ಲು ಉಗುರುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸಿಂಹದಂತೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತು ವ್ಯಸನಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಮೂವತ್ತೈದನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ರಾಯಭ್ಯಾರು ವಿಜಯ.

"ತನಗೆ ಮೋಸಮಾಡಿ ಅವಮಾನಪಡಿಸಿದ್ದ ಫಕೀರನ ಕಪಟವನ್ನು ಕುರಿತೂ ತನಗೆ ಆದ ಅವಮಾನವನ್ನು ಕುರಿತೂ ವ್ಯಸನಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತೋಘಲ್‌ಖಾನನು ದುರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ತನ್ನ ಪ್ರಭುವು ಕಾಗದದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿದ್ದಂತೆ ರಾಮಯಾಮಾತ್ಯನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬಹಳ ಸಮರ್ಥನೆಂದೂ ರಾಜ್ಯತಂತ್ರಜ್ಞನೆಂದೂ ಯೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಂಭವಿಸಿದ್ದ ಅಪಾಯವನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ತಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಒಬ್ಬ ವೀರಭಟನನ್ನು ಕರೆದು, ಈಗಲೇ ನೀನು ಐವತ್ತು ಮಂದಿ ರಾಹುತರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಇಲ್ಲೇ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಹಳ್ಳಿಗೆಹೋಗಿ ರಾಮಯಾಮಾತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕರೆತರಬೇಕು. ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನೂ ಅವಳ ಸೇವಕಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿತೆಗೆದುಕೊಂಡುಬಾ. ಸೋಮೇಶ್ವರಪಾತ್ರನಿಗೆ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿ ಆತನನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗು. ನಿನಗೆ ಯಾರುಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರೂ ಅಂತಹವರನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಡು" ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.

ಆ ವೀರನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದಮೇಲೆ ಸುಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿ ತನ್ನ ಸಹಾಯಕರೊಡನೆ ಖಾನನಬಳಿಗೆ ಬಂದು "ಮಹಾಪ್ರಭು! ಸೋಮೇಶ್ವರಪಾತ್ರನು ದುರ್ಗದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ನೆನ್ನೆಸಾಯಂಕಾಲವೇ ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೋದನಂತೆ. ಶತ್ರುಗಳ ಸೊಲ್ಲಡಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಹೋದರೆ ಸಾಲದೆ? ಸೋಮೇಶ್ವರಪಾತ್ರನು ಬಾರದಿದ್ದರೆ ನಷ್ಟವೇನು?" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

"ಸರಿ ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ. ಏನಾದರೂಮಾಡಿ ನಾನು ಹೇಳಿರುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡುಬರಬೇಕು. ನಿನಗೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವವರು ನಾಶ್ಯ

ದು ಮಂದಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪಮಂದಿ ಇರುವರೆಂದು ಅಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದಿರಕೂಡದು. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತಿದ್ವಂದ್ವಿಗಳು ಬಲಿಷ್ಠರಂತೆ ತೋರುವುದು. ಬೇಗ ಹೊರಡಿ," ಎಂದು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ತೋಘಲ್‌ಖಾನನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ಇತ್ತಕಡೆ ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮರಾಜಾದಿಗಳು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. "ತಿಮ್ಮರಸರು ಬೋಧಿಸಿದಂತೆ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿರುವೆವು; ತೋಘಲ್‌ಖಾನನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಯಿತು; ರಾಮಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದೆವು; ಅನಂಗಸೇನೆಯನ್ನುಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿದೆವು; ಮಹಮದೀಯರಲ್ಲಿ ಭೇದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆವು. ಇನ್ನೇನು ಉಳಿದಿರುವುದು ? ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಸಾರ್ವಭೌಮರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸೋಣವೆ ?" ಎಂದು ರಾಮರಾಜನು ಹೇಳಿದನು.

"ಸಹೋದರನೇ ! ನಾಳೆಬೆಳಗ್ಗೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ದುರ್ಗವನ್ನು ಮುತ್ತುವರಲ್ಲವೆ ? ಆದುದರಿಂದ ನಾವು ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕದಲಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಾವು ಇರುವವರು ಮೂರುಮಂದಿ. ಶತ್ರುದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟುಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಮೂವರು ಖೈದಿಗಳನ್ನೂ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ದುರ್ಗವು ರಾಯರ ವಶವಾಗುವವರೆಗೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು ಕ್ಷೇಮವೆಂದು ತೋರುವುದು," ಎಂದು ತಿರುಮಲರಾಯನು ಹೇಳಿದನು.

"ತಮ್ಮಾ ! ನೀನು ಹೇಳುವುದು ದಿಟ. ಆದರೂ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ತೋಘಲ್‌ಖಾನನಿಗೆ ಎಂದೆಂದೂ ಮರೆಯದಂತಹ ಅವಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದೇವೆ. ಅವನು ಮುಯ್ಯಿತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸದೆ ಇರಲಾರನು. ನಾವು ಎಷ್ಟೇ ಬಲಿಷ್ಠರಾದರೂ

ಒಂದು ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಜಯಿಸಲಾದೀತೆ ? ಒಂದುವೇಳೆ ಜಯವಾದರೂ ಸಂಶಯಾಸ್ಪದವಾದ ಜಯವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಡುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು" ಎಂದು ರಾಮರಾಜನು ಹೇಳಿದನು.

"ಅಣ್ಣಾ ! ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಾವು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ಲಾಭವಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೆ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಇದಿರಿಸುವ ಕೆಲಸಮಾತ್ರ ನಮಗಿರುವುದು. ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ ಅನಂಗಸೇನಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ ಹೋರಾಡಲೂ ಬೇಕಾಗುವುದು; ಇವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಬೇಕಾಗುವುದು. ನೀನು ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿನೋಡು" ರಾಮ–ಸಹೋದರಾ ! ನೀನು ಹೇಳುವುದು ಸರಿ. ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಆಗಲಿ; ರಾಮಯಾದಿಗಳು ನಮ್ಮ ಕೈ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಾವು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದೆವು. ಖಾಸನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬಾರದಾಗಿತ್ತು."

ಹೀಗೆ ಮಾತಾನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕುದುರೆಗಳು ಓಡಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಸಿತು. ಬರುತ್ತಿದ್ದವರು ಶತ್ರುಗಳೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ದಿನ ತಾವು ತಮ್ಮ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯುದ್ಧಮಾಡದ ಹೊರತು, ಅವರು ಅದುವರೆಗೆ ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಕಷ್ಟವೆಲ್ಲಾ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಆ ಮನೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹತ್ತು ಜನ ಸವಾರರು ಬಂದರು. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದುದರಿಂದ ರಾಮರಾಜಾದಿಗಳಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರವಾಯಿತು. ವೀರಾಗ್ರೇಸರರಾದ ರಾಮರಾಜಾದಿಗಳು ತಮ್ಮ ವಿಕ್ರಮಾತಿಶಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ನುಗ್ಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು

ಯುದ್ಧ ನಡೆದಮೇಲೆ ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದು ಪ್ರಯೋಜನಕರವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳಿಂದಿಳಿದು ಆ ಐವತ್ತು ಮಂದಿಯೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪರಾಕ್ರಮಾತಿಶಯದಿಂದ ಇದಿರಾಳುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕರನ್ನು ಗಾಯಪಡಿಸಿ ಕೆಲವರನ್ನು ಕೊಂದರು. ಶತ್ರುಗಳು ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಪರಾಕ್ರಮವು ಅಷ್ಟುಮಂದಿಯು ಇದಿರಿಗೆ ನಡೆಯಲಾರದೆಂಬ ಭಾವನೆಯು ರಾಮರಾಜಾದಿಗಳಿಗೆ ತಲೆದೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರು ಪ್ರಾಣದ ಆಸೆಯಿಂದ ಹಿಂಜರಿಯುವ ಹೇಡಿಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತ ಬಂದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಶತ್ರುಗಳ ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬ ಸವಾರನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡರು. ಆ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರು. ಉಳಿದ ಕೆಲವರು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಸೈನಿಕನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಾಗಾಲೋಟದಿಂದ ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮಹಮ್ಮದೀಯರಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಕೆಲವರನ್ನು ಕಡಿದು ಕೆಡವಿದನು. ಆಗ ರಾಮರಾಜಾದಿಗಳಿಗೆ ಇದ್ದ ಸಂಶಯವು ತೊಲಗಿತು. ಅವರ ಉತ್ಸಾಹವು ಇಮ್ಮಡಿಸಿತು. ಮಹಮ್ಮದೀಯಯೋಧರು ಇಕ್ಕಳಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಗಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಗಾಸಿಪಟ್ಟರು. ಉಳಿದವರು ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿ ಓಡಿಹೋದರು. ಆಗ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಆ ಸವಾರನ ಬಳಿಗೆ ರಾಮರಾಜಾದಿಗಳು ಬಂದು ನೋಡಲು ಆತನು ವಿಜಯಸಿಂಹನೆಂದು ಗುರುತುಹಿಡಿದು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾ ಆತನು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದರು.

"ರಾಮರಾಜ ! ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದಂತೆ ನೆನ್ನೆ ಸಾಯಂಕಾಲವೇ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ದುರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಟು ಬಂದೆನು. ನಾವು

ಗಳು ಮೊದಲು ಬೇರೊಂದು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೀವು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಕಂಡು ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿಸಿ ಬಂದು ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ನಾನು ಇತ್ತಕಡೆ ಬಂದೆನು. ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಮಹಮ್ಮದೀಯರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ನಾನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಮೊದಲುಮಾಡಿದೆನು" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಮರಾಜಾದಿಗಳು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು.

ಇತ್ತಕಡೆ ಹತಶೇಷರಾಗಿ ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದ ತುರುಕರು ತಮಗೆ ಆದ ಪರಾಭವವನ್ನು ಖಾನನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು, ಅವನು ಬೇಗ ಮತ್ತೊಂದು ದಳವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಏರ್ಪಾಡುಮಾಡುತ್ತಿದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಸೈನ್ಯವು ಅತಿರಭಸದಿಂದ ದುರ್ಗವನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಖಾನನು ಆ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ದುರ್ಗರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅವನು ನಿಂತಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ದುರ್ಗದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಿಗೂ ತಾನೇ ಹೋಗುತ್ತಾ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದನು.

ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಸೂರ್ಯನು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾಯರ ಸೈನ್ಯವು ಮಿಡಿತೆಗಳ ತಂಡದಂತೆ ದುರ್ಗದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿತು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ತಾವೇ ತಮ್ಮ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಜಯನಗರದ ಸೈನಿಕರು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಂಡಗಳನ್ನೂ, ಹುರಿದ ಕಲ್ಲುಮರಳುಗಳನ್ನೂ, ಕಾದುಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಎಣ್ಣೆಯ ಪ್ರವಾಹಗಳನ್ನೂ ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೂ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದವರು ಬಹಳ ಗಟ್ಟಿಮನದಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ

ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಆದಿನ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೂ ಆದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ರಾಯರು ಮದಿಸಿದ ಆನೆಗಳ ಮೂಲಕ ದುರ್ಗದ್ವಾರವನ್ನು ಒಡೆಯಿಸುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಆ ಆನೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕುಂಭಗಳಿಂದ ಆ ದ್ವಾರಗಳನ್ನು ರಭಸವಾಗಿ ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆ ಬಾಗಿಲುಗಳಿಗೆ ಚೂಪಾದ ಮೊಳೆಗಳನ್ನು ಹೊಡಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಒಂದುಸಾರಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಆನೆಗಳು ಎಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರೂ ಇನ್ನೊಂದುಸಾರಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆನೆಗಳಿಂದಲೂ ದುರ್ಗದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಒಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆಯು ನಡೆಯಿತು. ಆದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಕಡೆಯವನಾದ ಕ್ರಿಸ್ಟ್ಯಾವಿಡಿಫ್ ಗರೀಡೋ ಎಂಬಾತನು ರಾಯರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ದುರ್ಗದ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಹಾಕಿಸಬೇಕೆಂದು ನುಗ್ಗಿದನು. ಸೈನಿಕರು ಪರಮೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕನ್ನವನ್ನು ಕೊರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಕೋಟೆಯೊಳಗಿದ್ದವರು ಆ ಸೈನಿಕರ ಮೇಲೆ ಅಗ್ನಿವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಉಂಟುಮಾಡಿದರು. ಮೈಸುಟ್ಟವರು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅವರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಹಿಂದಿನಿಂದ ನುಗ್ಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಯರ ಸೈನಿಕರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದವರನ್ನು ಬಾಣಗಳಿಂದ ನೋಯಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ದುರ್ಗದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿದ್ದವರೂ ಕನ್ನ ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದವರನ್ನು ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ರಾಮರಾಜಾದಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉನ್ನತವಾದ ಏಣಿಯೊಂದನ್ನು ತರಿಸಿ ಬೇರೊಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಶತ್ರುಯೋಧರು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಉದ್ದವಾದ ಒಂದು ಬಲ್ಲೆಯದಿಂದ ಮೇಲಿದ್ದವರನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ಕೆಡವುತ್ತಾ

ಅಲ್ಲಿದ್ದ ರಕ್ಷಕಭಟರನ್ನು ಓಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಶತ್ರುಗಳಾದರೋ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹಿಂತೆಗೆಯದೆ ಸತ್ತುಬಿದ್ದವರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆಮುಂದೆ ಬಂದು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಮರಾಜನೂ ತಿರುಮಲರಾಜನೂ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ನಿಂತರು. ಈ ಸುದ್ದಿಯು ತೋಫಲ್‌ಖಾನನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿ ಅವನು ಸೈನಿಕರನ್ನು ತರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಯರ ಕಡೆಯ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಸೈನಿಕರು ದುರ್ಗದ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿದರು. ಆದುದರಿಂದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರವನು ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೈನಿಕರು ಕಡಿಮೆಯಾದರು. ಈಗ ನಿರ್ಬಾಧಿತನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ತನಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ರಂಧ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಮದ್ದನ್ನು ತುಂಬಿ ಹಾರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಗೋಡೆಯು ಬಿರುಕು ಬಿಡಲು ರಾಯರ ಕಡೆಯ ಸೈನಿಕರು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಒಡೆದುಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಶೂರರಾದ ಕೆಲವರು ದುರ್ಗದ್ವಾರದ ಬಳಿಗೂ ಕಾದಾಡುತ್ತಾ ನುಗ್ಗಿಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದುಬಿಟ್ಟರು. ಇನ್ನು ಹೋರಾಡಿ ಫಲವಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋಫಲ್‌ಖಾನನು ರಾಯರಿಗೆ ವಶನಾದನು. ರಾಯರ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ದುರ್ಗನಿವಾಸಿಗಳ ಆಸ್ತಿಯನ್ನುಕೊಳ್ಳೆಹೊಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಲು ಅಂತಹವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿ, ನಿವಾಸಿಗಳ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಅವರವರಿಗೆ ಕೊಡಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ರಾಯರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕರುಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ದುರ್ಗದ ನಿವಾಸಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞರಾದರು. ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ವಶವಾದರೂ, ಆ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದಳೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದ ಅನಂಗಸೇನೆಯು ದೊರೆಯದೆ ಹೋದುದರಿಂದ ರಾಯರಿಗೆ ವ್ಯಸನವುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಆ ರಾತ್ರಿ ರಾಯರ ಸೈನಿಕರು ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡಿದರು. ಆ ನಿಶೀಥಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಯರ ಗುಡಾರಕ್ಕೆ ಮೂವರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ಯಾರೂ ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ರಾಯರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ರಾಯರ

ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದಳು. ಆಗ ರಾಯರು ಆಕೆಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ—"ಪ್ರಿಯೆ ಅನಂಗಸೇನೆ! ನಿರಪರಾಧಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ದೂಷಿಸಿ ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆ. ಕ್ಷಮಿಸು" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

"ಸಾರ್ವಭೌಮರೆ! ನನ್ನಂತಹವಳಿಗೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಾದ ತಾವು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆ; ಯಾವ ಮಹನೀಯರ ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಲಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಭಿಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿಯೂ, ದರಿದ್ರರು ಕುಬೇರರಾಗಿಯೂ ಆಗುವರೋ ಅಂತಹ ತಾವು ತಮ್ಮ ದಾಸಳಾದ ನನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಪೂರ್ವದಂತೆಯೇ ಕರುಣದಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು" ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು.

"ಪ್ರಿಯೆ! ರಾಮರಾಜಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ನಿನ್ನ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷವಾದ ನಡತೆಯನ್ನು ಆಗಾಗ ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು" ಎಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ ರಾಮರಾಜಾದಿಗಳ ಸಾಹಸವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಯಚ್ಚೂರುದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮೂರುದಿನಗಳ ಕಾಲ ವಿಜಯೋತ್ಸವಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ ಅದರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ರಾಯರು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು.

ಮೂವತ್ತಾರನೆಯ ಪ್ರಕರಣ

ಸಂತೋಃತ

" ಆಶಾಃ ಪೂರಯಿತುಂ ಗುಣಾನ್ ಪ್ರಕಟಿತುಂ ಮಾನೋನ್ನತಿಂ ರಕ್ಷಿತುಂ |
ಕಾರ್ಯಂ ಸಾಧಯಿತುಂ ಖಲಾನ್ ಸ್ತಂಭಯಿತುಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಸಮಾಸೇವಿತುಂ ||
ಸ್ವಪ್ರಾಣೈಃ ಪರಿಕಲ್ಪಿತಾಂಜಲಿಜಲೈಃ ವಿಕ್ರೀಯದೇಹಸ್ಥಿತಿಂ |
ಸಂತೋ ಭೂಪತಿಮಾಶ್ರಯಂತಿ ನ ಪುನರ್ದೈನ್ಯಾಯ ದುಃಖಾಯ ಚ || "

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರು ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಸೇರಿದ ಮೂರನೆಯ ದಿವಸ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯೋತ್ಸವಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ತಿಮ್ಮರಸಮಂತ್ರಿಯು ಇದರ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಉತ್ಸವದದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ದರ್ಬಾರು ನಡೆಯುವಂತೆ ನಿರ್ಣಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ದೇಶಾಧೀಶ್ವರರೂ ದುರ್ಗಾಧೀಶ್ವರರೂ ಸೇನಾನಾಯಕರೂ ಇತರ ಪ್ರಭುಗಳೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಸೇರಿದ್ದರು. ಆಗ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರು ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ತಿಮ್ಮರಸನೊಡನೆ ಏನೋ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ಪರಿಜನ ಪರಿವೃತರಾಗಿ ಮಹಾವೈಭವದಿಂದ ಸಭಾಮಂದಿರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ಜಗ್ಗನೆ ಎದ್ದು ಮರ್ಯಾದೆಮಾಡಿದರು. ರಾಯರು ಅವರ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಸಭಾಸದರು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಆಗ ತಿಮ್ಮರಸನು ತನ್ನ ಪೀಠದಿಂದೆದ್ದು ಸಭಾಸದರನ್ನು ಕುರಿತು " ಸಭಾಸದರೇ ! ಬಹಳದಿನದಿಂದಲೂ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ರಾಯಚೂರುದುರ್ಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜೀವದ ಮೇಲಿನ ಹಂಗನ್ನು ತೊರೆದು ಯುದ್ಧಮಾಡಿದ ವೀರಾಗ್ರೇಸರರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಈ ಸಭೆಯು ಸೇರುವಂತೆ ಸಾರ್ವಭೌಮರು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿರುವರು." ಹೀಗೆ

ಹೇಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಖೈದಿಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಾಲ್ವರು ವೀರರು ಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ತಿಮ್ಮರಸನು ಅವರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಿಯಮಿಸಲು ವಿಜಯಸಿಂಹನೂ ರಾಮರಾಜನೂ ತಿರುಮಲರಾಯನೂ ಶಂಕರರೆಡ್ಡಿಯೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಆಬಳಿಕ ತಿಮ್ಮರಸನು ಸಭೆಯವರನ್ನು ಕುರಿತು ತಾನು ಹೇಳಿದ್ದರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ನಡೆಯಿಸಿದ್ದ ಆ ನಾಲ್ವರನ್ನೂ ಬಹಳವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ದುರ್ಗಸಾಧನಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ತೋರಿಸಿದ್ದ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದನು. ಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದವರು ರಾಮಯಮಂತ್ರಿ ಪ್ರಹರೇಶ್ವರ ರುದ್ರದೇವ ಎಂದು ಪಾಠಕರಿಗೆ ಹೇಳಲು ಆವಶ್ಯಕವೇನಿದೆ ? ಅವರು ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಿತಾಪ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ತಿಮ್ಮರಸನು ಸಾರ್ವಭೌಮರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ “ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳೇ! ಸಭಾಸದರೇ! ಬದ್ಧರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವವರನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ ಇವರು ಉದಯಗಿರಿ ದುರ್ಗಾಧೀಶ್ವರನ ಸಚಿವರಾದ ರಾಮಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಇವರೇ ನಮ್ಮ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚನವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದವರು. ತಮ್ಮದುರ್ಗವು ನಮ್ಮವಶವಾಯಿತೆಂಬ ಕೋಪದಿಂದ ನಮಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮಹಮದೀಯರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ನಾನು ರಾಮರಾಜಾದಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು, ಅವರು ನಾನು ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ, ಮಹಮದೀಯರಲ್ಲಿ ಭೇದವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅನಂಗಸೇನೆಯ ಮಾನವನ್ನು ಉಳಿಸಿ, ಈ ರಾಮಯಾಮಾತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಮಾಡಿದ ಅಪಾಯಕರವಾದ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಫಲಪಡಿಸಿ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಸಫಲಪಡಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ

ಎಷ್ಟು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದರೂ ಕಡಿಮೆಯೇ. ರಾಜದ್ರೋಹಗಳನ್ನು ಅನೇಕವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದ ಇವರನ್ನು ಏನುಮಾಡಬೇಕೊ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕು" ಎಂದು ಸಾರ್ವಭೌಮರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ಸಭಾಸದರು ಅವರಿಗೆ ಏನು ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ರಾಯರು ವಿಧಿಸುವರೊ ಎಂದು ಕುತೂಹಲರಾಗಿದ್ದರು. ಆಗ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರು ಇಬ್ಬರ ಬಂಧನವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಪೀಠಗಳಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ, ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು "ಇದಕ್ಕೆ ನೀವೇನು ಹೇಳುವಿರಿ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಆಗ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಎದ್ದು ಸಾರ್ವಭೌಮರಿಗೆ ಇದಿರಾಗಿ ನಿಂತು "ಜಯಜಯ! ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರೇ! ರಾಜಭಕ್ತಿಯೇ ನನಗೆ ಮುಖ್ಯ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕೂಲರಾಗಿರುವವರನ್ನು ಅನುಕೂಲಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಪ್ರತಿದ್ವಂದ್ವಿಗಳನ್ನು ನಾನು ತಪ್ಪದೆ ನಾಶಪಡಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆನು. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಭಗ್ನಮನೋರಥನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈಗ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ನನಗೆ ವ್ಯಸನವೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಇಲ್ಲದವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನನ್ನ ದುರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರಿ. ಚಿರಕಾಲದಿಂದ ಉದಯಗಿರಿರಾಜರ ಉಪ್ಪನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವ ನಾನು ಈ ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗವನ್ನು ನಮ್ಮ ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದೆನು. ತಿಮ್ಮರಸರನ್ನು ಕೊಂದರೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಜಯಿಸುವುದು ಸುಲಭವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸಿದೆನು. ಮದನಮಾದೀಯರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಅವರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅನಂಗಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ತಮಗೆ ಕೋಪವು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಆಕೆಯನ್ನು ವೇಷಾಂತರದಿಂದ ರಾಯಬ್ಬೂರು ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋದೆನು. ತಿಮ್ಮರಸರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ

ಧಾಗ ನನ್ನ ಅನುಚರರಿಗೆ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದುದರಿಂದಲೂ, ನನ್ನ ಹಿತನಾದ ರುದ್ರದೇವನಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಿ ಮದುವೆಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಲು ಅತ್ಯಂತ ಸನ್ನಾಹಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು. ಈ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ನಾನು ಮಾಡಬಾರದು. ಆದರೂ ನನ್ನನ್ನು ರಾಜಭಕ್ತಿಯು ಆವೇಶಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ, ಈ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದೆನು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ದುಷ್ಟಕಾರ್ಯಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ರಾಜಭಕ್ತಿಯ ಆವೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ನಾನು ಮದೋನ್ಮತ್ತನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆನು. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣವು ರಾಜಭಕ್ತಿಯೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ. ತಮ್ಮನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದ್ದರೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನನಗೇನೂ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣಾದಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಸತ್ಪ್ರಭುಗಳಾದ ತಮ್ಮನ್ನುಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವೇನೋ ನಮಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಲಭ್ಯವಾದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪೌರುಷಲಭ್ಯವಾದುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆನು. ತಮ್ಮನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಮತಸ್ಥರಾದ ಮ್ಲೇಚ್ಛರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದೇ ನನಗೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟು ಅಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ನಮ್ಮ ರಾಜಕುಟುಂಬದ ರಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ವ್ಯಸನವಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಗಂಭೀರವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದನು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಭಾಸದರೆಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರೂ ತಿಮ್ಮರಸನೂ ರಾಮಯನ ರಾಜಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಅಧ್ಯವಸಾಯವನ್ನೂ ವಾಗ್ಧೋರಣೆಯನ್ನೂ ಕಂಡು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಆಗ ತಿಮ್ಮರಸನು ಎದ್ದುನಿಂತು "ರಾಮಯಾಮಾತ್ಯರೇ! ನೀವು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುತ್ವವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೂ ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಂತೋಷವೇ ಇರುವುದು. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಮಂತ್ರಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಬಹಳ ಅನುಭವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ

ನನ್ನನ್ನೂ ಕೂಡ ನಡುಗಿಸಿದ ನಿಮ್ಮ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯು ಬಹಳ ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಹವಾಗಿರುವುದು. ನಿಮಗೆ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯು ಸಹಾಯಕಳಾಗಿದ್ದರೆ ಜಯವು ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ನೀವು ಅಸಾಧಾರಣಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಾರ್ವಭೌಮರ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ "ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ! ಇವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುಗಳ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಅರ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ರಾಯರು ಆಲೋಚಿಸಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದರು. ಬಹಳ ಅಪಕಾರವನ್ನುಮಾಡಿದ್ದ ರಾಮಯಾಮಾತ್ಯನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಸಿಂಹನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೇಗಿರುವುದೋ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದೇ ರಾಯರ ಉದ್ದೇಶ. ಆಗ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಎದ್ದು 'ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರೇ! ಕಾರ್ಯವಶದಿಂದ ಈತನು ನನಗೆ ಆಪತ್ತನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದರೂ, ಈತನು ವಂದ್ಯನೆಂದೇ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇಂತಹ ಅಪ್ರತಿಮ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಯ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಿದರೆ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಲೋಪವಾದಂತಾಗುವುದು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆತನ ಉದಾರಗುಣವನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿದನು. ತಿಮ್ಮರಸನು ರಾಯರ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ತಿರುಗಿಯೆದ್ದು "ರಾಮಯ ಮಂತ್ರಿಯವರೇ! ನೀವು ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹರಾಗಿದ್ದರೂ ರಾಜನೀತಿ ವಿಶಾರದರಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವು ನಮಗೆ ಈಗ ವಶರಾಗಿರುವಿರಿ. ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಏನುಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಅದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮಂತ್ರಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿರುವರು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲವರೂ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು. ಮಹಾಪಕಾರಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಮಹೋದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುದು ಆಯುಶ್ಚರ್ಯವೆಂದೂ ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಇತರರೂ ಹೀಗೆಯೇ ರಾಜಾಪಾಯ

ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುವರೆಂದೂ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿಕೊಂಡರು.

ಆಗ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯು ಎದ್ದು "ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ! ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭಾಸೂರ್ಯತೇಜಸ್ಸಿನ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮಂತಹವರ ಬುದ್ಧಿಯು ಮಿಣುಕುಹುಳದ ಬೆಳಕಿನಂತೆ ಇರುವುದು. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಸಮಾನರಾದ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳಾಗಲಿ ನಿಮ್ಮ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವರಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಹೇಳಬಲ್ಲೆನು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದೆಣಿಸಿ ಕೊಲ್ಲಲಾರದೇ ಹೋದೆನು. ಆದರೆ ನನ್ನನ್ನು ನೀವು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಕೊಂದಿರುವಿರಿ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾಟಿದ್ದ ಶತ್ರುತ್ವವನ್ನು ಬೇರು ಸಹಿತ ಕಿತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ಬೇರೊಬ್ಬ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವಿರಿ. ನನ್ನ ಶರೀರವು ನಿಮ್ಮ ವಶವಾದರೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಿಮಗೆ ಅಧೀನವಾಗಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಅಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಮಂತ್ರಿತ್ವವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಕುಟುಂಬದ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನನ್ನ ಪ್ರಭುರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮಾಡಲಾರದೇ ಹೋದುದರಿಂದ ನನ್ನಂತಹವನಿಗೆ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮವೇ ಯೋಗ್ಯವಾದುದು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಿಮ್ಮರಸನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಿಸಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ನೋಡಿ "ವೀರಶ್ರೇಷ್ಠನೇ ನೀನು ದೃಢತರರಾಜಭಕ್ತಿಯುತನಾಗಿ ನಮಗೆ ಅನೇಕ ಉಪಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಹಲವುವಿಧವಾಗಿ ಸಹಾಯಮಾಡಿರುವ ನಿನಗೆ ನಮ್ಮ ವಶವಾಗಿರುವ ಮುಕ್ತಾಂಬೆಯನ್ನು ಬಹುಮತಿಯಾಗಿ ರಾಯರು ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ಇನ್ನೊಂದು ವರವನ್ನು ಕೊಡುವೆವೆಂದು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿರುವುದು. ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆಗ ವಿಜಯಸಿಂಹನು ತಿಮ್ಮರಸರನ್ನು ಕುರಿತು "ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ತಾವುಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು,

ನಿಮಗೆ ಉದಯಗಿರಿಯೂ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿಯೂ ಅಧೀನರಾಗಿರುವರು. ರಾಮಯಮಂತ್ರಿ ಸಹಿತವಾಗಿ ಉದಯಗಿರಿರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ನನ್ನಪ್ರಾರ್ಥನೆ." ಎಂದು ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಇದನ್ನುಕೇಳಿ ಸಭಾಸದರೆಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ರಾಯರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದುತಿಮ್ಮರಸನು ಎದ್ದುನಿಂತು "ನಿನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ನಡೆಯಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವರು." ರಾಮರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು "ರಾಮರಾಜ! ನಿನಗೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರ ಪುತ್ರಿಯಾದ ತಿರುಮಲಾಂಬೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವರು" "ತಿರುಮಲರಾಯ! ನಿನಗೆ ರಾಜಪುತ್ರಿಯಾದ ವೆಂಗಳಾಂಬೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡುವರು" "ಶಂಕರ ರೆಡ್ಡಿ! ನಿನಗೆ ಸೇನಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನುಕೊಟ್ಟಿರುವರು." ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು. ಆಬಳಿಕ ತಿಮ್ಮರಸನು ಸೇನಾನಾಯಕರಿಗೆ ಅವರವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ರುದ್ರದೇವನಿಗೆ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ ಹಲವರಿಗೆ ಬಹುಮಾನಗಳು ದೊರೆಯಲು ಸಭೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೈಭವದಿಂದ ಆ ಮೂರು ಮದುವೆಗಳೂ ನಡೆದುವು. ರಾಮರಾಜತಿರುಮಲರಾಜರೂ ಕೃಷ್ಣರಾಯರಿಗೆ ಭುಜಗಳಂತಿದ್ದು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತಾ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ವಿಜಯಸಿಂಹನು ಮುಂಕ್ತಾಬೆ ರಾಮಯಮಂತ್ರಿ ಪ್ರಹರೇಶ್ವರರೊಡನೆ ಉದಯಗಿರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಜಾರಂಜಕವಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಸುಖವಾಗಿದ್ದನು.

—— ಭದ್ರಂ, ಶುಭಂ, ಮಂಗಳಂ. ——